

CAMERA OSCURA

**GESCHIEDENIS VAN DE SPAANSE HORROR CINEMA,
RUGGERO DEODATO INTERVIEW, RFF 2000,
EEN SIXTIES FILMTRIP, LAATSTE NOTITIES...**

Een niet meer verschijnend filblad - aflevering 13 - april 2000 - prijs: 7,50 gulden

**CAMERA OBSCURA NR. 13
(APRIL 2000)**

Mike Lebbing, Amkemaheerd 287,
9736 BV Groningen

Michael Kopijn, P.O.Box 752,
9700 AT Groningen

REDAKTIE & LAYOUT:

Mike Lebbing
Michael Kopijn

MEDEWERKERS AAN
DIT NUMMER:

Lisette Arendshorst
Oliver Kerkdijk
Paul Kluytmans
John Martin
Bart van der Put
Phil van Tongeren
René Veenstra
Han Weevers

**CAMERA OBSCURA IS
VERKRIJGBAAR BIJ:**

American Book Center, Amsterdam
Atheneum, Amsterdam
Elpee, Groningen
Godzilla, Utrecht
Videotheek Sleaze, Groningen

MET DANK AAN:

Julian Grainger, Christian Kessler,
John Martin, Eva Oling, RFF 2000, De
Filmfreak distributie. Wij zijn erelid
geworden van de Verenigde
Rommelmakten Provincie Groningen.

OMSLAG:

Voor: tekening van Virgil Finlay voor
"The Guardian of the Book" uit
Weird Tales, maart 1937

Achter: tekening van Lawrence voor
Famous Fantastic Mysteries,
februari 1946

Smaakmakende foto's van onbekende herkomst
(van het kinnen... zijn het "de zinging Junjo"?)

HET LAATSTE VOORWOORD

Dit is het laatste nummer van Camera Obscura. Dat zal voor slechts weinigen als een verrassing komen. De brandende vraag brandt op uw lippen: waarom gooien die gasten de handdoek in de ring?

In de zomer van 1992 kwamen Michael Kopijn en ondergetekende bij elkaar en bespraken onze ideeën om een filmblaadje te beginnen, een lang gekoesterde droom nadat we al jaren eerder in de Groningse *scene* werkzaam waren, in bands speelden en samen wat "Do It Yourself"-muziekblaadjes hadden gemaakt. Nederlands enige echte fanzine *Horrorscoop* was ter ziele gegaan en enkele journalisten richtten in Amsterdam het blad "Schokkend Nieuws" op. Zij trokken min of meer de lijn van *Horrorscoop* door, zij het op een veel professionelere manier. Toen besloten wij Camera Obscura te starten en een heel andere weg in te slaan. Michael en ik waren driftig films aan het verzamelen en wilden ons enthousiasme over Aziatische of Italiaanse pareltjes graag kwijt, want daar werd nauwelijks aandacht aan geschonken. Zo ploegden we ons door wagonladingen exotische films en deden daar graag lovend verslag van, niet gehinderd door een gebrek aan ruimte of knellende deadlines. Het ontbrak ons in ieder geval geenszins aan enthousiasme, en dat enthousiasme kregen we terug van de trouwe lezers met wie we vaak nababbelden op filmfestivals.

Er is intussen veel veranderd. Sinds we begonnen ontstonden er gespecialiseerde videotheken, werden geïmporteerde video's, laserdiscs en DVD's de gewoonste zaak van de wereld en bleek ineens veel meer mogelijk te zijn dan voorheen: zelfs op het Film Festival Rotterdam werd in 1998 een retrospectief van de door ons zo bewierookte Italiaanse horrorfilm vertoond! Dit was iets dat wij in 1992 niet voor mogelijk hielden. Het ligt dus voor de hand om te denken dat de cirkel rond is en er voor ons niets meer te doen valt. Maar neen, zo simpel zit het niet. Ondanks goede initiatieven die nog steeds her en der worden ontplooid (ga zo door Kamiel!), biedt de aanblik van onze vaderlandse filmcultuur ons vaak nog veel treurnis en ergernis. In dit kader verwijs ik de lezer graag naar het slotakkoord van deze laatste editie, verzorgd door ons aller Oliver Kerkdijk, die onder het credo "De tering is geworpen" voor de laatste keer de bijl van stal haalt en nog eens op zijn geheel eigen wijze uitlegt wat er allemaal mis is.

Er is intussen ook veel bij ons veranderd. Michael richt zich meer dan ooit op zijn muzikale toekomst en ikzelf ben na jarenlange videoverslaving bezig uit mijn nest te kruipen en de wereld om me heen te herontdekken, en ik moet zeggen dat dat gepaard gaat met enkele interessante ontwikkelingen. Kortom, wees niet bevreesd (als u dat al was), van mijn hand zult u elders nog wel stukjes tegenkomen. Maar goed, wanneer de interesses veranderen wordt het uitbrengen van een blad als Camera Obscura, wat we altijd volledig in eigen hand hebben gehouden en waarvoor we nooit één cent subsidie hebben aangevraagd, op den duur een vermoeiende zaak. En als het plezier langzaam verdwijnt, is mijn stelregel, moet je er gewoon mee stoppen. Zo simpel klinkt het, en zo simpel is het in dit geval eigenlijk ook. Desalniettemin leek het ons leuk om van onze zwanzang nog iets bijzonders te maken. Ik denk dat dat ons is gelukt. Bevriende schrijvers en vaste medewerkers blikken terug op de geschiedenis der obscure films of spuwen hun gal over Spaanse horrorfilms en een spectaculaire Cover Me Bad. Me dunkt, *we're going out with a bang!*

Mocht u nog vragen hebben, uw verdriet kwijt willen of ons gewoonweg van een alcoholische versnapering willen voorzien, dan kan dat in de Amsterdamse bioscoop Kriterion tijdens het Festival van de Fantastische Film van 6 tot 13 april, waar ondergetekende dit nummer zal verkopen binnen het kader van een retrospectief dat daar wordt gewijd aan de Spaanse genrefilm. Tot ziens in Kriterion, of in de Melkweg Cinema, waar in mei onder de noemer "Fulci Addio" vier films van de maestro worden vertoond: MANHATTAN BABY (zondag, 7/5), THE BEYOND (14/5), MASSACRE TIME (21/5) en MURDEROCK (28/5). Verder draait daar vanaf 18 mei twee weken lang de ongelofelijke Japanse animatiefilm PRINCESS MONONOKE.

In de laatste regels van het laatste voorwoord deel ik graag nog wat dankbetuigingen uit. Allereerst dank ik de fans en medewerkers van het eerste uur zoals Erik Amaral, Hans Peter Christen, Massimo Lavagnini, Sietze St. Nicolaas, Fir Suidema, Han Weevers en Josh Satyrian. Twee mensen zonder wiens hulp Camera Obscura nooit van de grond was gekomen: lay out-man Axe Kooi en steun en toeverlaat Carolien Pielage. Dan is er Peter Zirschky (*where are you now?*), die ons de ogen opende voor obscure Italiaanse horror met zijn fanzine "Savage Cinema" (1987), het allereerste Nederlandse blad waarin de Camera Obscura-gedachte werd verspreid. Ook John Martin mag ik niet vergeten: zijn pionierswerk in het Engelse "Sambain", de moeder van het moderne genrefanzine, dat begon in 1986, heb ik vanaf het prille begin bewonderd en ik ben trots om hem jaren later een vriend te kunnen mogen noemen. Respect voor kompaan Bart van der Put, cinefiel in hart en nieren, die mij helpt wanneer het moet en met wie ik het angstaanjagend vaak eens ben. Last, but certainly not least Oliver Kerkdijk, die me tien jaar geleden stimuleerde om stukjes over film te gaan schrijven, me meer heeft geleerd dan hij kon bevroeden en me de ogen heeft geopend voor de goede dingen buiten het genre. *Grazie, cari amici!* (Mike Lebbing)

INHOUD

Video... (Franse moordenaars, een vrouw in een mannenlichaam en debiele Bernie).....	3
DVD/Laserdisc... (pas in het laatste nummer gaan we met de tijd mee en slaan meteen hard toe)...	4
RFF 2000... (over een zwarte hagedis uit Japan en Hamburgse nachten).....	11
Spaanse horror... (harige duivels doen het met wilde vampirella's van 1967 tot 1975).....	13
Spaanse videografie... (doe er uw voordeel mee op de vlooienmarkten, broeders en zusters!).....	35
Cover me bad #7... (en dan te bedenken dat mensen worden betaald om dit soort teksten te verzinnen)...	36
Ruggero Deodato interview... (hoe een muzikaal wonderkind uiteindelijk bij de kannibalen terecht kwam)...	38
C'era una volta il delirium... (met een stapel tapes en een krat bier kan je een tijdmachine bouwen)...	41
De laatste lijstjes... (de schrijvers leven zich uit en zadelen u met hun favorieten op).....	44
Een klaagzang... (ook in het Derde Circuit is nog veel voor verbetering vatbaar).....	48
De profundis... (ditmaal wordt niemand gespaard... "No remorse, no repent!").....	49
Overzicht CO #1 t/m 13... (neem een vergrootglas en zie, wat een hoeveelheid, niet te kort!).....	59

V I D E O

ALUCARDA, LA HIJA DE LAS TINIEBLAS/ SISTERS OF SATAN

(Mexico 1975) Regie: Juan Lopez Moctezuma;
Besproken versie: een onbekend Amerikaans
videolabel, fullscreen, op de titelrol staat de film
als MARK OF THE DEVIL III aangekondigd.

De Mexicaanse regisseur Juan López Moctezuma, van huis uit werkzaam bij het theater en de radio, maakte kennis met de cinema via Alexandro Jodorowsky. Hij assisteerde Jodorowsky bij diens films FANDO Y LIS/TAR BABIES (1968) en EL TOPO (1970). In 1971 debuteerde hij met EL MANSION DE LA LOCURA/DR. TARR'S TORTURE DUNGEON. Net als Jodorowsky werkte Moctezuma buiten het commerciële circuit, waardoor hij weinig en met grote tussenpozen films produceerde. Tot zijn dood in 1995 maakte hij nog vijf films, waarvan twee niet zijn uitgebracht. In 1975 kwam ALUCARDA uit, een film die meer een genot voor het oog is dan voor het oor. De tweede helft van de film wordt overstemd door gegier en gekrijs waar je horendol van wordt. Een afstandsbediening met je vinger bij de geluidsknop is daarom geen overbodige luxe.

ALUCARDA speelt zich af in het begin van de negentiende eeuw. Alucarda wordt geboren in een grotachtig verblijf en door haar moeder direct meegegeven aan een gebochelde vogelverschrikker voor afgifte aan het klooster. Vijftien jaar later wordt Justine opgevangen door het klooster omdat haar beide ouders overleden zijn. Daar ontmoet Justine haar kamergenote Alucarda, een jongmeid met dik lang zwart haar die zichkleedt in zwarte lange jurken (een voorbeeldige *Gothic Queen*). Alucarda en Justine sluiten een gepassioneerde vriendschap, die Alucarda al gauw wil verzilveren in een eeuwige liefde, die duurt tot de dood er op volgt. Sterker nog, ze maken de afspraak dat als de een sterft, de ander in de dood zal volgen.

Na een boswandeling ontdekken Alucarda en Justine een grote poort in een bergwand. Alucarda voelt een grote aantrekkingskracht tot de grot en heeft het gevoel dat ze er vaker geweest is (wat klopt, want ze is er geboren). Eenmaal binnen haalt ze Justine over om bloedvriendinnen te worden. Om het geheel een wat officiëler tintje te geven, zweert ze op het graf (van haar moeder!), dat naast hun staat, en duwt ze het deksel eraf. Op dat moment raakt ze bezeten van de duivel en begint het gegil en getier dat pas ophoudt als ze het loodje legt. Terug in het klooster wordt Justine, in een droomachtige scene, door de gebochelde vogelverschrikker verbonden met Alucarda, door beide naakte meisjes in hun borsten te snijden waarna ze elkaar bloeddorstig schoonlikken. Tijdens de volgende kerkdienst beginnen Alucarda en Justine simultaan een lofrede uit te spreken op de duivel, tot grote ontzetting van de aanwezige nonnen. Wat volgt na deze ontdekking (de duivel is onder ons!) is een rituele duivelsuitdrijving, waarbij Justine en Alucarda

gekruisigd en met priemen doorboord worden. Justine overleeft het niet en Alucarda zint op wraak: ze zet het hele klooster met haar ogen in de fik.

De theatrale achtergrond van Moctezuma is duidelijk merkbaar in deze film. Het klooster waar het verhaal zich afspeelt is nauwelijks als bouwwerk te herkennen: het is een vreemd geheel van rotsachtige wanden en kronkelende trappen. De kerkdiensten zijn huiveringwekkend, waarbij de priester omgeven wordt door tientallen Jezusbeelden aan het kruis. Voor meisjes die helemaal *gothic* zijn is ALUCARDA een inspirerend voorbeeld. Zolang ze hun mond maar houden. (LA)

ASSASSIN(S)

(Frankrijk 1997) Regie: Matthieu Kassovitz;
Productie: Christophe Rossignon; Scenario:
Kassovitz & Nicolas Boukhrief; Camera: Pierre
Aim; Muziek: Carter Burwell; Met: Matthieu
Kassovitz, Michel Serrault, Mehdi Benoufa e.a.;
Distributie: De Filmfreak, Frans gesproken,
Nederlands ondertiteld, letterboxed (ca. 1:85),
134 minuten, Dolby SR.

Via een reeks toevalligheden maakt de jonge nietsnut Max (Kassovitz) kennis met de bejaarde huurmoordenaar Wagner (een ongelooflijke rol van Serrault). Wagner is een vakman van de oude stempel: hij heeft ercodes, werkt alleen voor het geld en niets anders en bezit een bewonderenswaardige kennis omtrent het zorgvuldig ombrengen van mensen. Er is echter een probleempje: Wagner begint te dementeren en heeft een opvolger nodig. Hij leidt Max op volgens regels die in de moderne wereld niet meer tellen; de jongeman gaat al snel op eigen houtje te werk, en neemt daarbij een opstandige puber (Benoufa) in dienst. Tussen de drie generaties moordenaars ontstaat een pijnlijk conflict.

Kassovitz, het wonderkind van de Franse cinema, slaat na het succesvolle LA HAINE (1994) toe met een grimmige en keiharde film waarin hij op nietsverhullende -en misschien iets te opzichtige- wijze het geweld van de moderne maatschappij aan de kaak stelt. Via een vloeiende visuele vormgeving en een rappe montage, waarin voortdurend net-niet-subliminale gewelddadige beelden zijn verwerkt, bestookt de jonge regisseur de kijker onophoudelijk met een pijnlijke boodschap: wij zijn de maatschappij, wij zijn het geweld, maar we zien het bijna niet meer, en als we het zien zijn we te afgestompt om er een oplossing voor te kunnen vinden. Talloze shots van perverse mangafilms, gore horror-scenes en zelfs porno, niets is Kassovitz te gortig om zijn mening duidelijk te maken: de banaliteit van de televisie komt elke huiskamer en elk brein binnen om daar zijn geestdodende werk te doen. Dit zal niet goed vallen bij genrefans die er moe van zijn om elke keer hun genre als boeman te zien worden opgevoerd. Maar in essentie is ASSASSIN(S) een droevige en integere film over

verloren mensen in een verloren wereld, gegoten in een politiek verhaal over de toekomst. En dat Kassovitz weinig hoop ziet, blijkt wel uit het inktzwarte maar zeer krachtige einde ("*un cauchemar sans fin*").

Hoewel ASSASSIN(S) in Cannes door het publiek werd uitgefloten (de boodschapper had het gedaan) werd een vertoning tijdens het FFR 1998 gevolgd door een waar appalus. En terecht, dacht ik, want toen ik weer was bijgekomen na Kassovitz' mokerslag wist ik dat dit soort films nog maar verdomd weinig worden gemaakt. Hulde aan De Filmfreak, die deze must van de eerste orde ook uitbrengt op DVD. Ik kan het niet vaak genoeg zeggen: ASSASSIN(S) is een van de beste Franse films van de jaren negentig en ook u moet kijken! (ML)

BERNIE

(Frankrijk 1997) Regie: Albert Dupontel;
Productie: Philippe Liégeois & Jean-Michel Rey;
Scenario: Albert Dupontel & Gilles Laurent;
Camera: Guillaume Schiffman; Muziek: Ramon
Pipin; Met: Albert Dupontel, Paul Le Person,
Claude Perron e.a.; Distributie: De Filmfreak,
Frans gesproken, Nederlands ondertiteld,
letterboxed (ca.) 82 minuten, Dolby SR.

Bernie (Dupontel) is voor een dubbeltje geboren: door zijn ouders als baby achtergelaten op een vuilstortplaats, opgegroeid in een weeshuis. Nu is de kinderlijk naïeve Bernie dertig jaar oud, verlaat het weeshuis, op naar de grote stad, op zoek naar zijn ouders. Na enige wilde avonturen spoort hij zijn vader op, die nu een clochard is. Vervolgens weten ze samen het nieuwe gezin van moeders te traceren. Moeder wordt ontvoerd en het gezin hardhandig over de kling gejaagd. Als Bernie dan ook nog een vriendinnetje (Perron) weet te vinden is zijn ideaal van een fijne familie compleet. Na een merkwaardig diner met zijn vriendin komt hij thuis tot de ontdekking dat zijn ouders gruwelijk vermoord zijn. Niet wetende dat ze elkaar tijdens een driftbui hebben omgebracht, gaat hij uit van een complottheorie en trekt ten strijde tegen de rest van de wereld.

BERNIE is gedurende de eerste 40 minuten een wervelende, originele en extreem hilarische

zwarte komedie. De dialogen zijn erg leuk, de visuele grappen zijn onvoorstelbaar grof maar heel goed bedacht en het camerawerk is zonder meer virtuoos te noemen. Helaas, na dat fantastische begin zakt de film een beetje in elkaar, de verrassing is over en het laatste kwartier hangt er maar bij. Bovendien ontmoeten we in deze film geen enkel normaal personage. Iedereen is knettergek of pervers, of allebei tegelijk, en die overdaad aan waanzin maakt het moeilijk om je in te leven in Bernie, die door Dupontel enigszins krampachtig als sympathieke anti-held wordt gepresenteerd. Toch werd BERNIE door meer dan een miljoen mensen in Frankrijk bezocht en won Dupontel, acteur, TV-komiek en toneelspeler, een Cesar voor Beste Debuutfilm. Naar verluid is de regisseur al weer druk bezig met zijn tweede produktie, waaraan ook Terry Jones van Monthly Python zal meewerken.

Als geheel is BERNIE geen meesterwerk, maar de eerste helft is ijzersterk en ik raad eenieder die van absurde strip-achtige komedies (de sfeer doet erg denken aan de bizarre strips van de Fransman Boucq) houdt dan ook aan deze film eens te proberen. De kwaliteit van deze cassette is *pico bello*, zoals we van De Filmfreak ondertussen gewend zijn. (ML)

DOBERMANN

(Frankrijk 1998) Regie: Jan Kounen; Met: Vincent Cassel, Tcheky Karyo, Monica Belucci, e.a.; Distributie: De Filmfreak, Frans gesproken, Nederlands ondertiteld, widescreen (2:35) en fullscreen versies leverbaar, minuten, Dolby SR.

Het eerste dat ik zag van de in Utrecht geboren Fransman Kounen was zijn korte film VIBROBOY, die alweer wat jaartjes terug tijdens een editie van het FFR werd vertoond. Het was een komedie met bijtende humor en hard geweld in een flitsende stijl die herinnerde aan Sam Raimi's EVIL DEAD. De regisseur trekt die stijl moeiteloos door in zijn speelfilmdebuut DOBERMANN. Hierin draait het om de gelikte supercrimineel Dobermann (Cassel) die met zijn doofstomme maar levensgevaarlijke liefje (Belucci) de banken en snelwegen van Frankrijk onveilig maakt, geholpen door enkele psychopathische hulpjes. Wanneer de niet

minder botte politiemán (Karyo) de Dobermann op het spoor komt zet hij via een travestiete vriend van de crimineel een groots opgezette valstrik op. Dat resulteert in een confrontatie van epische proporties.

Kounen maakte een actiefilm van hap-slik-weg-niveau, die wordt gedragen door een rappe montage en enkele zeer fraai gefotografeerde shoot-outs. Wat vooral beklijft is de vindingrijkheid die de regisseur aan de dag legt in het neerzetten van absurde stripfiguren in plaats van normale personages en wanneer het om smakeloze dialogen gaat (de travestiet tijdens zijn *coming-out* tegenover zijn ouders: "Mama, geef me maar geen medicijnen meer. Die winderigheid komt door het kontneuken"). De voor Europese begrippen zeer dure produktie DOBERMANN blijft zodoende een vermakelijk spektakel waarin zo'n beetje alles gebeurt dat in een vergelijkbare hippe Hollywoodfilm absoluut niet door de beugel zou kunnen, en dat is soms leuk om te zien. De widescreen versie van de Filmfreak is van uitstekende kwaliteit. (ML)

ODIO MI CUERPO/I HATE MY BODY

(Spanje/Zwitserland 1973) Regie: Leon Klimovsky; Met: Alexandra Bastedo, Byron Mabe, Narciso Ibañez Menta, Eva Leon, Gemma Cuervo, Manuel De Blas e.a. Besproken versie: *Something Weird Video (USA)*, letterboxed (1:85), Engels nagesynchroniseerd.

Wat een nachtmerrie! Stel je bent een man, een echte man, en je wordt wakker in een vrouwenlichaam! En je moet verder door het leven als een vrouw, een zeer aantrekkelijke nog wel. Daarover gaat het in I HATE MY BODY. De film opent met een swingende party, waar een collega van Ernest (De Blas), een groot liefhebber van het vrouwelijke vlees, voorstelt om deze nacht partners te ruilen. Ernest stemt gretig in, de deal is gesloten. Op weg naar huis met zijn nieuwe *date* Lena (Bastedo) knalt zijn auto tegen een muur. Beiden worden in aller haast overgebracht naar een kliniek. Daar zwaait de geniale chirurg Adolf Brenner (Ibañez Menta) de scepter. In de operatiekamer wijst zijn vrouw hem op een unieke gelegenheid: het uitvoeren van een experimentele hersentransplantatie. De

arts twijfelt, maar zij spoort hem aan: "Adolf, you did it in the concentration camp many times!". Met herwonnen zelfvertrouwen voert Adolf de operatie uit: de hersenen van Ernest worden overgezet in het lichaam van Lena. Als Ernest ontwaakt, verlekkerd in de boezem loerend van Adolfs vrouw (Cuervo), wordt hem een spiegel voorgehouden: Lena kijkt hem aan.... Vol ontzetting hoort hij aan wat Adolf hem heeft aangedaan. "You must learn to live together" waarschuwt Adolf hem. Ernest weet een ding zeker, hij zal nooit van een man kunnen houden, hij is "A man cursed with a woman's body". Nadat hij Adolf in brand heeft gestoken vlucht Ernest/Lena de kliniek uit. En daar wacht hem de realiteit van het leven. Lena gaat terug naar het bureau waar Ernest werkte en vraagt om de baan van Ernest over te nemen. Ze heeft dezelfde kwalificaties en kan zo beginnen. Hoe ze ook aandringt, de baan zit er niet in want ze is een vrouw. Dan keert Ernest terug naar zijn huis, waar zijn vrouw het bed deelt met zijn vriend. Smalend vertelt hij de vriend dat zijn vrouw de verzekeringspenningen probeert op te strijken, terwijl Ernest nog leeft, ergens. Hier valt geld te halen. In Lena's huis treft ze haar ex aan met een nieuwe vlam (Leon). Tot de verbazing van laatstgenoemde toont Lena geen greintje jaloezie, sterker nog, Lena versiert haar. En zo gaat dat de hele film door. Lichaam en geest blijken onverenigbaar. Lena wordt regelmatig beloerd en betast, Ernest walgt van de seksuele toenaderingen en reageert furieus.

Eenmaal kan hij zich als man nog eens goed uitleven, als hij terugkeert naar de kliniek, Adolfs vrouw treft en haar flink afranselt: "Now I felt like a man whose teenage fantasy came true. And it was good. The more I gave her the better I felt and she said no and I knew she meant yes". I HATE MY BODY blijft ambivalent en daarom zeer onderhoudend. Hoewel de ondergeschikte positie van de vrouw getoond wordt, komt het niet tot een loutering van Ernest. Zo'n film is het gelukkig niet. Alle mogelijkheden en onmogelijkheden van een mannengeest in een vrouwenlichaam en alle clichés en vooroordelen worden uitgespeeld. Verder biedt de film foute dialogen om van te smullen, een scala aan echt goede pruiken (voor de kortharige Lena), prachtige kleuren en een hippe jaren '70 setting. (LA)

DVD/LASERDISC

Ja ja... Tot nu toe volhardde uw redactie in een zekere mate van anachronisme. Maar we zijn met de tijd meegegaan en hebben een Laserdisc- en DVD-speler aangeschaft. Een wereld ging voor ons open. Maar na enige tijd en onderzoek kwamen we al snel terug op onze eerste conclusies over Laserdisc. Hoewel een vooruitgang op VHS video, is Laserdisc ook een medium met gebreken: de schijven zijn duur, onhandig, en kunnen niet zoveel informatie bevatten. Nu is DVD sinds zo'n twee jaar het ultieme alternatief voor de bioscoop: de kwaliteit

is aanzienlijk beter dan VHS en Laserdisc, de opslagcapaciteit is enorm, en met name in Amerika komt er al een stortvloed uit aan titels, waaronder ook vele obscure films! Om u een beeld te geven van wat wij uit het overweldigende aanbod zoal destilleren, volgt nu een lijstje met interessante DVD's en af en toe een laserdisc. De meeste schijven zijn door Mike Lebbing besproken, behalve waar anders vermeld; deze werden door Han Weevers van deskundig commentaar voorzien.

ALIEN

(Groot-Brittannië 1979) Regie: Ridley Scott; Met: Sigourney Weaver, Tom Skerritt, John Hurt, Veronica Cartwright e.a. Besproken versie (DVD): 20th Anniversary Edition, Fox, widescreen (2:35), 116 minuten (NTSC), code 1, geremastered in THX. Extra's: audio commentaar van Ridley Scott, deleted scenes, artwork and photo galleries, originele storyboards, isolated original score, alternate music track, trailers, interactief menu, twee DVD-ROM enhancements (screensaver & web links), begeleidend boekje met trivia.

Enkele jaren geleden bracht Fox de fraaie Deluxe Laserdisc Box Set van ALIEN uit. Wie die kostbare editie niet wilde of kon kopen, doet er goed aan deze grandioze DVD aan te schaffen.

Het commentaar van Scott voor deze DVD werd nieuw opgenomen en is dus niet dezelfde als op de Laserdisc. De regisseur vertelt op rustige wijze vooral veel interessante technische details, maar als hij zich even laat gaan (tijdens de *chestbuster* scene) wordt het erg grappig: na onbedaarlijk gelach en de constatering "This is 'eavy!'" rondt hij de klassieke scene waarin de alien voor het eerst zichtbaar is af met de woorden "It's a baby! It's a boy!". Scott's praatje geeft een mooi inzicht in zijn perfectionisme en toont aan waarom de film na 20 jaar zo vitaal en nog steeds niet geëvenaard is. De verdere extra's zijn ongeveer dezelfde als de Laserdisc, maar deze DVD is natuurlijk veel gebruikersvriendelijker; let op het schitterende menu! Het beeld en geluid van deze nieuwe THX-versie van ALIEN zijn een verademing vergeleken met de videoversies maar ook de Laserdisc kan niet tippen aan deze DVD: het beeld is stabiel, geeft meer informatie prijs en komt angstaanjagend dicht in de buurt van een bioscoopprojectie (er werd gebruik gemaakt van een *high definition master*). In de woorden van meester Scott zelf: "I am thrilled that DVD is able to best translate my vision as a filmmaker to you at home". Voor de ALIEN-fans geldt: niet nadenken, kopen!!!

BUFFET FROID

(Frankrijk 1979) Regie & scenario: Bertrand Blier; Met: Gérard Depardieu, Bernard Blier, Jean Carmet, Genevieve Page, Denise Gence, Carole Bouquet, Jean Benguigui, Jean Rougerie e.a. Besproken versie (DVD): Fox Lorber, Frans gesproken met Engelse ondertitels, letterboxed (ca. 1:60), 89 minuten (NTSC), code 0. Extra's: filmografieën, productie-informatie.

Alphonse Trap (Depardieu) is een werkloze jongeman die wilde fantasieën heeft over de dood en het plegen van moorden. Op een dag wordt zijn eigen vrouw vermoord. De dader staat diezelfde avond bij hem voor de deur en wordt een goede vriend. Het gezelschap wordt aangevuld door een psychopatische politie-inspecteur, Alphonse's enige buurman in het enorme flatgebouw waar hij woont. Al snel gaat het drietal op pad om in opdracht een moord te plegen. Het contract heeft echter enkele onverwachte consequenties: de opdrachtgever blijkt het slachtoffer zelf en zijn weduwe trekt bij Alphonse in. Na talloze bizarre avonturen in een nachtelijk Parijs verplaatst de actie zich naar het platteland, waar het drietal rust zoekt maar bedrogen uitkomt.

Blier's BUFFET FROID is een soort Buñuel-eske zwarte komedie die de kijker constant verrast en op het verkeerde been zet. Van de vervreemdende moderne architectuur in Parijs tot de verblindende schoonheid van het Franse platteland ademt de film een sfeer van een absurdistisch toneelstuk waarin gebeurtenissen en personages via een voor Alphonse onzichtbaar net zijn verweven. De slotscènes met een ijskoude Bouquet (die herinneringen oproept aan Buñuel's CET OBJET OBSCUR DE DESIR) vormen een passend slot op Blier's film die -zo voelt de kijker eigenlijk al vanaf het begin aankomen- alleen op deze manier kan eindigen. Hopelijk gaat Fox Lorber verder met

het uitbrengen van dit soort obscure pareltjes van de Franse cinema. Er zijn al enkele fraaie Eric Rohmer films (L'AMOUR L'APRES-MIDI en LE GENOU DE CLAIRE) te koop maar eigenlijk wacht ik met smart op een DVD-release van Bertrand Blier's meesterwerk LES VALSEUSES.

CAMILLE 2000

(Italië 1969) Regie: Radley Metzger; Met: Daniele Gaubert, Nino Castelnuovo, Eleonora Rossi-Drago, Philippe Forquet, Massimo Serrato e.a. Besproken versie (DVD): Image Entertainment, widescreen (2:35), 119 minuten (NTSC), code 0. Extra's: trailer.

Gaston introduceert zijn vriend Armand (Castelnuovo) tijdens een klassiek concert aan de Romeinse jet set. Armand is ogenblikkelijk verkocht als hij de verpletterende Marguerite (Gaubert) ziet. "Forget it. The hills are covered with the bodies of the men she ruined", zo probeert Gaston zijn kameraad te waarschuwen. Maar Armand houdt aan en al spoedig heeft hij haar veroverd. De complexe Marguerite (bijnaam: Camille) toont dan haar ware gezicht en Armand verliest langzaam zijn verstand in een web van intriges, overspel en passie.

Hoewel door Life Magazine aangeprezen als "Pretty much the whole Kama Sutra" is CAMILLE 2000 juist niet het prototype van de sleazy, exploitatieve sexy Europese film. Metzger's beandering van erotisch drama is veel intelligenter en minder voorspelbaar. Dit uit zich vooral in de dialogen (van Metzger's vaste scenarioschrijver Michael DeForrest), het strakke tempo en de subtiele manier waarop personages worden uitgewerkt. Maar goed, laten we er niet om heen draaien: de sexuele spanning rondom de om-op-te-vreten Daniele Gaubert is constant, ook wanneer ze geen extravagante pakjes draagt of halfnaakt door haar waanzinnige luxe villa dartelt.

De kostuums en decors van Enrico Sabbatini zijn spectaculair (hoogtepunt: een vreemde orgie in een psychedelische SM-kelder), Piero Piccioni's muziek is heerlijk *easy tempo* en de fotografie van meester Enrico Guarnieri is puik, in Panavision en Technicolor. Jammer dat Image een oude print heeft gebruikt, die af en toe met krassen en kabels overdekt is. Wel zijn de kleuren oogverblindend, het beeld is scherp, en de 2:35 presentatie veegt de vloer aan met de *fullscreen* videoversie, die ik nu dus kan overspoelen. CAMILLE 2000: een must voor decadente Italofielen en mensen verzeild in een chronische sixties trip. Voor die laatste categorie bevat deze DVD een heerlijk gedateerde trailer!

DELLAMORTE DELLAMORE

(Italië/Frankrijk 1995) Regie: Michele Soavi; Met: Rupert Everett, Francois Hadji-Lazaro, Anna Falchi e.a. Besproken versie (DVD): Laser Paradise, letterboxed (1:85), 99 minuten (PAL), code 2. Extra: trailers van andere Laser Paradise titels.

Dat ook Duitse DVD's interessant kunnen zijn, bewijst deze "Red Edition"-versie van de firma Laser Paradise. Het is namelijk mogelijk de film met het originele Engelse geluidsspoor

(in dreunend Dolby Surround) te bekijken! Voilà, zo koopt u voor slechts 50 gulden de ultieme versie van DELLAMORTE DELLAMORE, want Laser Paradise presenteert Soavi's prachtige "horror-sprookje" in een werkelijk bloedmooie transfer, die de toch niet slechte Japanse laserdisc volledig wegblaast. Helaas vergaten de heren de film van een normaal aantal chapter stops te voorzien; slechts zes hoofdstukken is toch wel erg karig voor een film als deze, die vol zit met *set pieces* die de moeite van het opzoeken waard zijn. Verder niets dan lof voor onze Oosterburen, die hiermee het debakel van hun katastrofaal slechte DVD-versie van Fulci's HOUSE BY THE CEMETERY goedmaken.

GIULIETTA DEGLI SPIRITI/JULIET OF THE SPIRITS

(Italië/Frankrijk 1965) Regie: Federico Fellini; Met: Giulietta Masina, Valentina Cortese, Sylva Koscina, Mario Pisu e.a. Besproken versie (DVD): Image Entertainment, letterboxed (1:66), 140 minuten (NTSC), code 0, Italiaans met Engelse ondertitels. Extra: filmografieën.

Giulietta (Masina) verdenkt haar man van overspel en schakelt enkele detectives in, die haar vermoeden bevestigen. Giulietta's wereld stort in en ze betreedt een fantasiewereld, bevolkt door geesten en familieleden, en ze rolt van de ene bizarre situatie in de andere. Maar uiteindelijk blijkt het een leerzame ervaring, die haar in staat stelt met zichzelf in het reine te komen.

Fellini's eerste kleurenfilm behoort tot de meest oogverblindende producties die in de jaren '60 in Italië werden gemaakt. De maestro doordrent elk scene met iets buitengewoons, gevangen in een kleurenpracht die de kijker doet duizelen en vaak herinnert aan Mario Bava's waanzinnige SEI DONNE PER L'ASSASSINO/Blood And Black Lace (1964). Magnifieke decors, prachtige kostuums, we kennen het allemaal van Fellini, maar GIULIETTA bezit een sfeer van fantasie die doet denken aan werken als Masaki Kobayashi's KWAIDAN of Dario Argento's INFERNO, en zal daarom ook zeker sommige genrefans aanspreken. Door het stabiele beeld van deze Image-DVD blijft dit cinematografische juweel kaarsrecht overeind: Giuseppe Rotunno's laaiende Technicolor-plaatjes zetten je beeldbuis in vlam en vuur, zonder dat er sprake is van *colourbleeding*, het irritante doorlopen van kleuren.

HALLOWEEN

(VS 1978) Regie: John Carpenter; Met: Jamie Lee Curtis, Donald Pleasance, P.J. Soles, Nancy Loomis e.a. Besproken versie (DVD): Limited Edition, Anchor Bay, widescreen (2:35) en fullscreen, 92 minuten (NTSC), code 0, geremastered in THX. Extra: bioscooptrailers, TV- en radiospotjes, filmografieën, still and poster gallery, behind the scenes still gallery, "Halloween Unmasked 2000" documentaire. Verpakt in dubbele hoes met 3-D voorkant, met als bonus een DVD met daarop de TV-versie, in widescreen (2:35) en met 12 minuten extra materiaal.

Deze magnifieke DVD van Anchor Bay deelt wat mij betreft met ALIEN de topositie in de reeks DVD's die vorig jaar zijn verschenen! Een onbetwistbaar goede beeld- en geluidskwaliteit wordt ons geboden via een THX-remastering en er werd gebruik gemaakt van een nieuwe 35mm *interpositive*, die werd getrokken van het originele camera-negatief, onder supervisie van Dean Cundey, Carpenter's vaste cameraman die beroemd werd met JURASSIC PARK. De documentaire "Halloween Unmasked 2000" is met duidelijke liefde voor het onderwerp gemaakt en bevat nieuwe interviews met de belangrijkste acteurs en medewerkers, en er komen feiten en roddels naar boven die ik nooit eerder gehoord had. De extra DVD is ook nog eens perfect: het extra materiaal, dat Carpenter schoot voor een lucratieve TV-vertoning, is fijn widescreen, dit in tegenstelling tot de oude Deluxe Laserdisc. Toch bevat die (overigens erg goede) Laserdisc wel een extra die hier akelig ontbreekt: het informatieve audiocommentaar van Carpenter en Jamie Lee Curtis. Maar verder valt hier niets te klagen. Dit is een top-DVD die mij als groot fan van deze film bij de eerste kijkbeurt meerdere keren kippenvel bezorgde. Waarschuwing: deze limited edition is iets duurder dan normaal maar is met een prijs van onder de 100 piek nog steeds goedkoper dan de Laserdisc!

HAPPINESS

(VS 1999) Regie: Todd Solondz; Met: Jane Adams, Elizabeth Ashley, Philip Seymour Hoffman, Lara Flynn Boyle e.a. Besproken versie (DVD): Trimark Home Video, letterboxed (ca. 1:85), NTSC, code 0. Extra: filmografieën.

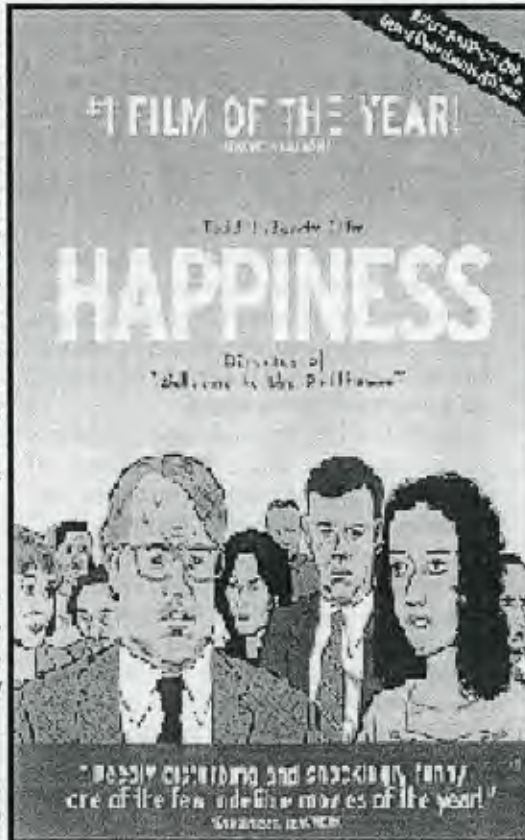
Todd Solondz wist met zijn opvolger van WELCOME TO THE DOLLHOUSE (1997) opnieuw de critici te bekoren, maar dit is typisch zo'n film die de meningen der kijkers sterk zal verdelen. Solondz weet met behulp van veel inktzwarte humor thema's als pedofilie, eenzaamheid, en vooral de gruwelijke realiteit achter de facade van de *American Dream* genadeloos op de kijker af te vuren. Af en toe levert dit tenenkrommende scenes op, maar door de over het algemeen integere toon en ijzersterke dialogen krijg je zelden ook maar één moment de gedachte dat deze behandeling van controversiële onderwerpen niet door de beugel kan. HAPPINESS is een bijzondere film die er op deze DVD prachtig uitziet en een eenvoudige, maar goed uitgebalanceerde surround mix meekreeg. Heeft u HAPPINESS in de bioscoop gemist, probeer dan deze DVD uit, maar verwacht dan niet een gezellig avondje volksvermaak!

HOUSE

(Japan 1977) Regie & scenario: Nobuhiko Obayashi. Besproken versie (Laserdisc): Toho Laserdisc, fullscreen, CLV, Japans gesproken zonder ondertitels, 88 minuten (NTSC). Extra: trailer. Er is een persmap toegevoegd met vele kleuren- en zwart/wit stills en een fraaie

kleurenreproductie van het originele affiche.

Geen ondertitels? Japans gesproken??? U twijfelt vast aan de geestelijke gezondheid van schrijver dezes. Ja, de dialogen zijn niet niet helemaal te vatten, maar dat geldt ook voor de film zelf! Deze ultra-gestileerde Freudiaanse spookvertoning, die qua technisch surplus CARRIE en SUSPIRIA naar de kroon steekt, is zo'n beetje het raarste dat ik dit jaar zag. Kort gezegd beschrijft dit debuut van voormalig reclamefilmregisseur Obayashi de fantasiewereld van een opgroeiend meisje, dat

na de dood van haar moeder door vaderlief wordt opgevoed. Dan ontmoet papa een nieuwe vlam, die spoedig als stiefmoeder wordt geïntroduceerd. Gekweld door herinneringen aan haar idyllische moeder vlucht ze weg in een zelf bedacht sprookje, ongeveer zoals we dat kennen uit het Tsjechische pareltje VALERIE AND HER WEEK OF WONDERS van Jaromil Jireš. Het thema van *teenage angst* is voor de regisseur een terugkerend thema: Noboku maakte na HOUSE enkele andere films over opgroeiende pubers in Japan.

HOUSE (op z'n Japans: IE of HOUSU) is visueel adembenemend en zit vol bizarre vondsten zoals moordende piano's en een levend huis dat indringers verslindt. Het geheel is gelardeerd met een heerlijke mix van Goblin-achtige *progressive rock* en mierzoete melodieën. HOUSE is zeker niet ieders smaak-de botsing van *tongue in cheek* en radicale kitsch is ERG vreemd- maar zij die niet vies zijn van een potje psychedelica met een nostalgisch tintje moeten dit zeker eens bekijken, al moet gezegd dat deze laserdisc al een collector's item is en de film nooit buiten Japan werd gedistribueerd.

KISS OF THE VAMPIRE

(Groot-Brittannië 1962) Regie: Don Sharp; Met: Clifford Evans, Noel Willman, Jennifer Daniel, Edward De Souza, Barry Warren e.a. Besproken versie (DVD): Universal/Image Entertainment, letterboxed (1:66:1), kleur, 88 minuten (NTSC), local code 1 (USA).

In de zevenjarige periode na Terence Fisher's DRACULA (1958), toen Christopher Lee uit angst voor *typecasting* weigerde de rol van 's werelds beroemdste bloedzuiger te spelen, moest Hammer zich beroepen op andere talenten om de grote commerciële mogelijkheden van de vampierfilm te benutten. De produktiemaatschappij ging zich aldus toeleggen op "onofficiële" (niet op het boek van Bram Stoker gebaseerde) vampiervertoningen. Deze (debuut) film van Don Sharp behoort tot de meer geslaagde Hammerfilms uit deze reeks. Het vertelt het verhaal van een pasgetrouwd stel (Daniel en De Souza) dat op hun huwelijksreis door Zuid-Duitsland kennismaking met de steenrijke graaf Ravna (Willman). Al snel heeft de griezelig beleefde edelman het koppel in zijn greep en kan alleen de tussenkomst van een sceptische professor (Evans) het kwade tij doen keren.

Het verhaal is vertrouwd, de afloop zoals in alle Hammer-vampierfilms eveneens, dus wat rest is de visuele grandeur van Bernard Robinson's magnifieke decors, de kleurvolle fotografie van Alan Hume en enkele spannende *set pieces*. Vooral de scènes in Ravna's kasteel wanneer de zoon des huizes Jennifer Daniel hypnotiseert met zijn zwaarmoedige pianospel, en een breed uitgemeten gemaskerd bal gevolgd door een occulte processie, eisen de aandacht op. Ook mag de climax waarin een legioen vlermuizen nu eens aan de goede kant van de wet staat niet onvermeld blijven. Het aangename tempo houdt de aandacht grotendeels vast al bezit ook KISS OF THE VAMPIRE van die typische stijf-Britse dialogen waarin met heel veel deftige woorden eigenlijk bitter weinig gezegd wordt. Deze DVD is van goede beeldkwaliteit en netjes geletterboxed. Enkele bliepjes en kraakjes ten spijt is ook de geluidsband keurig verzorgd. Voor Hammer-fans biedt dit schijfje een uitgelezen mogelijkheid om dit obscure werk in al zijn glorie te herzien.

THE LICKERISH QUARTET

(Italië 1969) Regie: Radley Metzger; Met: Frank Wolff, Erika Remberg, Paolo Turco, Silvana Venturilli. Besproken versie (DVD): Image Entertainment, letterboxed (1:85), 88 minuten (NTSC), code 0.

In de jaren zestig gold Radley Metzger als de vaandeldrager van de artistieke erotische cinema in Amerika. Met werkjes als DARK ODYSSEY, CARMEN BABY, THE DIRTY GIRLS en THE ALLEY CATS vestigde hij zijn naam als een stijlvol filmer die met lage budgetten interessante dingen kon doen. Eind jaren '60 vertoefde hij in Europa waar hij met nog meer artistieke vrijheid op het toppunt van zijn

kunnen ging presteren. THE LICKERISH QUARTET, in Italië bekend als ESOTIKA, EROTIKA, PSICOTIKA, staat bekend als zijn absolute meesterwerk.

Image Entertainment, die de collectie "The Films of Radley Metzger" uitbrengt, mag geroemd worden voor haar presentatie van deze obscure, maar o zo bijzondere film. Het openingscitaat van Pirandello maakt duidelijk dat THE LICKERISH QUARTET draait rondom de grens tussen realiteit en illusie, en na een kwartier heeft Metzger dit thema al zo fraai vorm gegeven, dat de kijker er eens even lekker voor gaat zitten. Wat is namelijk het geval: een nogal vreemd gezin (Wolff, Remberg en Turco) bekijkt zoals wel vaker een pornografische 16mm film. Het meisje (Venturelli) in de film houdt hun aller aandacht constant vast, en als ze haar diezelfde avond op de kermis tegenkomen, wordt ze uitgenodigd voor een feestje op hun fantastische kasteel. De film wordt weer opgezet en oh, verrassing: het meisje in de film blijkt ineens iemand anders. De volgende dagen bevrijdt Venturelli de familie via seksuele escapades van hun frustraties, maar zadelt ze tegelijk met andere problemen op.

Metzger's intelligente, stijlvolle en af en toe daadwerkelijk opwindende variatie op Pasolini's coup de maître TEOREMA (1968) is een pareltje van de jaren zestig, gefilmd in een stijl die men sindsdien wel verleerd schijnt te zijn. THE LICKERISH QUARTET bezit een afwisselend melodramatisch en zinnenprikkelend verhaal dat wordt verfilmd op grandioze Italiaanse lokaties in een vloeiende, typische Europese stijl (cameraman Hans Jura's verdient alle lof voor zijn vlekkeloze fotografie). Opnieuw zijn de dialogen van Michael De Forrest van een zeer hoog niveau en mysterieus op een fijne, niet-pretentieuze manier en Stelvio Cipriani's fantastische psychedelische score schreeuwt om een CD-uitgave. En geen recensie van deze film mag de werkelijk briljante climax onvermeld laten. De print van Image is bijzonder kleurvol en goed scherp, vrij goed geletterboxed, en als bonus valt er te genieten van een heerlijke trailer, waarin enkele fraaie catchlines zijn verwerkt zoals "Body to body is the name of the game!!!". Dit soort schijfjes moeten zelfs de grote DVD-sceptici over de streep trekken, dacht ik zo.

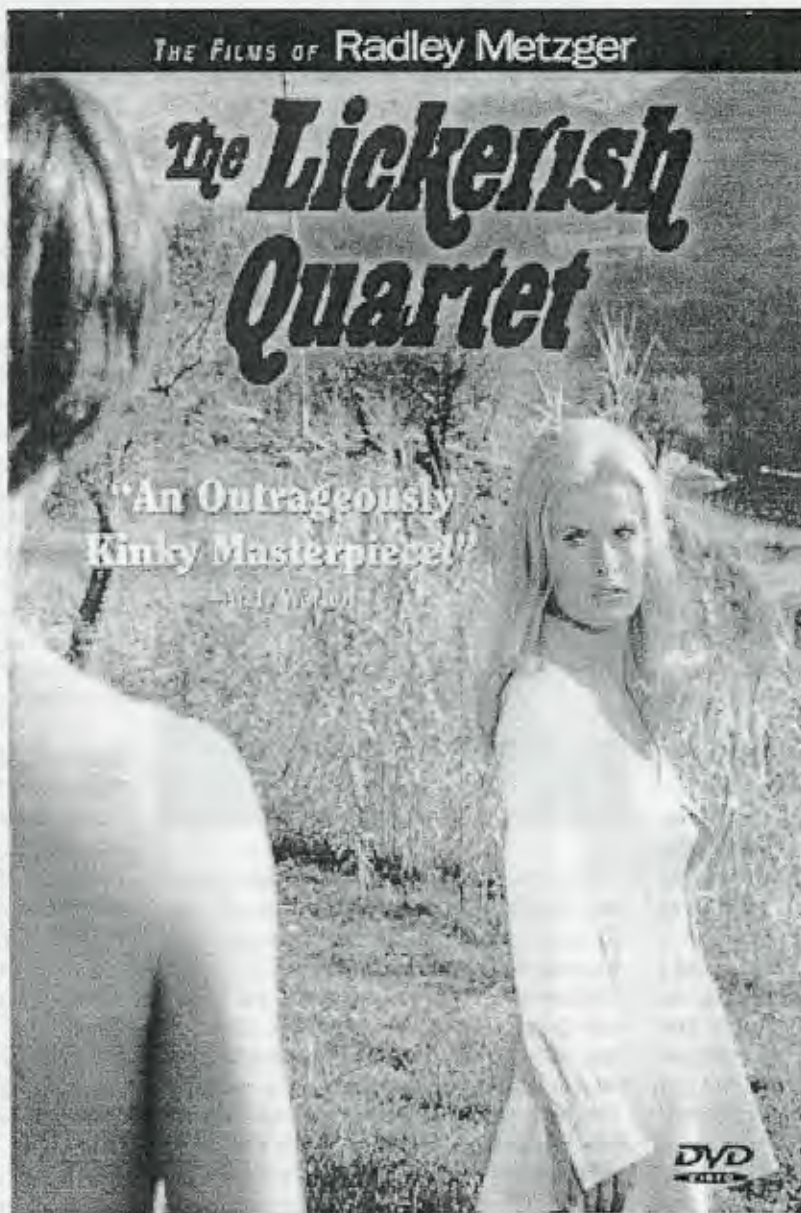
MANHUNTER

(VS 1985) Regie: Michael Mann; Met: William Petersen, Kim Greist, Joan Allen, Brian Cox, Dennis Farina, Tom Noonan e.a. Besproken versie (DVD): BMG, widescreen (2:35), code 0 (regio vrij), 115 minuten (PAL). Extra's: filmografieën.

Jarenlang viel Mann's ijzersterke serial killer-thriller slechts in fletse fullscreen versies te krijgen. Misschien herinnert u zich nog de Nederlandse CIC Video-versie, die weliswaar een stereo geluidsspoor had, maar verder een

THE MAN WHO FELL TO EARTH

(Groot-Brittannië 1976) Regie: Nicolas Roeg; Met: David Bowie, Rip Torn, Candy Clark, Buck Henry, Bernie Casey e.a. Besproken versie (DVD): Fox Lorber, widescreen (2:30), code 0, 140 minuten (NTSC). Extra's: filmografieën, trailer.

totale aanfluiting was. Alleen een zeldzame Japanse Laserdisc bracht soelaas voor de fans die deze zo knap door Dante Spinotti in Panavision geschoten film in het correcte beeldformaat wilden zien. Eindelijk is er dan een breedbeeld-DVD, en wel een Britse (misschien zijn er problemen met de rechten in Amerika?), die er verdomd goed uitziet. Het stereo geluid is uitstekend en bezit de goede balans tussen zeer hoog en zeer laag, zoals Mann dat destijds voor ogen stond. Jammergenoeg zijn de extra's zeer karig. Een audiocommentaar van Mann was geen overbodige luxe geweest, want ik had graag gehoord over de extra scènes en het veel negatievere einde dat de regisseur ook daadwerkelijk schoot maar uiteindelijk niet gebruikte. Desalniettemin is dit een fraaie DVD, die bovendien voor de schappelijke prijs van zo'n 40 piek te krijgen valt.

Fox Lorber was al bekend door het uitbrengen van arthousefilms in Amerika, maar nu beweegt deze maatschappij zich ook prominent op de DVD-markt. Met Nicolas Roeg's oogverblindende WALKABOUT (1971), mijn favoriet uit 's mans oeuvre, maakte Fox Lorber al eerder furore. Niet alleen werd die film in een uitmuntende digitale transfer gepresenteerd, ook was er als bonus een niets verhullend commentaar van Roeg en hoofdrolspeelster Jenny Agutter (o, o, Jenny, wij denken nog altijd aan je heerlijke rol in LOGAN'S RUN) aan toegevoegd. Was WALKABOUT eigenlijk een perfecte mix van stijl en inhoud, THE MAN WHO FELL TO EARTH is niets meer dan een mystieke, surrealistische bespiegeling over eenzaamheid en kapotte relaties. Een eigenaardige multinational (Bowie), in werkelijkheid een buitenaards wezen, probeert een wetenschappelijk project op te zetten waarmee grote hoeveelheden water door het uitspannel vervoerd kunnen worden. Het doel is het redden van zijn planeet die dreigt te sterven door een moordend gebrek aan

levensvocht. Met ingehouden spel geeft Bowie knap gestalte aan de eenzame alien, die verscheurd door herinnering aan en schuldbesef jegens zijn gezin een hopeloze missie nastreeft. Een korte maar heftige romance met een simpel hotelhulpje (Clark) maakt hem alleen maar ongelukkiger. Verder herkent Roeg op subliem-vreemde wijze de levens van een wetenschapper (Torn) en een zakenpartner (Henry) die in dienst staan van Bowie en net zo het spoor bijster schijnen te raken als hun baas.

Deze DVD is van schitterende beeldkwaliteit. Het mono-geluidsspoor is optimaal benut door de vreemde geluidscollages van Phillips en Yanashita, die Roeg's toch al verwarrende beelden perfect ondersteunen. Dit is een werk dat alleen liefhebbers van die typische jaren '70 experimenten zal behagen. Al is de film zelf ietwat te arty en soms zelfs ronduit saai, de visuele bekeringen ervan komen door deze klasse-DVD compleet tot hun recht.

MUERTOS DE RISA/DAYING OF LAUGHTER

(Spanje 1999) Regie: Alex De La Iglesia; Met: Santiago Segura, Carla Hildalgo, El Gran Wyoming, Alex Angulo e.a. Besproken versie (DVD): Manga Films (Spanje), letterboxed (1:85), 106 minuten (PAL), Engelse ondertitels. Extra's: trailer, "Making Of"-documentaire, clips, filmografieën, interviews.

Na zijn bizarre Amerikaanse uitstapje met PERDITA DURRAGO (1997) keerde De La Iglesia (ACCION MUTANTE, DAY OF THE BEAST) terug naar Spanje waar hij deze zwartgallige komedie maakte. Een komedie over twee komieken - "Bruno y Nino" - in de jaren zeventig, die na een aarzelend begin in luidruchtige kleine zaaltjes een doorslaand succes worden met hun act. Santiago Segura, de man van duizend gezichten, speelt Nino, die op welhaast autistische wijze de klappen van zijn kompaan Bruno opvangt tijdens de shows, het geheim van hun succes. Maar met hun succes groeit ook een hartgrondige wederzijdse haat, gevormd door jaloezie en afgunst. Ondanks het uit elkaar groeien wonen de twee pal naast elkaar, hetgeen aardig wat ruimte biedt voor treiterijen. Tijdens een tv-opname draait de immer incasserende Nino, in een fraai konijnenpak gestoken, de rollen om en hakt Bruno het ziekenhuis in. Bruno neemt echter op zoete wijze wraak.

Behalve dat MUERTOS DE RISA een bijzonder vermakelijk en een voor De La Iglesia gebruikelijk *over the top* beeld geeft van een zwaar verzurende vriendschap, biedt de film ook een aardig tijdsbeeld. De angst voor het utrarechte Franco-bewind wordt verpakt in een zieke grap van Nino, de hierboven beschreven wraakscene speelt zich af tijdens de befaamde mislukte staatsgreep en zelfs Uri Geller, die fameuze gast die telepatisch lepels kon verbuigen, heeft een rolletje. Geen beter vermaak dan leedvermaak, en dan dit alles verbeeld in De La Iglesia's wervelende stijl waarin Segura en El Gran Wyoming (leuk pseudoniem) de show mogen stelen.

De extra's op de disc zijn niet ondertiteld, maar de videoclip is erg lollig.

LE NOTTI DI CABIRIA/THE NIGHTS OF CABIRIA

(Italië/Frankrijk 1957) Regie: Federico Fellini; Met: Giulietta Masina, François Perier, Franca Marzi, Dorian Gray e.a. Besproken versie (DVD): The Criterion Collection, fullscreen, 118 minuten (NTSC), code 1. Extra's: interview met Fellini's assistent Dominique Delouche, audio interview met Dino De Laurentiis, trailers, Masina's eerste scenes als Cabiria in THE WHITE SHEIK, demonstratie van de restauratie.

De eerste DVD die ik kocht was Criterion's prachtige *restored version* van Fellini's AMARCORD (1973), één van mijn lievelingsfilms. Minder voor de hand liggende titels uit Fellini's oeuvre worden echter ook door het onvolprezen Criterion op de markt gebracht. LE NOTTI DI CABIRIA toont de lotgevallen van het ongelukkige hoertje Cabiria (Masina)

die ondanks het harde leven in Romé een aandoenlijke positieve kijk op het leven houdt. Masina won met haar fantastische vertolging van Cabiria de prijs voor Beste Actrice in Cannes; de film zelf veroverde de Oscar voor Beste Buitenlandse Film. En dik 40 jaar na het verschijnen is LE NOTTI DI CABIRIA nog steeds een krachtig, prachtig, ontroerend, meeslepend meesterwerk! De film doet in emotionele intensiteit nauwelijks onder voor LA STRADA en de mix tussen typische Felliniese karikaturen en poëtisch realisme is zeer geslaagd.

Criterion brengt deze DVD uit nadat Canal+ en Rialto een compleet gerestaureerde bioscoopprint wisten samen te stellen, inclusief de nooit eerder vertoonde (en heel bijzondere) "Man with a sack"-scene, die in 1957 werd verwijderd na goed overleg tussen Fellini en producent De Laurentiis. De kwaliteit is prachtig en doet Aldo Tonti's loepzuivere zwart/wit fotografie goed uit de verf komen. Het interview met Delouche is verhelderend en maakt ook duidelijk wat Pier Paolo Pasolini's bijdrage aan LE NOTTI was: het schrijven van authentieke straattaal-dialogen voor Cabiria en haar collega-prostituties. Voor deze DVD-versie werd de film van nieuwe Engelse ondertitels voorzien. De mensen van Criterion, het kan niet vaak genoeg gezegd worden, bewijzen hier weer hun klasse!

PALMETTO

(VS/Duitsland 1998) Regie: Volker Schlöndorff; Met: Woody Harrelson, Elizabeth Shue, Gina Gershon, Rolf Hoppe, Chloe Sevigny, Tom Wright, Michael Rapaport. Besproken versie (DVD): Warner Brothers, widescreen (2:35), 113 minuten (NTSC), code 1, AC3. Extra's: productieinformatie, trailer.

Harry Barber (Harrelson) komt na 2 jaar onschuldig te hebben vastgezeten uit de bajes en wil nooit meer terug naar Palmetto, het stadje waar corrupte politici hem via een trucje lieten opdraaien voor zijn journalistieke openhartigheid. Zijn ex-liefje (Gershon) staat hem echter na koud vijf minuten buiten de poort

af af te likken en zo komt onze man tenslotte toch weer terecht in het broeierige kustplaatsje. Al snel raakt hij verstrikt in een smerig spelletje waarin een femme fatale (de smeulende Shue), een ex-smeris (de heerlijk doortrapte Rapaport) en een nymfomane *petty criminal* (die geile Sevigny toch!) zijn wankele tred op allerlei manieren tackelen. Alleen de trouwe Gershon lijkt enig soelaas te bieden...

PALMETTO is een fijn film-noirtje dat zich weliswaar afspeelt in Florida, maar door Schlöndorff's eigenzinnige en van Amerikaanse voorspelbaarheid gespeende regie doet denken aan een Europees genrewerk. Het inventieve script, het uitstekende spel van Harrelson die de sympathieke supersukkel Barber sterk neerzet, en de ontspannen cameravoering maken van deze film een heerlijk hapje dat de vervelende nasmaak ontbeert van een gemiste kans als Dennis Hopper's vergelijkbare THE HOT SPOT. Prettig is ook het ontbreken van expliciete geweldsscènes, al is Rapaport wel heel vies (maar voornamelijk *off-screen*) in de weer met zijn draagbare bus vol ongebluste kalk.

De DVD biedt natuurlijk een perfecte nieuwe *transfer* van deze nagelnieuwe film, die bij het schrijven van dit stukje de Nederlandse markt nog lang niet bereikt heeft. Het strakke scope-formaat zorgt voor een optimale beleving van Schlöndorff's uitstekende thriller. Als bonusje zit er een heel leuke trailer bij. Gaat hem zien!

PAURA NELLA CITTA DEI MORTI VIVENTI/CITY OF THE LIVING DEAD

(Italië 1980) Regie: Lucio Fulci; Met: Catriona MacColl, Christopher George, Janet Agren, Carlo De Mejo e.a. Besproken versie (DVD): EC Entertainment, letterboxed (Ca. 1:80), 93 minuten (NTSC), code 2. Extra's: trailer van de film en andere EC-titels, interview met Catriona MacColl, filmografie en biografie in bijgevoegd fotoboekje.

L'ALDILA/THE BEYOND

(Italië 1981) Regie: Lucio Fulci; Met: Catriona MacColl, David Warbeck, Veronica Lazar e.a. Besproken versie (DVD): EC Entertainment, widescreen (2:35:1), 84 minuten (NTSC), code 2. Extra's: trailer, filmografie en biografie van Fulci.

QUELLA VILLA ACCANTO AL CIMITERO/HOUSE BY THE CEMETERY

(Italië 1981) Regie: Lucio Fulci; Met: Catriona MacColl, Paolo Malco, Giovanni Frezza, Dagmar Lassander, Ania Pieroni e.a. Besproken versie (DVD): EC Entertainment, widescreen (2:35:1), 86 minuten (NTSC), code 2. Extra's: trailer van de film en andere EC-titels, interview met Lucio Fulci, filmografie en biografie van Fulci in bijgesloten fotoboekje.

Het Zweedse EC Entertainment, dat zijn titels via Nederlandse distributie uitbrengt, mag genoemd worden voor de piekfijne uitgave van drie toptitels uit Fulci's gloriejaren: THE BEYOND (prachtige widescreen print!), CITY OF THE LIVING DEAD (voor het eerst perfect letterboxed en haarscherp!) en een puike widescreen versie van HOUSE BY THE CEMETERY. Alle drie films zijn natuurlijk ongcensureerd en de transfers werden getrokken

van redelijke tot voortreffelijke 35mm kopieën. THE BEYOND is het kroonjuweel: deze DVD ziet er werkelijk oogverblindend uit en toont Fulci's Lovecraftiaanse meesterwerk in al zijn gruwelijke pracht: mooie Technicolor, een enorme scherpte en precies op het goede widescreen formaat zodat de kaderingen van cameraman Sergio Salvati geheel tot hun recht komen. CITY OF THE LIVING DEAD werd getrokken van een eveneens kleurvolle en scherpe print, maar sporadische krasjes, vuiltjes en lassen wekken de irritatie op. Desalniettemin is dit de beste versie die ooit werd uitgebracht en kunnen alle videoversies en die peperdure Japanse Laserdisc de vuilnisbak in. En dan HOUSE BY THE CEMETERY: ooit alleen widescreen verkrijgbaar op een zeldzame Japanse Laserdisc, die vrij donker was, nu eindelijk in de juiste kleur/licht verhouding op DVD. Voor wie alleen de spuuglelijke Nederlandse videoversie van Thorn-EMI zag, gaat er middels deze DVD een wereld open, bijna een compleet andere film komt tevoorschijn. De scherpte, de kleuren en het heerlijke breedbeeldformaat zijn verbluffend. Voor wie het nog niet wist tonen deze drie DVD's aan dat Fulci met zijn lage budgetten kleine wonderen heeft verricht. Maar wees gewaarschuwd: de Nederlandse ondertitels zijn volstrekt belachelijk, zitten vol spel- en stijlfouten en dekken lang niet alle dialogen. Vreemd maar waar!

PHANTASM

(VS 1979) Regie: Don Coscarelli; Met: Michael Baldwin, Bill Thornbury, Reggie Bannister, Angus Scrimm e.a. Besproken versie (DVD): MGM, letterboxed (1:85), 88 minuten (NTSC), code 1. Extra's: nieuwe Dolby Digital 5.1 soundtrack, audio commentaar van Coscarelli, Baldwin, Bannister & Thornbury, 10 minuten deleted scenes, interview met Coscarelli & Scrimm uit 1979, originele mono soundtrack, trailer, TV en radio spotjes, behind the scenes footage, stills gallery of original posters, lobby cards and international promotional materials, behind the scenes booklet.

PHANTASM is Don Coscarelli's vloek en zegen: na het verrassende succes in 1979 wilde eigenlijk niemand behalve hijzelf dat hij nog iets anders maakte dan vervolgdelen. Met name in Amerika bezit de film een ware cultstatus en voeren Coscarelli en Scrimm jaarlijks hun praatjes op de vele horror conventions. Voor mij is PHANTASM een oude vriend die ik om de zoveel tijd graag nog eens zie. En deze DVD is voor mensen die dit gevoel herkennen een ideaal alternatief voor de TV-vertoningen die om de paar jaar plaatsvinden. Over de inhoud van PHANTASM zal ik maar zwijgen want als u deze klassieker niet kent leest u het verkeerde blaadje. De beeldkwaliteit van deze DVD is perfect en laat zien hoe knap Coscarelli (die de camera bediende) met weinig geld maximum effect wist te sorteren. Via het fraaie menu komt u terecht bij de vele extra's, waaronder een geweldige performance van Scrimm, die voor een enthousiast festivalpubliek de show steelt: hij raakt verzeild in een soort schizofreen debat

met zijn alter ego, The Tall Man, die hem toesnauwt dat hij zonder hem altijd maar een ham actor was gebleven! Met Scrimm's ironie en zelfkennis zit het dus wel goed. Het commentaar is grappig maar af en toe iets te oude-jongens-krentenbrood-niveau. Leuk is een interview uit 1979 met een filmprofessor uit Florida en ook Scrimm's promotiefilmpje voor de Australische TV is verrassend ludiek.

THE PHANTOM LOVER

(Hong Kong 1995) Regie: Ronny Yu; Met: Leslie Cheung, Huang Lei, Wu Chien-lin e.a. Besproken versie (DVD): Fitto Mobile Laser Distribution, letterboxed (ca. 1:85), 102 minuten (NTSC), Engelse ondertitels mogelijk.

Ronny (THE BRIDE WITH THE WHITE HAIR) Yu's opulente PHANTOM OF THE OPERA-Hong Kong style is een goed voorbeeld van een speelfilm die uiterlijk werkelijk perfect verzorgd is, maar qua scenario en acteerprestaties de plank mis slaat. Het publiek in Hong Kong dacht daar anders over; THE PHANTOM LOVER werd aldaar een daverend succes, en dat is gezien de uiterst melodramatische sfeer (er zijn zelfs enkele afschuwelijk zoetsappige liedjes ingebouwd) en zeer voorspelbare verhaallijn niet verrassend. Waarom THE PHANTOM LOVER ondanks zijn bloedcommerciële karakter toch in deze rubriek verzeild raakt is het feit dat we de ongelooflijke visuele grandeur van deze productie niet onvermeld mochten laten. De fotografie van Peter Pau (THE KILLER) behoort tot het mooiste dat wij ooit voorbij onze netvlieszen zagen trekken. Briljant uitgelichte gothische decors, in bloedrode, vlammeende kleuren gevangen aktiescenes en koele blauwe momenten van romantiek: alles wat een onverzadigbare cinefiel qua visuele delicatessen kan verwerken, krijgt hij of zij hier opgediend in optimale beeldkwaliteit.

Deze DVD is in CD-formaat verpakt in een fraai full-colour boekwerkje, maar verder reikt de verzorging niet, dit in tegenstelling tot de Laserdisc versie. De ondertitels zijn zeer klein en er zijn geen chapter stops, hetgeen opmerkelijk mag heten voor zo'n, voor Chinese begrippen, grote film. Voor de liefhebbers van Aziatische cinema is dit een verplicht nummertje, de rest zal zich waarschijnlijk danig verslikken in deze pretentieuze kul, dus wij raden hen aan deze DVD links te laten liggen.

RAN

(Japan/Frankrijk 1985) Regie: Akira Kurosawa; Met: Tatsuya Nakadai, Akira Terao, Jinpachi Nezu, Daisuke Ryu, Mieko Harada e.a. Besproken versie (DVD): Fox Lorber, letterboxed (1:85), code 0, 160 minuten (NTSC), Japans met Engelse ondertitels, stereo. Extra's: filmografieën & filmprijzen, trailer, productie-informatie over de film.

RAN is misschien wel de mooiste en meest zinsbegoochelende "chambara" (historische film over het samuraitijdperk) die ooit in Japan is gemaakt. Met als leidraad Shakespeare's "King Lear" vertelt de vorig jaar overleden grootmeester

Kurosawa een episch verhaal over verraad, trouw, verlies en de zin van het leven. Nakadai is ronduit fenomenaal als de oude warlord Hidetora, die zijn rijk verdeelt onder zijn drie zonen en moet toezien dat de machtsstrijd, die dan ontstaat, zijn allerergste nachtmerries overtreft. Meer vertellen over het plot doet niet ter zake. Wie deze film nog niet kent spoede zich naar de videotheek of nog liever de DVD-dealer. Want Fox Lorber slaat opnieuw toe met een prachtige DVD die geheel recht doet aan Kurosawa's magistrale regie, Takao Saito's akelig geniale beeldcomposities en schreeuwendende kleuren, de schitterende kostuums -waarvoor een Oscar werd ontvangen- en de adembenemende oorlogsscènes. Voor mij is RAN een van de meest verbluffende films uit Kurosawa's imposante oeuvre. Hidetora's tocht door de hel, die zo halverwege de film aanvangt, biedt een pijnlijk-tastbare en dus niet pretentieuze-vernederende bespiegeling op het kwaad waartoe de mens in staat is. Geniaal en verplicht voor iedere cinefiel.

RAVENOUS

(VS 1999) Regie: Antonia Bird; Met: Guy Pearce, Robert Carlyle, Jeremy Davies, Jeffrey Jones, David Arquette e.a. Besproken versie (DVD): Fox, letterboxed (2:35), 100 minuten (NTSC), code 1. Extra's: trailer, deleted scenes, TV-spotjes, photo gallery, costume and set designs, drie verschillende audiocommentaren.

Amerika, de vorige eeuw. In de ijzige woestenij van de Rocky Mountains ontdekt een groep militairen een rondzwervende man (Carlyle) die hen naar een verborgen grot in de wildernis voert. Volgens hem liggen daar de overblijfselen van een expeditie, waarvan hij lid was, en die door de barre omstandigheden tot kannibalisme is vervallen. Carlyle blijkt zelf een monsterlijke kannibaal en decimeert het militaire gezelschap totdat één persoon (Pearce) overblijft, die de strijd met hem aangaat.

Door meer over de plot van deze eigenaardige kannibalenfilm te vertellen zou ik potentiële kijkers flink wat verrassingen wegnemen, dus ik laat het hierbij wat de inhoud betreft. RAVENOUS is een vreemde, harde film voor een mainstream Fox-productie, en wie een van de audiocommentaren luistert (die met regisseuse Bird en Damon Albarn, de zanger van rockband Blur, die de bijzondere soundtrack maakte) zal ontdekken dat er van de originele waanzin ook nog best wat afgeschaafd is. Wat dat commentaar betreft: het geluidsspoor van acteur Carlyle is de beste van de drie (de andere betreft scriptschrijver Ted Griffin en acteur Jeffrey Jones). Carlyle is niet alleen een hele interessante acteur (u kent hem misschien nog als de gewelddadige dronkelap Begbie in TRAINSPOTTING) maar ook een amusante vent, zoveel is zeker. Zijn in onvervalst Schots uitgebrachte commentaar op de naaktscene in RAVENOUS: "This is the obligatory Robert Carlyle arse-shot... God knows why anyone would pay good money to see that, really." Verder voorziet hij de film van andere leuke anecdotes en geeft een goed inzicht van hoe hij als acteur scenes benadert. Uiteraard is de

beeldkwaliteit van deze Fox-schijf voortreffelijk: stabiel tijdens de vele donkere scènes en vol van kleur en detail tijdens de prachtige natuuroptnamen in de bergen (er werd geschoten in het voormalige Tsecho-Slowakije). RAVENOUS bewijst dat er uit Amerika nog steeds interessante mainstream films kunnen komen.

SPIDER BABY

(VS 1964) Regie: Jack Hill; Met: Lon Chaney Jr., Carol Ohmart, Jill Banner, Sid Haig e.a. Besproken versie (DVD): Image Entertainment, letterboxed (1:66), 81 minuten (NTSC), code 0. Extra's: audiocommentaar van Jack Hill, acht minuten extra scenes, reportage van de reünie van cast en crew, filmografieën.

Jack Hill's bizarre debuutfilm werd in 1964 opgenomen met de titel CANNIBAL ORGY, OR THE MADDEST STORY EVER TOLD, maar pas vier jaar later werd het uitgebracht en bekend als SPIDER BABY. Dit is een leuke, soms bespottelijke, dan weer verrassend originele horrorfilm over een stel mensen die door inteelt in kannibalen zijn veranderd. Onder leiding van "Bruno" (een sterke rol van Lon Chaney Jr.) ontfermen ze zich in een afgelegen landhuis over ongelukkige passanten. De aktie en dialogen zijn vaak vreemd en soms een beetje langdradig, maar de fijne cast, met een schitterende Sid Haig als een kaal, rondkruipend aapmens en de pas 17-jarige Jill Banner als de sexy spinnevrouw, maakt veel goed.

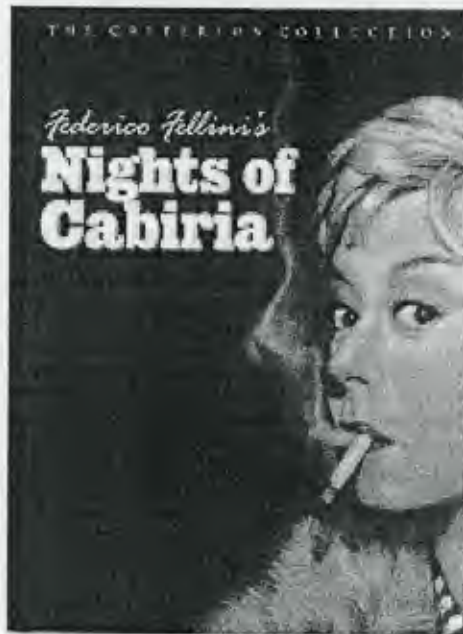
Ondanks de superlatieven van Hill en Joe Dante, die een grappige tekst voor de inlay schreef, is deze nieuwe en extra lange print van SPIDER BABY, waar na koortsachtig zoeken toevallig op werd gestuit, niet perfect. Soms wordt het beeld geteisterd door lichte vlekken en dat is vervelend want over het algemeen ziet deze goedkope zwart/wit film er best goed uit. Het commentaar van Jack Hill varieert van droog-komisch ("this dinner was prepared by the art director... he was gay and liked to cook") tot zeer sympathiek, vooral wanneer hij zich het werken met Lon Chaney Jr. herinnert. De beelden van de reünie waarin al die oude gekken weer eens samenkomen bieden een aanstekelijk potje nostalgie en zijn vooral opvallend wanneer de verlegen Jack Hill de laaiend enthousiaste fans vertelt dat hij de opwinding rond SPIDER BABY eigenlijk niet zo goed snapt. Maar met deze DVD worden de fans van deze cultfilm, en dat zijn er nogal wat, op hun wenken bediend, want de incomplete en vaak groezelige videoversies kunnen niet tippen aan deze scherpe print.

TEACHING MRS. TINGLE

(VS 1999) Regie: Kevin Williamson; Met: Helen Mirren, Katie Holmes, Jeffrey Tambor, Barry Watson, Marissa Coughlan, Molly Ringwald e.a. Besproken versie (DVD): Buena Vista, letterboxed (1:85), 95 minuten (NTSC), code 1. Extra's: trailer, DTS geluid.

De schattige Leigh Ann studeert zich kapot om de benodigde punten bijeen te sprokkelen voor een universiteitsbeurs. Helaas is haar

geschiedenislerares Tingle haar, maar ook enkele andere leerlingen, niet goed gezind. Deze verzuurde ouwe doos scheidt er een duivels genoeg in om haar leerlingen op scherpe wijze op hun plaats te zetten. Als zij Leigh Anns eindwerkstuk fijnbesnaard afkraakt druipet het meisje dan ook gedesillusieerd af, hoewel zij zich moet opmaken voor haar beslissende laatste tentamen. Tijdens een samenzijn op school met haar vrienden Jo Lynn en Luke toont de laatste de door hem ontvreemde vragenlijst van het aankomende proefwerk. Leigh Ann is echter een eerlijk meisje en heeft geen trek in valsspelen. Helaas voor het drietal duikt Tingle plotsklaps achter hen op, neemt Leigh Ann het gestolen tentamen af en deelt haar mede dat ze het nu wel helemaal kan vergeten. Een bezoekje van de drie vrienden aan Tingle's huis om een en ander recht te zetten loopt gigantisch uit de hand en mondt uit in een gijzeling van de lerares.

Hollywood's hottest writer Kevin Williamson mocht na het aanleveren van de scenario's voor onder andere SCREAM, SCREAM 2 en het bedroevende THE FACULTY zelf eens in de regiestoel plaatsnemen, hetgeen een vermakelijk, maar niet heel geslaagd resultaat heeft opgeleverd. Wie al enigszins vermoeid raakte van de citatendrift waarmee Williamson zijn publiek bij de SCREAM films trachtte te vermaken zal ook hier gefritteerd raken van de onsubtiele verwijzingen naar THE EXORCIST ("The sow is mine!"). Toch zet Jo Lynn een voor de liefhebber niet onaardige persiflage op een bezeten Linda Blair neer tegenover een vastgebonden Tingle, die duidelijk *not amused* is. Erger is dat het verhaaltje niet zo veel om het lijf heeft en gewoon te ongeloofwaardig is om de kijker in de film te trekken. Zou dat hondje van Tingle niet een uitgelaten moeten worden, of op z'n minst een keer de boel in huis flink hebben ondergescheten? Dat soort dingen. Maar goed, zoals gezegd is het toch een vermakelijke film, waarin Helen Mirren als *bitch* Tingle bijzonder sterk uit de voeten komt. Herkenbaar bovendien, wie heeft nooit de pest gehad aan een of meerdere leerkrachten, die niet bepaald pedagogisch onderlegd waren en waarvan je je

dan ook afvroeg hoe ze ooit op een school terecht waren gekomen. Fijn is het ook om Molly Ringwald na OFFICE KILLER weer eens in een bovenmodale film aan te treffen; hier vervangt ze kordaat de door de gijzelaars ziekgemelde Tingle. (HW)

THIEF

(VS 1981) Regie: Michael Mann; Met: James Caan, Tuesday Weld, James Belushi, Robert Prosky, Willie Nelson e.a. Besproken versie (DVD): MGM, letterboxed (1:85), 124 minuten (NTSC), code 1, geremasterd in AC3 (5.1 surround). Extra's: audiocommentaar van Michael Mann & James Caan, niet eerder vertoonde scènes, bijgevoegd boekje met trivia over de film, trailer.

Michael Mann's verdienstelijke debuutfilm is bij ons Europeanen beter bekend als VIOLENT STREETS. Het verhaal over Caan, superinbreker, die moet kiezen tussen het werken voor de mafia en een vrij, niet-crimineel leven, is zoals gebruikelijk door Mann opgesierd met legio cameratrucs, een uitgesproken machismo en overrompelende filmmuziek. Voor hen die Mann's gepolijste stijl goed kunnen verteren biedt deze DVD een aardig kijkje in 's mans werkwijze. Via een grappig en ontspannen commentaar wordt de nadruk gelegd op anecdotes over gangsters, James Caan's personage in de film, en de technische problemen die zich tijdens de productie voordeden. Natuurlijk worden ook de vele inbraakscènes, die tot stand kwamen met advies van echte criminelen (!), uitgebreid aan de kaak gesteld. Het is opvallend om te zien en te horen hoezeer Mann (die tot dan toe slechts de met Emmy's overladen TV-film THE JERICHO MILE had gemaakt, en met THIEF als speelfilmregisseur debuteerde!) de kunst van het filmmaken al beheerste.

De beeldkwaliteit van deze DVD is subliem en zou best als een demonstratiemodel gebruikt kunnen worden; let eens op de ongekende stabiliteit van het beeld tijdens de vele nachtscènes. Het geluid is opgepompt via een nieuwe AC3-mix zodat u die irritante buurman aan de kalmerende middelen kan helpen. Ook aan het menu is extra aandacht besteed -het beeld licht na het kiezen van een nieuwe optie mooi op- zodat elk onderdeel van deze THIEF-DVD de kijker meeslept in Mann's donker-glamoureuze onderwereld.

TORRENTE, EL BRAZO TONTO DE LA LEY

(Spanje 1998) Regie: Santiago Segura; Met: Santiago Segura, Javier Cámara, Neus Asensi, Chus Lampreave e.a. Besproken versie (DVD): Manga Films (Spanje), letterboxed (1:85), Engelse, Franse & Catalaanse ondertitels, 95 minuten (PAL), code 0. Extra's: trailer, TV-spotjes, "Making of"-documentaire, deleted scenes, photo gallery.

Voor wie het nog niet wist: Spanje is in een rap tempo een van de interessantste Europese landen op filmgebied geworden. Waar we het voor wat betreft bijvoorbeeld Italië moeten doen

met een handvol uitzonderlijke producties (waar blijft trouwens de nieuwe Soavi?), worden in Spanje regelmatig nieuwe pareltjes gesmeed. Zowel op genre- als filmhuisgebied boeken onder andere Augustin Villaronga (het huiveringwekkende 99.9 en het al wat oudere TRAS EL CRISTAL), Julio Medem (LA ARDILLA ROJA, LOS AMANTES DEL CIRCULO POLAR), Alejandro Amenabar (TESIS, ABRE LOS OJOS) en Juanma Bajo Ulloa (LA MADRE MUERTA, AIRBAG) grote artistieke en ook commerciële successen. Ulloa's AIRBAG was een monsterhit in Spanje en de regisseur en acteur van het hier verder besproken TORRENTE is een ware ster in zijn thuisland. Santiago Segura is zijn naam en u kent hem vast nog van DAY OF THE BEAST van Alex De La Iglesia (nog zo eentje die in het bovenstaande rijtje past), waarin hij de koddige, gezette hardrocker speelt. Voor een filmster heeft hij dan wel een wat afwijkend uiterlijk (dikking en kalend), dat doet niets af aan zijn aanstekelijke zwarte humor en, getuige TORRENTE, talenten op regiegebied. Segura speelt Torrente ("de domme arm van de wet"), een onaantrekkelijke, alcoholische en bijzonder zelfzuchtige smeris in Madrid. Hij laat zijn gehandicapte vader bedelen voor geld, houdt alleen de gekleurde

medemens aan bij verdachte omstandigheden, laat zich voor diensttijd vollopen met drank en gaat met buurman Rafi om, puur en alleen omdat hij geilt op diens nichtje. Als Torrente een grote drugshandel op het spoor komt grijpt hij daadwerkelijk in, met behulp van de dikbebrilde Rafi en diens kornuiten.

TORRENTE is een van de beste komedies die ik de afgelopen tijd heb gezien. Niet alleen krijg je een stortvloed aan grofheden en zieke grappen over je heen, deze zijn ook nog eens verpakt in een verhaaltje dat nergens te lang stilstaat en continu doordendert. Verfrissend en politiek incorrecter dan de scherpste Amerikaanse komedie ooit zal kunnen zijn, maakt Segura met zijn Spaanse BAD LIEUTENANT duidelijk dat zijn sterstatus absoluut verdiend is. Niets meer of minder dan *good fun*. Deze Spaanse DVD is gezegend met een aardige hoeveelheid extra's, helaas zonder een optionele Engelse ondertiteling. (HW)

ZOMBIE

(Italië 1979) Regie: Lucio Fulci; Met: Ian McCullough, Tisa Farrow, Richard Johnson, "Al Cliver" (= Pier Luigi Conti) e.a. Besproken versie (DVD): Anchor Bay, widescreen (2:35), Engels gesproken, NTSC, code 0. Extra's: audio

commentaar van McCullough, TV-trailers, geluid geremixed in Dolby Surround, radiospotjes.

Over de inhoud van ZOMBI 2, in Amerika een kassucces als ZOMBIE, hoef ik denk ik niets te vertellen. Deze DVD is een aanrader voor liefhebbers van de befaamde *horror sickie*. De beeldkwaliteit is niet perfect (het beeld is instabiel in donkere of rustige scènes, een bekend Laserdisc-euvel), maar de extra's zijn zeer de moeite waard. Hoofddrolspeler McCullough vertelt enkele sappige anecdotes over de totstandkoming van de in zijn ogen zeer doeltreffende film en de werkwijzen van Italiaanse filmcrews (variërend van het bekende op locatie schieten zonder toestemming tot bedreigingen als "*Me Sicilian, you not leave Italy alive*"). Daarnaast zijn de hilarische radiospotjes een giller en de trailers doen ondergetekende weer terugdenken aan een bepaalde avondvoorstelling in 1980. Oh nostalgie!

Mike Lebbing

(met dank aan Oliver Kerkdijk, Christian Kessler en Peter Blumenstock)

ROTTERDAM FILM FESTIVAL 2000

Dit jaar had de 29^e editie van het FFR veel interessants te bieden uit Japan. GEMINI, de nieuwe film van Shinya Tsukamoto (TESTSUO) draaide, er waren sterke horrorfilms te zien als RING en AUDITION, men kon proeven van de nieuwste tekenfilms en er werd een retrospectief gewijd aan yakuza-specialist Kinji Fukasaku. Van zijn hand zag ik drie films. De eerste was YAKUZA GRAVEYARD (originele titel: YAKUZA NO HAKABA: KUCHINASI NO HANA) uit 1976, een wat tegenvallende productie met heel veel geweld maar een verwarrend en niet erg krachtig verhaal. Tetsuya Watari speelt een politieinspecteur die bevriend raakt met een bruto yakuzalid en een oogje laat vallen op diens jonge knappe zus. In de bendeoorlog die intussen ontstaat ontrolt zich uiteraard een onmenselijk drama, maar de kijker zal deze film eerder herinneren vanwege een fantastische komische scene op een yakuzafeest waarin een immense knokpartij ontstaat die een hilarisch staartje op de hotelkamer van Watari krijgt. Ik lag in ieder geval dubbel van het lachen. Visueel was het allemaal niet verrassend, maar het opzweepende muziekthema dat telkens terugkeerde mocht er zeker zijn. Ook Fukasaku's BATTLES WITHOUT HONOUR AND HUMANITY (JINGI NAKI TATAKAI, 1973) is fraai getiteld maar eigenlijk tamelijk saai. Opnieuw is het verhaal warrig en is de gehanteerde stijl nerveus maar nergens fraai. Na de keiharde openingsscène waarin we pure Grand Guignol voor de kiezen krijgen -twee armen worden in volle close-up met veel bloedvergieten afgehakt- ligt het empo enorm hoog en vallen er tientallen lijken. Op

een paar sterke momenten na houdt Fukasaku de aandacht van de kijker moeilijk vast, want het geweld en het hyperactieve tempo gaan op den duur vervelen.

Gelukkig was KUROKAGE (1968) van een geheel ander kaliber. Deze film staat ook bekend als BLACK LIZARD en stond al jaren op mijn verlanglijstje. Het was dan ook met een intens genot dat ik 87 minuten zat te kijken naar iets wat veel weg had van een misdaadverfilming van Mario Bava. BLACK LIZARD vertelt het verhaal van een vrouwelijke supercrimineel (een fantastische vertolking van Maryama Akihiro) genaamd de Zwarte Hagedis, die vanuit haar nachtclub ontvoeringen en diefstallen regelt. Privé-detective Akechi (Kimura Isao) komt haar op het spoor en er ontstaat een spannende tweestrijd tussen de twee aan elkaar gewaagde en ook ietwat aan elkaar verwante zielen. Fukasaku maakte met BLACK LIZARD zijn meest opvallende en culty film: in een sfeer van extreme kitsch krijgen we een verhaal van Edogawa Rampo (zie CO #12) voorde kiezen, dat tot een scenario werd bewerkt door Yukio Mishima. Dat de Zwarte Hagedis door een man wordt gespeeld is overduidelijk maar Fukasaku laat dit in niets in de film blijken, waardoor de sfeer eigenaardig en fantastisch wordt: wanneer ze haar laatste adem uitblaast verzucht Akechi dan ook "*A true jewel has been taken by death*". Wanneer komt dit juweel op DVD uit, zo vragen wij ons nu af!

Na BLACK LIZARD is het een onprettige overgang naar MISHIMA-A LIFE IN FOUR CHAPTERS (Paul Schrader, 1985). Deze pretentieuze kunstfilm is, ondanks de prachtige

dekors en fotografie, een lange zit voor hen die niet met Mishima's leven en werk vertrouwd zijn, en de doordreunende voice-over van Roy Scheider werkt zwaar op de oogleden. De interessante inleiding door de producent van MISHIMA (Paul Schrader zelf was uigenodigd maar schitterde door afwezigheid) veranderde daar niets aan. Nee, dan AUDITION! De extreem coole regisseur Miike Takashi leidde zijn film met Japan-kenner Tony Rayns in en waarschuwde het volledig uitverkochte Pathé 1 voor de nogal heftige slotakte. Daarmee had hij niets teveel gezegd. Takashi vertelt rustig en met een fraaie stijl zijn aangrijpende verhaal over een weduwnaar (Ryo Ishibashi) die verliefd wordt op een jong meisje, dat hij leert kennen op een door hem geregisseerde nep-auditie. Dan blijkt dat het meisje niet zo lief is als ze leek. Takashi gaat vervolgens loos en trekt in een waanzinnig slotakkoord zeer ruig van leer, waarbij tientallen kijkers de zaal verlieten. AUDITION (1999) is een schitterende film, waarbij ik overigens wel erg moest wennen aan de Fulci-achtige botheid. De grootste verrassing was nog dat het door de Nederlandse filmcritici werd betiteld als de beste Japanse film van het festival. Ongelofelijk maar waar.

Het hoogtepunt van het festival was wat mij betreft Tsukamoto's nieuwste film GEMINI (1999). Grote hulde aan het Rotterdamse De Filmfreak, die zich met deze film voor het eerst in de wankale wereld van de distributie van bioscoopfilms begeeft, en dit meesterwerk uiteraard ook op video zal uitbrengen! In GEMINI draait het om Daitokuji (Masahiro Motoki), die een goedlopende artspraktijk

ledit in het Tokyo van de jaren '20. De praktijk is gelegen naast een ghetto waar regelmatig vreselijke epidemieën uitbreken, maar de dokter vertikt het om armelui te helpen en richt zich volledig op de gegoede burgerij. Het rustig voortkabbellende leven wordt wreed verstoord wanneer de ouders van Daitokuji door diens mysterieuze dubbelganger worden vermoord. De vreemdeling blijkt Daitokuji's duivelse tweelingbroer te zijn; hij eist zijn vrouw Rin (Ryo) op, confronteert de verbouwereerde dokter met diens bepaald niet frisse verleden en start een psychologische terreurcampagne.

Wie dacht dat de Japanse geweldenaar Tsukamoto na mokerslagen als TETSUO (1988), TETSUO II: BODY HAMMER (1992) en TOKYO FIST (1995) zijn kruist met BULLET BALLET (1998) had verschoten, zal met GEMINI een grote verrassing beleven: dit is een verontrustend kostuumdrama dat sterk herinnert aan David Lynch' LOST HIGHWAY. De alleskunner Tsukamoto die tekende voor regie, montage, scenario en camerawerk, blijft zijn anarchistische en theatrale roots trouw, maar weet ook een heus aangrijpend verhaal te vertellen dat net als zijn andere producties in hoge mate fascineert. De fotografie is adembenemend, de muziek barst op de vreemdste momenten los en de acteurs zijn razend interessant; let bijvoorbeeld op de markante gelaatstreken van de sterk spelende Motoki en Ryo. Door de vervreemdende en grandioze scènes heen beklijft het beeld van een regisseur die zijn draai heeft gevonden en met volledige controle zijn meeslepende verhaal weet uit te dragen. Met GEMINI heeft Tsukamoto zich definitief tussen de grote jongens geschaard. Wanneer u de kans krijgt (zoals op het Festival van Fantastische Films in Amsterdam, van 6 tot 13 april) zeg ik: verplicht kijken! (ML)

In ABSOLUTE GIGANTEN (Duitsland, 1999) brengen drie vrienden bijna al hun vrije tijd samen door in Hamburg. In een fantastisch openingsshot zien we het symbool van hun vriendschap, een zwaar versleutelde, flink opgevoerde automobiel. De snelste wagen van Hamburg moet het vanwege een oververhitte motor afleggen tegen een patserige BMW, maar de lol is er niet minder om. Floyd, Ricco en Walter heten de gezworen kameraden en Floyd heeft besloten met de grote vaart mee te gaan. De andere twee reageren verslagen en we zien het langzaam donker worden. De laatste nacht kan beginnen. Deze nacht is vol met belevenissen en lijkt veel langer te duren dan normaal, en hangt samen met de drang van de drie om nog eenmaal zo intensief mogelijk alles te beleven. Als het uiteindelijk dag wordt zijn ze naar de haven gereden en liggen de drie uitgeput in het gras in de wetenschap dat er een periode is afgesloten en er iets nieuws gaat beginnen. Subtiel blijft de muziek op de soundtrack even steken, precies zoals Floyd zich dat had gewent

toen hij zijn favoriete moment beschreef.

Dit regiedebuut van Sebastian Schipper is een ware revelatie. Er wordt een bijzonder smakelijke gevoel voor humor tentoongespreid, waardoor ik nooit meer zal zeggen dat Duitsers niet grappig kunnen zijn. De dialogen zijn scherp en het is fascinerend om te zien hoe bijvoorbeeld generatieconflicten in beeld worden gebracht en verwoord. De sympathie die van alle karakters uitstraalt is zeer bijzonder. Zelfs de vreemdste en in potentie zeer stereotype figuren, zoals de tafelfoetbaltovenaar Snake, de sturende Elvis adept en de Italiaanse moeder van Ricco, worden neergezet als mensen van vlees en bloed. X Film heet de maatschappij waarvan eerder LOLA RENNT en WINTERSCHLÄFER te zien waren. Dit keer is maker Tom Tykwer betrokken als producent en is alles in beeld gebracht door

Nacht in Hamburg: ABSOLUTE GIGANTEN

Tykwers vaste cameraman Frank Griebe. Eigenlijk is dit een film die minder gekunsteld overkomt dan de eerdere werken van X-Filme. Hier ontbreekt de pretentie en het lichte snobisme van de Tykwer films en verder ook de gelijke look van zijn producten. Iedereen zou zo snel mogelijk die Hamburgse nacht in moeten duiken, want er zijn daar wonderlijke zaken voorgevallen.

De eerste beelden van FUCKING ÁMÁL (Zweden, 1999) zijn al meteen raak: twee zussen gaan met elkaar op de vuist omdat de ene het laatste pak chocomel heeft opgedronken, terwijl de moeder verzucht dat ze er gek van wordt. Sociaal realisme ten top. Deze Zweedse tienerfilm onderscheidt zich duidelijk van het Amerikaanse equivalent. Bij de laatste heb ik toch altijd een beetje het gevoel alsof ik naar buitenaardse wezens zit te kijken. Nou vind ik dat ook niet onplezierig, maar het kan nooit kwaad om af en toe wat echte mensen te mogen zien. En dat is hier het geval: regisseur Lukas Moodysson toont zich in zijn internationale doorbraak als iemand die perfect een vinger op de zere puberplek weet te leggen.

Het verhaal gaat over Elin en Agnes, twee totaal verschillende tienermeisjes. De 14-jarige Elin heeft al tientallen jongens gezoend en is behoorlijk hard op weg een dubieus imago op te bouwen. Ze is zich zeer bewust van haar

uitzonderlijke schoonheid en heeft de verwende inslag die daarbij hoort. Agnes is twee jaar ouder en heeft hele andere problemen. Ze weet dat ze lesbisch is, maar kan daar niet met haar ouders over praten en heeft bijna geen vrienden. De twee blijken echter meer gemeen te hebben dan de schijn doet vermoeden.

Bij het kijken naar FUCKING ÁMÁL komt het Dogma-gevoel af en toe naar boven, met name bij het zien van de grofkorrelige beelden, waar de meeste kleur uitgefilterd lijkt te zijn. Toch wordt hier niet voor die strikte regelgeving gekozen en dat komt de film ten goede. Behalve een perfect tijdsbeeld is het ook een genadeloze schets van een generatie. Enkele scènes zijn onvergetelijk: de moeder van Agnes, die haar dochter totaal niet aanvoelt en van haar zontje Agnes' seksuele voorkeur moet vernemen; de vader die het goed bedoelt, maar onvermijdelijk ook net de verkeerde opmerkingen maakt. En dan heb ik het nog niet eens over een op het nippertje mislukte lift naar de Zweedse hoofdstad. Ik denk dat Elin de universele problemen nog het best samenvat als ze het weer eens uitschreeuwt: "Oooooohhhhh!".

Voorts zag ik nog het verrassende NANG NAK (Thailand, 1999). Als Mak naar het front wordt gestuurd blijft de zwangere Nak alleen achter. Dan raakt Mak zwaargewond in de oorlog en voert een koortsige doodstrijd terwijl Nak tegelijkertijd een verwoede poging doet hun kind op de wereld te brengen. Uiteindelijk moeten zowel moeder als kind het leven laten en gaat Mak nietsvermoedend terug naar zijn dorp om daar zijn ega en kind weer te zien. Die blijken inderdaad aanwezig, maar dan wel als voor Mak niet van echt te onderscheiden geestverschijningen.

Deze Thaise liefdesgeschiedenis kenmerkt zich verrassend genoeg door zeer hoge produktiewaarden. De film ziet er gewoon fantastisch uit, badend in een bovennatuurlijk blauw licht, waarbij ook de uitstekend uitgevoerde gore scènes bijdragen aan de sfeer. Natuurlijk dringt de vergelijking met THE SIXTH SENSE zich op, waarin de doden ook in contact proberen te komen met de levenden. Regisseur Nonzee Nimbutr kiest in NANG NAK echter niet voor de makkelijke weg (het verrassingseffect), maar gaat voor een onvermijdelijkheid die in hoge mate de tragiek van het verhaal bevordert. De film was in Thailand uitermate succesvol en verantwoordelijk voor een flinke injectie in de kwakkelende filmindustrie. Alleen jammer dat de gebrekkige Engelse ondertiteling vaak tot onbegrijpelijke conversaties leidde. Verder had een deel van het Rotterdamse publiek de nodige moeite met de slotscene, waarin ik kreeg te maken met een aantal mensen die de slappe lach kregen bij het afscheid van Nak en Mak. We zullen het er maar op houden dat ware emotie voor sommige mensen moeielijk te verwerken is. (PK)

HITSIGE VAMPIERS, RAZENDE WEERWOLVEN EN IMPOTENTE PSYCHOPATEN

Een overzicht van de bloeiperiode der Spaanse horrorcinema (1967 - 1975)

"Everything is so strange here, so absurd. I'm beginning to think nothing is real. But maybe it is all a nightmare, and there are no dead who come back to life, and all the weird things we see just don't exist."

Gaby Fuchs in Leon Klimovsky's *LA NOCHE DE WALPURGIS* (1970).

Anno 2000 lijkt de Spaanse (genre)cinema een belangrijke leverancier te worden voor Europese kwaliteit die zelfs in Amerika opgemerkt wordt. Denk maar aan Alejandro Amenabar (*THESIS, OPEN YOUR EYES*) Augustin Villaronga (de man van het geweldige *IN A GLASS CAGE*, wiens nieuwste film 99.9 weer veel belooft), Nacho Cerdá (*AFTERMATH, GENESIS*) en Alex De La Iglesia (*ACCION MUTANTE, EL DIA DE LA BESTIA*) en de verrassende hit *PERDITA DURANGO*). Deze heren kunnen op veel belangstelling en lovende kritieken rekenen. Het zal u niet verbazen dat Camera Obscura juist eens stil wil staan bij de voorlopers van de nieuwe generatie filmmakers.

In dit artikel zal worden ingegaan op de Spaanse genrecinema zoals die opbloeide aan het einde van de jaren zestig en daarna een explosieve groei doormaakte tijdens de eerste helft van de jaren zeventig. Dit was een interessante periode omdat er door getalenteerde en vrijgevochten regisseurs nieuwe invalshoeken in het genre werden gezocht. Zij maakten horrorfilms met een psychologische invalshoek, waarbij ze soms verhulde kritiek op het fascistische regime van generaal Francisco Franco brachten. Deze rolprenten zijn nu vergeten maar bezorgen de amateur-filmhistorici, en hopelijk ook enkele lezers van dit artikel, grote opwindning. Mannen als Pedro Olea, Vicente Aranda, Jorge Grau, Claudio Guerin Hill, Narciso Ibañez Serrador en Eloy De La Iglesia waren de bekendste exponenten van deze lichtung. Daarnaast kon zonder enige bemoeienis van Franco's censuur een uiterst lucratieve horrorindustrie bestaan die zorgde voor naïef vermaak. (Nota bene: in tegenstelling tot de rest van Europa bleef het bioscoopbezoek in Spanje op een hoog en stabiel niveau, en pas in 1972 merkte men er de concurrentie van de televisie!). Deze hoogconjunctuur had als resultaat rolprenten die vandaag de dag voor "cult" doorgaan. Regisseurs als Amando De Ossorio, Javier Aguirre, Leon Klimovsky, José Luis Merino, Carlos Aured en natuurlijk de grootste enthousiasteling van allen, Paul Naschy, vallen het meest op in deze groep. In Nederland is veel van deze heren door Sunrise Tapes op video uitgebracht, zij het in kleurloze *fullscreen* versies die de originele visuele kwaliteiten grondig aan het oog onttrekken.

Jesus Franco en José Larraz waren eenlingen die zich meestal buiten alle gebaande paden begaven, soms bloedcommercieel werk

afleverden en dan weer verrasten met een prachtig stuk cinema. Franco zal in dit stuk goeddeels buiten beschouwing blijven en ik vraag me af of we ooit in een CO-artikel recht zouden kunnen doen aan zijn zeer omvangrijke en unieke oeuvre. En het werk van Larraz valt met de opzet van dit artikel niet goed te rijmen, want hij maakte veel van zijn films buiten zijn vaderland.

Het was Jesus Franco die als eerste Spanjaard een groot internationaal succes behaalde met een horrorfilm: *GRITOS EN LA NOCHE/The Awful Dr. Orloff* (1962), een voor die tijd schokkend en sensationeel werkje. In deze rip-off van George Franju's *LES YEUX SANS VISAGE* (1959) staat de doorgedraaide Dr. Orloff (Howard Vernon) centraal. Ook hij zoekt op eigen houtje donormateriaal om het misvormde gezicht van zijn dochter op te lappen, maar doet dat in deze film op nog sadistischer wijze dan in die van Franju, en Jesus Franco voegt daar nog een stevig potje blotigheid aan toe. Franco maakte vervolgens nog enkele pseudo-vervolgen op deze film, ging daarna aan de slag met James Bond-epigonen en maakte in 1967 zijn mooiste en waarschijnlijk beste speelfilm, *NECRONOMICON/Succubus*, een surrealistische werk waarover zelfs door Fritz Lang hoog werd opgegeven.

ALLES BEGINT MET WALDEMAR

"Waarom moet dit uitgerekend MIJ overkomen?"

Paul Naschy jammert terwijl hij voor de spiegel zijn torso met daarop de vijfpuntige ster, het teken van de wolfman, ontbloot in *LA MARCA DEL HOMBRE LOBO* (1967).

Zo was het horrorgenre in Spanje -Spanjaarden spreken overigens over *terrorfilms*- eigenlijk een karige aangelegenheid en was men voornamelijk geïnteresseerd in realistische thrillers. De fantastiek, die in Italië al jaren populariteit genoot, kende in Spanje weinig bekendheid. Een voormalige worstelaar annex gewichtheffer, gefascineerd door de oude Universal-horrorfilms en klassieke (film)monsters zoals de weerwolf, vampier en mummie, besloot echter dat Spanje klaar was voor echte fantastiek. Commercieel succes was natuurlijk vereist, en daarom moest een horrorproductie met de tijd meegaan: meer geweld, meer bloed en blote vrouwen waren belangrijk, en wilde zo'n film dan nog opvallen tussen het enorme aanbod, dan kon het 70mm Cinemascope formaat de laatste twijfelaars wel over de streep trekken. De pionier van de Spaanse horrorfilm nieuwe stijl was Jacinto Molina Alvarez. Hij gebruikte het acteurspseudoniem Paul Naschy (de naam van een Hongaarse atleet uit Molina's jeugd), en de

eerste vrucht van zijn enthousiasme en spanningen werd een mijlpaal binnen de Spaanse genrefilmgeschiedenis: *LA MARCA DEL HOMBRE LOBO/Frankensteen's Bloody Terror* (1967). Dit is het eerste deel in een reeks films rond de tragische figuur Waldemar Daninsky: overdag een man van vlees en bloed, bij volle maan een levensgevaarlijke weerwolf. Naschy, die in zijn films altijd liet blijken dat hij het goed met zichzelf getroffen had, speelde telkens opnieuw Daninsky, soms met meer, soms met minder succes. Uiteraard valt menig tegenspeelster voor 's mans gespierde torso, wat koddige *one-liners* en gênante situaties oplevert. Voorts blijkt iedere goedgevormde actrice er geen enkel probleem mee te hebben dat Naschy geen mogelijkheid onbenut laat om zijn ogen eens goed de kost te geven: zijn geile blikken spreken boekdelen. In zijn lezenswaardige autobiografie "Memorias De Un Hombre Lobo" wordt duidelijk dat Naschy op zijn carrière terugkijkt als een aaneenrijging van meesterwerken, waarvan de invloed op de wereldcinema niet onderschat mag worden: volgens de man behoren Tarantino, Scorsese en Spielberg tot de cineasten die hem "de grootste" noemen!!! Een ding kan niemand echter ontkennen: Naschy's mimiek en charisma missen hun uitwerking niet, zijn liefde voor het genre en sterke sympathie voor de antihelden die hij zo graag speelde zijn even oprecht als charmant en dwingen bij tijden respect af.

LA MARCA DEL HOMBRE LOBO ("Het Tekken van de Wolfman"), geregisseerd door Enrique Lopez Equiluz, is zoals de meeste Spaanse fantastiek gesitueerd in een Europees niemandsland. De excentrieke graaf Waldemar Daninsky (Naschy) woont in de buurt van het kasteel van zijn voorouders. Daar ligt Imre Wolfstein, volgens de overlevering een weerwolf, begraven met een zilveren kruis in zijn hart. Dronken zigeuners plunderen het graf, plukken het kruis uit het lijk en bevrijden zodoende Wolfstein, die de indringers meteen verslindt. Tijdens een klopjacht schakelt Daninsky zijn voorvader uit, maar hij wordt gebeten en met het weerwolfvirus besmet. Bij de eerste volle maan slaan de stoppen bij Waldemar meteen volledig door: in een opmerkelijke scène springt hij eerst thuis door het keukenraam, rent als een bezetene door het woud, ramt de deur van een boerderij open, verwondt de heer des huizes en gooit de stervende man in het haardvuur. Waarna hij zich met veel gegrom op de dochter stort, deze verminkt, doodt, en als toetje de gehele huisraad aan diggelen slaat.

Overdag is Waldemar echter een keurig heerschap. Gekweld door schuldbesef en angst voor een nieuw bloedbad laat hij zich door een vriend (Manuel Manzanague) in een verlaten klooster opsluiten. Waldemar's geliefde (Dianik

Zurokowska) krijgt hier echter lucht van en spoort hem op. Ze roept de hulp in van een occulte geneesheer en zijn vrouw (Julian Ugarte en Rossana Yanni), die echter vampieren blijken te zijn. Wat volgt is een reeks confrontaties tussen weerwolf Waldemar, de vampieren en een gereanimeerde Wolfstein. Waldemar is praktisch onoverwinnelijk en kan alleen gedood worden door iemand die hij liefheeft. U raad al waar dat heen gaat.

Al lijkt het anno 2000 onvoorstelbaar, LA MARCA DEL HOMBRE LOBO werd een wereldwijd succes. Naar verluid werden er in Spanje zelfs een aantal 3-D kopieën in omloop gebracht. In Duitsland, waar de film als DIE VAMPIRE DES DR. DRACULA werd uitgebracht, was men zeer te spreken over Naschy's project en enkele coproducties met Duitse filmaatschappijen zouden volgen. Als eerste commerciële aanzet tot een bloeiperiode van Spaanse genrefilms was de film dus geslaagd, maar inhoudelijk viel er nog veel te verbeteren. Het acteerwerk was stijf, de speciale effecten waren amateuristisch, het script was voorspelbaar. De weerwolf zelf, bedoeld als de grote attractie van de film, werkt zo nu en dan op de lachspieren: zijn woeste gegrom en ongecontroleerde gespantel zouden in een komedie niet misstaan. De poging een *gothic horror*-atmosfeer te scheppen was echter geslaagd. De nachtelijke opnamen rond kastelen, bossen en ruïnes zijn prachtig; de mistige, fraai belichte lokaties ademen een zwaarmoedige sfeer en de decors zijn verzorgd.

De Daninsky-serie werd voortgezet met een lange reeks vervolgen zoals LAS NOCHES DEL HOMBRE LOBO/Nights Of The Werewolf (1968), LOS MONSTRUOS DEL TERROR/Dracula Versus Frankenstein (1969), LA FURIA DEL HOMBRE LOBO/The Fury Of The Wolf Man (1970), DR. JEKILL Y EL HOMBRE LOBO/Doctor Jekyll And The Werewolf (1971), EL RETORNO DE WALPURGIS/Curse Of The Devil (1973), LA

MALDICIÓN DE LA BESTIA/The Werewolf And The Yeti (1975), EL RETORNO DEL HOMBRE LOBO/The Return Of The Wolfman (1980) en als laatste LA BESTIA Y LA ESPADA MAGICA/The Beast And The Magic Sword (1983), allen met inbreng van Molina, aanwezig als acteur en soms ook actief als scenarioschrijver, producent of regisseur.

Over sommige vervolgfilms valt weinig positiefs te melden. Zo werd LAS NOCHES DEL HOMBRE LOBO meteen na de montage in de koelkast geplaatst toen regisseur René Govar overleed; de film werd nooit uitgebracht, staat nu te boek als "verloren" en er schijnt alleen nog een trailer te bestaan. En LA FURIA DEL HOMBRE LOBO bleek een totaal fiasco: regisseur José Maria Zabalza verscheen voortdurend dronken op de set, er werd veel te weinig materiaal geschoten, zodat uiteindelijk tijdens de montage gedeelten uit LA MARCA DEL HOMBRE LOBO werden toegevoegd. Toen vervolgens een belangrijke

distributeur zich ergerde aan Zabalza's stuitende gedrag (de regisseur stond voor ieders ogen doodleuk te urineren!) en het strijdtonel verliet, verdween ook LA FURIA in de obscuriteit.

LOS MONSTRUOS DEL TERROR werd wel goed gedistribueerd maar blijkt al bij de openingstitels verdacht, wanneer blijkt dat Tulio De Michelli de regie heeft gevoerd (samen met Hugo Fregonese). Kenners zal dit een zucht van wanhoop ontlokken, want als iemand beter putjesschepper dan filmregisseur had kunnen worden, dan is het de betreuenswaardige Tulio. Maar we kunnen hem niet helemaal de schuld geven van deze flop, want Jacinto Molina moet zijn script tijdens een delirium hebben geschreven. Centraal staan de praktijken van twee buitenaardsen (Michael Rennie en Karin Dor) van de planeet Ummo, die vanuit een Duits kasteel monsters op de wereld willen loslaten, om zo de macht te grijpen. Eerst is de weerwolf (Naschy) aan de beurt. Vervolgens wekt Rennie het monster van Frankenstein, de Mummie en Graaf Dracula tot leven. Helaas valt een assistente van de Ummo-man voor de charmes van Naschy: ze bevrijdt hem, zodat hij de monsters kan doden en het duivelse plan kan verijdelen. Een leuke rolbezetting met Rennie (die vast met weemoed moet hebben gedacht aan de tijden dat hij voor films als THE DAY THE EARTH STOOD STILL (1951) werd gevraagd), Dor, Patty Shepard (over wie straks nog veel meer), Angel Del Pozo en de Amerikaanse spaghettiwesternheld Craig Hill wordt volledig onbenut gelaten: DeMichelli brengt de monsters van Rennie en diens laboratorium tot in den treure op routineuze wijze in beeld. Opgemerkt moet worden dat de arme Michael Rennie (die een jaar later overleed) inderdaad de indruk wekt op een andere planeet aanwezig te zijn, maar of dit het gevolg is van

een sterk staaltje inlevingsvermogen waag ik te betwijfelen. LOS MONSTRUOS DEL TERROR is een comateuze productie, een weldaad voor mensen met een slaapgebrek.

LA NOCHE DE WALPURGIS/The Werewolf's Shadow (1970) is de beste aflevering van de weerwolf-cyclus. Naast Naschy was ook weer Patty Shepard van de partij als de vampier-gravin Wandessa, die in het eerste deel nog door Rosanna Yanni werd gespeeld. Shepard, een knappe jongedame van Amerikaanse komaf, was één van de weinige actrices die dit soort producties van een meerwaarde voorzag door haar lugubere personages een erotische uitstraling te geven. In LA NOCHE DE WALPURGIS, opnieuw een coproductie met Duitsland (waar de film als DIE NACHT DER VAMPIRE de kassa's fiks deed rinkelen), werkte Naschy voor het eerst samen met de toen al 63-jarige filmregisseur Leon Klimovsky, een cinefiele Argentijn die aanvankelijk als tandarts in zijn levensonderhoud voorzag, maar later van zijn filmhobby zijn beroep kon maken. Klimovsky, ofschoon een beperkte regisseur, had iets meer visuele flair dan zijn Spaanse B-collega's en hij had al vanaf het begin van de jaren zestig veel ervaring opgedaan met het schieten van goedkope exploitatiefilms en als regisseur van melodrama's was hij al sinds de jaren vijftig actief. Het is zijn grote verdienste dat LA NOCHE met kop en schouders uitsteekt boven alle andere Daninsky-films. Het onlogische script was weer een opeenstapeling van clichés, kende enorme hiaten en Naschy's tegenspeelster Gaby Fuchs kon absoluut niet acteren. Klimovsky boog dit echter in zijn voordeel om en nam lange slow-motion scènes op waarin Patty Shepard en haar slavin Barbara Capell in fijne doorzichtige gewaden door mistige

Patty Shepard in LA NOCHE DE WALPURGIS

Naschy duikt in de rol van Mr. Hyde!

kerkhoven en duistere wouden dwalen. Deze momenten zijn uitmuntend, tillen de film tijdelijk naar een haast poëtisch niveau en doen verdwaasde vampirella-fetisjisten zoals ondergetekende trillen en zweten in de stoel. De sfeer van de film wordt door de lange stiltes onwerkelijk en de gebrekkige logica zorgt voor bijna surrealistische situaties. Er is bijvoorbeeld een moment waarin Satan zelf zijn opwachting maakt, maar Klimovsky toont hem niet in volle glorie: slechts zijn imposante schaduw op de muur wordt duidelijk. Dit klinkt op papier belachelijk, maar de scene werkt wonderwel en is een geslaagde ode aan de expressionistische genrefilms uit de jaren '20. Oh ja, het verhaaltje: Daninsky (Naschy) gaat dit keer een gevecht aan met de vampier-gravin Wandessa, die door twee studentes (Capell en Fuchs) uit haar graf wordt bevrijd. De romance tussen Naschy en Capell gaat zo diep dat eerstgenoemde zich laat vastketenen wanneer de volle maan schijnt, om zo zijn geliefde voor zijn enorme agressie te beschermen. Vele avonturen en hachelijke situaties volgen totdat de bekende climax plaatsvindt. Deze Spaanse horrorklassieker werd in Amerika uitgebracht als *THE WEREWOLF VERSUS THE VAMPIRE WOMAN* met de slagzin "Those easily nauseated approach with caution".

DR. JEKILL Y EL HOMBRE LOBO uit 1971 werd onder regie van Klimovsky opgenomen op het 70mm-formaat en het camerawerk van Francisco Fraile ziet er fraai uit. Molina's script lijkt op het eerste oog weinig spectaculair -de eerste akte is onnoemlijk saai- maar schijn bedriegt. Waldemar komt na uit zijn kasteeltje in Transsylvanië te zijn verjaagd in Londen terecht, waar zijn geliefde Justine (Shirley Corrigan) een arts (Jack Taylor) kent, die hem van zijn weerwolfziekte kan genezen. De arts is echter niemand minder dan Henry

Jeckyll, die tot over zijn oren verliefd is op Justine. Arme Waldemar hoeft dus niet op veel steun van hem te rekenen, en ook niet van de doktersassistente (Mirtha Miller), die weer stapel is op Dr. Jeckyll. Dat kan toch allemaal niet goed gaan?

Het mengelmoesje van een soap, het Dr. Jeckyll/Mr. Hyde-verhaal en de Daninsky-legende zorgt voor een curieus maar zeer onderhoudend werkje, dat muzikaal ondersteund wordt door aangename klanken van Anton Garcia Abril. Taylor gaat goed tekeer als de maffe dokter: hij is zó overtuigd van zijn vermogen een menselijk brein in een dierlijke schedelpan te plaatsen (en andersom), dat hij de vieze details enthousiast opdreunt tijdens een cocktailparty, waarna de sfeer snel tot het vriespunt daalt. Ook het fotomodel Shirley Corrigan speelt niet slecht, al is haar aantrekkelijke fysiek nog beter op dreef. En Paul Naschy? We kunnen gerust stellen dat DR. JEKILL Y EL HOMBRE LOBO een van zijn krankzinnigste en dus leukste films is. Wanneer Jeckyll hem met een "Mister Hyde"-virus inspuist schiet Naschy volledig door z'n remmen, echt, waarde lezer, dit moet u zien om het niet te geloven! In Waldemar's lichaam heersen nu twee kwade geesten die voor elkaar in wreedheid niet onderdoen. Compleet met hoge hoed en mantel raast Naschy's Mr. Hyde als een wervelwind door Soho: eerst met een karwats zijn eigen liefde Justine te lijf, daarna een hoertje wurgen, een dronken *whino* in de Theems gooien, het betere werk. In de disco, waar Abril's vette *easy tunes* wedijveren met een psychedelische lichtshow, verandert Hyde, die net een nieuw slachtoffer zit te versieren, plots in een weerwolf! De paniek op de dansvloer is groot en deze scènes zijn echt grandioos: de *slamdance* van deze harige duivel is beslist de wildste ooit vertoond! Er zijn meer van dit soort momenten, waarin de weerwolf met veel succes door Londen rent, een wachtende meute voor een lift bespringt of zich aan onfortuinlijke dames vergrijpt, waarbij hij hen in vol ornaat de toch al schaarse kleding van het lijf rukt. Dit is de meest perverse Daninsky-episode; bovendien laten alle hoofdrolspelers het leven. Weet u nu genoeg? Zoals gewoonlijk had het duo Naschy/Klimovsky goede recettes in Duitsland, waar de film als *DIE NACHT DER BLUTIGEN WÖLFE* werd gepromoot met een slagzin die vertaald luidt: "Complete legers van spoken, demonen en vampieren bedelven U!".

Ook Carlos Aured's *EL RETORNO DE WALPURGIS/ Curse Of The Devil* (1973) is goed te pruimen. Sinds Aured regie-assistent was bij *LA NOCHE DE WALPURGIS* en

blijkbaar flierefluitend zijn regiedebuut maakte met *EL ESPANTO SURGE DE LA TUMBA* (1972), had hij duidelijk bijgeleerd. Zijn regie van de thriller *LOS OJOS AZULES DE LA MUÑECA ROTA* (1973) was niet bijzonder, maar er viel ook weinig spectaculairs te doen met het handjevol pesetas van trash-producent José Antonio Perez Giner, die vele projecten van produktie maatschappij Profilmes leidde. Voor *EL RETORNO DE WALPURGIS* tastte geldschietster Luis Mendez dieper in de buidel en dat is er aan af te zien. Eveneens weldadig is de *retorno* van Patty Shepard, die weer eens de rol van Barbara Steele uit Mario Bava's *LA MASCHERA DEL DEMONIO/Black Sunday* (1960) overdoet. La Shepard wordt levend verbrand door de lokale inquisiteur Naschy. Terwijl ze in vlammen opgaat zweert ze in de toekomst gruwelijke wraak op zijn bloedverwanten te nemen. Dat gebeurt: enkele eeuwen later wordt Waldemar Daninsky tijdens de Walpurgisnacht door een mysterieuze vrouw met de weerwolvenplaag besmet en de pret kan beginnen. Bij elke volle maan slaat Naschy op tilt. Aanvankelijk worden zijn moorden nog verwisseld met die van een ontsnapte gek die de bossen onveilig maakt, maar wanneer Waldemar deze man ombrengt valt iedere verdenking op hem.

EL RETORNO DE WALPURGIS onderscheidt zich in positieve zin van de andere Naschy-films uit deze tijd doordat veteraan Francisco Sanchez ditmaal de camera een stuk aktiever mocht bedienen; daarnaast weten de fraaie lokaties met succes het gebied van de Karpaten te suggereren en komt de schuimbekkende lycantroop vaak in beeld. Het scenario is zoals van alle Daninsky-films echter voorspelbaar; het is jammer dat Molina in al die jaren weinig aan de afgekloven formule veranderde, want de serie had best wat interessante *twists* kunnen gebruiken.

In 1975 ging Paul mondjesmaat aan de arbeid. *LA MALDICION DE LA BESTIA/The Werewolf And The Yeti* (of *Night of the Howling Beast*), alweer het achtste deel van de Daninsky-serie, is een merkwaardig zootje waarin een Yeti-monster ook nog even zijn opwachting maakt. Het begint in een kakofonie van geluidseffecten; eerst worden drie bergbeklimmers in de sneeuw verslonden door een harige *yeti*, vervolgens zien we in bloeddorlopen letters de openingstitels verschijnen tegen een achtergrond van vele weerwolf-*stills* en tenslotte zitten we ineens op de Londense Tower Bridge terwijl keihard Schotse doedelzakmuziek weerklinkt.

De waanzin gaat hierna op een iets lager tempo

verder. Daninsky (Naschy), nu een 20^e-eeuwse antropoloog/psycholoog, maakt deel uit van een expeditie in Tibet die op zoek is naar de Verschrikkelijke Sneeuwman. Tijdens een verkenningstocht met een zeer bijgelovige gids (de spuuglelijke gnom Victor Israel, voor mij een van de geweldigste B-acteurs aller tijden!) verdwaalt Waldemar en zoekt zijn toevlucht in een grot die is ingericht als een soort tempel. Daar huizen twee volopteuzen vrouwen die hem wel zien zitten: "He's very strong... he'll be a good companion and a passionate lover!". Om kort te gaan, die nacht gaat *Sahib* Waldemar stevig van bil. Na een welverdiende nachtrust is zijn ontzetting groot wanneer hij ziet hoe de dames Victor Israel verorberen. Waldemar geeft de dames dit keer met een houten staak een flinke beurt, maar krijgt nog wel een beet te pakken en al gauw siert de karakteristieke vijfpuntige ster opnieuw zijn torso. In Tibet is het, zo blijkt, vaak volle maan. Waldemar kan dus meteen goed aan de slag; allereerst staat een roversbende op het menu. Daarna spoort hij de expeditie op en ontfermt zich over iedereen, die zijn liefde (Grace Mills) lastig valt. Kelen worden opengereten en bikkelharde vuistslagen zaaien dood en verwarring. Na een tijd komt Waldemar weer bij zinnen, maar vele avonturen volgen totdat onze held door Mills wordt genezen. Ja, u leest het goed, een Waldemar-film met een *happy end!*

Je vraagt je af of het scenario van THE WEREWOLF AND THE YETI wel door een volwassene geschreven kan zijn, maar het is toch echt van de hand van Molina. Het amateurisme wordt nog versterkt door de grote hoeveelheid *day for night* scenes. In dit geval werkt de nonsens gelukkig aanstekelijk, want er gebeurt zoveel, dat deze merkwaardige potpourri afwisselend gegniffel en genot afdwingt. Naschy's wilde weerwolf-vertolking is weer van de bovenste plank. Meer dan in de andere delen zien we hem in volle glorie jagen op mensen en woest rennen of springen. Middenin de film komt Molina nog met een vreemde subplot, rond een sadistische bergkoning die in Jess Franco-achtige kerkers vol geketende vrouwen probeert zijn verminkte rug te redden met een huidtransplantatie. Donoren genoeg, en dan ook nog van het soort dat half ontkleed met de billen staat te draaien. Zo zien we het graag. Naschy-fans kunnen bovendien genieten van een climax waarin Daninsky het opneemt tegen de Yeti. Het gebrul weerklinkt nu nog door de Himalaya! Dit is *gefundenes Fressen* voor de liefhebbers!

Pas in de jaren '80 keerde Naschy nog twee maal terug in de gedaante van Waldemar Daninsky. Ik zal hier kort op ingaan, aangezien deze films feitelijk buiten het kader van dit artikel vallen. Het redelijk onderhoudende EL RETORNO DEL HOMBRE LOBO uit 1980 volgde nauwgezet en weinig succesvol de oude formule; de film werd een enorme flop. Met het

laatste deel, LA BESTIA Y LA ESPADA, MAGICA/The Beast And The Magic Sword (1983), een professionele Spaans-Japanse coproductie, deed Naschy eindelijk eens een poging om iets bijzonders te maken. Het verhaal is voor de verandering grotendeels in Japan gesitueerd, waardoor de bloedige escapades van de weerwolf een ietwat exotisch tintje krijgen. Zo is er een aanval van de weerwolf te zien op een Japanse kroeg. In een breed uitgemeten scène vliegt Paul Naschy luid krijsend door de rijstpapieren muren en verslindt hij saké-hijzende kerels, samurai's en geisha's alsof het sushi betreft. Er is zelfs een gevecht tussen de weerwolf en een enorme tijger, en dat ziet er zeer authentiek uit! Voor gewone film liefhebbers zal dit alles niet veel betekenen, maar wanneer je al zo'n acht Daninsky-films hebt gezien, snak je naar zoiets als LA BESTIA Y LA ESPADA MAGICA. Hoe erg ik er dan aan toe ben mag u uitmaken.

Naast zijn weerwolf-films bleef Naschy een zeer druk baasje, maar daarover later meer.

DO THE TEMPLAR SHUFFLE!

"No, it wasn't a sexual assault. She bled to death. This is the work of sadists, judging by the different bite marks. At least a dozen persons." De patholoog-anatoom geeft uitleg in LA NOCHE DEL TERROR CIEGO (1971).

We gaan eerst weer even terug naar 1968. Dat jaar maakte Amando De Ossorio zijn genredebuut. MALENKA - LA NIPOTE DEL VAMPIRO, met Julian Ugarte en Anita Ekberg (!) in de hoofdrollen, is een zeer mager werkje. Naar verluid sleutelde de producent zoveel aan De Ossorio's originele script, dat er maar weinig overbleef van de gothische sfeer die de regisseur voor ogen had. Tot overmaat van ramp was het geld al voor het einde van de draaiperiode op, werd er gestopt met opnemen, en een film gemonteerd van het materiaal dat beschikbaar was. De Ossorio was zeer ontriefd en hield zich vijf jaar lang buiten het filmbedrijf.

Amando De Ossorio had vanaf 1956 speelfilms geregisseerd: westerns, komedies en actiefilms, allen van goedkope makelij. Zijn grote liefde lag in de journalistiek en het maken van

radio- en TV-documentaires. Hij was echter de eerste Spaanse regisseur die een film opnam in het Cinemascope-formaat, en werd bekend als een professionele filmmaker. De Ossorio's debuut LA BANDERA NEGRA ("De Zwarte Vlag") was zijn enige auteursfilm en werd door het regime van Franco verboden omdat hij via de surrealistische rolprent stelling nam tegen de doodstraf. De wakker geschrokken regisseur nam zich voor om nooit meer zijn eigen glazen in te gooien en nam elk commercieel filmproject aan. Zo belandde hij uiteindelijk in het fiasco van MALENKA. Na vijf jaar bij de radio te hebben gewerkt keerde hij terug in de genrecinema met een monumentaal werk: LA NOCHE DEL TERROR CIEGO/Tombs Of The Blind Dead (1971).

De Ossorio was opgegroeid in La Coruna, waar legendes en vreemde verhalen over druïden en duivelse tempeliers nog steeds de ronde doen. Het was vooral het verhaal over de tempeliers dat zijn verbeelding aan het werk zette. Het scenario van LA NOCHE DEL TERROR CIEGO, geschreven door De Ossorio zelf, is simpel doch uiterst doeltreffend. De Middeleeuwse tempeliers rijzen af en toe op uit hun graven om op mensen te jagen die ongelukkigerwijs in de buurt vertoeven. Ze hebben de beschikking over de oude wapenuitrusting en hun paarden zijn nog in voor een stevige galop. Helaas hebben woedende dorpelingen, destijds ontevreden over het offeren van vele jonge maagden, de ogen der tempeliers uitgestoken. Dus vertrouwen ze op hun gehoor, tast en "de geur van meisjesbloed", zoals de Nederlandse video-inlay ons wil doen geloven. Die handicap is een slimme scriptvondst en staat garant voor enkele zeer spannende scènes, waarin slachtoffers aan de greep van de bloedzuigers proberen te ontsnappen door doodstil tussen de dreigende gestalten heen te manoeuvreren. Er wordt volop gebruikt gemaakt van slow-motion, met name in de scènes van de tempeliers die te paard op hun slachtoffers jagen. Het waren deze momenten, voorzien van originele en heel *creepy* muziek van Anton Garcia Abril, die elke kijker bijbleef in 1971 toen de bioscopen wereldwijd volstroonden voor LA NOCHE DEL TERROR CIEGO. Met de

"Blinde Dode" introduceerde De Ossorio een nieuw monster in de genrecinema: een kruising tussen vampier en zombie, gekleed in een rottende, fladderende monnikenpij, een angstaanjagende Middeleeuwse verschijning die het moderne Spaanse filmpubliek deed gillen van de zenuwen. Nee, zeker geen hoogstaand vermaak, maar wel verrassend en griezelig genoeg om bioscoopgangers in grote getalen te fascineren.

Voordat men aan de slag ging met meer afleveringen van de Blinde Doden-reeks maakte De Ossorio een tussendoortje: LAS GARRAS DE LORELEI/The

Loreley's Grasp (1972). Helga Liné (echte naam: Helga Lina Stern) is eigenlijk de enige

De Ossorio op de set van MALENKA, LA NIPOTE DEL VAMPIRO

attractie van deze film. Ze speelt de sirene Lorelei die overdag in sexy bikini langs de Rijn huppelt en bij volle maan op pad gaat om harten uit te rukken. ("According to the legend of the seven full moons, Loreley will transform into an obscene beast", zo weet een blinde tavernebezoeker ons te vertellen.) Het eerste slachtoffer is een jongedame van het lokale meisjesinternaat. De directrice eist van de burgemeester dat het gebouw onder permanente bewaking komt en zo wandelt stoere Sigurd (Italiaanse macho en non-acteur "Tony Kendall" (Luciano Stella)) dit ridicule verhaaltje binnen. Bewonderd door de continue zonnebadende deernes bewaakt hij het gebied met een geweer, maar al snel krijgt hij van een oude wetenschapper (Angel Menendez) het enige wapen dat dit "onoverwinnelijke monster" kan doden: een radioactieve dolk! Intussen blijft de Lorelei toeslaan. Dan ziet Sigurd op een dag aan de oevers van de rivier een bloedmooie vrouw die zich snel verstoppt. Doch onze *womanizer* vindt haar en kan al snel op haar welwillende lichaam rekenen... Maar wie is toch deze mysterieuze schoonheid? Daar zal Sigurd tot zijn verdriet spoedig achterkomen. En als Lorelei tenslotte haar verdiende straf krijgt, zien we haar te paard en in negatiefbeeld naar het Walhalla rijden.

Zoals ik al zei valt *THE LORELEY'S GRASP*, dat te pas en te onpas elementen uit de Nibelungen-sage gebruikt, voornamelijk te genieten tijdens de scènes met de heerlijke Duitse actrice Helga Liné, die net als de Amerikaanse Patty Shepard haar geboorteland verliet en een zeer succesvolle filmcarrière in Spanje opbouwde. Voor de rest propt De Ossorio de film vol clichés en zeer ruige moordscènes die menig onvoorbereide toeschouwer zullen verbazen: het bloed druipend van het scherm en harten worden uitgerukt in zeer onsmakelijke close-ups. Angel Menendez is de enige die voor een onbedoeld komische noot zorgt: niet alleen is hij een onnoemlijk slecht acteur, hij neuzelt ook de meest krankzinnige quasi-wetenschappelijke taal die men zich voor kan

stellen, en als huisdier houdt hij een schaap dat brutaal in de lens kijkt. Wanneer Lorelei lucht krijgt van zijn onderzoek, laat ze hem door haar dienaar Alberic aftuigen met een enorme zweep. De professor is confuus: "Ben jij DE Alberic uit de Nibelungen?". Dan giet de onhandige grijsaard per ongeluk zoutzuur over zijn eigen gezicht; het resultaat wordt uitbundig in beeld gebracht. Een ander hoogtepuntje vindt plaats in een onderaardse schuilplaats wanneer de drie schaarsgeklede dienaressen van de Lorelei ruzie maken over hun buit, de geketende Sigurd. Nadat een van de nymfen hem voor eigen gebruik wil aanwenden, ontstaat een lekkere *catfight*, waarna de held kan ontsnappen en de dames met een staaf dynamiet opblaast.

In 1973 volgde het tweede deel van de Tempeliersensage, *EL ATAQUE DE LOS MUERTOS SIN OJOS/The Return Of The Evil Dead*. Ditmaal vindt de handeling plaats tijdens een feest in het dorpje waar de bevrijding van het juk der tempeliers wordt herdacht. Inderdaad, een slecht idee. De blinde engerds komen weer langs en er vindt een massaslachting plaats. De vlotheid van het eerste deel, waarin het verhaal zich op veel verschillende lokaties afspeelde, wordt hier niet bereikt. De opbouw is traag en de eendimensionale personages vallen des te meer op door een gebrek aan actie. Zo is dit het soort film waarin de politiecommissaris zwaar geïmponeerd is door de derrière van zijn vooroverbukkende secretaresse en een telefoontje van mensen in doodsnood negeert. Wel is het laatste kwartier van de film puik geregisseerd: schurk Fernando Sancho stuurt een klein meisje een plein vol zombies op om zo hun aandacht af te leiden en zelf te kunnen ontsnappen. Spannend! Ook het slotakkoord overtuigt: wanneer de zon weer opkomt staan de straten vol met de gemummificeerde tempeliers, die hun graven niet op tijd hebben bereikt. Het zijn mooie, stemmige beelden, die het bescheiden hoogtepunt vormen van deze plichtmatig gefotografeerde episode, waarin Tony Kendall gelukkig niet al te veel dialogen heeft. Overigens, Kendall's *main claim to fame* waren de uiterst amusante "Kommissar X"-films, Italiaans/Duitse co-producties die met veel succes de James Bond-formule kopieerden. Tevens was hij te zien in Mario Bava's klassieker *LA FRUSTA E IL CORPO/The Voice Beyond The Grave* (1963).

LA NOCHE DE LOS BRUJOS/The Night Of The Sorcerers kwam eveneens in 1973 uit. Dit is een ranzige productie over de avonturen van een expeditie in de Afrikaanse jungle, die wordt belaagd door in luipaardpakjes geklede vampiervrouwen. Ziet u, deze dames werden door swingende negers tijdens bloedige rituelen onthoofd, kwamen weer tot leven als luipaarden en transformeren zich in dodelijke heksen wanneer de volle maan over de bush schijnt. *LA NOCHE DE LOS BRUJOS* behoort tot het meest ridicule Spaanse horrorwerk. Heel veel blote tieten, behoorlijke *splatter*, onbedoeld maar niet minder pijnlijk racisme, en het schmieren van Eurotrash-sterren Jack Taylor en Simon Andreu maken dit tot een verplichte oefening voor hen, die denken dat ze het platste van het platste kunnen weerstaan. Deze puinhoop doet

af en toe denken aan de Filippijnse splatter van de beruchte Eddie Romero. De kenners zijn gewaarschuwd.

De Tempeliers die wel het einde van *EL ATAQUE DE LOS MUERTOS SIN OJOS* haalden, geven weer acte de présence in het derde deel, *EL BUQUE MALDITO* (1974). Ditmaal verschuilen ze zich op een spookschip en eenieder die het waagt aan boord te komen zal dat bezuren. Uiteraard verschijnen er enkele gasten, waaronder Maria Perscy, Jack Taylor en enkele schaarsgeklede jongedames. De monsters ruiken bloed en decimeren het gezelschap op hoog tempo. Alleen Taylor en Perscy weten na een hoop ellende de kust te bereiken, maar daar wacht ze een gruwelijke verrassing.

Dit is een amateuristisch zootje dat in een staat van volledige desinteresse moet zijn uitgevoerd, want dat De Ossorio tot leuke dingen in staat is, is zeker. De speciale effecten zijn zó slecht (het schip is een supergoedkope maquette die in een visvijver rondjes maakt) dat de paar geslaagde scènes meteen aan kracht verliezen. Er wordt alleen aandacht besteed aan het goed in beeld brengen van de halfblote vrouwen, die allemaal ook nog eens behoorlijk appetijtelijk zijn. Het is sexploitatie van een droevig allooi, maar ik kan niet zeggen dat ik dit aspect van de film met tegenzin bekeken heb. Als *HORROR OF THE ZOMBIES* kwam deze film, net als alle andere delen, gewoon in Amerikaanse bioscopen terecht, met redelijk succes. En ik kan de trivia-fans nog vertellen dat de Duitse censuur deze film tot op de dag van vandaag heeft verboden. Het kan niet aan de bloederigheid hebben gelegen, want *EL BUQUE MALDITO* is in dit opzicht zeer tam te noemen. Misschien had men moeite met de Duitse titel, *DAS GEISTERSCHIFF DER SCHWIMMENDEN LEICHEN?* Een vreemde zaak.

Hetzelfde jaar maakte De Ossorio een rip off van *THE EXORCIST*, getiteld *LA ENDEMONIADA/The Possessed*. Het probleem met de meeste Europese kopieën/plagiaten van William Friedkin's klassieker uit 1973 is de gebrekkige uitvoering van het thema van duivelse bezetenheid, waarmee wel degelijk een intrigerende film is te maken. Ook Friedkin's werk is in sommige opzichten een dure exploitatiefilm, zoveel is zeker. Maar de Spanjaarden en Italianen leken slechts geïnteresseerd in snelle, goedkope en dus uiteindelijk vaak inferieure versies van deze schandaalfilm. In Italië en Spanje, twee landen die zo doordrongen zijn van het katholicisme, zou een intelligente film met dit thema juist zeer goed te maken zijn. Helaas komt alleen Alberto De Martino's *L'ANTICHRISTO/The Antichrist* (1974) een beetje in de buurt van een serieuze Europese benadering van religieuze thema's zoals zonde, boetedoening en schuldbesef die we in William Peter Blatty's originele scenario tegenkomen. De Ossorio's film is een simpele *cash-in*, het prototype van *saai* Eurotrash die te tam is om te boeien. Met in de cast weer een rits aan spaghetti-western acteurs zoals Fernando Sancho, Roberto Camardiel, Julian Mateos en Angel Del Pozo,

vertelt De Ossorio het verhaal van een jong meisje dat bezeten raakt door de geest van een oude heks, waarop een exorcist te hulp wordt geroepen. Die overwint uiteraard het kwade. Te weinig speeltijd wordt geschonken aan het gedrocht dat de heks speelt. Met haar half kale hoofd, ongewassen melkboerenhondenhaar en afstootwekkende fysiek is ze perfect gecast. Het muizige meisje (Tota Alba) dat bezeten raakt krijgt door de boze machten af en toe het spectaculaire kapsel van de heks aangemeten. Deze scènes zijn ongelofelijk! Helaas wordt dit meisje, dat onze sympathie moet wekken, op den duur uiterst irritant en verlang je naar een extreem *unhappy end*. Jammer genoeg komt daar niets van. Net zoals EXORCISMO (regie Juan Bosch, met Paul Naschy), dat naar verluid vlak na LA ENDEMONIADA in de Spaanse theaters kwam, is dit alles van een bedroevend niveau. Doorspoelen deze hap.

Het vierde en laatste deel van de Blinde Dodenreeks komt uit in 1974. LA NOCHE DE LOS GAVIOTAS/Night Of The Seagulls is een waardig slotstuk van de serie. Arpa Video voorzag de film van de volgende wervende tekst: "Als om middernacht de spookklokken dreunen en zwarte meeuwen in het vale maanlicht krijzen... herrijzen de Tempeliers uit hun vermolmden graven." En zo is het! De Tempeliers terroriseren ditmaal een kustdorpje waar ze maagden offeren aan een soort afgod. Ze worden tegen nieuwsgierige buitenstaanders beschermd door bijgelovige dorpelingen die de jonge meisjes zelf aanleveren. Het eenvoudige plot wijkt niet af van de vorige delen, maar de sfeer is wederom aangenaam luguber en enkele scènes op het strand, met zoals gebruikelijk de zombies in slow-motion op hun paarden rondjagend, zijn uiterst effectief.

Hoewel De Ossorio zijn carrière in het genre met LA NOCHE DE LOS GAVIOTAS afsloot, kwamen de Tempeliers nog eens langs in één van de beste Spaanse horrorfilms van de jaren zeventig, LA CRUZ DEL DIABLO/The Devil's

Cross (1975). Onder regie van de Brit John Gilling (bekend van Hammerklassiekers als THE REPTILE en PLAGUE OF THE ZOMBIES (beide uit 1966)), die al enkele jaren in Spanje woonde, verfilmde men een voortreffelijk scenario -waaraan Jacinto Molina meeschreef- dat gebaseerd was op de fantastische verhalen van de 19^e eeuwse schrijver Gustavo Alfonso Bequer. Het resultaat was een ingetogen genrewerk over een schrijver (Adolfo Marsillach) die geobsedeerd is door de moord op zijn zus Justine (Monica Randall). Hij denkt dat de dader een satanist is, werkend voor een groep duivelaanbidders die de tempeliers uit de middeleeuwen als voorlopers hadden. Vanaf het moment dat dit idee zich in zijn brein verankert, kan zijn verloofde Maria (Carmen Sevilla) geen enkele grip meer op zijn verwarde denkraam krijgen. Werkelijkheid en fantasie lopen door elkander terwijl de schrijver probeert een oplossing te zoeken voor het sinistere spel dat met hem gespeeld schijnt te worden. Een van

de hoogtepunten is een kippenvelbezorgende scène waarin Marsillach 's nachts door de ruïnes van een kasteel wandelt en plotsklaps tientallen tempeliers uit de schaduwen naar voren treden. Nadat hij wordt beschuldigd van de moord op een dienstmeisje pakt de politie de jongeman op en wordt hij ter dood veroordeeld. Het schitterende laatste shot getuigt van een intens gevoel voor drama zoals ik dat niet eerder in een werk van Gilling heb gezien, en dan tel ik zijn SHADOW OF THE CAT (1961) ook nog mee. De gracieuze fotografie van Fernando Arribas kent van die typische lange, vloeiende camerabewegingen waar de Zuideuropeanen een patent op lijken te hebben. En als ik de LP van Angel Arteaga's soundtrack ooit ergens tegenkom spring ik stante pede door het plafond. LA CRUZ DEL DIABLO was de laatste speelfilm van John Gilling, die in 1984 in Spanje overleed, flopte in 1975 compleet en is zeer obscuur. Op de een of andere manier maken die factoren dit raadselachtige werkje alleen maar betoverender.

WAT DOET PAUL ALS HET GEEN VOLLE MAAN IS?

"Der Tod ist wie mein Bruder; er läßt mich nicht allein. Und geht er sich 'ne Seele suchen, dann möchte ich bei ihm sein."

De gebochelde Gotho (Paul Naschy) zingt zijn liedjes in DIE STUNDE DER GRAUSAMEN LEICHEN, de Duitse versie van EL JOROBADO DE LA MORGUE (1972).

Wanneer Jacinto Molina acteert, noemt hij zich Paul Naschy. In elke andere hoedanigheid -scriptschrijver, producent of regisseur- gebruikt hij zijn echte naam. Paul geniet dan ook veel meer naamsbekendheid dan Jacinto. We moeten niet vergeten dat Paul ook buiten het horrorgenre werkzaam was; een leuk voorbeeld is Christian-Jacque's charmante stripverfilming DOCTEUR JUSTICE (1975), waarin onze man een

bodyguard van Gert Fröbe speelt en in die hoedanigheid door John Philip Law met kogels doorzeefd wordt. Behalve de al genoemde delen uit de weerwolfcyclus acteerde Naschy ook in heel veel andere genrefilms. Persoonlijk vind ik deze werkjes interessanter, want, hoewel ze zeker niet alle een kwaliteitspredikaat verdienen, bevinden zich in deze verzameling enkele intelligente en wat minder hysterische pogingen gothische elementen te plaatsen in een moderne setting. Er werden echter tevens enkele pogingen gewaagd conflicterende verhaallijnen aan elkaar te koppelen, waardoor het resultaat totaal onoverzichtelijk werd. Gelukkig hebben deze werkjes weer zoveel hilarische banaliteiten te bieden, dat ze eveneens zeer genietbaar zijn.

In 1971 werd JACK EL DESTRIPIADOR DE LONDRES/Jack The Ripper opgenomen. Deze moderne giallo-variant op het Ripperverhaal werd geregisseerd door José Luis Madrid, wiens talent het niveau van huisvlijt nauwelijks ontstijgt. De regisseur, Molina en de Italiaan Tito Carpi schreven samen een script waarin de nadruk ligt op ruw bloedvergieten en weinig ruimte is voor spanning of interessante personages. Een maniak maakt jacht op de hoertjes van Soho en neemt na elke moord enkele lichaamsdelen als aandekken mee. Naschy speelt een voormalig trapeze-artiest die na een ongeluk mank loopt; de flashback die dit trauma moet verbeelden is amateuristisch in het kwadraat. Onze held behoort tot het selecte groepje verdachten maar uiteindelijk blijkt de schuldige perverseling werkzaam binnen de rijen van Scotland Yard zelf: het is een knappe jonge edelman die enorm gebukt gaat onder zijn impotentie en daarom graag prostituees vermoordt. Heel leuk bedacht, en dat met maar drie scenarioschrijvers! Naschy staat klaar om hem te ontmantelen en weet de schurk uiteindelijk met diens lievelingsmes de darmen uit het lijf te werken. Deze saaie horrorthriller werd in Italië gedistribueerd als 7 CADAVERI PER SCOTLAND YARD, en de pittige giallo-starlet Orchidea De Santis toont dat ze niet alleen een mooie naam heeft. De lekkere muziek van *easy tunes* maestro Piero Piccioni hoort in een veel betere film thuis. Verder valt er niets positiefs te melden over dit prul.

Nou is EL ESPANTO SURGE DE LA TUMBA/Horror Rises From The Tomb (1972) zeker niet het toonbeeld van intelligentie, maar

Demonische blikken van Helga Liné en Paul Naschy in EL ESPANTO SURGE DE LA TUMBA

het is wel levendiger dan Naschy's meeste lycantropenfilms. We zitten zo halverwege de vijftiende eeuw in Spanje. In een proloog zien we hoe ridder Astaroth (Naschy) en zijn vrouw (Helga Liné) worden veroordeeld wegens "het drinken van menselijk bloed, het eten van levende en dode mensen en het houden van zwarte missen, waarin baby's en jonge maagden werden geofferd". Dat is inderdaad niet mis. Astaroth wordt onthoofd, zijn hoofd en lichaam worden apart begraven; zijn vrouw wordt natuurlijk naakt gevierendeeld. Na de openingstitels vliegen we naar Parijs, jaren zeventig. De stoere knapen Hugo en Maurice (Naschy en Victor Alcazar) bezoeken met hun vriendinnen een séance. Hugo's voorvader, de onthoofde ridder, spreekt via het medium vervaarlijke taal en als de hippe Maurice de volgende dag aan een nieuw schilderij werkt, kijkt het zwevende hoofd bulderend van het lachen toe. Toch besluit Maurice met het gezelschap een bezoekje te brengen aan de oude abdij, waar de ridder en zijn vrouw hun praktijken uitvoerden. Onderweg zien ze nog hoe een crimineel wordt opgehangen door een groepje sadistische premiejagers. De sfeer wordt uiteraard drukkend. Uiteindelijk wordt de abdij bereikt en denken ze wat rust te kunnen vinden. Maar eerst moet er nog een schat opgegraven worden, die zich volgens de overlevering ergens in een kist in de geheime gangen onder het klooster bevindt. En wat zit er in die kist?

Zoveel domheid moet natuurlijk bestraft worden en binnen een mum van tijd zijn de onthoofdingen en uitgerukte harten niet meer te tellen, en wie denkt dat dat anno 1972 nog buiten beeld gebeurde, kent de Spaanse horrorcinema niet. Verder zijn er nog zombies, is er veel *full frontal nudity*, waarbij Helga Liné gelukkig vol ornaat aan meedoet, en laten de slechte en de goede Naschy het leven. Hoera! EL ESPANTO SURGE DE LA TUMBA is echt cultmateriaal met absurde dialogen, gierende orgelmuziek, en natuurlijk als rondvliegende attractie het zwaar bebaarde hoofd van Astaroth. De hoge belachelijkheidsgraad valt te verklaren door de totstandkoming van het draaiboek. Producent José Antonio Perez Giner benaderde Molina en bood hem een lucratief contract voor meerdere films aan, onder de voorwaarde dat er eerst samen een succesvolle horrorfilm met een laag budget zou worden gemaakt. Dit gesprek vond vier uur 's middags in een café plaats. De producent vroeg zonder met zijn ogen te knippen aan Molina om de volgende ochtend een script klaar te hebben. Op weg naar huis kwam Molina op het idee van een onthoofde ridder. Thuis aangekomen nam onze man enkele pepillen en werkte de hele nacht verder aan het verhaal. 's Ochtends kwam regisseur Carlos Aured langs en nam het script mee. Er werd

supergoedkoop gedraaid: het grootste gedeelte van de produktie werd bij Molina thuis opgenomen. Jacinto Molina regisseerde overigens in 1983 een vervolg met de titel LATIDOS DE PÁNICO, een fraai ogend maar zeer bloederig werkje.

Vervolgens was regisseur Javier Aguirre aan de beurt om Paul Naschy zo gespierd mogelijk over te laten komen in EL GRAN AMOR DEL CONDE DRACULA/Dracula's Virgin Lovers (1972). Ditmaal speelt Paul een heuse vampier, en het moet gezegd worden, dat gaat hem niet goed af. Ondanks een spannende openingsscène

werd opnieuw opgenomen onder leiding van Javier Aguirre, die naast exploitatiefilms vele serieuze documentaires maakte en boeken over filmtheorie schreef. Ditmaal was het raak. Niet alleen won Naschy met zijn vertolking van de titelfiguur de prijs voor Beste Acteur op het Parijse Festival van de Fantastische Film, de film zelf was eveneens geslaagd. Zowel voor als achter de camera was er een combinatie van kwaliteit en creativiteit aanwezig: cameraman Raúl Perez Cubero kon opnieuw zijn expertise tonen, de veelzijdige Aguirre voerde regie en als producent gaf Francisco Lara Polop, ook verdienstelijk regisseur en een echte film liefhebber, het team de juiste spirit. De cast werd aangevoerd door een sterke Naschy en Rosanna Yanni, met de altijd standvastige Maria Perschy en Victor Alcazar in bijrollen.

Naschy speelt Gotho, een gebochelde die als hulpje werkt in het mortuarium van een ziekenhuis, gelegen in een rustiek Duits bergdorpje. Bepot door zijn collega's brengt hij, morbide liedjes voor zichzelf zingend, de dagen door tussen de lijken. De simpele Gotho wordt door menigeen met de nek aangekeken en door de dorpsjeugd gepest. Alleen Elsa (Maria Elena Arpon), die door een langdurige ziekte in het hospitaal aan bed gekluisterd is, heeft sympathie voor de ongelukkige gebochelde en deze koestert dan ook een diepe liefde voor haar. Behalve Gotho bezoekt niemand de eenzame en doodzieke jongedame. Per dag gaat haar toestand achteruit en uiteindelijk sterft ze. Gotho kan niet aanzien dat haar lichaam een autopsie moet ondergaan en vermoordt zijn collega's die dit van plan zijn. Vervolgens neemt hij Elsa's lichaam mee naar zijn schuilplaats, een eeuwenoud doolhof van gangen dat zich onder het ziekenhuis bevindt. In dit geheime verblijf bestonden vroeger

vele martelkamers; skeletten en afschuwelijke werktuigen decoreren de gangen. Een professor (Manuel Dalbes) die Gotho bevriendt, ontdekt het gangenstelsel en vestigt er zijn laboratorium, waarin hij werkt aan, u raadt het al, een serum voor onsterfelijkheid. Gotho voorziet hem daarbij van lichaamsdelen want de professor heeft hem beloofd dat hij Elsa weer tot leven zal wekken. Wanneer Gotho tenslotte ontdekt dat hij alleen misbruikt wordt en een weerzien met zijn geliefde nooit meer zal plaatsvinden zint hij op wraak jegens de professor en zijn monster, dat door mislukte experimenten is ontstaan. Een dramatische confrontatie kan niet uitblijven...

In één van zijn meest geslaagde projecten speelt Naschy met overtuigende pathos de rol van Gotho, die zijn jammerlijke bestaan met een aandoenlijke hoop op een terugkeer van Elsa in stand houdt. De bekendste scène is die waarin Gotho na een nachtelijk avontuur terugkeert in

PREMIO ESPECIAL DE INTERPRETACION A PAUL NASCHY EN LA II CONVENCION DE CINE FANTASTICO DE PARIS

EL JOROBADO DE LA MORGUE
PAUL NASCHY ROSSANA YANNY VIC WINNER
con ALBERTO DALBES Y MARIA PERSHY

director JAVIER AGUIRRE EASTMANCOLOR producción EVA FANES, S. L. (FRANCISCO LARA POLOP)

en enkele geïnspireerde momenten waarin Raúl Perez Cubero's fotografie de show steelt, is het meeste weer bekend terrein, behalve het feit dat Naschy zijn vampier net als de weerwolf neerzet als een gedoemde anti-held. De scènes waarin vampirella's 's nachts ronddolen en enkele slachtoffers leegzuigen zijn uiteraard de moeite waard, maar het gebrek aan dit soort wulpse horror doet deze film de nek om. Exploitatie moet wild zijn en goede smaak met de voeten treden. Dat gebeurt hier niet, al is er een leuk moment wanneer Naschy's nieuwe verovering Haydee Politoff (uit Eric Rohmer's PAULINE A LA PLAGES!) haar enthousiasme voor de indrukwekkende borstkas van Naschy aan een vriendin opbiecht.

Jesus Franco mocht dan maar liefst 6 films regisseren in 1972, dat jaar was ook Paul Naschy een hyperactief baasje. EL JOROBADO DE LA MORGUE/The Hunchback Of The Morgue

zijn onderaardse schuilplaats, om te ontdekken dat Elsa's lichaam overzwermd wordt door ratten. De razende Gotho gaat de beesten met een toorts en zijn handen te lijf, en tijdens dit moment is de kijker afwisselend met walging vervuld en met stomheid geslagen. (Naar verluud werd Naschy tijdens deze opname ook daadwerkelijk door de talloze ratten gebeten.) De spookachtige gangen en duistere vertrekken, spaarzaam verlicht door toortsen en gevuld met lijken of hopeloze gevangenen, blijven eveneens in het geheugen gegrift. Het script werd mede geschreven door Molina en de toepasselijke treurige score is van de hand van Carmelo Bernaola. Javier Aguirre's regie is uiterst trefzeker en dit is waarschijnlijk zijn beste film; in 1973 zou hij nog een matte thriller maken, EL ASESINO ESTÁ ENTRE LOS TRECE, met daarin naast Paul Naschy ook nog Patty Shepard en Dianik Zurakowska. EL JOROBADO DE LA MORGUE is moderne gothic horror en donkere romantiek zoals alleen de Europese B-filmcultuur het kan voortbrengen. Een must!

We zitten nog steeds in 1972. José Luis Merino regisseert een andere versie van EL JOROBADO, waarin het accent meer op atmosferische horror wordt gelegd en de donkere romantiek even overboord wordt gezet. De film heette in Spanje LA ORGIA DE LOS MUERTOS en kreeg klinkende exporttitels zoals RETURN OF THE ZOMBIS (Japan), DER TOTENCHOR DER KNOCHENMÄNNER (Duitsland) en THE HANGING WOMAN (Engeland). Ergens in een dorpje in de onherbergzame Karpaten, einde vorige eeuw, is een geschifte wetenschapper (Gerard Tichy) actief. Met behulp van energie

die hij afleidt van blikseminslagen probeert hij de doden tot leven te wekken. Tot zijn dienst staat de lokale grafdelver Igor (Paul Naschy), een sinister mannetje dat verse lijken aanvoert en in zijn vrije tijd foto's van dode vrouwenlichamen maakt en hun ondergoed verzamelt. Het plot omvat verder de verwickelingen rond de erfenis van een rijke graaf. Zijn erfgenaam Serge Chekov (Stelvio Rossi) arriveert ter plaatse. Wanneer hij op weg is naar het huis van zijn oom ontdekt hij bij het kerkhof een opgehangen vrouw. De moord op de vrouw brengt een politieonderzoek door een inspecteur en de burgemeester op gang. Hoofdverdachte is Igor, die na een klopjacht weet te ontsnappen. Intussen maakt Nadia (Dianik Zurakowska), de samenspannende vrouw van de graaf, Serge het hof om zo de bezittingen te kunnen behouden. Verder heeft de wetenschapper nog

een dochter, Doris (Maria Pia Conte), van wie Serge het meest gecharmeerd is. Serge raakt ervan overtuigd dat zijn oom een groot geheim het graf mee innam en besluit met Doris' hulp alles voorgoed op te lossen.

Dit is een simpele maar onderhoudende horrorfilm zoals ze destijds door de Zuideuropeanen aan de lopende band werden gemaakt. De strakke montage houdt het tempo hoog, er zijn enkele verrassende wendingen die aan een giallo doen denken en ook de zombies zien er overtuigend luguber uit. Vooral Paul Naschy geeft stevig gas; eerst in de rol van de necrofiel Igor, en later ook als een enge zombie, die in een vreemde scène eerst een mes uit zijn hart haalt en er vervolgens Serge mee aanvalt. Dat Serge tenslotte onze man spectaculair weet te onthoofden doet niets af aan Naschy's verzorgde spel. LA ORGIA DE LOS MUERTOS was een Spaans-Italiaanse coproductie. Het grootste gedeelte van de cast en crew was van Spaanse komaf; alleskunner Francesco De Masi, die menig Italiaans B-product van een sterke score voorzag, componeerde de sfeervolle muziek.

Naschy en Leon Klimovsky gingen verder aan de slag met LA REBELLIÓN DE LAS MUERTAS/Vengeance Of The Zombies. Ook deze film kwam uit in 1972, waarschijnlijk het produktiefste jaar van de Spaanse genre cinema, en kwam mede met Italiaanse lires tot stand. Verdere inbreng in het project door Italianen was echter minimaal. Naschy schreef het scenario en nam de hoofdrol voor zijn rekening. Dat betekende dus weer krap zittende pakjes zodat onze vriend weer fijn met zijn spierballen kon rollen.

We bevinden ons in Londen, waar Flora en August een kerkhof beheren en in hun levensonderhoud voorzien door graven te plunderen en de buit te gelde te maken. Het echtpaar (Spaanse horror-stereotypen: vrouw Flora is supergierig, man August voelt wroeging) besluit het lijk van Gloria Irving, telg uit een rijke geslacht, te beroven. Wanneer ze bezig zijn haar vingers vol kostbare ringen af te snijden worden ze door iemand in de tombe ingesloten. Tot overmaat van ramp doet een voodoo-magier precies op dat moment Gloria opstaan uit de dood. Het gevolg laat zich raden. Het verhaal springt over naar een rituele bijeenkomst van "Krishna" (Paul Naschy). Begeleid door slechte Spaanse rock orakelt hij zijn diepzinnige boodschap: "The body is like a mountain of ashes. Life is a lie, filled completely with glorious colours. The doors of wisdom open before you. Free yourself, because Nirwana is coming!". Een van Krishna's devootste volgelingen is Elvira Irving (gespeeld door "Romy"), een nicht van de vermoorde Gloria. Ze wordt geplaagd door nachtmerries, belaagd door gemaskerde moordenaars en zoekt steun bij de Indiase goeroe, ondanks het scepticisme van haar beste vriend, een psycholoog (Victor Alcazar, zoals gebruikelijk op de generiek vermeld als "Vic Winner"). Het blijkt dat Elvira's familie lang geleden vervloekt is door een Indiase priester. Iemand is bezig dit alles anno 1972 dan maar eens tot uitvoering te gaan brengen. Wanneer het hem niet lukt de complete familie Irving uit te roeien, stuurt hij er een leger zombies op af...

LA REBELLIÓN DE LAS MUERTAS kunnen we gerust in de categorie "rampzalig" indelen. Een uiterst laconieke regie van Klimovsky, een voorspelbaar en saai script van Molina (die duidelijk bij John Gilling's superieure THE REPTILE spiekte) plus een zelden interessante fotografie resulteren in een matte film. Slechts wanneer Naschy met een fiere tulband of een onooglijke pruik dragend in beeld verschijnt, valt er een beetje te genieten. En uiteraard gaat Romy helemaal plat voor onze held, die zijn diepzinnige filosofieën net zo regelmatig uit zijn mouw schudt als er bloedige moorden plaatsvinden, en de body count liegt er bepaald niet om. De makers slaan de plank volledig mis door tijdens de vele moordscènes een vrolijke score, met daarop een prominente

rol voor een onzalige blazerssectie, op vol volume in te mixen. Toch had de film de nodige impact op sommige toeschouwers, zo bleek uit een interview met Paul Naschy in het Belgische fantasytijdschrift FANTOOM: "Op een dag belde een langharige Duitser bij me aan en vertelde me, dat hij LA REBELLIÓN DE LAS MUERTAS gezien had... en dat ik nu zijn goeroe was geworden. Hij stond erop dat ik hem ogenblikkelijk zou vergezellen op de terugreis naar Duitsland. Natuurlijk zei ik hem, dat ik slechts acteur was. Hij vertrok en was tamelijk teleurgesteld. Het scheen me onvoorstelbaar, dat hij alleen vanwege die reden naar Spanje was gereisd. De wereld van de fantasy is heel merkwaardig...".

Dat Klimovsky en Naschy weinig affiniteit hadden met de giallo, een commercieel gezien zeer interessant genre aan het begin van de jaren zeventig, bleek uit UNA LIBELULA PARA CADA MUERTO/A Dragonfly For Each Corpse (1973). Tijdens deze extreem sleazy horrorthriller wordt men alleen aangenaam vermaakt wanneer de Italiaanse actrice Erika Blanc (echte naam: Erica Maria Colombatto, destijds Italië's genre-seksymbool *numero uno*) te bewonderen valt. En dat doet ze dan door gekleed in een knalgele sexy outfit als een sprookje dit filmpje en Naschy's keuken binnen te wandelen, terwijl onze vriend stomende spaghetti staat te serveren, dit alles onder het genot van lekkere *easy tunes*. Dit is een uiterst bloedige en bijzonder domme film waarin we Naschy sigaren zien paffen alsof zijn leven ervan af hangt. Bovendien draagt hij een pornosnor waar Ed De Goey slechts van kan dromen. Hij speelt de Milanese politieinspecteur Paolo Scaporella die werkt aan een moeilijke zaak. Een maniak brengt mensen om die in zijn ogen "pervers" gedrag tentoonspreiden. Zo wordt een heroïneverslaafde kunstschilder in stukken gesneden. Een hoertje krijgt er van langs met een scherpe paraplu (hoezo Freudiaanse symboliek). En een groepje hippies dat naakt van een post-coïtale nachtrust ligt te genieten wordt met een bijl afgeslacht. De dader laat bij elk lijk een bloedige libel achter... Met die informatie moet Naschy het doen.

Er valt hard te lachen wanneer een nerveuze en zwaar bebrilde professor wordt geïntroduceerd die slechts een erectie kan krijgen wanneer hij een striptease in een doodskist gadeslaat. Uiteraard wordt het stripteasemeisje vermoord. Tijdens een verjaardagsdiner met Blanc geeft Naschy hierop zijn visie, terwijl hij vervaarlijk met zijn ogen rolt: "*Lisa Anderson, belly dancer and stripper, among other things... Her clientele were sexually complicated. It was pretty sinister, finding her in that coffin. Probably prepared it herself, for one of her sick clients, who enjoy those rites*". Het is duidelijk: UNA LIBELULA PARA CADA MUERTO is doortrokken van aartsconversatieve opvattingen -travestieten, homofielen en onafhankelijke vrouwen worden op akelig reactionaire wijze neergezet- die waarschijnlijk op rekening komen van Naschy en de hypocriete producent Antonio Perez Giner. (Laatstgenoemde maakt het wel erg bont door voor dit wanprodukt muziek te jatten uit Bava's SEI DONNE PER L'ASSASSINO/

Blood And Black Lace (1964).) En dan schrijft Naschy in zijn autobiografie dat UNA LIBELULA een betere giallo is dan welke van Dario Argento ook, en dat zijn film een heuse voorloper is van SILENCE OF THE LAMBS! Nee, ondanks enkele puike *seventies* kostuums en de medewerking van Erika Blanc is dit een doorzichtige en mislukte poging een Spaans prul voor een hippe Italiaanse thriller te laten doorgaan. Maar tevens kent de film momenten die door hun totale belachelijkheid zwaar

genietbaar worden, de Engelse nasynchronisatie is zwaar debiel en Naschy schmiert op de toppen van zijn kunnen. Bovendien krijgt onze held voor de verandering eens zelf een enorm pak slaag, en wel van een groepje ultra-asociale *nazi bikers*. De liefhebbers mogen zich deze onbeschaamd groffe puinzooi niet laten ontgaan!

Paul Naschy klopte in 1973 weer aan bij regisseur Carlos Aured voor LOS OJOS AZULES DE LA MUÑECA ROTA/The Blue Yes Of The Broken Doll. In CO #2 ben ik al uitgebreid ingegaan op deze film die tot de betere Naschy-films behoort. Ondanks de tamelijk gratuite *splatter* en een duidelijk zeer laag budget, is deze poging om een Spaanse giallo te maken redelijk geslaagd. Naschy speelt weer eens een gedoemde held en er is zelfs een vleugje romantiek aan het vlotte script toegevoegd. Probeer deze film, die uiteraard door Sunrise Tapes is uitgebracht, gewoon eens uit. Het valt echt mee.

Waarschijnlijk werden de opnamen van LA VENGANZA DE LA MOMIA/The Mummy's Revenge (1973) vlak na die van EL RETORNO DE WALPURGIS voltooid. Met Carlos Aured in de regiestoel en Naschy in een dubbelrol zou je weer een amusante genrefilm kunnen verwachten. Naschy heeft echter nooit in zijn lange carrière een continuïteit van kwaliteit weten vol te houden. Genietbare rolprenten wisselt hij makkelijk af met totale catastrofes. In het begin van de jaren '70 lukt dat hem zelfs enkele malen binnen een en hetzelfde jaar. U voelt het dus al aankomen: LA VENGANZA DE LA MOMIA is niet bepaald een productie om trots op te zijn. Hoe Naschy het in zijn hoofd haalde om een verouderd monster als de

mummie opnieuw leven in te roepen tijdens de hippe *seventies* is onduidelijk voor ieder weldenkend mens, maar dit valt te verklaren: Naschy had de grote obsessie om tijdens zijn leven elk befaamd filmmonster tenminste één keer te spelen. Hij had tenslotte de vampier en de weerwolf al gestalte gegeven. (Het monster van Frankenstein ontbrak nog, maar daar zou hij enkele jaren later verandering in brengen met EL AULLIDO DEL DIABLO/Howl Of The Devil (1988). In deze erg grappige puinzooi zien we Naschy in de rollen van Naschy, Frankenstein, de Weerwolf, Dracula, Het Monster van de Opera, Mr. Hyde en de Mummie! Het onvoorbereid bekijken van dit werkje kan zware maagklachten veroorzaken.) Molina schreef ook nog het script van LA VENGANZA zodat we de schuld van deze ramp voor een groot deel op zijn conto kunnen schrijven. De aanwezigheid van betrouwbare acteurs als Jack Taylor (als de broodnodige Egyptoloog) en Helga Liné valt absoluut niet op. Waar deze film om draait is de mummie in de rol van een frequent moordend monster te schuiven, waardoor de dramatische mogelijkheden van zijn tragische lot totaal niet benut worden. Naschy speelt de Farao die samen met zijn vrouw (Rina Ottolina) onschuldige mensen doodmartelt. Als straf worden ze door een opstandige hogepriester levend gebalsemd (au!). Vervolgens springen we over naar circa 1850 en is het Taylor's taak om met behulp van zijn assistente (Maria Silva) de mummie op te graven en hem mee te nemen naar Londen. Aldaar wekt een satanisch koppel (Naschy en Liné) de mummie uit zijn slaap, waarna hij zich op een aanzienlijke rij slachtoffers mag storten. Het gaat er meteen bruto aan toe waarbij het monster - dat zijn komst aankondigt met een vreemd klinkend gegrom- een voorkeur heeft voor het tot een gelei verpulveren van hoofden. Ondanks zijn afstotende uiterlijk gaat de mummie meteen op zoek naar een nieuwe echtgenote en laat een oogje vallen op een knappe jongedame (opnieuw Ottolina). Uiteraard roept Taylor hem ter verantwoording... Probeer deze film uit op eigen risico, maar wees dan wel wakker op het moment dat achter in het beeld een rijdende vrachtwagen te zien is.

We zitten ondertussen in 1974. José Larraz maakt dat jaar in Engeland zijn twee beste genrefilms: de uitstekende psycho-thriller SYMPTOMS met Angela Pleasance, en VAMPYRES, dat nu kan bogen op een cultreputatie. Jacinto Molina hield het dit jaar wijselijk op slechts één project. De voorgaande jaren had hij als een krankzinnige scripts geschreven, geacteerd, en bijna eigenhandig de Spaanse horrorindustrie op een fenomenaal internationaal succes getraceerd. Een beetje gas terugnemen kon dus geen kwaad. Samen met prutser-regisseur Juan (op de titelrol vermeld als "Joan") Bosch schreef Molina een eenvoudig script dat gestoeld was op THE EXORCIST. Het resultaat, EXORCISMO geheten, presenteert Naschy als een duiveluitdrijver die een maniakale moordenaar (Grace Mills) behandelt en uiteindelijk de demon uit haar geest overplaatst in een hond, die hij daarna hardhandig het zwijgen oplegt. Hier rest mij verder alleen

nog te melden dat het voor de verandering aardig is Paul Naschy als een vrome dominee te zien (over wie we nog horen dat hij "een sterke atleet in zijn studententijd was"), maar dat is dan ook alles. Probeer deze film in alle gevallen te mijden; ondergetekende zag zelden zo'n onuitstaanbaar wanprodukt. Dat geldt ook voor *TODOS LOS GRITOS DEL SILENCIO*, opnieuw een poging om een giallo te maken en opnieuw een falikante mislukking, zelfs in de ogen van Naschy, en dat mag wat zeggen.

Nog in 1974 maakt Naschy *EL MARISCAL DEL INFIERNO*, ook bekend onder de vreemde titel *THE DEVIL'S POSSESSED*. Molina's scenario koppelt elementen uit *HORROR RISES FROM THE TOMB* aan de verhalen over de Middeleeuwse necrofiele kindermoordenaar annex veldmaarschalk Gilles De Rais. Deze wordt uiteraard gespeeld door Naschy, die na lange afwezigheid terugkeert naar zijn kasteel en zijn geliefde Georgel (Norma Sebré). Hij is gegriefd. Niemand herinnert zich nog zijn overwinningen voor de koning dus heeft hij zich uit het hofleven teruggetrokken. Thuis in zijn kasteel stort hij zich op de alchemie, bezeten door een honger naar kennis en rijkdom. Hiervoor worden jonge maagden van Gilles' platteland ontvoerd om ze vervolgens pijnlijk langzaam van hun bloed te ontdoen. Gilles' oude vriend Gaston De Lacandré (Guillermo Bredston) komt op het kasteel langs en raakt in conflict met de "maarschalk van de hel", wiens gruwelijkheden jegens vriend en vijand op den duur zo extreem worden dat zelfs de angstige boerenbevolking in opstand komt.

EL MARISCAL DEL INFIERNO bestaat uit het afwisselen van martelsscènes -waarbij Naschy goedkeurend toekijkt- met de avonturen van opponent Gaston die uiteindelijk zal overwinnen. Na een aanvankelijke aarzeling gaan de maarschalk en zijn niet minder bloeddorstige minnares zich al snel te buiten aan stuitend sadisme en een blinde lust naar macht. Uiteraard moet het doek voor zo'n duivels koppel wel vallen, want daar is de commerciële Spaanse horrorfilm om bekend: weinig verrassingen, zwart/wit personages en een zeer conventionele opvatting van goed en kwaad. Dit was dan ook niet voor niets een Profilmes-productie onder leiding van Perez Giner. Wat regisseur Leon Klimovsky wel goed in de gaten hield was dat de fraaie sets van Oscar Lagomarsino door cameraveteraan Francisco Sanchez optimaal werden uitgelicht. Verder valt er hier niets opzienbarends te zien.

In 1975 ontstaat *ULTIMO DESEO*/*The People Who Own The Dark*, een obscuur werkje dat kort rouleerde in de Spaanse en Amerikaanse bioscopen maar daarna in vergetelheid raakte. Dat is jammer, want uitgerekend *ULTIMO DESEO* behoort tot Naschy's meest excentrieke produkties. Onder opvallend energieke regie van Leon Klimovsky en met een fijne Spaanse B-cast (Naschy, Alberto De Mendoza, Maria Perschy) wordt hier een low budget versie geboden van Richard Matheson's klassieke novelle "I Am Legend", die al twee keer werd verfilmd. (Als *L'ULTIMO UOMO DELLA TERRA*/*The Last Man On Earth*, met Vincent Price (Ubaldo Ragona, Italë 1964) en *THE*

OMEGA MAN met Charlton Heston (Boris Sagal, VS 1972).

In deze wat ondeugender variant zien we hoe een groep decadente notabelen zich in een kelder voorbereiden op een orgie, geleid door Madame Perschy volgens de goede traditie van De Sade. Op het moment dat de slavinnen worden binnengebracht, begint alles te trillen. Buiten heeft een nucleaire oorlog plaatsgevonden; de overlevenden zijn op slag blind geworden. Het groepje, waarvan "kernenergie-expert" De Mendoza zich als leider ontpopt, gaat voordat de *fall-out* aankomt snel inkopen doen. In het dorp was iedereen op het moment van de explosie een groot straatfeest aan het vieren. De blinde bevolking heeft zich na de ramp in de abdij verstopt en De Mendoza brengt een bezoek. Het is een afschuwelijk gezicht: mannen, vrouwen en kinderen lopen angstig en

INQUISICIÓN: De man met de hoorns

gedesoriënteerd door elkaar. Het gezelschap besluit dat het niemand kan helpen en sluit zich op in het huis.

Natuurlijk lopen de spanningen snel op. De dokter draait door, ontkleedt zich en kruipt als een varken door de gang; in de daaropvolgende *reaction shot* van Paul Naschy is te zien hoe deze tijdens zijn afkeurende hoofdschudden zijn lachen nog maar net kan inhouden. Een jong stel gaat er op eigen houtje vandoor maar wordt door de blinde menigte, die nu moorddadig is geworden, omsingeld en afgemaakt. 's Nachts komen de blinden op het huis van het groepje af, dat zich terugtrekt in de kelder... maar na een lange belegering overleven alleen De Mendoza en zijn liefje. Dolend over het platteland worden ze eindelijk opgepikt door een ontsmettingseenheid van de overheid. Maar de regering neemt geen risico's en het duo, dat denkt eindelijk veilig te zijn, wordt net als alle andere besmette burgers vergast en in een massagraf gedumpt. Einde.

U leest het al, dit is niet bepaald een opvrikkend werkje. Klimovsky houdt de vaart er goed in, technisch is *THE PEOPLE WHO OWN THE DARK* absoluut passabel, maar het script van niemand minder dan Vicente Aranda (straks meer over deze man) is de grote kracht.

Met een enkele knipoog naar *NIGHT OF THE LIVING DEAD* maar vooral Ubaldo Ragona's oorspronkelijke verfilming van Richard Matheson's klassieke SF-novelle "I Am Legend", *THE LAST MAN ON EARTH* (waar George Romero's klassieker weer op gebaseerd is), heeft Aranda een goed script geschreven waarin naast de duidelijke genre-ijkpunten plaats is voor enkele originele ideeën. Naschy speelt een egoïstische slechterik zonder ook maar een enkele goede eigenschap en krijgt de rekening uiteindelijk ijskoud geserveerd. Dat is verfrissend om te zien. Ook het idee van Mendoza's elitaire vrienden, die eerst worden neergezet als een stel perverselingen, daarna humane kanten tonen en prompt door de menselijke vleesmolen worden gehaald, moet wel van Aranda afkomstig zijn. En de climax, waarin De Mendoza en zijn vriendin in een laatste omhelzing in een massagraf liggen terwijl bombastische klassieke muziek weerklinkt, is sterk en doet denken aan Jean Rollin's *LANUIT DES TRAUQUES* (1980). Ook al is *THE PEOPLE WHO OWN THE DARK* niet het topmateriaal wat het had kunnen zijn -het acteerwerk is eenvoudig, de sets en lokaties verraden een klein budget- kan men wel stellen dat dit tot Naschy's en Klimovsky's beste materiaal behoort (het was tevens hun laatste samenwerking) en dat er genoeg opvallende momenten te zien zijn die een zoektocht naar een videokopie rechtvaardigen.

De inspiratie en geestdrift was in de tweede helft van de jaren zeventig uit de initiators van de Spaanse genrecinema gevloeid. Her en der ontstonden incidenteel nog redelijk interessant werkjes, maar die werden gemaakt door jongere filmmakers met andere, meer artistieke interesses. De tijd voor Naschy's simpele horrorvermaak was voorbij. Europese genrefilms uit deze tijd werden serieuzer, cynischer en donkerder van aard. Naschy waagt met *INQUISICIÓN* (1976) een poging om een iets serieuzere horrorfilm te maken. Hij gaat zelfs zover om voor de eerste maal in zijn carrière de regie in eigen handen te nemen. Vreemd genoeg schrijft hij een scenario in de trant van de sadistische heksenfilms als *HEXEN BIS AUFS BLUT GEQUÄLT*/Mark Of The Devil (Adrian Hoven, 1969) en *IL TRONO DI FUOCO*/Der Hexentöter Von Blackmoor (Jesus Franco, 1969). Deze waren op hun beurt geïnspireerd door het succes van Michael Reeves' *THE WITCHFINDER GENERAL* (1968). Maar de films van Hoven, Franco en Naschy konden zich niet meten met de intrigerende allegorie van de jonge Reeves, die overigens spoedig na het voltooiën van zijn doorbraak aan een overdosis drugs overleed.

INQUISICIÓN speelt zich af in het Middeleeuwse Frankrijk. Een groepje inquisiteurs, geleid door Bernard (Paul Naschy) en zijn assistent (Tony Isbert), doorkruisen een landstreek waar nogal wat te doen is. Ze zijn uitgenodigd door een kasteelheer, wiens landeigenen bij bosjes sterven aan een besmettelijke ziekte. Ook is het vee van slag en zijn alle vrouwen onvruchtbaar geworden. De bijgelovige bevolking gelooft dat de duivel er de hand in heeft, en dat zijn dienaren op aarde

vrouwen van lichte zeden of heksen zijn. Supermisogynist Bernard is het hier helemaal mee eens, maar bij de aanblik van de knappe Catherine, (Monica Randall), de dochter van de kasteelheer, blijkt ook de heksenjager zelf moeilijk weerstand te kunnen bieden aan de bekringen van het vlees. Bernard probeert zich te beheersen en begint aan zijn taak: het uitroeien van ketters en het staken van iedere godslasterlijke activiteit. Hij heeft een goede naam hoog te houden want tijdens zijn vorige klus jaagde hij zo'n 200 personen via stevige martelingen naar het hiernamaals. En al vlot dwingt de godsdienstwaaninnige Bernard met vreselijke folteringen enkele jongedames tot bekentenissen over zwarte missen en hekserij, waarna ze levend verbrand worden. De weerzin tegen Bernard begint te groeien en onder leiding van Catherine, die Naschy haat, wordt een plan gesmeed. De hoofd-inquisiteur probeert zich intussen op zijn werk te richten en maar niet te denken aan de aantrekkelijke Catherine. Maar uiteindelijk wordt de roeping van zijn eigen kruis hem te veel en vermoordt hij haar vriend. Bernard's troostpogingen ("*Your melancholy is a happy invitation to the Devil*") maken Catherine alleen furieuzer en tenslotte roept ze de hulp van Satan zelf in. Uiteraard heeft de Man met de Horens nog een appeltje met de inquisiteur te schillen.

Dit regiedebuut van Jacinto Molina oogt professioneel en de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat hij ook een verdienstelijke hoofdrol speelt. Ondanks het inquisitie-thema valt de *gore* tijdens de martelscenes wel mee; slechts een keer speelt de maag op wanneer een tepel wordt afgerukt. Fraaie decors, mooie Middeleeuwse kostuums en prachtige lokaties verraden een vrij redelijk budget. De regie is vakkundig maar niet bepaald spectaculair; er is weinig spanning aanwezig en op enkele korte momenten van inspiratie na -de climax is een duidelijke verwijzing naar Ken Russel's *THE DEVILS*-blijft *INQUISICIÓN* gewoon een simpel en onderhoudend werkje, niets meer dan dat.

Na deze periode bleef Naschy uiteraard actief, maar groot commercieel succes viel hem niet meer ten deel. De periode 1967-1975 vormde 's mans artistieke en creatieve hoogtepunt. Toen generaal Franco overleed, de Spaanse TV een serieuze concurrent werd en Europese co-producties zeldzamer werden, moest Naschy pas op de plaats maken, dit natuurlijk zeer tot zijn ongenoegen. Tegenwoordig is de held van weleer een gegriefd mannetje geworden, niet begrijpend dat zijn nieuwe producties hopeloos inadequaaf zijn in vergelijking met het werk van nieuwelingen als Alex De La Iglesia. Geheel in overeenstemming met zijn megalomane karakter kan hij niet begrijpen dat bijvoorbeeld zijn film *LYCANTROPO* op een Spaans horrorfestival door het publiek massaal werd uitgelachen. Naar verluid stond de aanwezige regisseur zelfs op om de toeschouwers tot de orde te roepen!

Naschy was nooit een lichtend voorbeeld van intelligentie. Zijn relativeringsvermogen is gering en nog steeds is hij beretrots op zichzelf. Maar we mogen niet vergeten hoe enorm belangrijk hij is geweest voor de Spaanse genre-cinema. Het is dan ook een warm hart dat we hem toedragen

want zijn unieke oeuvre neemt voor altijd een aparte plaats in in de geschiedenis der Europese fantastiek.

ANDERE SPAANSE TERROR

"Laat ons proosten... op uw schoonheid, de liefde, en de dood!"

Vampier Carlos Ballesteros spreekt tot Emma Cohen in *EL EXTRAÑO AMOR DE LOS VAMPIROS* (1975).

Naast Naschy's werk werden er in Spanje natuurlijk ook veel andere genrefilms geproduceerd. José Luis Madrid maakte in 1969 een van de eerste Spaanse vampierfilms met *EL VAMPIRO DE LA AUTOPISTA*. Letterlijk vertaald betekent dit "De Vampier van de Snelweg" en ik hoor u al denken dat die titel er mag zijn. Het verhaal erachter is echter een stuk zeker dan men zou verwachten. Eind jaren zestig maakte een seriemoordenaar de snelwegen rondom Stuttgart (waar deze productie grotendeels werd opgenomen) onveilig. Als klap op de vuurpijl zorgden de Spanjaarden ervoor dat ze als hoofdrolspeler van hun vehikel de Duitse playboy Waldemar Wohlfarth strikten. Deze floeperd was kort daarvoor opgepakt en uitgebreid verhoord in verband met de "snelwegmoorden". Uiteindelijk werd hij vrijgelaten toen bleek dat hij het belastende bewijs (hij had zich onder andere uitgegeven voor geheimagent!) grotendeels zelf had verzonnen. Bent u daar nog? Voor het buitenland gaven de Spanjaarden de iets voorzigtiger maar niet minder *sleazy* titel *THE HORRIBLE SEXY VAMPIRE* aan hun ranzige productie.

Pas na een lengte van 25 minuten, waarin de Stuttgarter vampier Baron Von Winger op tergend langzame wijze wordt geïntroduceerd, komt onze Waldemar het verhaal binnenwandelen. Hij is het type dat zich 's winters graag verplaatst in een Mercedes met open dak. Qua opvallende gelaatstreken steekt de hoogblonde reus Waldemar de vampier overigens behoorlijk naar de kroon. Helaas speelt Wohlfarth de held van dit verhaal: hij is Adolf Oblensky, een verre nazaat van de Baron, die het kasteel voor zich komt opeisen: wat volgt is een tien minuten durende, totaal slaapverwekkende dialoog over de constructie van het testament. Dit een gevaarlijke onderneming aangezien de Baron met zijn 25-jarlijkse moordtocht bezig is. Dan komt Waldemar's vriendin (Patricia Loran) ook nog eens een bezoekje aan het kasteel brengen. In een zeer lachwekkende scène materialiseert de Baron zich in Adolf's woonkamer en smeekt hem de vloek die op de familie rust op te heffen. Maar voordat onze jonge held, die zich graag kleedt in een groot zwart berenvel, zijn positieven heeft hervonden, gaat de Baron rustig verder met het ontkleden en wurgen van Duitse jongedames.

EL VAMPIRO DE LA AUTOPISTA bezit de snelheid van een slak, de dialogen zijn van een zwakzinnig niveau en er wordt geacteerd als betrof het een productie van Ed Wood. Om de tien minuten zien we een nieuwe jongedame uit de kleren gaan (vaak in dezelfde

douchecabine) en vervolgens slaat de vampier - die zich uit budgetaire overwegingen ook onzichtbaar kan maken - zonder enig bloedvergieten toe. En het staat buiten kijf dat hij zeker geen "sexy" bloedzuiger is. Angel Arteaga's muziek is redelijk, al had de mevrouw die er zich krijsend een weg doorheen baant gemuilkorfd moeten worden. Door het gebrek aan spanning bereikt de film, die zich wel degelijk presenteert als een genrewerk, een soort Pipo De Clown-niveau waardoor de lachspieren in ieder geval soepel gehouden worden. In Duitsland, waar men probeerde in te haken op de boulevardpers-populariteit van Wohlfarth, kent men deze film als *DER VAMPIR VON SCHLOß FRANKENSTEIN*.

José Luis Merino kennen we van *LA ORGIA DE LOS MUERTOS*/*The Hanging Woman* (1972). Zonder Paul Naschy regisseerde deze baas in 1971 een Spaans-Italiaanse co-productie, die bij Merino thuis *IVANNA* heette en bij de Italianen de naam *IL CASTELLO DALLE PORTE DI FUOCO* kreeg. In het Engelse taalgebied kent men deze productie als *CASTLE OF BLOOD* (niet te verwarren met Antonio Margheriti's *LA DANZA MACABRA*/*Castle Of Blood* (1964)) of *THE KILLERS OF THE CASTLE OF BLOOD*. Zoals zo vaak belanden we in dit clichérijke werkje ergens in Midden-Europa, zo aan het begin van de eeuw. Ivanna Rakowsky (Erna Schurer) komt als laboratoriumassistente te werken op het lugubere kasteel van Baron Janos Delmar (Charles Quiney). Niet gestoord door verhalen over moorden die zouden zijn gepleegd door de geest van Igor, de tijdens een brand omgekomen broer van Janos, krijgt ze al snel een liefdesrelatie met haar werkgever. Samen gaan ze bezig met een experiment dat tot doel heeft verbrande materie weer in zijn originele staat terug te brengen. Het ligt natuurlijk voor de hand dat Janos zijn nog levende maar vreselijk mismaakte broer wil opkalfateren, en dat diezelfde Boris verantwoordelijk is voor de dode meisjes die regelmatig worden gevonden. Intussen houdt de politie alles goed in de gaten.

Men hoeft echter niet in te grijpen want het lot wil dat de boosaardige Igor daadwerkelijk in een brand om het leven komt wanneer hij Ivanna tracht aan te randen. Boris was namelijk erg jaloers op zijn broer en vermoordde ieder meisje dat ook maar iets in Janos zag. Einde verhaal.

IVANNA is alleen interessant voor completisten. Merino's film is sober, bij vlagen sfeervol, maar mist de vlotheid en morbide flair van LA ORGIA DE LOS MUERTOS. Ik moet helaas ook nog eens strafpunten uitdelen want Merino maakt nauwelijks gebruik van de heerlijke Italiaanse actrice Agostina Belli, die probleemloos kon schitteren in wat ze maar wilde, van LA NOTTE DEI DIAVOLI/Night Of The Devils (1971) tot Dino Risi's prachtige PROFUMO DI DONNA (1976). Hier hoeft Belli als dienstmeisje een paar keer door het beeld te lopen en verder niets te doen. Dát is pas horror!!!

In 1971 raakte de Spaanse genrecinema in een ware stroomversnelling en kwam LA LLAMADA DEL VAMPIRO/The Curse Of The Vampyr van José Maria Elorietta uit. Deze man mogen we gerust een paar treden hoger indelen dan de treurige José Luis Madrid. Elorietta vertelt weliswaar een eenvoudig verhaaltje, maar heeft wel gevoel voor het opbouwen van een atmosfeer. Een zieke baron, die in een afgelegen kasteel ergens in Spanje woont, wordt verzorgd door een vrouwelijke dokter (Beatriz Lacy) en haar assistente (Diana Sorel). De baron heeft een excentrieke zoon (Nicolas Ney), die er verknippte theorieën over het leven op na houdt en vol treurnis verhaalt over het drama dat men de liefde noemt. Toch valt Sorel voor hem en neemt de waarschuwingen over zijn vampirisme, dat zich bij volle maan manifesteert, niet serieus. Uiteraard wordt Ney een bloedzuiger; hij bijt Sorel die de plaag vervolgens verspreidt. Lacy weet te ontsnappen, maar is van angst haar verstand kwijtgeraakt. Ney en Sorel vormen nu een mooi vampierechtpaar... maar de voorspellingen van de jongeman over gedoemde liefde komen helaas uit.

Elorietta werkte in vele genres en specialiseerde zich in zeer goedkope actiefilms. In CURSE OF THE VAMPIR wordt absoluut niet goed geacteerd, maar de mooie plaatjes van het mysterieuze landschap en het rustige tempo leiden af van de budgetaire restricties. Er wordt stevig gespiekt bij LA NOCHE DE WALPURGIS maar de film herinnert nog het meest aan de werkjes van Jesus Franco en Jean Rollin, en wie de vampierfilms van deze duivelskunstenaars heeft gezien weet dat er daarin -ondanks alle onzin- altijd wel een geniaal moment te zien is. Zo gooit ook Elorietta alle remmen los in het laatste half uur waarin veel knappe dames elkaar afwisselend liefkozen en kwellen, natuurlijk gefilmd door rode filters in SM-achtige folterkelders. De af en toe spectaculaire hotpants dragende Diana Sorel neemt op Rollineske wijze afscheid van dit verhaaltje door in wit gewaad de zee in te wandelen, om nooit meer terug te keren. Elorietta staat op de titelrol vermeld als Joseph Lacy (sic).

Elorietta maakte in 1971 ook nog LAS AMANTES DEL DIABLO, ook bekend als FEAST OF SATAN. Een verwilderde vrouw wiens haren van angst grijs zijn geworden wordt van een zelfmoordpoging weerhouden. Ze is volledig paranoïde en wordt in een gesticht opgenomen, van waaruit ze weer ontvoerd wordt. Aldus gaat haar zus Hilde (Krista Nell) op eigen houtje op onderzoek uit. Ze ontmoet Dr. Nescu (Espartaco Santoni), een charismatische duivelaanbidder die met zijn

voloetueuze assistente (Teresa Gimpera) plannen heeft gesmeed waarin een onaangename hoofdrol voor Hilde is weggelegd. De bebaarde charmeur, die zich graag volhangt met afzichtelijke gouden kettingen (zijn devies: "I love the unreal!") en constant omgringd is door blonde fotomodellen, wil Hilde offeren aan Satan, maar zijn assistente ontvangt sterke lesbische vibes van het slachtoffer en stuurt alles in de war.

LAS AMANTES DEL DIABLO valt nauwelijks te pruimen. Het voortdurende inzoomen zou zelfs Jess Franco doen duizelen, het script is onvoorstelbaar voorspelbaar, de montage is primitief en de spelers wekken de indruk dat ze hun rollen alleen aannamen om op de toeristische lokaties te kunnen rondstruinen. Alleen voor hen die ervan gediend zijn om de appetijtelijke Krista Nell in compromitterende poses op plezierjachten te zien zonnebaden is dit een zeer geslaagde film. Er zijn een paar onbedoeld leuke momenten; het beste is een scene in een nachtclub, waarin Dr. Nescu een demonstratie geeft van zijn "hypnotische blik" en de belabberd playbackende zanger van een ruig rockende band terecht de mond snoert. Dit soort films werden in Italië en Spanje veel gemaakt na de Charles Manson-rechtszaak, maar wanneer u een interessant voorbeeld van dit "satanische sekte"-subgenre wilt zien, doet u er

beter aan om Sergio Martino's TUTTI I COLORI DEL BUIO/Day Of The Maniac (1971, zie CO#11) te proberen. Hierna leverde Elorietta ons EL ESPECTRO DEL TERROR (1972), die ik helaas nog niet op video heb kunnen opsporen.

LAS AMANTES DEL DIABLO was gebaseerd op een script van nieuwkomer Miguel Madrid. Deze ambitieuze knul maakte datzelfde jaar zijn regiedebuut met NECROPHAGUS/Graveyard Of Horror, dat door aficionado's wordt omschreven als één van de slechtste films ooit gemaakt. Zoiets maakt me nieuwsgierig. Welnu, ik moet toegeven dat deze rolprent inderdaad bereslecht is. Tegelijk is het gebodene wel zo hilarisch dat ik het meermaals heb uitgeschreeuwd van het lachen. Me dunkt, in gezelschap van enkele vrienden, een goedgevulde koelkast en stimulerende rookwaar binnen handbereik, kan NECROPHAGUS uitgroeien tot een feestkraker eerste klas.

Graaf Michael Sharrington (Bill Curran) komt na lange afwezigheid thuis op zijn kasteel en krijgt te horen dat zijn vrouw Elizabeth in het kraambed is overleden. Michael's broer, een beroemde wetenschapper, is spoorloos verdwenen. Michael wil opheldering maar iedereen gedraagt zich verdacht. De dokter, Elizabeth's familie en de grafdelver (Victor Israel!) ontwijken zijn vragen. Wie zit achter dit mysterie? De jonge graaf vertrouwt het zaakje niet en opent de graftombe van zijn vrouw. Die is leeg. Dan verschijnen twee monniken die Michael in een kerker proppen. Een monster komt uit de grond tevoorschijn en verslindt hem. De volgende ochtend ruimt een van de monniken Michael's bebloede knekels op. Een onnavolgbare sequentie volgt: kinderen spelen in een ruïne, een monster verschijnt en bijt een jongetje, Victor Israel jaagt de koters weg en vuurt het zich in de bosjes verstoppende monster een kogel in de kont. De montage is hier bepaald avantgardistisch te noemen. Intussen is Israel, die schmiert alsof de duivel hem op de hielen zit, ten einde raad en vertrouwt met een whiskeyfles in zijn muil zijn geheimzinnige opdrachtgever toe: "I want more money! Or help! This is not a one man's job!".

Vanaf hier verzandt NECROPHAGUS in een onontwarbare chaos die zijn weerga in de geschiedenis der cinema niet kent. Waarom rent Victor Israel constant met een pompbuks door de sneeuw? Hoe komt hij binnen een milliseconde van het kerkhof in de keuken van het kasteel? En waarom lost hij afgehakte hoofden op in zoutzuur? Wat heeft Scotland Yard met deze kwestie te maken? Waarom dragen die twee monniken zombiemaskers? Wat is dat voor monster? En hoeveel LSD had Miguel Madrid achter de kiezen toen hij op de set verscheen? Vragen, vragen, vragen, waarop de regisseur een vernietigend antwoord geeft in de laatste akte, waarin... alles begint te beven, de aarde wordt omgewoeld en de NECROPHAGUS uit de grond verrijst! Hij is Michael's broer, die aan zijn experimenten ten onder ging, begon te muteren en lichamen nodig had om te overleven. Het monster, gezegend met een oerschreeuw waar je stil van wordt,

komt dramatisch om in de onvoorstelbare climax. Plotseling verschijnt Michael weer ten tonele en wordt het de kijker allemaal teveel. Gelukkig is de film dan ten einde.

Zo'n hoeveelheid waanzin valt alleen door geharde filmfanatici te behapstukken. NECROPHAGUS is van een idioterie zoals zelfs ik het zelden heb mogen meemaken. Het scenario is onbegrijpelijk, de dialogen zijn onbegrijpelijk, de montage is onbegrijpelijk, de nasynchronisatie is onbegrijpelijk... En dan nog dat monster dat zich door de grond heen weet te verplaatsen... dit is troep van het allervreemdste kaliber, met als extraatje een geweldige bijrol van Victor Israel! Wanneer u smult van Ed Wood, probeer dan eens een hapje NECROPHAGUS. Het zal u goed smaken. Raar maar waar: NECROPHAGUS won in 1971 de Grote Prijs op het Horrorfestival van Sitges, waar dus een moment van collectieve waanzin moet hebben plaatsgevonden. Dit succes resulteerde volgens Madrid in massa's aanbiedingen om films te gaan regisseren. Voorzover deze debuutfilm niet genoeg inzicht gaf in 's mans geestelijke ontwikkeling, deed hij er nog een schepje bovenop met uitspraken als "Mijn nieuwe film, LES CHAROGNES, met Capucine en Michele Morgan, wordt nog veel beter dan het voorbeeld, Robert Aldrich' WHATEVER HAPPENED TO BABY JANE?". Verder liet hij weten dat NECROPHAGUS "de voorloper is van een nieuwe golf Europese horrorfilms". Van Madrid werd buiten EL ASESINO DE MUÑECAS (1974, met Helga Liné en toch volgens de Speelfilmencyclopedie "één van de slechtste horrorfilms ooit gemaakt") nauwelijks meer iets vernomen.

Van een heel ander kaliber is Rafael Moreno Alba's fraai getitelde LAS MELANCOLICAS (1971). Dit is politiek getinte psychologische horror zoals alleen de Spanjaarden het schijnen te kunnen maken. Het verhaal speelt zich af in een vrouwengesticht tijdens de vorige eeuw. De patiëntes, die aan zeer ernstige vormen van geestesziekte lijden, leven onder een schrikbewind van de alcoholische cipier Juso (Francisco Rabal). Een nieuwe directeur, Rafael Alba (Espartaco Santoni), arriveert. Hij zit vol verfrissende ideeën over de psychologie en is van plan de erbarmelijke situatie drastisch te veranderen. Bij zijn aankomst krijgt de nieuwe directeur een rondleiding. Zijn aandacht wordt getrokken door Tania (Analia Gade) die opgesloten leeft in de doucheruimte. Ze heeft een vreemde obsessie voor water en druppelende kranen.

Terwijl de dames meer vrijheid krijgen en zelfs boswandelingen mogen maken, kent Juso's wangedrag geen grenzen. 's Nachts neemt hij regelmatig een dame mee naar zijn slaapkamer en laat ook zijn kapper (een ditmaal zeer vreemde Victor Israel) zich vermaken: we zien hoe de barbier zich vol overgave op de naakte vrouwen stort en met veel gegrom overgaat tot het nogal hardhandig kneden van hun vormen. De volgende dag raken de dames dan ook in grote paniek wanneer Israel arriveert om hun een jaarlijkse knipbeurt te geven. Er ontstaat een totale chaos, waarbij Juso met genoeg een

brandslang pakt om orde op zaken te stellen. De rust keert weer en Rafael gaat verder met zijn onderzoek naar de oorsprong van Tania's ziekte. Zijn methoden worden door de dorpsbevolking, de kerk en de lokale autoriteiten met argwaan bekeken; hun onwetendheid is groot en het woord "hypnose" doet hen aan zwarte magie denken. Toch weet Rafael Tania te genezen, nadat hij ontdekt dat ze als kind getuige van een afschuwelijk exorcisme op haar eigen moeder, dat een dodelijke afloop had. Rafael organiseert een groot banquet om de kwestie aan zijn superieuren te presenteren. Niemand komt opdagen. Rafael is woedend en neemt als wraak alle vrouwen van het gesticht mee naar het dorp om zo de hypocrisie aan de kaak te stellen. Uiteraard kost dat hem zijn kop. Rafael wordt ontslagen en Tania blijft opgesloten, onder Juso's sadistische supervisie.

Rafael Moreno Alba gaf zijn eigen naam aan de hoofdperoon van LAS MELANCOLICAS en het lijdt geen twijfel dat de film een persoonlijke visie van de regisseur vertegenwoordigt. De verwijzingen naar het totalitaire regime van generaal Franco en de niet minder halsstarrige katholieke kerk zijn allerminst oppervlakkig. Jammer alleen dat, op een handvol sterke momenten na, hoofdrolspeler/producent Santoni de idealistische jongeman met weinig overtuigingskracht weet te spelen. Hierdoor komt de film te vertrouwen op haar andere kwaliteiten, maar gelukkig bezit het daar vele van. Analia Gade steelt de show als de tragische heldin, uit wiens aandoenlijke verbazing voor de wereld om haar heen een sterke emotionele spanning uitgaat. Ook Francisco Rabal's rol is een *tour de force*. De zwetende bruid Juso is een weezinwekkend personage dat op keiharde wijze de houding van de maatschappij jegens geesteszieken typeert. In dit opzicht kan ik me niet aan het idee onttrekken dat Moreno zich heeft laten leiden door Michel Foucault's "*Folie et déraison; histoire de la folie à l'âge classique*", het ophefmakende en ontluisterende boek over "de geschiedenis van de waanzin", dat in de jaren zestig onder linkse intellectuelen grote populariteit genoot.

Maar LAS MELANCOLICAS is gelukkig ver verwijderd van een kunstfilm. De puike fotografie van Mario Pacheco streelt menigmaal het oog, maar is ook viezig exploitatief wanneer het er toe doet (Naschy-adept Carlos Aured was hier regiëassistante). Moreno Alba vergast de toeschouwer op enkele fabelachtige *set pieces*. Er is een memorabel kussengevecht op de slaapzaal waarbij in tergende slow motion de kipeveren door de lucht dwarrelen; het geheel is in scene gezet als was het een balletvoorstelling. De manier waarop Tania's exorcisme-trauma wordt verbeeld is opmerkelijk en realistischer dan THE EXORCIST, dat twee jaar na deze film uitkwam. (O ironie: LAS MELANCOLICAS kreeg na het succes van Friedkin's film op grond van de exorcisme-scènes een Amerikaanse roulement onder de misleidende titels EXORCISM'S DAUGHTER en HOUSE OF INSANE WOMEN.) Ook de climax is bijzonder. Moreno Alba geeft zijn allegorie namelijk toch nog een

positieve draai: terwijl de eenzaam opgesloten Tania haar ogen in afwachting naar boven richt, vertelt Rafael's voice-over dat haar vrijheid slechts een kwestie van tijd is. Generaal Franco overleed vier jaar nadat LAS MELANCOLICAS de ronde door de Spaanse bioscopen deed.

In 1971 maakte Vicente Aranda LAS CRUELES/The Exquisite Corpse, naar verluide een opvallende productie in een tijd dat Naschy de Spaanse witte doeken terroriseerde met de vertrouwde monstrositeiten. Die film heb ik nog niet kunnen zien, maar wel heb ik mogen proeven van LA NOVIA ENSANGRETADA/The Blood Spattered Bride (1972). Dit is een adaptie van "Carmilla" uit de trendsettende verhalenbundel "In A Glass Darkly" (1872) van de Ierse fantasyschrijver Sheridan Le Fanu, een verhaal dat een enorme invloed had op Bram Stoker's "Dracula" uit 1897. De bekendste Carmilla-verfilming is Roger Vadim's prachtige ET MOURIR DE PLAISIR/Blood And Roses (1960); Aranda's poging ligt echter meer in de traditie van Jean Rollin's oeuvre.

Na een openingscenaat van Plato ("*The good ones are those who are content to dream what the wicked actually practice*") maken we kennis met een zojuist getrouwd echtpaar, Susan en John (Maribel Martin en Simon Andreu). Ze arriveren bij een schitterend hotel in een landerige streek, waar ze hun huwelijksreis beginnen. De jonge en onervaren Susan voelt zich een beetje opgelaten; bovendien ziet ze af en toe een in bruidsjurk getooide vrouw opduiken, die haar boosaardig gadeslaat. Manlief kent het hotel en de uitbaters al sinds zijn kindertijd en voelt zich wel thuis. Na een idyllisch begin, waarbij het echtpaar de slaapkamer nauwelijks verlaat, verandert John's gedrag en begint hij Susan te plagen en eist sex wanneer het hem uitkomt.

Susan raakt geïnteresseerd in het verhaal van Mircalla Karnstein, een vrouw die haar man tijdens de huwelijksnacht ombracht en daarna zelfmoord pleegde. Haar graf ligt in de buurt. Ze besluiten het te bezoeken, John opent het, maar Susan rent in angst weg. 's Nachts heeft Susan een vreemde droom waarin Mircalla haar bezoekt, een geornamenteerd mes geeft en haar in de nek bijt. Wanneer ze wakker wordt, vindt

Alexandra Bastedo in LA NOVIA ENSANGRETADA

ze in bed ook echt het mes. Ze verstopt het, maar het blijft op onverklaarbare wijze steeds weer opduiken.

John wandelt op het strand. In één van de sterkste scènes uit de film ziet John in het zand een duikbril die hij uitgraaft, waarna hij daaronder een naakte vrouw (Alexandra Bastedo) aantreft. Ze zwijgt in alle toonaarden, is zeer charismatisch en bezit een buitenaardse schoonheid. John neemt haar mee naar het hotel, waar ze kleren krijgt en wat spraakzamer wordt. Ze stelt zich voor als Carmilla en heeft een verklaring voor haar vondst in het zand: ze was aan het duiken en kreeg een ongeluk: "*Oftentimes I feel the need to be alone in the deep, surrounded by silence. I must have lost all sense of time*". Zelfs de egoïstische John ziet dat Susan volledig in de ban raakt van Carmilla, en hij besluit de raadselachtige band tussen de twee vrouwen te verbreken. Dat blijkt echter niet eenvoudig en al snel moet hij pittige methodes aanwenden.

LA NOVIA ENSANGRETADA werd uitgebracht tijdens het hoogtepunt van de Spaanse horrorgolf, maar Aranda's intelligente vampierfilm heeft weinig op met de meeste exploitatiewerkjes uit deze periode. Pas in de laatste 10 minuten zet de regisseur zijn consequent dromerige sfeer, die hij doordrenkt met subtiele verwijzingen naar Le Fanu's boek en sterke anti-macho denkbeelden overboord, en dan krijgen we enkele keiharde moorden voor de kiezen; reden waarom de film als THE BLOOD SPATTERED BRIDE goede zaken deed in Amerika, waar het op een double bill met I DISMEMBER MAMA terecht kwam. Aranda's regie is vrij arty in de positieve zin van het woord, en Fernando Arribas' cameravoering is oogstrelend; zonder Dean Selmier's zeer zwakke rol als een sceptische dokter, de vrij pittige naaktsceën en de bloedbaden was het geheel aanzienlijk evenwichtiger geweest.

Een regisseur die we niet mogen vergeten is Eugenio Martín, die bekend werd met PANICO EN EL TRANSIBERINO/Horror Express (1972). Dankzij Martín's strakke regie, een simpel maar spannend verhaal en tot slot sterke acteurs (Telly Savalas, Christopher Lee en Peter Cushing, gesteund door een puik B-cast) werd deze productie een internationale hit. Het verhaal: aan boord van de Trans-Siberië Express vervoert een wetenschapper (Lee) een prehistorisch fossiel, dat een buitenaards monster blijkt dat met zijn gloeiende ogen de hersenen van mensen letterlijk aan de kook brengt en hun herinneringen overneemt. Binnen de kortste tijd vallen er bij bosjes doden en wordt het voor de overlevenden een uiterst hachelijke situatie, vooral wanneer het monster zijn slachtoffers verandert in zombies... HORROR EXPRESS bezit een belachelijk thema, maar de hoge snelheid van de actie doet iedere verveling teniet, er zijn een paar sterke scènes en het is altijd fijn zo'n cast van goede bekenden te zien zweten voor hun leven; opnieuw is daar Helga Liné als een wulpse spionne en het eerste slachtoffer in de trein is niemand minder dan Victor Israel, ditmaal getooid met een paar zeer forse bakkebaarden. Dit is een van de leukste mainstream horrorfilms uit deze periode, al is

het strikt genomen geen Spaanse productie: er werd veel Engels geld in dit project gepompt.

Minder bekend is Martín's UNA VELA PARA EL DIABLO/A Candle For The Devil (1973). Centraal staan de zusters Martha en Veronica (Aurora Bautista en Esperanza Roy) die samen een bescheiden pensionnetje beheren in een afgelegen dorpje. Martha is een zeer gelovige tang die bijna alles heiligschennis vindt; haar zus is iets milder maar wel erg meegaand. Wanneer een toeriste iets te bloot op hun dak ligt te zonnen en door de mannelijke dorpsbevolking wordt toegejuigd ontsteekt Martha in grote woede en ze gooit de jongedame

In LA SAGA DE LOS DRACULA raken de dames sexueel zeer opgewonden van opa Dracula...

van de trap. Deze valt door een met een Christusafbeelding versierd raam en blijft met doorgesneden keel op de treden liggen. Labele Martha ziet dit als een bewijs van God's straf voor zondaars en besluit de politie niet in te lichten. Veronica durft er uit angst niets tegen in te brengen.

Sexueel gezien hebben de dames ook verschillende opvattingen. Terwijl Veronica zich door haar vriend stevig te grazen laat nemen op zijn zolderkamer, verwerkt Martha haar gevoelens van opwindning (nadat ze een groep jongetjes ziet zwemmen!) door zwaar hijgend in de doornenstruiken te rennen. Dan krijgt ze ook nog een nieuwe toeriste genaamd Helen (Lone Fleming uit TOMBS OF THE BLIND DEAD) te logeren en die is natuurlijk zo heet als de nacht. Wanneer Helen in een dronken bui iets te veel aan Martha begint te frunniken, pakt deze een slagersmes en brengt de jongedame om het leven. Nu gaat het rap. De volgende gaste, een bewust ongehuwde moeder met baby, wordt door Martha als vuilnis gezien: in een keiharde scène steekt ze de moeder dood, voor de ogen van de krijsende koter. Een Engelse toeriste (Judy Geeson), de zus van het eerste slachtoffer, vindt de zusters maar verdacht en gaat op onderzoek uit. Ondertussen is Martha volledig de weg kwijt en begint de lijken te verwerken in haar smakelijke vleeschotels, waarna enkele gasten van het hotelrestaurant een voedselvergiftiging oplopen. Het geheim kan nu ieder moment ontdekt worden.

A CANDLE FOR THE DEVIL probeert het

schijnheilige katholicisme van het Spaanse platteland aan de kaak te stellen, en sommige scènes zijn zeker geslaagd, zoals die waarin Bautista zich tot bloedens toe door doornen laat prikken om zich voor haar geilheid te straffen. Ook zetten Bautista en Roy de griezelige gezusters overtuigend neer en bezit de film bij vlagen een zeer morbide sfeer. Als geheel maakt Martín echter te weinig gebruik van zijn talent om een verhaal met een goede snelheid te vertellen, waardoor de talloze eng bedoelde shots van bebloede messen en een vuil kijkende Bautista gaan vervelen. In 1980 maakte Eugenio Martín nog twee genrefilms: AUQUELLA CASA EN LAS AFUERAS/The House On The Outskirts, en SOBRENATURAL.

Leon Klimovsky werkte zoals gezegd ook zonder medewerking van Jacinto Molina. LA TUMBA DEL VAMPIRO uit 1972 heb ik helaas niet kunnen opsporen. Dit obscure vluggertje kwam tot stand met medewerking van een cast waarin ik geen enkele bekende naam tegenkom. LA SAGA DE LOS DRACULA/Dracula's Saga (1972) heb ik wel mogen zien; dit is een interessante vampierfilm, want door een totaal gebrek aan logica, acteursregie en ritme verkrijgt de rolprent een komische toon die Klimovsky en producent Perez Giner (waarom was die man niet gewoon patatbakker geworden?) nooit voor ogen kunnen hebben gehad. De Nederlandse videoversie werd voorzien van de onvergetelijke titel DRACULA'S BLOEDMYSTERIE.

Berta en Hans (Tina Saenz en Tony Isbert) bezoeken het kasteel van Berta's opa. Opa (Argentijns steracteur Narcisco Ibañez Menta, de vader van regisseur Narcisco Ibañez Serrador) is Graaf Dracula, een vampier die zijn zinnen heeft gezet op Berta's aanstaande baby, want de familie kan zichzelf door de stevige inteelt nog nauwelijks gezonde en fatsoenlijke bloedzuigers noemen. Men is dringend aan een waardige opvolger toe, want kleinzoon Valerio, een kleine gebochelde cycloop, komt niet in aanmerking. Terwijl Hans zich vermaakt met opa's knappe kleindochters (een stel smeuge vampirella's), ontdekt Berta de plannen van haar grootvader. Ze brengt het kind ter wereld, maar in een extreme vorm van postnatale depressie neemt ze een bijl ter hand en slacht in de bloeddorstige climax alle bewoners van het kasteel af. De laatste beelden zal ik niet verklappen, want die moet u echt zelf zien; ze zijn te gek voor worden.

LA SAGA DE LOS DRACULA is een ontzettend knullige film; dit is het soort productie dat Van Kooten en De Bie zo goed parodieerden in de sketch "De Maagdenzuigers", waarin het duo Jacobse & Van Es een vampierfilm maakt ("*nee lul, eerst die ketchup in je muil en dan bijte!*"). Klimovsky lijkt tijdens de opnamen geestelijk afwezig te zijn geweest en Tony Isbert kijkt af en toe zo wezenloos voor zich uit dat je verwacht dat hij ieder moment om kan vallen. Toch heeft de film iets vreemd charmants. Dat ligt aan het soapachtige script dat de menselijke kant van de Dracula's toont en daardoor helemaal niet griezelig is. Af en toe wordt de

voorspelbaarheid onderbroken door ronduit mislukte scènes, die gewoon in de productie zijn verwerkt. Zo is er een shot van gansje Saenz, staande tegen een boom, terwijl de belichting wordt getest; het effect is Buñuelesk. Ook is het lachen wanneer Saenz door de keuken loopt en schrikt van een miauwende kat die door de lucht vliegt; het arme beestje wordt door een crewlid vlak langs de camera gegooid. En op de meest ongelegen momenten wordt de geluidsband geteisterd door wilde clavecimbel solo's. Vreemdste stukje: de mismaakte Valerio, die eenzaam op de zolder woont en zich aan een jongedame heeft vergrepen, wordt door Opa met de zweep bestraft: "Again, Valerio? Quit it, boy!" Het is een bizarre maar ook vrij onsmakelijke scène. Lullige dialogen rijgen zich aan hoogdravende teksten: "The Draculas are pale, melancholic, misanthropic. Our solitude is reflected in the colour of our faces". Dan is er weer één van die *soft focus* droomscènes waarin een man met vleermuishoofd achter Berta aanzit. Overigens, Opa Dracula mag dan een onaantrekkelijke baas zijn, maar al zijn vrouwelijke slachtoffers raken bij zijn verschijning in staat van grote seksuele opwinding en ontbloten terstond hun boezem. Dit zorgt voor aangename beelden in een film die oliedom genoemd kan worden maar wel veel leuker is dan menige moderne genreproductie. En ondergetekende, een trotse Helga Liné-fan, heeft in LA SAGA DE LOS DRACULA weer oprecht genoten van haar zwoele blik en obligate blootsceën. Soms loont het om cinefiel te zijn.

1972 staat te boek als het meest produktieve jaar van de Spaanse genrefilm. Francisco Lara Polop produceerde niet alleen Javier Aguirre's EL GRAN AMOR DE CONDE DRACULA en EL JOROBADO DE LA MORGUE, maar regisseerde zelf ook nog enkele genrefilms, waarvan LA MANSIÓN DE LA NIEBLA/Murder Mansion de beste is. Hiermee maakte de nog jonge Spanjaard duidelijk dat hij ook op de regiestoel tot overtuigende resultaten kon komen: zijn debuut komt qua sfeer en cinematografische kwaliteiten dicht in de buurt van het beste werk van Riccardo Freda en Antonio Margheriti.

In de wat verwarrende opening introduceert Lara Polop diverse groepjes personen die verdwalen in een afgelegen vallei waar bij het vallen van de avond een zeer dichte mist komt opzetten. Motorrijder Fred (Andres Resino) en liftster Laura (Lisa Leonardi) ontmoeten in het bos de panische Elsa (Analia Gade). Ze zag op een kerkhof twee dreigende gestalten, die door de mist schenen te worden opgeslokt. Een echtpaar en een playboy (Franco Fantasia) krijgen panne en gaan te voet verder. Groepje voor groepje bereiken ze een grote oude villa, die aan het kerkhof gelegen is. Ze worden verwelkomd door Marta (Evelyn Stewart), de vrouw des huizes, die hen allen onderdak biedt. De gracieuze Marta vertelt de gasten over haar tante, met wie ze naar een portret te oordelen een opvallende gelijkenis vertoont. Haar tante was excentriek en had een sterke interesse in het occulte; in het dorp deden verhalen de ronde dat er in het huis moorden werden gepleegd. De "heks" overleed met haar chauffeur nabij het

kerkhof, toen de auto in een mistflard een botsing kreeg.

Natuurlijk wordt het geen rustige nacht in het griezelige huis. De irritante playboy krijgt van angst een hartaanval wanneer een spookachtige figuur hem bedreigt. Fred gaat op onderzoek uit en treft in de met vleeshaken behangen onderaardse gangen enkele macabere verrassingen aan. Boven gaat het intussen ook stevig loos; uit allerlei hoeken en spelonken duiken geesten op en slaan dodelijk toe. Of is alles een duivels complot van Marta? En wie zal deze vreselijke nacht overleven?

LA MANSION DE LA NIEBLA is een vindingrijke variant op de *orrore gotico* zoals Riccardo Freda die in de jaren '60 maakte. Opvallend zijn de experimenten met de zoomlens die van Mario Bava kennen, en een andere Italiaan, componist Marcello Giombini,

verzorgt een sfeervolle soundtrack. Doch niet alleen de Italiaanse invloed verraadt zich: ook de Duitse Edgar Wallace-thrillers, en dan met name de meer horror-georiënteerde episodes, hebben indruk op de regisseur gemaakt. De blauw belichte nevelen en het van allerlei geheime doorgangen voorziene huis doen vooral denken aan Alfred Vohrer's uitstekende DIE BLAUE HAND (1967, dubbelrol van Klaus Kinski). Lara Polop verwerkt enkele puike wendingen in het verhaal die zijn film met afstand doen uitstijgen boven het gros van de Spaanse horrorproducties. Dit is een van mijn favoriete films uit deze periode, mede dankzij de aanwezigheid van de Italiaanse actrice Evelyn Stewart (echte naam: Ida Galli). Ze speelde in tientallen Italiaanse *gialli* en horrorfilms en in geen van deze werkjes -waarin ze meestal de onschuld zelve diende te veinzen- heb ik haar op een middelmatige vertolking kunnen betrappen. Ook in MURDER MANSION (de originele titel laat zich eerder als "Het Huis In De Mist" vertalen) speelt ze zonder veel tekst een fraaie dubbelrol. Lara Polop heeft hier een kleine klassieker gemaakt, die ondanks een vreemd begin en een nogal arbitrair einde een pareltje van de Mediterrane genrefilm genoemd kan worden.

Een ander juweel uit 1972 komt van de hand van een oude meester, Juan Antonio Bardem, die Spaanse filmgeschiedenis schreef met klassiekers zoals MUERTE DE UNA CICLISTA (1955). In de jaren '50 gold de man als de meest vooraanstaande en belangrijkste Spaanse cineast, maar in de jaren '70 probeerde Bardem wat commerciële genres uit. Hij maakte onder andere L'ISOLA MISTERIOSA E IL CAPITANO NEMO, een groots opgezette avonturenfilm met Omar Sharif. In het horrorgenre kon hij echter ook excelleren, zo toont LA CORRUPCION DE CHRIS MILLER/The Corruption Of Chris Miller.

De zwaar getraumatiseerde Chris Miller (Marisol) woont met haar moeder Ruth (Jean Seberg) in een afgelegen landhuis, waar ze elkaar tyranniseren met machtsspelletjes. Op een dag arriveert een rondreizende jongeman (Barry Stokes) die bij beide dames in de smaak valt. Maar na een tijdje verdenkt Ruth de knul ervan dat hij bevriend was met haar ex-man en uit is op het fortuin dat ergens in het landhuis verstopt is. De driehoeksverhouding wordt nog spannender wanneer de omgeving wordt geteisterd door een seriemoordenaar. Psychologische spelletjes, seksuele escapades en slaande ruzies stapelen zich op totdat in een verbazingwekkende climax duidelijk wordt hoe de kaarten werkelijk op tafel liggen.

THE CORRUPTION OF CHRIS MILLER behoort tot de mooiste Spaanse genrefilms en in meerdere opzichten roept het kijken naar Bardem's meesterwerkje een stevige vlaag nostalgie op. In het begin van de jaren '70 waren dit soort Europese producties gewoongood en draaiden ze in menige (buurt)bioscoop; in Nederland werd deze film uitgebracht als HET LANDHUIS DER VERSCHRIKKING. Als gevolg van een sindsdien verloren gegane artistieke blijheid liepen de commerciële en artistieke cinema kriskras door elkaar, met interessante resultaten, waarvan CHRIS MILLER een schoolvoorbeeld is. Filmlieffhebbers met een zwak voor cinema uit de jaren '70 gaan bij het zien van Bardem's puik geregisseerde drama volledig voor de bijl; drama, romantiek en angstaanjagende horrorscènes vervloeden in Santiago Moncada's sterke script tot een knappe pastiche. Er is iets in dit werk aanwezig, een gevoel, een sfeer, die ik moeilijk onder woorden kan brengen, maar de typering "eerlijk" blijft maar bovendrijven. Een eerlijke, door het hart ingegeven manier van filmen, buiten plat effectbejag of kunstzinnige leegte, met een oerinstinct voor echte cinema en medeleven voor de personages.

Rest me nog te vermelden dat Jean Seberg, die haar moeilijke levensloop eigenhandig beëindigde na deze productie, op fraaie wijze de kwetsbare Ruth neerzet. Haar wervelende carrièrestart met A BOUT DE SOUFFLE (1959) zou ze nooit meer te boven komen. Na mislukte huwelijken en vermeende terroristische praktijken voor de Black Panther-beweging, waarbij ze werd gearresteerd door de C.I.A., stortte ze tenslotte volledig in toen haar kind tijdens de bevalling overleed: in een vlaag van waanzin liet ze de baby in een glazen kist begraven. Een tragisch leven, dat is zeker, en die kennis geeft Bardem's

verhaal een meerwaarde. Ook voormalig "wonderkind" Marisol, die in Spanje een begrip werd met producties als *MARISOL RUMBO A RIO* (1963) en *LAS 4 BODAS DE MARISOL* (1967), levert een sterke spelprestatie en geeft de gespleten persoonlijkheid van de tragische Chris Miller uitstekend gestalte. Waldo De Los Rios' muziek is wederom oorstrelend en, het moet worden vermeld, de Engelse nasynchronisatie is uitzonderlijk goed verzorgd. Verplicht kijken!

Zoals we zagen maakten de Spanjaarden na het succes van *THE EXORCIST* snel twee kopieën, *EXORCISMO* en *LA ENDEMONIADA*. Een andere obscure variant op Friedkin's kaskraker is *EL JUEGO DEL DIABLO/The Devil's Exorcism*, opgenomen in 1974 onder regie van Jorge Darnell. Het draait hier om Sheila, een meisje in de puberteit dat niet alleen slecht met haar ouders kan opschieten, maar ook nog eens geplaagd wordt door angstwekkende hallucinaties en paniekaanvallen. Ze wordt onder toezicht van een drietal wetenschappers gesteld en vanaf dat moment verandert ze in een sadistische snol die haar directe omgeving behoorlijk op de proef stelt. En hierin levert de film enkele akelige scènes: Sheila laat in het ziekenhuis een patiëntje stikken door zijn zuurstoftoevoer langzaam dicht te draaien, ze doodt haar moeder, en hangt de Dalmatiër van de oude tuinman op, die bij aanblik van zijn bungelende lieveling een hartaanval krijgt. De wetenschapper Liza neemt Sheila mee op een reisje naar de zee, maar het wordt geen prettige vakantie.

Dit is weer zo'n typisch Zuideuropees geval waarvan het script verwarrend is en de weinige dialogen nauwelijks dramatische kracht bezitten. Toch weet *EL JUEGO DEL DIABLO* zo nu en dan te boeien. De camera van geweldenaar José Luis Alcaine staat zelden stil, glijdt en zwiept stijlvol door de zorgvuldig belichte gangen en vertrekken, terwijl de heerlijke Goblin-achtige muziek van José Nieto de geluidsband dichtplamuurt. Visueel is het gebodene verrassend, Darnell stopt zijn werk vol opmerkelijke camerastandpunten, hetgeen herinneringen oproept aan Mario Bava's enigszins vergelijkbare *SHOCK* (1977). Maar kijkers die op iets meer bovennatuurlijke horror en goede scenariovondsten hopen hoeven niet de moeite te nemen een kopie van deze zeldzame film op te sporen.

Een andere Klimovsky-vampierfilm zonder Paul Naschy is *EL EXTRAÑO AMOR DE LOS VAMPIROS/The Strange Love Of The Vampires* (1975). De betoverende Emma Cohen speelt Catherine, een ongelukkige jongedame die door een hartziekte nauwelijks de deur uitkomt. Wanneer haar ouders op een bezoek in de stad zijn blijft ze alleen in het kasteel achter. Ze krijgt bezoek van een aristocraat, graaf Rudolf Von Lindberg (Carlos Ballestros), die de nacht bij haar doorbrengt. Rudolf, naar het blijkt een vampier, spreekt een betovering uit over Catherine en vertrekt met de noorderzon. De volgende nacht hoort Catherine de lokroep van haar nieuwe geliefde. Ze stijgt te paard en rijdt naar Rudolf's kasteel, naar een andere tijd en wereld. Ter ere van haar aankomst wordt een

groot gemaskerd bal gehouden waaraan de vele dienaren van de graaf deelnemen. Dan worden er menselijke slachtoffers binnengebracht die onder gejuich worden afgeslacht. Catherine neemt de bloeddorstigheden op de koop toe; ze is smoorverliefd op Rudolf, die haar niet de fatale beet geeft maar haar maagdelijkheid intact laat. Voor het eerst in haar leven is Catherine gelukkig, maar we weten dat dat in dit soort films weinig goeds voerspelt.

In de handen van iemand als Mario Bava had dit een verrassing kunnen worden; de rolbezetting, Miguel Mila's fotografie, de verzorgde sets en vooral het script dat de nadruk legt op een verdoemde romantische liefde zijn van behoorlijke kwaliteit. Maar Klimovsky mist het talent om dit in potentie rijke materiaal net dat duwtje in de rug te geven dat het tot een mooie poëtische vampierfilm kan maken. Hierdoor blijft *EL EXTRAÑO AMOR DE LOS VAMPIROS* voornamelijk boeien door enkele momenten die dicht in de buurt komen van Jean Rollin's lyrische cinema, en de deelname van Emma Cohen (echte naam: Emmanuela Beltrán Rabola). Zij is een charismatische actrice wier droevige oogopslag en dromerige blik doen denken aan andere Spaanse schoonheden zoals Cristina Galbó en vooral wijlen Soledad Miranda (voor mij nog steeds de meest fascinerende jongedame die ooit op celluloid werd vastgelegd). Cohen brak in Spanje door met haar knappe hoofdrol in Jesus Franco's intrigerende *AL OTRO LADO DEL ESPEJO/Inside A Dark Mirror* (1973). In Klimovsky's film speelt ze onderkoeld de tragische heldin, die uiteindelijk bezwijkt aan haar zwakke hart. Graaf Rudolf neemt vervolgens zijn eigen leven door zich te laten verpulveren door de stralen van de ochtendzon. Zo brengt hij *EL EXTRAÑO AMOR DE LOS VAMPIROS*, het laatste hoogepunt van de Spaanse vampierfilm, tot een toepasselijk einde.

DE OUTSIDERS

I. JEZUS IS UIT, ZOMBIES ZIJN IN Gruwelmeester Jorge Grau slaat toe

Een van Spanje's meest getalenteerde B-regisseurs is zonder twijfel Jordi Grau I Sola, beter bekend als Jorge Grau. Na een periode waarin hij afwisselend werkte als filmcriticus en documentairemaker, schopte hij het uiteindelijk tot regieassistent. Zo kon hij de fijne kneepjes van het vak leren van Riccardo Freda, die hij assisteerde tijdens het maken van de actiefilm *AGGUATO A TANGERI/Trapped In Tangiers* (1957). Het ging snel bergopwaarts met Grau want in 1960 was hij al assistent van Sergio Leone toen deze *IL COLOSSO DI RHODA/The Colossus Of Rhodes* regisseerde. In 1962 maakte de 31-jarige Grau zijn regiedebuut met *LA NOCHE DE VERANO*. Hierna volgden vele TV-documentaires totdat hij een verpletterende indruk maakte met zijn genredebuut: **CEREMONIA**

SANGRIENTA/The Legend Of Blood Castle (1972). Dit is een versie van het Elizabeth Bathory-verhaal, dat de macabere levenswandel van de gelijknamige gravin beschrijft: Bathory baadde zich in het bloed van maagden om zo haar lijf jong en bevallig te houden. In Peter Sasdy's variant *COUNTESS DRACULA* (1970) speelde Ingrid Pitt de vreselijke gravin als een lelijke oude vrouw, die alleen na een letterlijk bloedbad het aanzien waard is. Deze versie hield zich als typische Britse productie erg op de vlakte. Harry Kùmels's versie *LA ROUGE AUX LÈVRES/Daughters Of Darkness* (1971) blijft de beste Bathory-adaptie, met een grandioze rol van Delphine Seyrig, geniale fotografie van Eddy van der Enden en een intelligent script van Pierre Drouot waarin de tragische aspecten van een eeuwig leven als vampier goed werden uitgewerkt. Maar Jorge Grau's versie mag er ook zijn en kan zeker de meest subversieve en sinistere van de drie genoemd worden. De cast wordt aangevoerd door Lucía Bosé als "Erszebet" Bathory, een verrassende Espartaco Santoni als haar duivelse echtgenoot en de liefvallige Ewa Aulin (die veelvuldig optrad in vreemde Italiaanse producties zoals *LA MORTE HA FATTO L'UOVO/Death Laid An Egg* (1967)) als het pareltje der onschuld.

Midden-Europa, 1807. Een plattelandstreek is het toneel van een reeks moorden, die men aan een vampier toeschrijft. Graaf Karl Ziemmer (Santoni) en zijn vrouw Erszebet wonen in een kasteel en baden zich in macht en weelde. Karl ontmoet magistraat Helsing, die door de overheid is gestuurd om de "vampierenplaag" te onderzoeken. Samen zitten ze een bizar forum voor, waarin een "vampier" (een dode man in een grafkist) wordt tentoongesteld. Getuigen van zijn vampirisme vertellen hun verhaal aan Karl, Helsing en twee notabelen uit de grote stad. De

conclusie luidt volgens de getuigen dat de man werkelijk een bloedzuiger is, die zich 's nachts zelfs aan zijn eigen dochter vergrijpt. De notabelen zijn sceptisch en de zaak wordt opgeschort, maar Erszebet is buitengewoon geïnteresseerd in de kwestie. Ze is een prachtige vrouw, maar voelt dat de jaren haar schoonheid langzaam ontnemen. De verhalen over de kracht van bloed en het effect van verjonging dat het geeft, brengt haar tot enkele experimenten met het bloed van dieren, maar ze is ontevreden over de werking.

Na enkele dagen wordt er een oordeel over de vampier-rechtszaak geveld. Het lijk wordt onthoofd en verbrand, de notabelen gaan tevreden naar huis. Erszebet is intussen volledig in de ban van haar verjongingskuur en verwondt zelfs een klein meisje. Verlekkerd smeert ze haar gezicht vol bloed, maar de dosis volstaat niet en het risico dat haar experimenten voor vampierdaden worden aangezien wordt te groot. Met haar samenspannende dienstmeid verricht ze een satanisch ritueel waardoor Karl aan een hartaanval sterft, wordt begraven, waarna hij haar 's nachts als een ondode dienaar op jacht gaat. Vele jonge maagden worden naar het kasteel ontvoerd, waar ze al stervende de wellustige Erszebet van een bloedbad voorzien. Vampier Karl ontmoet echter een oude vlam, Marina (Ewa Aulin), en het verliefde stel wil vluchten. Daar is Erszebet het natuurlijk niet mee eens.

Grau benadert zijn thema met een serieuze toon die nergens belachelijk wordt en hij heeft een sterke troef met Lucía Bosé, die welgeteld 25 jaar voor CEREMONIA SANGRIENTA tot Miss Italië werd gekroond. Is het de ironie hiervan of haar grote acteercapaciteiten, vast staat dat ze een magnifieke weergave van de narcistische gravin Bathory neerzet. Dit werk stijgt in alle geledingen uit boven het gros van de Spaanse genrefilms en is dan ook zeer de moeite waard. Rest me nog U te wijzen op Fernando (LA CRUZ DEL DIABLO) Arribas' voortreffelijke fotografie, waardoor de vele opnamen in duistere of door kaarsen verlichte decors optimaal uit de verf komen.

Jorge Grau's beste en meest succesvolle film is NON PROFANAR EL SUEÑO DE LOS MUERTOS (1974), bekend onder titels als LET SLEEPING CORPSES LIE, DON'T OPEN THE WINDOW en THE LIVING DEAD AT THE MANCHESTER MORGUE. Vergezochte referenties naar ecologische rampen en generatieconflicten ten spijt, is dit een uitstekende horrorfilm die ongemeen sfeervol is maar ook qua splatter Romero's DAWN OF THE DEAD vier jaar te vroeg af is. De langharige kunstverkoop George (Ray Lovelock) verlaat zijn Londense atelier en stapt op zijn motor richting Noord-Engeland om een weekje van de plattelandrust te genieten. In de hoofdstad zijn de straten grijs; mensen lopen met smogmaskers, slikken pillen, dode duiven rotten in de goot, massa's bleke gezichten staren voor zich uit en in een opmerkelijk moment laat Grau zelfs een streakster over het zebrapad rennen. Ze schreeuwt luidkeels "Freedom!" om haar naakte protest te ondersteunen. Niemand kijkt

op of om: het licht gaat op groen en de sliert auto's zet zich weer in beweging.

Aangekomen in de provincie wordt George aangereden door Edna (de snoezige Cristina Galbó). Z'n motor is kapot en de dame besluit hem een lift te geven. Onderweg verdwalen ze. Terwijl George iemand om de weg gaat vragen ontmoet Edna een lugubere zwerver (Fernando Hilbeck) die met een strop om z'n nek door de velden doolt. De aangesnelde boer, die voor het Ministerie van Landbouw met een experiment bezig is om via geluidsgolven een ongedierteplaag te verijdelen (pardon?), lacht om haar beschrijving: dat kan niet, dat is de oude Guthrie, die al drie dagen dood is. Het duo arriveert later op de avond bij het huis van Edna's zus Katie (Rita Howard), waar Guthrie zojuist heeft toegeslagen: Katie's man Martin (Jose Luis Lefante) is door de zombie omgebracht. Politie-

inspecteur McCormick (een heerlijk chagrijnige Arthur Kennedy) gelooft niets van dit alles. Niet alleen zien George en Edna er veel te hip uit, Katie is ook nog een heroïnejunkie. McCormick leest George stevig de les: "You're all the same, all of you, with your long hair and faggot clothes, drugs, sex and all kinds of filth." George en Edna, volgens de inspecteur het prototype satanisten (George: "It's not my fault that saints and Christ are out of fashion"), worden onder politiebewaking gesteld terwijl er in het district steeds meer vreemde sterfgevallen plaatsvinden. George weet na enig denkwerk te concluderen dat de geluidsgolven de doden tot leven wekken. Binnen de kortste keren zijn de zombies overal. In het ziekenhuis van Southgate, waar George en Edna de opgenomen Kathie bezoeken, vindt een belegering plaats en moeten de twee helden van dit verhaal vechten voor hun leven. Uiteindelijk neemt het verhaal een verrassende wending, worden de zombies verslagen en krijgt inspecteur McCormick alle lof toegezwaaid. Maar intussen gaan de geluidsgolven nog steeds over het platteland.

THE LIVING DEAD AT THE MANCHESTER MORGUE is een interessante zombiefilm en zeker voor een Spaans-Italiaanse co-productie, geleid door Edmondo Amati, opmerkelijk professioneel uitgevoerd. De onsmakelijke speciale effecten van Gianetto De Rossi (de man van Fulci's zombiefilms) zijn voor een film uit 1974 tamelijk revolutionair en zijn make-up van de lijken, die vers van de snijtafel opstaan en het ziekenhuis onveilig maken, is onvergetelijk. Ook was Grau er al snel bij om het potentieel van een bombastische geluidsband te onderkennen. Twee jaar voor Dario Argento's SUSPIRIA was Grau's film al voorzien van een blazende stereomix: door het volume van Giuliano Sorgini's griezelige dissonante klanken en klagende vrouwenstemmen stevig op te schroeven wordt de dreiging van het verlaten landschap zeer voelbaar. Er zijn enkele zeer spannende gedeelten: met name de scènes op het nachtelijke platteland wanneer Edna verdoofd is, en de grandioze sekswens waarin George en Edna worden opgesloten in de crypte met Guthrie en zijn dode metgezellen zijn van een tandenbijtniveau en heel goed geregisseerd. Gelukkig zijn de hoofdrollen bedeed aan het sterke koppel Galbó-Lovelock. De Spaanse Cristina Galbó ziet er niet alleen erg goed uit, ze is ook een prima actrice. Ray Lovelock, hier gedubd met een extreem cockney-accent, speelde in de jaren '60 en '70 in veel Italiaanse exploitatiefilms (zijn specialiteit was het inzingen van liedjes die de openingstitels begeleidden) en bleef daarna in La Bella Italia hangen. Overigens worden er bonuspunten verdiend met het casten van Fernando Hilbeck (uit EL REFUGIO DEL MIEDO, zie CO#12) die de zombie Guthrie tot een werkelijk angstaanjagende figuur maakt. Wat heeft die vent een enge kop, dit is niet meer normaal!

Ook al heeft Jorge Grau duidelijk elementen overgenomen uit NIGHT OF THE LIVING DEAD en Saul Bass' onderschatte PHASE IV (1973), het moet gezegd dat anno 2000 de film aanzienlijk beter te genieten is en ook veel intelligenter overkomt dan menige zombiefilm uit de vroege jaren '80, en de twist ending is een welkome variatie op de beproefde regel. Overigens werd het wegens de harde bloederigheid in Engeland op de lijst van verboden videofilms geplaatst. In een hilarisch artikel in het allereerste nummer van het Britse fanzine "Samhain" (1986) legde de Britse video nasties-expert en CO-medewerker John Martin uit: "What with this, and the general unflattering depiction of the police throughout the film, it's no wonder that James Anderson's men busted this one in Manchester - and it gives the city's morgue a bad name, too!". THE LIVING DEAD AT THE MANCHESTER MORGUE is cultvoer dat elke horrorfan gezien moet hebben. Punt uit. Helaas maakte Grau hierna geen horrorfilms meer, al is zijn DEATHWISH-variant COTO DE CAZA/Hunting Ground (1983) een gewelddadige productie die de kijker meesleept op het vies-realistische niveau van THE LAST HOUSE ON THE LEFT. Daarnaast is het sexy CARTAS DE AMOR DE UNA

Christina Galbo (midden) in LA RESIDENCIA

MONJA/Love Letters Of A Portuguese Nun (1978) bekend bij de liefhebbers van Europese sleaze. Tegenwoordig is Grau nauwelijks werkzaam en leverde in de jaren '90 bij mijn weten slechts één speelfilm af.

II. WATCH THE CHILDREN PLAY

Perfecte genre cinema van Narciso Ibañez Serrador

Narciso Ibañez Serrador maakte slechts twee genrefilms: LA RESIDENCIA (1969) en QUIEN PUEDO MATAR A UN NIÑO? (1975). Beide zijn zo goed dat ik uitgebreid stil moet staan bij deze getalenteerde regisseur. Met LA RESIDENCIA bezorgde de in Argentinië geboren cineast de Spaanse genre cinema een belangrijk internationaal succes, dat samen met Paul Naschy's projecten de weg opende voor een nieuwe lichte filmmakers. Produktie maatschappij Anabel Films zorgde voor een redelijk budget, Serrador kreeg een professionele crew en het uiteindelijke resultaat was een exploitatiefilm in een heel mooi jasje. American International kocht de film voor Amerikaanse distributie en de rolprent werd daar onder de misleidende titel THE HOUSE THAT SCREAMED een groot succes. (De originele exporttitel THE FINISHING SCHOOL was natuurlijk niet erg pakkend.) Door de binnenstromende dollars van Naschy's LA MARCA DEL HOMBRE LOBO en Serrador's debuut konden vele Spaanse horrorproducties zich verheugen in de belangstelling van de Amerikanen; de yanks waren geenszins geïnteresseerd in "gewone" Spaanse films, maar horrorfilms deden het altijd goed en Zuid-Europeanen hadden een naam hoog te houden als het ging om sex en horror in de cinema. De Amerikanen brachten deze producten vervolgens via uitgekende marketing aan de man als betroffen het de meest angstaanjagende porno/horror-combinaties die zich men maar voor kon stellen.

LA RESIDENCIA is door moderne ogen gezien een beetje tam, maar in 1969 deed het onderwerp van dit werkje het nog heel goed. Het verhaal speelt zich af aan het begin van deze eeuw op een Frans internaat voor moeilijk opvoedbare pubermeisjes, dat geleid wordt door Madame Forneau (Lili Palmer), een directrice die met ijzeren hand de orde bewaart. Theresa (Cristina Galbó) is een nieuwe leerling en het

is door haar ogen dat we zien hoe het er aan toe gaat in "het schreeuwende huis". De meeste jongedames zijn vriendelijk, maar er zijn uiteraard uitzonderingen. Zo is er het klassehoofd Irene (Mary Maude) die namens Forneau de zweep hanteert wanneer er iemand een te grote mond heeft gehad. Na de brute geselingen volgen steevast sexueel getinte verzoeningspogingen van de directrice, die haar psychotische zoon Luis (Moulder Brown) heeft opgesloten in een zolderkamer vol klokken en speeldoesjes. Luis heeft namelijk de gewoonte de dames te bespieden, vooral wanneer ze hun wekelijkse douchebeurt krijgen. Uiteraard

laat de dominante Irene een oogje vallen op de maagdelijke Theresa en ze wordt aan een vernerend kruisverhoor onderworpen. Het kan allemaal nog erger want plots blijkt een geheimzinnige moordenaar het internaat te hebben bezocht: een meisje dat met Luis omging wordt met doorgesneden keel in de broeikas gevonden. Theresa besluit om naar huis te vluchten, maar de muren hebben ogen.

LA RESIDENCIA is de beste Spaanse gothic horror film. De sfeer is pakkend, er wordt door Palmer, Galbó en vooral Maude voortreffelijk geacteerd en de film kent na een uur een verrassende wending die je naar het puntje van je stoel brengt, terwijl de schitterende muziek van maestro Waldo De Los de spanning nog verder opvoert. De fotografie van de eminent Manuel Berenguer, wiens camera lange travellings maakt door de van diepe schaduwen voorziene gangen en vertrekken van het enorme gebouw, is van zeer hoog niveau. Maar vooral Serrador's onmiskenbare talent om de moordscènes als waren het Italiaanse balletachtige bloedbaden te orkestreren, is opvallend. De eerste sterfscène, die niets minder dan een staaltje macabere beeldpoëzie genoemd moet worden, is er een die het werk van Mario Bava naar de kroon steekt. Ook doordrenkt hij zijn werk met een morbide erotische sfeer, bouwt hij duidelijke verwijzingen naar de dictatuur van Franco in en rondt het verhaal af met een grotesk einde. Vermeld moet worden dat de Amerikaanse versie, helaas de meest gedistribueerde, behoorlijk is geknipt: in geweld en dialogen verwijderde men zo'n 15 minuten aan materiaal. De "korte" versie valt desondanks goed te genieten. Jammer alleen dat Victor Israel, die hier een huishoudelijke hulp speelt, zo zelden in beeld verschijnt.

Serrador zat echter nog niet aan zijn artistieke plafond. Zijn volgende werk, QUIEN PUEDO MATAR A UN NIÑO?, in sommige landen uitgebracht als ISLAND OF DEATH of WHO CAN KILL A CHILD?, is een curieus, semi-politiek maar vooral ijzingwekkend spannend horrorwerk, dat behoort tot de allerbeste Iberische genrefilms.

Tom en Evelyn (Lewis Fiander en Prunella Ransome) vormen een aantrekkelijk Engels echtpaar. Evelyn is in verwachting en ziet er stralend uit. Samen brengen ze een vakantiebezoekje aan de Spaanse kust. Het nabijliggende eilandje Almanzora, dat Tom al eens heeft bezocht, is een aanlokkelijk alternatief

voor de stranden die voor menselijke mierenhopen kunnen doorgaan. Bovendien is de stemming een beetje bedorven sinds er enkele lijken zijn aangespoeld. Bij aankomst op het zónovergoten eiland treft het koppel slechts zwijgende kinderen die hen vijandig aankijken. Het dorp lijkt helemaal verlaten. Ze brengen de bagage naar hun hotel, waar plots de telefoon overgaat. Een Duitse vrouw aan de lijn; haar stem is vol paniek maar Tom verstaat haar niet. Dan wordt de verbinding verbroken. Terwijl Tom op zoek gaat naar volk, blijft Evelyn op een terrasje alleen achter. Een tienermeisje verschijnt. Gefascineerd bevoelt ze Evelyn's dikke buik en gaat er dan weer zwijgend vandoor.

Op straat ziet Tom een oude man, maar voordat hij hem iets kan vragen snelt een meisje (Tota Alba) toe die de grijsaard met een stok doodslaat en snel wegtrent. Vol verbijstering en afgrijzen heeft Tom het absurde voorval gadegeslagen. Het lukt hem niet het wild lachende meisje te vangen. Hij brengt het lijk naar een hooischaar en zakt buiten versuft tegen de muur om een sigaret te roken. Binnen weerklinken kinderstemmen. Er wordt gelachen; het lijkt alsof er een spel wordt gespeeld. Door de kier van de deur ziet Tom hoe de kinderen zich vermaken: de oude man is aan zijn voeten opgehangen, een geblinddoekt meisje moet hem met een zeis zien te raken. Gejuich gaat op: het bungelende lijk heeft al een oog verloren. Tom kan nog net voorkomen dat zijn maag zich omdraait. Bij terugkomst in het hotel inspecteert hij de kamers, die zijn gevuld met brutaafgeslachte gasten. In angst vlucht het koppel naar een afgelegen plek op het eiland, maar de kinderen kennen iedere schuilplaats.

Ibañez Serrador's regie is subtiel: met rust, gevoel voor detail en een uitstekende timing ontspint zich een ragfijn spel. De spanning is vanaf het moment dat het paar op het eiland aankomt en door een vissend ventje boosaardig wordt aangekeken echt te snijden. Via uitgekende kadreringen laat cameraman José Luis Alcaine (nog steeds in topvorm getuige Vicente Aranda's recente film LA MIRADA

QUIEN PUEDO MATAR A UN NIÑO?

DEL OTRO/The Naked Eyes (1998))de dreiging van het dorpje voelbaar worden: enge steegjes, witgeverfde huizen van waaruit wantrouwende ogen de omgeving verkennen. En er zijn hier enkele scènes te zien die men nooit meer vergeet. Wat te denken van het moment waarop de camera langzaam langs een eenzame vrouw glijdt, om te tonen hoe de rotsen achter haar krielen van juist afdalende kinderen? Het bloedige spel met de oude man (Serrador schreef het scenario naar het boek "El Juego" ("Het Spel") van Juan José Plan) is een staaltje horrorcinema *pur sang*. Er is een ontroerend moment wanneer de eenzame Tom, na de gruwelijke dood van Evelyn verbitterd en ten einde raad, op het plein wordt opgewacht door honderden kinderen. De camera pant langs de vele lieflijke gezichten en Tom laadt zijn machinegeweer... kan hij een kind doden? De film zit vol dit soort briljante momenten en sluit

Narciso Ibañez Serrador vermaakt zich best tijdens de eerste opname van de TV show UN, DOS, TRES... RESPONDA OTRA VEZ (1972)

ook nog eens af met een neerslachtig open einde.

De kijker wordt naarmate het verhaal vordert opgezadeld met een ambivalent gevoel. Met wie moet men zich eigenlijk identificeren? Dat valt niet mee. Het vrolijke echtpaar, dat verliefd is en met blijdschap wacht op de geboorte van hun eerste kindje, lijkt het meest sympathiek. Maar zij vermoorden tijdens hun vlucht kinderen, en is dat niet een doodzonde? De kinderen zijn aanvankelijk de onschuld zelve. We zien hoe enkele van hen door een vissersvrouw worden geslagen, en de openingstitels worden getoond tegen een achtergrond van oorlogsbeelden en foto's van kinderen in hongersnood. Maar zij zijn moordenaars geworden, "besmet met de ziekte van hun ouders". Serrador legt de symboliek er nogal dik bovenop. De genoemde openingsbeelden worden begeleid door een stem die het leed dat kinderen tijdens de Vietnamoorlog en in de Derde Wereld ondergaan, bloedserieus optrapt. Dubieuze opmerkingen over abortus en kinderen die in hun aangewende onschuld volwassenen te gronde richten zijn

slechts twee van de rare kronkels die in deze film voorkomen. Conservatisme en subversiviteit lopen in dit werk op vreemde wijze door elkaar; zo is er een werkelijk ziekmakend moment waarin enkele jongetjes een dode vrouw vol opwinding van haar ondergoed ontdoen en haar naakte lichaam bewonderen. De scène zweeft ergens tussen typische exploitatie en Freudiaanse horror in; bovendien vindt het voorval ook nog plaats in een kerk, waarin de kinderen elkaar de biecht afnemen.

Als genrefilm is ISLAND OF DEATH echter een klein meesterwerk. Eenieder zal geëmotioneerd raken bij het zien van de slotscenes, waarin Serrador de kijker deelgenoot maakt van zoveel onverhuld geweld en drama dat je er verward van raakt. De emotionele kracht van de film wordt overigens voor een belangrijk deel gevoed door de werkelijk fantastische muziek van Waldo De Los Rios. In wat zijn meest ambitieuze project kan worden genoemd levert de maestro meeslepende, bitterzoete passages en Bernard Herrmann-achtige *suspense cues* van een hoog kaliber. (De muziek is uitgebracht op LP en is een lust voor het oor.) Een goede vondst is het zonnige toeristische eiland te kiezen als een plek van dood en verderf. Het gevoel van desoriëntatie dat het echtpaar krijgt wordt slim uitgespeeld door Tom en Evelyn Engels te laten spreken en de inheemse bevolking resoluut in het Spaans te laten praten. Dit is zeer ongebruikelijk voor een horrorfilm en toont Serrador's bedoelingen een intelligent werkstuk af te leveren. Dit is een werk dat bewust is volgestopt met innerlijke en uiterlijke tegenstrijdigheden, zoveel is zeker. Een moeilijk op video traceerbare film, maar als u toch de moeite wilt nemen zorg dan dat u de Belgische versie vindt want deze is *letterboxed* en geheel ongesneden, in tegenstelling tot de Britse kopie.

Na deze twee parels maakte Ibañez Serrador geen enkele speelfilm meer. Hij keerde terug naar de Spaanse TV, waar hij al jaren werkzaam was, en bouwde in die hoedanigheid een carrière op die hem tot een van de meest succesvolle TV-regisseurs maakte, met series als "Historias para non dormir", waarin een flinke snuif horror of fantastiek aan te pas kwam. Heden houdt hij zich onledig met het regisseren en presenteren van spelshows. Naar verluid heeft de beste man het zo naar zijn zin dat hij nooit meer heeft overwogen terug te keren naar de echte cinema.

III. ALLEEN TEGEN DE MACHINE

De opgeheven vinger van Pedro Olea

De talentvolle jonge filmmaker Pedro Olea maakt al in 1968 een weerwolfilm. Maar dit is er één van een heel andere soort dan het werk van Jacinto Molina, wiens fantastiek weinig geestelijke inspanning van de kijker vereist. Olea zette de lat hoger en nam een realistische invalshoek. De film in kwestie, EL BOSQUE DEL LOBO/The Wolf's Forest, gaat over een moordenaar die telkens in een bos toeslaat en door de simpele bevolking voor een weerwolf

¿QUIEN PUEDE MATAR A UN NIÑO?

una película de NARCISO IBANEZ SERRADOR

wordt aangezien. De man waar alles om draait is de eenvoudige verkoper Benito Freire (sterk gespeeld door de Spaanse komiek José Lopez Velazquez, die veel van zijn Italiaanse collega Adriano Celentano weg heeft). Hij wandelt, met zijn zware koopwaar op de rug, van dorp tot dorp en doorkruist regelmatig het dorp van Ancines. Olea zorgt er intussen voor dat de kijker al sympathie koestert voor de hoofdpersoon; via flashbacks zien we hoe Benito als jongetje geslagen en vernederd werd. Hierdoor is hij een latente agressie jegens zijn medemens moeilijk de baas. Telkens wanneer de man in het woud is, lijken vreemde krachten hem te beheersen. Is het de maan die door de bomen schijnt, of zijn het de traumatische jeugdherinneringen? Zelfs in zijn slaap komen beelden van een veroordeelde moordenaar naar boven, maar het is onduidelijk of het hemzelf betreft of dat het gaat om een voorval uit zijn jeugd. De dorpelingen besluiten tot een klopjacht en zetten een wolvenklem uit. Benito wordt gevangen en kan zich van de pijn nog maar nauwelijks verroeren. Zachtjes ligt hij op de grond te jammeren. Langzaam valt de duisternis in en een stoet met brandende toortsen verschijnt. Zwijgend kijken de dorpelingen op hun buit neer.

Olea's film -die in Amerika en Spanje filmprijzen won- is gebaseerd op ware gebeurtenissen, en dat maakt dit tragische verhaal nog een stuk schrijnender. De katholieke kerk krijgt een stevige veeg uit de pan: de naastenliefde van de lokale priester blijkt slechts in theorie te bestaan en zorgt er uiteindelijk voor dat Benito, die duidelijk met zichzelf in de knoop zit en om hulp vraagt, aan zijn lot wordt overgelaten. De uiteindelijke boodschap van Olea lijkt te luiden dat het de maatschappij is die monsters creëert, en dat de kerk graag bijdraagt aan een gevoel van onwetendheid waardoor het makkelijk is een zondebok uit te zoeken wanneer dat nodig is. Voorwaar geen katepiss, zeker niet in een tijd

dat generaal Franco de touwtjes in Spanje nog stevig in handen had. (Misschien ten overvloede wijs ik er op dat Jacinto Molina tijdens Franco's bewind geen tegengas kreeg en na het einde van de dictatuur zijn voorkeur voor Franco niet verholde.) Maar Olea verpakte dit idee op geraffineerde wijze in een genrefilm en verkreeg aldus meer vrijheid om z'n anti-clericale en progressieve ideeën te spuien. In interessante bijrollen zien we nog de Britse acteur John Steiner (bekend van heel veel Italiaans spul zoals *TENEBRE* en *CALIGULA*) als een priester, en de enige echte Victor Israel als een halfblinde dorpsgek. De opstandige toon die Olea hier aansloeg was echter nog niets vergeleken met zijn volgende genrewerk.

In *LA CASA SIN FRONTERAS* (1972) gaat de regisseur, wiens talenten steeds meer tot wasdom schijnen te komen, nog meer voorbij aan genreclischees en toont het volgens hem ware, monsterlijke gezicht van de mens in het algemeen en religieuze instituten zoals de katholieke kerk in het bijzonder. Het resultaat is een inktzwarte horrorthriller die de kijker een intens gevoel van onbehagen bezorgt en samen met het werk van andere outsiders als Eloy De La Iglesia en Claudio Guerin Hill behoort tot de beste serieuze Spaanse genrecinema, waarin een zeer negatief wereldbeeld wordt verkondigd. Olea windt er geen doekjes om: *LA CASA SIN FRONTERAS* speelt zich, in tegenstelling tot het in de vorige eeuw gesitueerde en daarom op veilige afstand gelegen *EL BOSQUE DEL LOBO*, af in het moderne Spanje van de jaren zeventig. We duiken rechtstreeks in de *human condition*.

Een ijzingwekkende proloog: een man zit geboeid in een kelder, omringd door een deftig gezelschap. Hij wordt berecht en meteen veroordeeld. Met kleine messen wordt zijn lichaam gestoken tot de man schreeuwend van de pijn sterft. Daniel (Tony Isbert), een knappe maar schuchtere jongeman, komt vanuit de provincie naar Madrid waar hij een baan aangeboden heeft gekregen en vindt meteen een kamer bij een echtpaar wiens zoon spoorloos is verdwenen. Zijn werk komt neer op het archiveren van manuscripten in een reusachtige villa voor een grote organisatie, waarvan de precieze bedoelingen Daniel onduidelijk blijven. De knaap is ongelukkig: Madrid is groot en het leven lijkt er anoniem. Een goed existentialistisch gesprek met een vriendelijk hoertje (Patty Shepard!) doet zijn slechte humeur niet verbeteren. Daniel raakt geobsedeerd door Anabel Campos, een prachtig meisje, waarvan hij via via een foto heeft gekregen en verder niets weet. Daarnaast is hij er steeds meer van overtuigd dat de organisatie weinig goeds met hem voor heeft, en hij koestert wantrouwen jegens het echtpaar van het pension waar hij verblijft. 's Nachts heeft hij vreselijke nachtmerries waarin hij zijn eigen begrafenis gadeslaat. De steeds nerveuzer wordende jongeman pakt zijn koffers en vertrekt naar een rustig dorpje aan de kust.

Daar treft hij Anabel. Net als Daniel werkte ze voor de organisatie, maar vluchtte in ontzetting nadat ze getuige was van een afschuwelijk ritueel in de grote versierde kelder van de villa: na een vreemd proces werd een vastgebonden man werd

met talrijke zilveren naalden doorstoken. Tijdens hun verblijf aan de kust worden Anabel en Daniel verliefd. Via een vissersboot willen ze vluchten naar een veiliger plek. Maar de organisatie kan hen niet laten ontsnappen. In de kelder zit het jonge koppel vastgeketend; de doodsangst valt van hun gezichten af te lezen. Hun beulen openen de koffers met hun martelwerktuig. Daniel moet vol gruwel toezien hoe Anabel een lange naald door haar arm gejaagd krijgt; van pijn valt ze flauw. Dan is de jongeman aan de beurt. Zwetend volgt hij de hand van zijn beul en schreeuwt zo hard hij kan. Op dat moment arriveert opnieuw een schuchtere jongeman op het station van Madrid.

LA CASA SIN FRONTERAS is een film van een verbluffende kilheid, maar het voortreffelijke acteerwerk (naast Isbert schitteren Geraldine Chaplin en Viveca Lindfors), de sterke fotografie en het fatalistische script brengen van binnen de warme gloed van bijzondere cinema teweeg. Olea identificeert zich sterk met de onschuldige jongelingen en laat zijn afkeer voor instituten zoals kerk en staat in niets verhullende beelden blijken. De koude en onmenselijke sfeer is hier net zo sterk aanwezig als in vergelijkbare (genre)films die van een complottheorie uitgaan zoals *LA CORTA NOTTE DELLE BAMBOLE DI VETRO/The Short Night Of The Glass Dolls* (Aldo Lado, Italië 1972), *IL PROFUMO DELLA SIGNORA IN NERO/The Perfume Of The Lady In Black* (Francisco Barilli, Italië 1974) of Robert Enrico's onvergetelijke *LE SECRET* (Frankrijk 1974), al gebruikt Olea opvallend weinig genreclischees. De executie wordt even sec gebracht als de idyllische momenten die Anabel en Daniel nog vlak daarvoor tijdens een strandwandeling meemaakten. De speciale effecten, die zeer spaarzaam gebruikt worden, hebben mij echt de tenen doen krommen. Het is een wonder dat deze film niet in Spanje werd verboden, zo zou je denken. Maar de regisseur paste net als bij *EL BOSQUE DEL LOBO* een slimme truc toe: hij verfilmde een boek dat door de censuur zonder problemen was vrijgegeven. In het eerste geval was dat "El Bosque Del Ancines" van Carlos Martinez Barbeito en *LA CASA SIN FRONTERAS* was gebaseerd op "Huvia" van José Augustin. Van Pedro Olea's carrière weet ik verder niet veel meer dan dat hij verder nog de literaire verfilming *TORMENTO* (1974) maakte, een melodrama met Francisco Rabal, en *PIM, PAM, PUM... FUEGO* (1975), een goed ontvangen drama met politieke tintjes. Helaas is *ANNABEL* (1964), zijn afstudeerproject op de filmacademie, zijn enige fantastische film tot nu toe gebleken. Zijn er lezers die iets meer over deze buitengewone regisseur kunnen vertellen?

IV. SANITY SLIPS AWAY

De film van Claudio Guerin Hill

Van alle Spaanse genrefilmers is Claudio Guerin Hill ongetwijfeld de meest ondergewaardeerde. Na enkele veelbelovende werkjes aan het einde van de jaren zestig te hebben gemaakt was zijn ster rijzende en werd er hier en daar al gesproken van een talent van buitengewoon kaliber. Hij

maakte zijn faam waar met het zinsbegoochelende *LA CAMPAÑA DEL INFIERNO/The Bell of Hell* (1973), een film die gedrenkt is in mysteries en zelfs na het verstrijken van de looptijd door de geest blijft spoken. Het zijn namelijk niet alleen de bizarre gebeurtenissen in de film die de kijker menigmaal de wenkbrauwen doen fronsen, de produktiegeschiedenis mag er ook zijn: vlak voor het einde van de draaitijd viel (of sprong?) de jonge regisseur van de kerktoren die zo prominent in de climax van zijn film te zien is. De rest van het project werd geregisseerd door veteraan Juan Antonio Bardem, die als supervisor optrad en uiteindelijk ook de montage voor zijn rekening nam. Opmerkelijk genoeg bleef Bardem trouw aan Guerin's oorspronkelijke psychotische wereldbeeld (dat tot een Buñuelesk scenario werd uitgewerkt door Santiago Moncada, een van Spanje's meest produktieve scenarioschrijvers en in die hoedanigheid ook vaak werkzaam met Bardem; Moncada schreef ook talloze scenario's voor Italiaans-Spaanse co-producties zoals Mario Bava's *IL ROSSO SEGNO DELLA FOLLIA/Hatchet For The Honeymoon* (1969)) en monteerde een film die in niets doet denken aan Bardem's eigen stijl. Dat is een zeldzaam staaltje integriteit waardoor Guerin's filmische erfgoed tot de dag van vandaag kijkers kan blijven fascineren.

LA CAMPAÑA DEL INFIERNO opent met beelden van de jongeman John (Renaud Verley), die in een met kunstwerken gevulde ruimte een gipsmal maakt van zijn gezicht. De raar uit zijn ogen kijkende knul gaat te werk als betreft het een ritueel, en als de camera uitzoomt, zien we dat hij zich in een cel bevindt. Even later wordt hij op het matje van de directeur van de kliniek geroepen; John is een proeftijd toegewezen, op de voorwaarde dat hij contact houdt met zijn tante en zich om de acht dagen meldt. Buiten de poort stapt John lachend op zijn motor en verscheurt het formulier dat hij zojuist ontving. Hij reist af naar zijn geboortedorp bij de zee, waar de villa staat die hij na de dood van zijn moeder, die zelfmoord pleegde, erfde. Onderweg passeert hij een aftandse truck die een enorme ijzeren kerkklok vervoert.

Het regent dat het giet. Lugubere celloklanken weerklinken wanneer John terugkeert in zijn verlaten ouderlijk huis en door de naargeestige vertrekken wandelt. Herinneringen komen langzaam maar in alle hevigheid naar boven. Met pijn en walging bladert hij door oude fotoboeken die plaatjes tonen van een schijnbaar gelukkige jeugd. John's tante, de aan een rolstoel gekluisterde Martha (Viveca Lindfors), liet de jongeman opsluiten in een kliniek nadat zijn bizarre grapjes begonnen te duiden op een zwaar verknippte geest. De getergde John denkt echter eerder dat ze op zijn erfenis uit was. De drie knappe nichtjes (Maribel Martin, Nuria Gimeno en Christine Betzner) zaten vast en zeker in dat complot... Maar de jongeman koestert niettemin een obsessieve liefde voor Esther (Martin), met wie hij ooit een incestueuze relatie onderhield en van wie hij zelfs een kamer heeft volhangen met foto's van allerlei lichaamsdelen. 's Nachts laat hij zijn zaklamp schijnen over de

Eén van de vele absurditeiten in
LA CAMPAÑA DEL INFIERNO

muren en maakt hoorspelen door een taperecorder eerder opgenomen gesprekken te laten afspeelen.

Al snel vindt John een baantje in het lokale slachthuis, waar hij kort werkzaam is, want, zo vertrouwt hij de administratie toe: "*I have learned enough*". De aansluitende periode probeert hij weer contacten met de lokale bevolking op te bouwen en jaagt vervolgens menig dorpsbewoner de stuipen op het lijf met zijn macabere geintjes. Maar dat is kinderspel vergeleken met de plannen die hij heeft met zijn tante en nichtjes. John nodigt het gezelschap uit voor een middagje in zijn huis, waar er een kopje thee wordt gedronken terwijl zijn wilde vogels en andere dieren overal vrij mogen bewegen; de knul speelt ter opluistering nerveuze pianomuziek. Vervolgens begint John aan een serie goed onderbouwde en raak geformuleerde verwijten aan het adres van Martha en haar dochters. Dan verandert de onplezierige sfeer in een nachtmerrie wanneer de "psychopaat" genadeloos toeslaat. Maar dan begint John te aarzelen... zoveel boosaardigheid kan hij niet meer opbrengen. Die aarzeling blijkt grote en drastische consequenties met zich mee te brengen en hij ontvangt uiteindelijk zelf een laatste oordeel waarbij de grote ijzeren bel een wel heel bijzondere rol vervult. Maar als alles voorbij lijkt te zijn en Juan's familieleden opgelucht ademhalen, haalt John nog een keer een laatste, geniale grap uit.

Guerin's zwanenzang is een werk waarin zijn protagonisten uiteindelijk net zo'n kat- en muisspel met elkaar spelen zoals de regisseur dat met zijn publiek doet. Af en toe zet hij met zijn slinkse verhaalwendingen de kijker compleet op het verkeerde been, maar belangrijker is dat alle krachtpatserij in dienst staat van een dan weer aangrijpend, dan weer afstootwekkend portret van een eenling die de essentie van waanzin verkent, maar zijn uiteindelijke vraag niet beantwoordt krijgt. Want wie is er nu werkelijk gek: het individu dat uit de pas loopt of de maatschappij die de regels definieert? Naast de anti-klerikale boodschappen en politieke verwijzingen blijft vooral deze kwestie de meest brandende vraag, overigens zonder dat Guerin er een duidelijk antwoord op geeft.

De irritante Verley speelt zijn rol met verve en een onderhuidse intensiteit; de rest van de cast levert eveneens goed werk, met de grote actrice

Viveca Lindfors als uitschieter. Met alle symboliek, prachtige metaforen, pure gruwel en technische perfectie staat het briljante **LA CAMPAÑA DEL INFIERNO** voor mij op een ereplaats in de galerij der groten van de Spaanse genrecinema. De ironie van dit meesterwerk van een vergeten en verdwenen filmmaker is bitter. Om met de laatste woorden van Guerin Hill's hoofdpersoon John te spreken: "*You may leave here, but I promise you: I'll have the last laugh...*".

V. SPAANS & BENAULD

Voyeurisme en maatschappijkritiek van Eloy De La Iglesia

Net als Claudio Guerin Hill en Pedro Olea benaderde Eloy De La Iglesia het genre allerminst vanuit een exploitatiegedachte. Deze heren maakten eigenlijk de arthousefilms van de Spaanse genrecinema, en deden dat op een manier die, zo'n 25 jaar sinds ze actief waren, nog steeds tot de verbeelding spreekt. Laten we beginnen met **EL TECHO DE CRISTAL/The Glass Ceiling** (1971), waarin De La Iglesia thema's en onderwerpen aansnijdt die hij met volgende projecten verder zou uitwerken.

Plaats van handeling is een rustiek gelegen appartementencomplex waarin een uiteenlopend stel mensen huist. We volgen vooral Martha (Carmen Sevilla), wiens man Charles als vertegenwoordiger vaak lang van huis is. Ze verveelt zich en heeft alleen haar witte kat Phaedra als gezelschap. Soms treft ze haar bovenbuurvrouw Julie (Patty Shepard), het melkmeisje Rosa (Emma Cohen) of Richard (Dean Selmier), de huurbaas die in de kelder een atelier heeft ingericht om zich aan zijn passie voor beeldhouwen te wijden. Het is een bloedhete zomer en Martha, nogal bleu en netjes getrouwd, zit maar binnen te niksen. Natuurlijk is ze om een praatje verlegen en heeft ze enkele ontmoetingen met Julie en de sympathieke Richard, die ook nog wat dieren verzorgt en graag filosofeert over cinema: "*Someone once said that photography is truth, and that photography of the cinema is truth 24 times a second. It's a pretty phrase, but I think that's false. It's simply a release, an escape valve for this voyeur instinct.*"

De vriendelijke Richard kan echter vooral op de interesse van de prille doch begerenswaardige Rosa rekenen. Martha wordt geobsedeerd door de geluiden die de burens maken, kan hierdoor hun doen en laten analyseren, en raakt na enige tijd ervan overtuigd dat Julie haar echtgenoot Victor heeft vermoord. Maar niet alleen Martha houdt zich als een soort spionne onledig, ook zijzelf, Rosa en Julie worden door een onzichtbare fotograaf in diverse stadia van ontkleding gefotografeerd. De sfeer wordt grimmig. Niemand gelooft Martha's verhaal, ze wordt paranoïde en denkt dat iemand haar wil ombrengen.

De Iglesia's regie kan dan misschien niet virtuoos genoemd worden, wel bezit hij het talent om via snuggere camera- en

montagetechnieken alledaagse situaties en omstandigheden een bijzondere of macabere toon te geven. **EL TECHO DE CRISTAL** zit vol fotografische grapjes van Francisco Fraile die perfect samenvloeien met het script. En het script is erg goed: het zit vol pientere dialogen, de spanning is constant, als kijker ben je niet zeker welke wending de plot gaat nemen. Sterker nog, de ontknoping komt als een totale verrassing, en tegelijk heb je wel het idee gehad iets van de personages begrepen te hebben. Het thema van voyeurisme staat centraal en fungeert als een leidraad om de giallo-achtige plot op een spannende manier aan de gang te houden en tegelijkertijd de burgerlijke moraal van de moderne tijd aan de kaak te stellen. Rest nog te vermelden dat Carmen Sevilla sterk is in de pittige hoofdrol en dat De Iglesia geroemd mag worden om de keuze van zijn cast: met het supertrio Cohen-Shepard-Sevilla worden vette bonuspunten gescoord. Francisco Lara Polop was producent. Het script werd geschreven door Antonio Fos en Eloy De La Iglesia: een gouden duo, zoveel was zeker. De heren begonnen hierna met wat hun bekendste werk zou worden.

Die film heet **LA SEMANA DEL ASESINO** (1972) en heeft een slechte reputatie verworven onder de titel **THE CANNIBAL MAN**. Onder deze naam werd het in Engeland verward met de kannibalen-producties van Ruggero Dedato en Umberto Lenzi en volledig onterecht op de verboden lijst geplaatst. (In de discussie rond de Italiaanse kannibalenfilms probeerden Britse parlementsleden tegenstanders van hardere censuur te overtuigen met het verhaal dat in deze "snuff"-producties de hoofdrolspelers echt werden opgegeten... en dat terwijl deze acteurs vaak in meerdere van dit soort werkjes speelden!) Het is triest dat De La Iglesia's film zo werd gestigmatiseerd, want het betreft hier een werk dat op generlei wijze doet denken aan de exploitatiefilmpjes die enerzijds de lijstjes van *gorehounds* vullen en anderzijds hoog scoren bij recensenten die niet weten wat ze deze week weer de vernietiging in kunnen schrijven. Fos en De La Iglesia maakten het zich ook niet gemakkelijk. **LA SEMANA DEL ASESINO** is een psychologische horrorfilm die een claustrofobisch wereldbeeld toont van een moordenaar tegen wil en dank, zonder het getoonde op welke manier dan ook te veroordelen.

De openingsbeelden waarin de hoofdrolspeler wordt geïntroduceerd zijn veelzeggend: terwijl runderen van hun ingewanden worden ontdaan in een slachthuis, staat de sullige werknemer Marcos (Vicente Parra) al toekijkend doodleuk een broodje te eten. Vervolgens waaert de camera door de buitenwijken van Madrid om uiteindelijk bij het krotje van Marcos te arriveren. De man is een simpele ziel, die met eenvoudig werk in het abattoir zijn geld verdient. Hij heeft wel een mooie vriendin, Paula (Emma Cohen), die ondanks hun leeftijdsverschil graag wil trouwen en hoopt dat haar vriend een betere baan gaat zoeken. Op een avond nemen ze na een uitje een taxi en raken in conclaaf met de norse chauffeur. Er ontstaat een handgemeen waarin Marcos zijn tegenstander nogal ongelukkig op het hoofd slaat, de man valt en na

inspectie blijkt hij te zijn overleden. Het stel smeert hem snel. Marcos wil de zaak geheim houden, brengt zijn liefje naar huis en struint rond in de verlaten buitenwijken. Hier ontmoet hij Nestor (Eusebio Poncela), een verveelde rijkeluiwzoon. 's Nachts wandelt hij met zijn hond Trotsky door de buurt. Marcos vindt hem maar een rare snuiter.

De volgende dag is de vermoorde taxichauffeur groot nieuws. Paula komt langs en smeekt Marcos zichzelf aan te geven. Marcos is overtuigd dat hij als arme sloeber geen kans op een rechtvaardig proces krijgt; Paula wordt cynisch en ziet geen verschil tussen de gevangenis en zijn leven in de fabriek. Verbitterd door haar gebrek aan loyaliteit, woedend wegens haar opmerkingen en angstig om door haar verraden te worden wurgt Marcos Paula terwijl ze hem een afscheidskus geeft. Hij verbergt haar lijk onder zijn bed. Als zijn broer Esteban (Charlie Bravo) na een van zijn lange reizen als vrachtwagenchauffeur thuis komt, krijgen ze meteen ruzie. Esteban ontdekt Paula's lijk en Marcos voelt zich gedwongen hem te doden. Ook hij wordt bij gebrek aan beter in de slaapkamer gedeponceerd. Het begint in huis behoorlijk te stinken. Vervolgens komt Esteban's vriendin Carmen (Lola Herrera) langs, die letterlijk lucht krijgt van de vreselijke voorvallen. Voor Marcos rest slechts één oplossing.

De hittegolf houdt niet op. Overdag werkt Marcos in de fabriek, waar hij de lichaamsdelen van zijn slachtoffers in de maalmachine gooit. Thuis houdt hij de stank op afstand met bussen luchtverfrisser. 's Nachts dwaalt Marcos door

de buurt en raakt uiteindelijk bevriend met Nestor. Ze gaan samen zwemmen en Marcos beleeft een zeldzaam moment van ontspanning en vriendschap. Dan blijkt dat zijn nieuwe kameraad hem al dagen met een verrekijker bespiedt. Maar hij hoeft hem niet te vrezen: Nestor, bij wie duidelijk een steekje los zit, voelt zich een toegewijde vriend en ziet hen beiden als *outcasts*. Na een lang gesprek met Nestor neemt Marcos voor het eerst in zijn leven een weloverwogen beslissing.

LA SEMANA DEL ASESINO is Eloy De La Iglesia's ode aan wat overduidelijk zijn grootste invloed genoemd kan worden: Roman Polanski's *REPULSION* (1965). Deze Spaanse variant is echter een stuk realistischer en

grimmiger. Catherine Deneuve was in Polanski's nachtmerrie een neurotische en in essentie onschuldige jongedame wiens moorddadige gedrag vanuit haar verwarde geest gemotiveerd werd. Vicente Parra speelt daarentegen een gewone jongen wiens overlevingsdrang hem uiteindelijk dwingt zijn medemensen te doden. Hij grijpt zich vast aan het leven, want dat is het enige dat hij bezit. De La Iglesia laat zijn lichte sympathie voor de hoofdrolspeler af en toe blijken, zoals in de zwembadscene met Nestor, een van de sterkste momenten van de film: middenin de sereniteit van dit haast homoerotische ogenblik wordt Marcos' isolement pijnlijk zichtbaar, en hierdoor identificeert de kijker zich tenslotte sterk met de ongelukkige *loner*.

Verder behandelt De La Iglesia een thema als het onvermogen tot communicatie en geeft kritiek op de consumptiemaatschappij en de bikkelharde sociale structuren die de zwakken in de samenleving altijd op hun plekje houden. Tevens wordt er zoals in *EL TECHO DE CRISTAL* verwezen naar cinema: hier is Nestor een gefrustreerde scenarioschrijver die zijn verhalen maar niet verfilmd krijgt. Ook het voyeurisme komt om de hoek kijken, want Vicente Parra wordt evenals Carmen Sevilla uit voornoemde film door een glazen raam bespied. En hoewel het nogal pretentieus klinkt om dit allemaal in een genrefilm te willen inpassen weet de regisseur zijn symboliek toch op de achtergrond te houden, door de kijker in eerste instantie deelgenoot te maken van het claustrofobische wereldbeeld van zijn

hoofdpersoon. Vicente Parra speelt Marcos met grote overtuiging en het lijkt erop dat dit project, waarin hij tevens als *associate producer* fungeerde, ook voor hem vanuit een persoonlijke visie werd gemaakt. Fernando Garcia Morcillo's soundtrack is origineel: met zachte experimentele geluiden wordt de spanning binnen Marcos' krot -de metafoor voor zijn eenvoudige geest- voelbaar en hoor je als het ware de draadjes in zijn hoofd knappen. Het Duitse videolabel "Astro" heeft *THE CANNIBAL MAN* (ironisch genoeg haakt het bedrijf in op de bij onze Oosterburen nog immer populaire kannibalenfilms, hoewel in dit werk geen menseneter te zien valt) onlangs uitgebracht in een haarscherpe en kleurvolle widescreen versie.

De heibel rond *A CLOCKWORK ORANGE* (1972) liet Eloy De La Iglesia niet onberoerd. In 1973 maakte de Spaanse regisseur zijn eigen variant op het toen ook al zware thema van "zinloos geweld": *UNA GOTA DE SANGRE PARA MORIR AMANDO*, ook bekend als *DEAD ANGEL* en *CLOCKWORK TERROR*. Dit werk valt niet alleen buiten het genre en daardoor ook dit artikel, het is tevens een onsamenhangend zootje, ondanks een keihard en geïnspireerd begin waarin nogal spectaculair naar Stanley Kubrick's klassieker wordt verwezen: terwijl een gezin televisie zit te kijken (Kubrick wordt op de buis geïnterviewd!) komen drie motorduivels binnen, die respectievelijk moeder, vader en zelfs zoonlief mee naar de slaapkamer nemen! Een slaapwandelede cast met Sue Lyon, Chris Mitchum en Jean Sorel maakt het er niet beter op, en het vol politieke en sociologische verwijzingen zittende script sluit niet aan bij de soms bijhoorlijk zieke geweldsscenes. Jammer voor De La Iglesia, maar hij had het beter bij zijn thrillers kunnen laten.

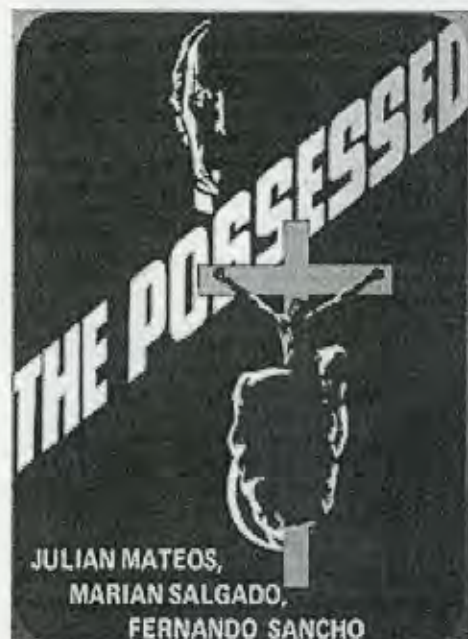
EVENRECAPITULEREN

Helaas is het me niet gelukt om nog meer interessante obscure titels te traceren. Had ik meer tijd en nog betere bronnen gehad, dan was ik graag ingegaan op *LAS CRUELES* (1971) van Vicente Aranda, *ESCALOFRIO DIABOLICO* (Jorge Martin, 1971), *EL MONTE DE LAS BRUJAS/The Witches Mountain* (Raoul Artigot, 1972), *MORBO* (Gonzalo Suarez, 1972), *LOS MURTOS, LA CARNE Y EL DIABLO/The Dead, The Devil And The Flesh* (José Maria Oliveira, 1973) en *VERA, UN CUENTO CRUEL* (Josefina Milina Roig, 1973).

Toch hoop ik met dit artikel iets van het enthousiasme dat de Spaanse genrecinema op zijn beste momenten opwekt, te hebben weergegeven.

Plunder de knakenbak van uw lokale videooer, zet de tafel vol tapas en cerveza, en laat u meeslepen door de unieke sfeer der paella-horror die een verrijking is van het cinematografische curriculum vitae van elke zichzelf respecterende genreliefhebber! Of, nog beter: bezoek de Amsterdamse Melkweg Cinema, waar van 13 april tot en met 2 mei het programma "Cine Fantastico: Spaanse horrorfilms" wordt vertoond. Hier kunt u niet alleen terecht voor Naschy-weerwolfkolder en andere leuke trash, maar ook de in dit artikel bewierookte obscure

films van Grau (BLOOD CEREMONY), Bardem (THE CORRUPTION OF CHRIS MILLER), en Aranda (THE BLOOD SPATTERED BRIDE) zijn te zien! Als klap op de vuurpijl vindt er ook nog een Franco-nacht plaats. Hulde aan de organisator van dit moois (*you know who you are, amico!*) en tot ziens!

Met dank aan Peter Blumenstock, Bart van der Put en vooral Christian Keßler, zonder wiens enorme hulp ik dit artikel nooit had kunnen schrijven.

Mike Lebbing

VIDEOGRAFIE

Hier volgt een lijst van de in dit artikel besproken films, die in Nederland op video te vinden zijn. Helaas zijn de meeste Spaanse genrefilms in Nederland in het *fullscreen*-formaat uitgebracht. Voor de serieuze liefhebber of verzamelaar loont het in dit geval de moeite om eens goed over de landsgrenzen te kijken. Met name in Duitsland zijn heel veel Spaanse werkjes in de bioscoop en vervolgens op video gedistribueerd, meestal in de originele beeldformaten. Je moet dan wel door de Duitse nasynchronisatie heenbijten, maar je krijgt er wel een kwalitatief goede print te zien, die ruwweg 30% meer beeld toont dan de ook nog eens fletse Nederlandse versies!

Paul Naschy's weerwolffilms:

LA NOCHE DE WALPURGIS (Leon

Klimovsky, 1970) is uitgebracht als WEREWOLF'S SHADOW door Excellent Video.

EL RETORNO DE WALPURGIS (Carlos Aured, 1973) als CURSE OF THE DEVIL door Empire Video.

LA MALDICIÓN DE LA BESTIA (Miguel Iglesias Bonns, 1975) als THE WEREWOLF AND THE YETI door Sunrise Tapes.

Het werk van Amando De Ossorio:

MALENKA - LA NIPOTE DEL VAMPIRO (1968) als MALENKA door Sunrise Tapes.

LA NOCHE DEL TERROR CIEGO (1971) als TOMBS OF THE BLIND DEAD door King Video en door Arpa Video. (Ook op DVD uitgebracht door Elite Entertainment (USA), met als bonus op kant B RETURN OF THE EVIL DEAD.)

LAS GARRAS DE LORELEY (1972) als THE LORELEY'S GRASP door Sunrise Tapes.

EL ATAQUE DE LOS MUERTOS SIN OJOS (1973) als RETURN OF THE EVIL DEAD door Draaiplezier.

LA NOCHE DE LOS BRUJOS (1973) als THE NIGHT OF THE SORCERERS door Sunrise Tapes.

EL ENDEMONIADA (1974) als THE POSSESSED door Sunrise Tapes.

LA NOCHE DE LOS GAVIOTAS (1975) als DE WRAAK VAN DE LEVENDE DODEN door Arpa Video, Duits nagesynchroniseerd, Nederlands ondertiteld.

Paul Naschy's andere gruwelfilms:

EL ESPANTO SURGE DE LA TUMBA (Carlos Aured, 1972) als HORROR RISES FROM THE TOMB door Sunrise Tapes. Dit is een van de allerlelijkste *transfers* uit de Spaanse Sunrise collectie.

EL GRAN AMOR DEL CONDE DRACULA (Javier Aguirre, 1972) als DRACULA'S VIRGIN LOVERS door Standard Video. Uitstekende kwaliteit, letterboxed.

EL JOROBADO DE LA MORGUE (Javier Aguirre, 1972) als THE HUNCHBACK OF THE MORGUE door Sunrise Tapes.

LA REBELIÓN DE LAS MUERTAS (Leon Klimovsky, 1972) als VENGEANCE OF THE ZOMBIES door Sunrise Tapes.

LOS OJOS AZULES DE LA MUÑECA ROTA (Carlos Aured, 1973) als THE BLUE EYES OF THE BROKEN DOLL door Sunrise Tapes.

EXORCISMO (Juan Bosch, 1974) als EXORCISM door Sunrise Tapes.

EL MARISCAL DEL INFIERNO (Leon Klimovsky, 1975) als THE DEVIL'S POSSESSED door Sunrise Tapes.

Andere Spaanse terror:

EL VAMPIRO DE LA AUTOPISTA (José Luis Madrid, 1969) als THE HORRIBLE SEXY VAMPIRE door een onbekend label.

IVANNA (José Luis Merino, 1971) als KILLERS OF THE CASTLE OF

BLOOD door Sunrise Tapes.

LA LLAMADA DEL VAMPYRO (José María Elorietta, 1971) als CURSE OF THE VAMPYR door een onbekend label.

PANICO EN EL TRANSSIBERINO (Eugenio Martín, 1971) als HORROR EXPRESS door Palma Video. Als master werd een zwaar afgeragde Nederlandse bioscoopprint gebruikt. UNA VELA PARA EL DIABLO (Eugenio Martín, 1973) als A CANDLE FOR THE DEVIL door Video For Pleasure.

LA SAGA DE LOS DRACULA (Leon Klimovsky, 1972) als DRACULA'S BLOEDMYSTERIE door Video Screen.

LA CORRUPCIÓN DE CHRIS MILLER (Juan Antonio Bardem, 1972) als THE CORRUPTION OF CHRIS MILLER door Video For Pleasure. (In deze versie ontbreekt een belangrijk gedeelte door een slecht uitgevoerde aktenwisseling in de Nederlandse bioscoopprint, die als master voor deze versie werd gebruikt.)

EL EXTRAÑO AMOR DE LOS VAMPIROS (Leon Klimovsky, 1975) als STRANGE LOVE OF THE VAMPIRES door Sunrise Tapes.

Van de andere regisseurs die een apart hoofdstukje kregen zijn slechts twee films in Nederland op video uitgebracht. FIN DE SEMANA PARA LOS MUERTOS/THE LIVING DEAD AT THE MANCHESTER MORGUE van Jorge Grau is weliswaar ooit in een zeer kleine oplage in de Duitse grensstreek op video verschenen, maar de distributeur is ons onbekend. Eloy De La Iglesia's LA SEMANA DEL ASESINO is als CANNIBAL MAN uitgebracht door Video Screen.

COVER ME BAD #7

Dit was onze rubriek voor al uw fraaie video-inlay teksten. Bedankt voor uw inzendingen!!

"Door gebruikmaking van menselijke zwakheden en haar erotische uitstraling weet Emmanuelle ook dit artikel op sextreme wijze te voltooien."

(EMMANUELLE EN DE MEISJES VAN MADAME CLAUDE, *Joe D'Amato, Upstream*)

"U moet wel héél stevig in uw schoenen staan als u deze videoband gaat zien, want... Het begint met een onschuldig feestje, maar eindigt in een afschuwelijke "nacht"-merrie."

(THE SLUMBER PARTY MASSACRE, *Amy Jones, Nelson Entertainment*)

"90 minuten-lang zal je je adem inhouden. Het is kerstvakantie op een vrijwel verlaten meisjes-internaat. Vijf jongens worden naar binnen gesmokkeld: het feest kan beginnen. Een voor een verdwijnen er mensen, maar dat verbaast niemand. Totdat er een gruwelijke moord wordt ontdekt, en mensen spoorloos blijven verdwijnen."

(TO ALL A GOODNIGHT, *David A. Hess, Media*)

"Het eilandje wordt een gevangenis met de allesverslindende haai als meedogenloze cipier."

(TINTORERA!, *Rehe Cardona, VCL*)

"Deze gruwelfilm is onmenselijk en daarom ongeschikt voor kinderen of volwassenen met zwakke zenuwen!"

(THE BEAST IN THE HEAT, *Luigi Batzella, VFP*)

"Jack Thompson, Sacramento genoemd, doet aan boksen. Hij heeft een grote boerderij, twee kinderen, Jim en Evelyn en verschillende bedienden, waarvan Hike verliefd is op Evelyn. Tom Murdok heeft veel geld verloren tijdens een bokswedstrijd en tracht nu op allerlei manieren Sacramento te pakken te krijgen. Uiteindelijk ontvoert hij Evelyn en vraagt een losprijs van 20.000 dollars. Dit leidt tot een hevige confrontatie tussen Sacramento en Tom."

(MIJN NAAM IS SACRAMENTO, *Giorgio Cristallini, Video Star*)

"De horrorfilm is in een nieuwe fase gekomen. De vrijheid van de censuur en de overdaad van de reeds in films getoonde gruwel-effecten heeft ervoor gezorgd dat de griezelfilm een heel nieuw jasje kreeg. Heden toont men in deze films dan ook alles wat noodzakelijk is en men beperkt zich niet tot suggereren alleen. Het maakt niets uit dat het fantastische hierdoor wat aan mysterie inboet.

Heden ten dage komen de vrouwelijke vampieren naakt uit het graf, de monsters verkrachten hun prooi echt en Satan geniet van al het vrouwelijk naakt. Anne Libert speelt een vrouwvogel, de foltering van Luis Barboo en Beatriz Savon zijn in deze film van Jess Franco enige van de talrijke ervaringen."

(DE VERDOEMNIS VAN FRANKENSTEIN, *Jesus Franco, Sunrise Tapes*)

"Schaduw is de klauw van de angst."

(WEREWOLF'S SHADOW, *Leon Klimovsky, Excellent Video*)

"Een film met het illustere duo BUD SPENCER en TERENCE HILL is natuurlijk al een belevenis op zichzelf. Knokken dat de vonken eraf vliegen en schieten zoals zelden in een Western. Kortom een superfilm voor de hele familie."

(DE RECHTER... EN DE LINKERHAND VAN DE DUIVEL, *Enzo Barboni, VFP*)

"De zeer welgeschapen Kriemhild, mooi, een beetje lesbisch, maakt Siegfried het hoofd op hol. Hij vraagt haar broer Koning Gunther van Bourgondie om haar hand. Deze stemt toe mits Siegfried hem behulpzaam wil zijn bij het veroveren van Brunhild, de Koningin van IJsland. Een dame met een naar karaktertrekje-niet goed in bed-kop er af! Veel intriges, spektakel, zowel op het strijdveld als in slaapkamers maken deze film tot waar kijkplezier."

(THE LUSTFUL BARBARIAN, *Adrian Hoven, Empire*)

"Het echtpaar Linnit schrikt als zij een rat in hun zwembad aantreffen. Bill Linnit belt de poolservice en er verschijnt een grote neger. Door zijn bruto optreden boezemt hij hen angst in. Als de neger geld eist moet Bill naar de bank gaan. Zijn vrouw moet als onderpand achterblijven. Bill is niet van plan voorlopig terug te komen. Hij hoopt dat de onwelkome bezoeker uit woede zijn vrouw zal vermoorden als hij niet binnen de afgesproken tijd met geld komt opdagen. Maar alles loopt veel gruwelijker af dan hij het zich voorgesteld had..."

(THE CREEP, *Larry Cohen, Award Video*)

"Johnny Kraaykamp is in dit wellustige ridderverhaal een helmverkoper, beulsknecht, soldaat, slotspook en vervult nog een paar vage functies waarin hij zijn goedbedoelde energie kwijt kan. Een film met veel misverstanden, doller verwickelingen en natuurlijk een overvloed aan Wein, Weib und Gesang. Johnny Kraaykamp in een nieuw lachsukces van Franz Marischka, de maker van "Vrolijke ontucht in Tirol."

(EEN BURCHT VOL VROLIJKE ONTUCHT, *Franz Marischka, VFP*)

"Wanneer de Hongaarse gravin Davila Denaresi gedood wordt door haar man, omdat ze duivelse kunsten en zwarte magie beheerste, doordat ze het bloed dronk van jonge maagden. Deze gravin legde hem een vloek op nl. weerwolf. Als een vrouw het graf vindt van deze gravin opent ze deze en trekt een zilveren kruis uit het skelet en

brengt haar onder de levende doden, genaamd schaduw van de weerwolf. Een oude vete tussen de gravin en haar man woeit weer op, maar nu gepaard met gruwelijke slachtpartijen."

(WEREWOLF'S SHADOW, *Leon Klimovsky, Excellent Video*)

"In deze spektakelfilm binden de "Invincible Gladiatoren" de strijd aan met hun overheersers, die hun dorpen verbranden en uitmoorden, hun vrouwen verkrachten en de jonge mannen afvoeren als slaven. Kortom een avonturenfilm voor jong en oud."

(INVINCIBLE GLADIATORS, *Alberto De Martino, Delta Video*)

"Meer spanning kan een TV-scherm niet weergeven!"

(THE BLAZING BATTLE, *?, King Video*)

"In een zeer spannende eindconfrontatie zien we wat zijn geest heeft ondergaan in zijn relatie tot de onderwereld."

(BLACK FIST, *Timothy Galfas, Video 49*)

"Nog nooit was een schaduw zo dodelijk als in Werewolf's Shadow."

(WEREWOLF'S SHADOW, *Leon Klimovsky, Excellent Video*)

"Hellhammer: 3rd of the Storm. Gespeeld in met beulenkappen/puntmutsen. Het wordt gezongen door Count August. Kreator: Riot of Violence. Greve Drake spuwt bloed (helaas niet zichtbaar op de video). Carnivore: Race War. Greve Drake scheurt zijn shirt van het lijf. Emperor Mark spuwt vuur en er gaan een paar bommen af."

(METAL TO THE METALS!, *Video van "Goddess Of Desire" in J.C. Troll te Hoorn, Eigen Beheer*)

"Frank Born is aangestoken met "bonditis". Hij droomt steeds van mooie vrouwen, intriges, spionage en wilde actie. Zijn dokter schrijft hem een rustkuur in de bergen voor. Stelt u zich de verrassing van onze held voor als de Harp Gang hem per ongeluk verward met 008.5 James B. en besluit hem te liquideren..."

(BONDITIS, *Karl Suter, VFP*)

"Door haar aanranding leerde zij de liefde kennen, maar haar wellust betekende haar ondergang."

(HET WARE VERHAAL VAN DE NON VAN MONZA, *Bruno Mattei, Replay Video*)

"Op een ver in de toekomst gelegen moment wordt onze planeet -de Aarde- tot een onderontwikkeld gebied beschouwd door een hoog ontwikkelde superplaneet, die geleid wordt door een computer. Hierin ligt alle mogelijke kennis opgeslagen, hij geldt als onvernietigbaar. Met behulp van een bondgenoot van een andere planeet en de wel zeer intelligente geleerde Mike, slaagt men er in het gevaar af te wenden. De

aarde is behoed voor kolonisatie."

(BATTLE OF THE STARS, Alfonso Brescia, International Video)

"Wij overdrijven niet: Momenteel hebt U de ALLERBESTE motorracefilm die ooit werd gemaakt in handen. Houd hem nu goed vast, want SPACE RIDERS is een spektakelstuk dat werkelijk Uw wildste verwachtingen overtreft; een avontuur op kokend asfalt; een sensatie vol gillende motoren; een nachtmerrie voor iedere motorrijder! SPACE RIDERS laat niets aan Uw fantasie over. U ziet frontaal botsende motoren, schroeiende banden in scherpe bochten en tegen de vangrail knallende coureurs! Fantastische filmmuziek van o.a. THE FIXX (!), QUBEN (!!) en DURAN DURAN (!!!) maken de beelden onvergetelijk en brengen U zonder twijfel in extase. Het bloedstollende verhaal over drie topcoureurs die in opdracht van een Japanse fabrikant de wereld moeten veroveren, heeft ALLES in zich! In de supersnelle hoofdrol ziet U niemand minder dan de motorheld BARRY SHEENE! Neem 'm mee!"

(SPACE RIDERS, Joe Massot, Video For Pleasure)

"The Killmachine is een verbijsterend verhaal over mannen, die moorden."

(THE KILLMACHINE, William Girdler, Video Media)

"Een jonge vrouw en haar man die het beheer hebben over een herberg worden gevangen gehouden door een stel bandieten die een bank overvallen hebben maar wat mislukt was. Ze vierden hun frustraties bot door de herbergier te vermoorden."

(HANNIE CAULDER, Burt Kennedy, EVC)

"Wat gebeurt er als Barry Mackenzie (een onhandige doedel) met zijn majesteuze (maar oh zo tuttige) tante naar Parijs vliegt voor een korte vakantie? Wat staat ons te wachten als enkele "duistere" figuren de statige dame aanzien voor de Koningin van Engeland en haar ontvoeren? Welke avonturen laten U lachen als de "koninklijke" vangst terecht komt bij niemand minder dan (de echte?) Dracula op diens mistige kasteel? In welke ongelofelijke situaties komen Barry en zijn straalbezopen kameraden terecht als zij besluiten de dikke tante uit de handen van Dracula te redden? Er is maar één manier om dat aan de weet te komen: huur de comedy die U nu in Uw handen houdt. Achteraf zult u nauwelijks geloven dat zoveel lol in zo'n klein doosje past. Graaf Dracula (Donald Pleasance) wenst U sterkte...."

(BARRY MACKENZIE HOLDS HIS OWN, Bruce Beresford, VFP)

"Dit overtuigende filmdrama is gebaseerd op waar gebeurde feiten en geeft een bikkelhard portret van een stukje samenleving in de gevangenis. Het stelletje gespuis waarvan de honden beslist geen brood lusten kent nog maar één aspect in het leven dat kennelijk ontroert: HET KIND. Een nieuweling -veroordeelt wegens kinderverkrachting- ondervindt dit aan

den lijve. Het gaat er beslist niet zachtzinnig aan toe."

(SHORT EYES, Miguel Pinero, Video Media)

"Moord en geweld contrasteren in The Killmachine met de schoonheid van Manilla. Een keiharde film met meedogenloze mannen, die met het leven van zichzelf en van anderen spelen. The Killmachine: geen wonder dat de Amerikaanse regering dit ten koste van zoveel mensenlevens in de doofpot wil houden."

(THE KILLMACHINE, William Girdler, Video Media)

"Een amusante film met goede actie en goed acteerwerk en veel goede muziek."

(OUTLAW BLUES, Richard T. Heffron, Video Movies Leerdam)

"De rest van de dag en de verdere angstaanjagende nacht is er maar één ding te doen, vluchten voor de onbekende gestalte. WAAR HEBBEN ZE MEE TE DOEN?????"

(DON'T GO IN THE WOODS... ALONE!, James Bryan, Telion)

"Lin en Hung zijn leerlingen van dezelfde Kung-Fu school. Na de dood van hun leraar scheiden zich hun wegen. Lin teruggekeerd bij de familie waar hij was grootgebracht ontdekt dat deze diep in de problemen zitten. Een lokale bendeleider en narcoticahandelaar zet de familie onder zware druk. Bij een conflict tussen deze familie en de gangster komt Lin tussenbeide, waarbij blijkt dat zijn oude vriend Hung het verkeerde pad is opgegaan. Na spannende en met actie gevulde gevechten delft het kwaad ten andere male het onderspit."

(LIGHTNING OF BRUCE LEE, Chung Kuo-Heng, Video Universal Holland)

"Een film rond de motorsport. Vol met erg spannende wedstrijden met veel motorgeweld. Het verhaal speelt zich af rond een zelfstandige coureur die in aanraking komt met een fabrikant die een revolutionaire motor ontwikkeld heeft en die hij de coureur wil laten testen. Alhoewel de coureur er niets van wil weten, doet hij het toch en wordt verliefd op de zuster van de fabrikant. De fabrikant verongelukt tijdens een proefrit en hieruit komen verwickelingen voort. Hij gaat proberen of het geluk in de liefde hem extra succes oplevert met die nieuwe revolutionaire motor."

(SIDEWINDER ONE, Earl Bellamy, Prisma Video)

"Niemand neemt de grijsaard serieus, maar hij heeft nog een troef achter zijn bevende hand die iedereen zal verbijsteren. Hij herinnert zich namelijk hoe hij zich heel vroeger heeft ontfermd over een klein zwart ventje. Edron do Nascimento. Het kereltje zou later wereldberoemd worden als de ongekroonde voetbalkoning PELE!"

(PELE THE MOVIE, Terrel Tannen, VFP)

"Schaars gekleed vluchtte zij de woning uit op zoek naar hulp. "De politie bellen" flitste het door haar hoofd. Terwijl zij een telefooncel

inrende en gehaast het nummer van de politie draaide, werd plotseling de deur van de cel geopend en een paar handen klemde zich rond haar keel."

(HUNCH BACK OF SOHO, ?, Butterfly Video)

"Een goede fee in dierenland bezit een toverstokje, waarvan het geluk in dierenland afhangt. Iedereen is vrolijk. Er wordt een stoet met kermiswagens verwacht. Dat belooft een groot feest te worden. Zwarte Kunst ('n aap) weet het toverstokje te bemachtigen. 'n Onweer barst los en ongeluk daalt over dierenland. Met behulp van de wijze uil wordt de toverkracht uitgeschakeld. Zwarte Kunst heeft zichzelf nu met het stokje aangeraakt en is nu versteend. Acteurs: Geheel door echte dieren 'gespeeld'."

(HET TOVERSTOKJE, Jean Tourane, Video Screen)

"Het struikgewas beweegt maar ze kunnen niets ontdekken en toch voelen ze dat er iets is. Plotseling duikt er een gedaante op en overschaduwde onze vrienden. Craig zakt dood inelkaar."

(DON'T GO IN THE WOODS... ALONE!, James Bryan, Telion)

"Een volgroeide circusbeer reist de gehele wereld rond en vermaakt de mensen met zijn kunsten. Op 'n dag in Moskou weet Gosha uit de trein te ontsnappen. Boeren in de omgeving proberen hem te doden, maar zijn trainer probeert hem terug te krijgen door het bespelen van z'n blaasinstrument. Met Gosha beleeft u vele avonturen en veel kijkgenot."

(GOSHA THE BEAR, ?, EVC)

"Deze schitterende kwaliteitsfilm zal de gehele familie blij en heel droevig tegelijk maken. Een prachtige hoofdrol van de grootste voetballer aller tijden (buiten Johan Cruyff misschien) PELE..."

(PELE THE MOVIE, Terrel Tannen, VFP)

"Onze nederlandse zangeres DIANNA MARCHALL heeft ook een glansrol, waarbij zij de gelegenheid krijgt haar songs ten gehore te brengen. SPEEDTRAP is een typische actionfilm met adembenemende achtervolgingen, stunts van de bovenste plank en spanning en sensatie te over. Neerstortende politiewagens van hoge bruggen; krankzinnige doorsteken van grote pijpleidingen; kantelende, brandende en gecrashte wagens, het kan niet op. Een zinderende spanning met zenuwslappende acties maken deze avontuurlijke film tot een heerlijk ontspannend avondje thuis."

(SPEEDTRAP, Earl Bellamy, Video Media)

"De vrees van velen is uitgekomen, de neutronenbom is gevallen. Gebouwen en plantengroei zijn gered maar mens en dier zijn omgekomen. Verspreid over Amerika zijn toch enige mensen blijven leven. We zien een missiepost waar enkele nonnen en een paar anderen gespaard zijn, voorts een jonge student die afscheid neemt van zijn overleden familie,

een gezin op een boerderij en een groep "hell's angels", motorduivels, die tot kannibalen gedegeneerd zijn en het land afschuimen op zoek naar vlees dat immers nergens meer te vinden is. Met de nonnetjes hebben ze weinig moeite maar de anderen slaan de handen ineen en gezamenlijk trachten ze de kannibalen om te brengen, wat niet anders kan omdat ze anders nooit met rust gelaten zullen worden."

(SURVIVAL ZONE, Percival Rubens, Pyramid)

"De Premonition gaat over het gezin van professor Miles Bennet, zijn vrouw Sheri en hun stiefdochtertje, Janie. De moeder van Janie, heeft 5 jaar in een krankzinnigengesticht gezeten. Zonder dat de Bennet's het wisten, is zij daar uit vrijgelaten. Met een vriend die zij in het gesticht had ontmoet, is zij bezig Janie te zoeken, en weer op te eisen.

Sheri, krijgt een bovennatuurlijke waarschuwing dat Janie bedreigd wordt.

Op een avond verschijnt Andrea, Janie's natuurlijke moeder, neemt de pop van Janie mee, die zij later liefkoost, al was het de baby zelf. Haar vriend doodt haar daarom. Janie's moeder krijgt een ingeving, en wordt geteisterd door de woede van Andrea.

Sheri krijgt een auto-ongeluk, zij komt in het ziekenhuis, Janie loopt weg en komt op de

kermis terecht, bij de vriend van Andrea.

Uit het ziekenhuis gekomen, krijgt Sheri de ingeving. Ze voelt de dood.

Het is niet Janie, maar Andrea.

Zij spoort het luik op. Om Janie terug te krijgen beveelt een collega professor, van Miles Bennett aan om in het openbaar het laatste muziekstuk van Andrea wat ze zelf geschreven heeft te spelen.

Jude, Andrea's vriend, vlucht ondertussen.

Hij wordt door de muziek aangetrokken. Janie hoort het, vlucht uit zijn caravan, loopt naar haar moeder.

Ondertussen ontdekt Miles dat Janie in de caravan is geweest, en dat er nog een lijk in de caravan ligt.

Op dat moment komt de politie, en de ban is gebroken."

(THE PREMONITION, Robert Allen Schnitzer, VML)

"DE DRIE GEKKEN. Deze film vertelt het verhaal van drie gekken. Zij beleven allerlei avonturen die zowel de kleintjes als de ouderen zullen amuseren. DE DRIE GEKKEN EN DE AUTO. Deze keer lijden de drie gekken ook aan de belangrijkste ziekte van deze eeuw; autowaanzin. Hun ongewone avonturen met de auto zijn zeer interessant. DE DRIE GEKKEN

EN DE GEKKE VROUW. De drie gekken krijgen nu te maken met het vrouwelijk geslacht. Zij behoort echter tot dezelfde hersenkatagorie als de drie gekken zelf. DE DRIE GEKKEN EN DE KOE. De drie gekken ontmoeten een bontgekleurde koe. Alles wat er over blijft van de koe is haar huid."

(THE THREE FOOLS, ?, Worldwide Video Productions)

"Een film vol verschrikkelijke met afschuw vertoonde opnamen."

(THE RIFFS III, Bruno Mattei, Films International)

"De Italiaanse dekhengst Sylvester Stallone in Kitty & Studs. Zie Stallone ook eens van een andere kant, 'Rambo' doet zijn naam eer aan, en rammen doet hij zeker. Stallone speelt in deze film de rol van 'Stud'. Zijn vriendin 'Kitty' (een liefhebster van echte kerels met veel spieren, en tevens een onverzadigbare poes) maakt het 'Stud' niet bepaald makkelijk. Of toch eigenlijk ook weer wel?"

(KITTY & STUDS, ?, WHC Video)

De redactie bedankt Oliver Kerkdijk, Fedor Kiebert en Patrick Soppe voor hun inzendingen.

MEESTER VAN HET GRUWELIJKE REALISME

RUGGERO DEODATO geïnterviewd door JOHN MARTIN

Klopt het dat u een muzikaal wonderkind was?

Toen ik zeven jaar oud was kon ik op mijn gehoor af bijna perfect het werk van Errol Gardner en Charlie Kunz, destijds twee bekende pianisten, naspelen. Ik ging op zomervakantie naar Denemarken en het gezin waarbij ik verbleef was verbonden aan een muzikaal genootschap, en van het een kwam het ander: ik trad enkele malen op met een zestigkoppig orkest. Toen ik weer terugkwam in Italië en mijn moeder over mijn succes vertelde, geloofde niemand me... dus ben ik in plaats van muzikant maar filmregisseur geworden.

Tijdens uw werkzaamheden als filmregisseur bouwde u een succesvolle carrière op in de reclamewereld. Hoe gingen die twee beroepen bij u samen?

Het is eerder het geval dat de cinema mijn werk in de reclame beïnvloedde. Wat dat betreft verschil ik veel van de mensen die in de reclamewereld werkzaam zijn.

U bent assistent geweest van regisseurs die qua opvattingen en werk ver van elkaar af staan, zoals de

beroemde neorealist Roberto Rossellini en de minder bekende exploitatiefilmer Antonio Margheriti. Zou men kunnen beweren dat uw eigen carrière als regisseur een versmelting is van deze stijlen?

Ja, mijn interesse in realisme komt voort uit het werken met Rossellini, en van Margheriti en enkele anderen vergaarde ik een gevoel voor het spectaculaire.

Hoe werkte u samen met Margheriti of Sergio Corbucci?

Ik heb lang samengewerkt met Corbucci, tijdens zo'n 17 films was ik zijn assistent. Hij was een intelligente en grappige man. Mijn herinneringen aan Margheriti zijn minder innig. Hij was een topregisseur op zijn manier, hij had niet veel assistentie nodig.

U werkte als assistent aan LA DANZA MACABRA/Castle Of Blood (1965). Hoe herinnert u zich Barbara Steele uit die film?

Ik kan me Barbara Steele nog heel goed herinneren. Ze wilde in die periode eigenlijk geen horrorfilms meer maken, want ze had met Fellini gewerkt (1) en was op zoek naar meer "belangrijke" films. Maar ze deed LA DANZA MACABRA toch, als een vriendendienst.

Kunt u ons iets vertellen over URSUS, IL TERRORE DEI KIRGHISI (2) en de spaghetti western DJANGO, waarvan u enkele gedeelten geregisseerd zou hebben?

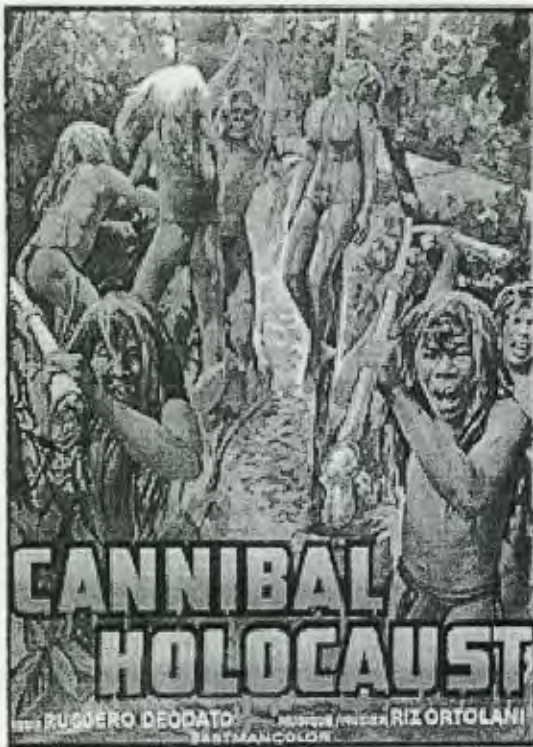
Na drie weken draaitijd van URSUS begon Margheriti een andere film te regisseren en liet het aan mij over om URSUS af te maken. Wat DJANGO betreft, regisseerde ik alle scènes die in Spanje werden opgenomen. Het gigantische succes van DJANGO was een enorme impuls voor de carrières van de regisseur Sergio Corbucci en de acteurs, waaronder natuurlijk Franco Nero... iedereen werd beroemd behalve ikzelf. Hier heb ik erg onder geleden.

Waarschijnlijk hadden de wrede scènes uit DJANGO invloed op de compromisloze films die u later zelf zou gaan maken?

Jazeker, zonder enige twijfel.

Een van uw eerste films, UOMINI SI NASCE, POLIZIOTTI SI MUORE/Live Like A Cop, Die Like A Man (3), was een keiharde DIRTY HARRY-achtige politiethriller. Wat vindt u van de critici die dit Italiaanse filmgenre

"fascistisch" noemden?

Ik geloof dat die periode in de jaren '70 om gewelddadige films vroeg. Verscheidene Italiaanse filmregisseurs werkten in dit genre, en ik denk niet dat het allemaal fascistisch waren. Was Mario Monicelli, die grote regisseur en fakkeldrager van links georiënteerde cinema, een fascist omdat hij UN BORGHESE PICCOLO, PICCOLO (4) maakte? Dat geloof ik niet. Cinema is een weerspiegeling van de tijd waarin we leven, en in de jaren '70 gaf de cinema het geweld van alledag weer.

Er is nogal wat discussie gevoerd tussen u en Umberto Lenzi over de vraag wie er nu de ware "vader" van de Italiaanse kannibalenfilm is.

Umberto Lenzi maakte een kannibalenfilm voor mijn L'ULTIMO MONDO CANNIBALE/The Last Cannibal World (1976), maar niemand heeft die film gezien (5). THE LAST CANNIBAL WORLD werd verkocht aan vele buitenlandse distributeurs en dit zorgde ervoor dat het bewuste genre in de steigers werd gezet.

Bent u verrast dat CANNIBAL HOLOCAUST (1979) zo'n cultfilm is geworden, en weet u dat de Britse media nog regelmatig naar deze film verwijst als een "snuff-film"?

Ik heb veel problemen gehad toen CANNIBAL HOLOCAUST werd uitgebracht, maar de ware status van de film is tegenwoordig alom aanvaard. De Britten hebben me altijd aangevallen wegens het geweld tegen dieren dat de film toont, dus laat het me nog één keer herhalen: de enige dieren die gedood werden, stonden op het menu van de Indianen, dus hun lot stond al lang vast.

Heeft u vanwege de vele problemen ooit spijt gehad dat u CANNIBAL HOLOCAUST heeft gemaakt?

Absoluut niet! De film weerspiegelt het gewelddadige klimaat dat destijds in Italië heerste, het is een film van zijn tijd, spontaan en uniek. Ik houd veel van CANNIBAL HOLOCAUST en het is de enige film uit mijn oeuvre die ik met plezier opnieuw kan bekijken.

Wat was er moeilijk aan het maken van de opnamen in het Amazonegebied en hoe kwam u op het idee om porno-acteur Riccardo Bolla (beter bekend onder zijn pseudoniem "Robert Kerman") de hoofdrol te geven?

De Amazone is een zeer ruig gebied, dus we kregen met veel problemen te maken. De rivier bleef onze sets overstromen, overal zaten slangen. Bovendien zaten we middenin cocaine country! Ik kwam er pas onlangs achter dat Kerman destijds een bekende pornoacteur was, en ik kon het echt niet geloven. Ik bedoel, tijdens de naaktsceens in mijn film zag hij er niet bepaald zwaar geschapen uit!

Werkte Lamberto Bava mee aan deze film of niet? Er zijn verschillende verhalen bekend...

Nee. Lamberto Bava werkte niet mee aan CANNIBAL HOLOCAUST. We plaatsten zijn naam op de aftiteling zodat we op het juiste aantal Italiaanse medewerkers kwamen om aan de belastingregels van een Italiaanse filmproductie te voldoen. Mijn assistent tijdens deze film was Salvo Basile, die ook in de film acteert. Hij speelt de rol van Kerman's gids.

Er blijven geruchten de ronde doen over CANNIBAL HOLOCAUST 2. Zou u aan een vervolg willen meewerken?

Ik heb er nooit over nagedacht om een vervolg te maken. Zoals ik al zei, de film is een unicum, iets dat je nooit meer kan herhalen.

U heeft gezegd dat CANNIBAL HOLOCAUST zo krachtig overkomt vanwege "de botsing tussen twee verschillende culturen". Is dat ook niet het geval met LA CASA SPERDUTA NEL PARCO/The House On The Edge Of The Park (1980)?

Ik vind niet dat deze twee films veel overeenkomsten hebben.

Maar LA CASA SPERDUTA NEL PARCO gebruikt net als CANNIBAL HOLOCAUST dezelfde gimmick: gruwelijke beelden worden voorzien van aangename,

melodieuze muziek.

Ja, dat klopt. Ik dacht dat dit idee heel effectief kon zijn, dus verzekerde ik me van de medewerking van Riz Ortolani, die dit concept ook had gebruikt bij zijn muziek voor MONDO CANE (6).

Klopt het dat u met LA CASA problemen kreeg met Lorraine De Selle, omdat ze niet naakt voor de camera wilde verschijnen?

Sommige mensen houden ervan om de geschiedenis te herschrijven. Ik heb gehoord dat ik sommige actrices zou hebben gedwongen zich uit te kleden, en ze werden uiteindelijk pornosterren!

Hoe herinnert u zich de twee hoofdrolspelers van LA CASA, Giovanni Lombardo Radice (ook bekend als "John Morghen") en David Hess?

Ik heb Giovanni Lombardo Radice gebruikt in meerdere films als acteur en we hebben ook samengewerkt aan scenario's. Ook David Hess heeft in enkele van mijn films gespeeld, maar uiteindelijk ontdekte ik zijn ware aard, en hij is eigenlijk een onprettig heerschap. Daarom wil ik niets meer met hem te maken hebben.

Sommige mensen kunnen het zich moeilijk voorstellen dat een regisseur van zulke rauwe films ook iets sentimenteels als LAST FEELINGS kan maken.

Ik ben een uiterst sentimenteel mens! De films die ik voor TV heb gemaakt zijn allesbehalve gewelddadig.

Heeft u twee verschillende versies van INFERNO IN DIRETTA/Cut And Run (1985) opgenomen?

Nee, dat er verschillende versies op de markt zijn is het werk van distributeurs uit verschillende landen, die de film opnieuw monteren om hem aan te passen aan de specifieke eisen van hun markt.

Klopt het dat u CUT AND RUN heeft overgenomen van Wes Craven?

Ja, dat is correct. De producenten hadden aanvankelijk Wes Craven als regisseur van dit project gekozen, en samen hadden ze al enkele locaties in Colombia gescout. Maar ik koos er uiteindelijk voor om de film in Venezuela op te nemen.

Hoe werkte u samen met Michael Berryman?

Michael is een schitterende vent, met wie ik drie films heb gemaakt. Elke keer als ik iemand met zijn soort fysieke kenmerken nodig heb, bel ik hem op.

Wat was uw ervaring om met Golan en Globus te werken aan THE BARBARIANS?

Uitstekend. THE BARBARIANS was een zeer succesvolle film, en was ook nog leuk om te maken. Golan en Globus hadden in die periode problemen met de meeste van hun producties, maar mijn film was een van de weinige waarmee ze succes hadden.

Wat vindt u van de prachtige actrice Edwige Fenech, die in uw horrorthriller OFF BALANCE (1987) speelde?

Ze is een grandioze vrouw, die de tand des tijds heeft weten te weerstaan door alleen zeep en water te gebruiken.

Klopt het dat DIAL: HELP (1990) oorspronkelijk werd geschreven voor Dario Argento?

Niet dat ik weet. Argento's vaste scenarioschrijver Franco Ferrini stelde dit project aan mij voor, maar het kan natuurlijk dat hij het er ook met Dario over heeft gehad.

De hoofdrol in DIAL: HELP werd gespeeld door Charlotte Lewis, die later toegaf destijds een groot drugsprobleem te hebben gehad. Hoe werkte u met haar samen?

Ze was erg moeilijk in de omgang en kreeg aan de lopende band woedeaanvallen... Ik was niet op de hoogte van een drugsprobleem, maar ik herinner me dat ze geobsedeerd was door dieëten. Waarschijnlijk leed ze aan anorexia.

Hoe verliepen de opnamen van THE WASHING MACHINE (1994, zie CO #9) in Hongarije, een voormalig communistisch land dat grote sociale veranderingen ondergaat?

Dat was een geweldige ervaring. De mensen in Boedapest zijn fantastisch. Ze spreken natuurlijk veel over de machtswisseling en beweren vaak dat ze er onder de communisten beter aan toe waren!

De Italiaanse filmindustrie is de laatste jaren in een ernstige crisis geraakt. Ziet u enige toekomstperspectieven?

Natuurlijk hoop ik dat er ooit weer wat leven in de brouwerij komt. Nadat ik zoveel TV-series heb gemaakt, wil ik mijn fans weer eens iets nieuws in de bioscoop laten zien.

Wat heeft u de laatste tijd zoal gedaan?

Ik heb een TV-serie in Afrika geschoten, THINKING ABOUT AFRICA getiteld, en daar ik ben zo'n beetje een jaar mee bezig geweest. (7)

Luigi Montefiori heeft u ooit eens omschreven als "een sympathieke gek"... hoe ziet u dat?

Weet je, Luigi is niet de enige die me zo heeft genoemd. Natuurlijk zie ik het als een groot compliment.

Noten:

(1) In Federico Fellini's klassieker 8½ (1962)

speelt Barbara Steele de rol van Gloria Morin.

(2) URSUS IL TERRORE DEI KIRGHISI (1964) is een zogeheten *peplum*, een avonturenfilm die zich in de oudheid afspeelt, met Reg Park en Ettore Manni, twee toppers uit dit genre dat in de eerste helft van de jaren zestig grote populariteit genoot. In Nederland stond dit genre bekend als "sandalenfilm".

(3) LIVE LIKE A COP, DIE LIKE A MAN (1976) is een zeer reactionaire en cynische politiefilm met Ray Lovelock en Marc Porel.

(4) In UN BORGHESE PICCOLO, PICCOLO (1976) speelde de grote Italiaanse komiek Alberto Sordi voor het eerst een pure dramatische rol, en met veel succes. Wanneer Deodato een vergelijking maakt tussen zijn eigen werk en dat van de uitstekende regisseur Mario Monicelli, kan men dit een hoogst ongelukkige noemen. Monicelli's oeuvre kenmerkt zich door een knappe versmelting van zo'n beetje alle genres die men kan bedenken, en in zijn imposante oeuvre maken vele grote sterren en vermaarde technici van de Italiaanse cinema hun opwachting.

(5) Dit is geen nette opmerking van meneer Deodato. De film die hij bedoelt, IL PAESE DEL SESSO SELVAGGIO/Deep River Savages (1973) is zonder enige twijfel de allereerste Italiaanse kannibalenfilm, en lang niet zo slecht en obscuur als hij de lezers wil doen geloven. Umberto Lenzi moet de twijfelachtige eer toekomen dat hij eigenhandig een Italiaans filmgenre heeft geschapen.

(6) MONDO CANE (1963) was de eerste Italiaanse *shockumentary* en bij uitkomst een fenomeen. De begeleidende muziek was prachtig en van de hand van meester Riz Ortolani. Van het themanummer "More" werden wereldwijd maar liefst vier miljoen exemplaren op single verkocht.

(7) PENSANDO ALL'AFRICA/Thinking About Africa is een serie van maar liefst 12 delen die elk 90 minuten duren. Ze werden in 1999 uitgezonden op de Italiaanse TV-zender Mediaset. Deodato heeft in zijn lange carrière heel veel reclamespotjes en TV-series gemaakt, zoals het zeer populaire IL TRIANGOLO ROSSO (1969) en de "Twilight Zone"-achtige serie ALL'ULTIMO MINUTO dat van 1971 tot en met 1973 werd uitgezonden.

Filmografie en Nederlandse videografie van Ruggero Deodato (geboren 7 mei 1939): (eerst vermeld is de originele Italiaanse titel, dan de eventuele exporttitel, eventuele pseudoniemen, genre, Nederlandse videodistributeur en aanvullende informatie over de beeldkwaliteit)

1964

URSUS IL TERRORE DEI KIRGHISI/Hercules Prisoner of Evil. Peplum.

1968

FENOMENAL E IL TESORO DI TUTANKAMEN/Phenomenal and the Treasure of Tutankamen. Geregisseerd onder het pseudoniem Roger Rockfeller. Actiehelden-parodie.

GUNGALA, LA PANTERA NUDA. Pseudoniem Roger Rockfeller. Avonturenfilm.

DONNE... BOTTE E BERSAGLIERI/Man Only Cries For Love. Musical-achtige komedie. VACANZE SULLA COSTA SMERALDA. Komedie.

1969

I QUATTRO DEL PATER NOSTER. Spaghetti-western.

ZENABEL. Erotisch drama.

1975

ONDATA DI PIACERE/Waves of Lust. Erotisch drama.

1976

UOMINI SI NASCE, POLIZIOTTI SI MUORE/Live Like A Cop, Die Like A Man. Politie/actie. Uitgebracht door Video Star als HET RECHT IN EIGEN HAND. Dit is een lelijke full screen versie.

ULTIMO MONDO CANNIBALE/Last Cannibal World, Cannibal en The Last Survivor. Kannibalenfilm. Uitgebracht door Empire Video als DE LAATSTEN DER KANNIBALEN.

1977

L'ULTIMO SAPORE DELL'ARIA/Last

Feelings. Melodrama.

1979

CONCORDE AFFAIR '79/Concorde Affair. Aktie. Uitgebracht door EVC als CONCORDE AFFAIR. Goede kwaliteit, letterboxed.

1980

CANNIBAL HOLOCAUST/Cannibal Holocaust. Kannibalenfilm. Uitgebracht onder dezelfde titel door Cult Epics (ook op Laser Disc). Goede kwaliteit, letterboxed.

LA CASA SPERDUTA NEL PARCO/House on the Edge of the Park. Horror/thriller. Uitgebracht door Sunrise Tapes als THE HOUSE AT THE EDGE OF THE PARK. Goede kwaliteit, letterboxed.

1983

I PREDATORI DI ATLANTIDE/The Atlantis Interceptors. Pseudoniem Roger Franklin. SF-aktie.

1985

INFERNO IN DIRETTA/Cut And Run. Aktie/avontuur.

1986

CAMPING DEL TERRORE/Body Count. Horror. Uitgebracht door International Home Video als BODY COUNT. Goede kwaliteit. LO SCRIGNO DEI MILLE DIAMANTI/The Lone Runner. Avontuur. Uitgebracht als FLASHFIGHTER, distributeur onbekend.

1987

THE BARBARIANS & CO./The Barbarians. Avontuur. Uitgebracht als THE BARBARIANS, distributeur onbekend.

1988

UN DELITTO POCO COMUNE/Phantom of Death. Horror/thriller. Uitgebracht door Jaguar Video als OFF BALANCE. Goede

kwaliteit.

MINACCIA D'AMORE/Dial: Help. Fantasie/thriller. Uitgebracht door Video Screen als DIAL: HELP. Goede kwaliteit.

1992

MAMMA CI PENSO IO/Mom I Can Do It. Kinderfilm.

1993

VORTICE MORTALE/The Washing Machine. Sexy thriller. Uitgebracht door Domestic Film Corporation als THE WASHING MACHINE. Letterboxed, zeer goede kwaliteit.

Noten en videografie door Mike Lebbing.

Filmografie door Julian Grainger.

C'ERA UNA VOLTA IL DELIRIUM

Een tientraps-filmtrip naar de jaren zestig

Twee mannen, een krat bier en een stapel videotapes, dat zijn de vaste ingrediënten van een reeks ontmoetingen tussen twee fanzine redacteuren die het hedendaagse filmaanbod regelmatig de rug toekeren, om zich aan de kleurrijke filmgeschiedenis van de jaren zestig te laven. Camera Obscura wordt vertegenwoordigd door Mike Lebbing, Schokkend Nieuws is present met Bart van der Put, die in onderstaande impressie een lofzang op de paarsgroene revolutie brengt.

Het begint meestal met een zeurend geknaag in de knar, een ondefiniceerbaar gevoel dat er op duidt dat het tijd wordt om het hedendaagse leven resoluut de rug toe te keren. De jaren negentig, het nieuwe millennium, het is allemaal leuk en aardig, maar als het om bizarre uitwassen van de populaire cultuur gaat worden we maar karig bedeed. Het kan natuurlijk aan de leeftijd liggen. Voor een dertiger, die er ooit tien jaar lang een dagtaak aan had om van het leven een feest te maken, ziet de wereld er ongetwijfeld anders uit dan voor iemand die daar op dit moment mee bezig is. Maar goed, dat geknaag laat zich niet onderdrukken, en er is een probaat middel tegen de onrust in de kop. Eerst worden de agenda's getrokken en prikken we een weekend, waar ik vervolgens reikhalzend naar uitkijk: even weg uit Amsterdam, terug naar de sixties. Die bevinden zich volgens de regels van het ritueel in een buitenwijk in Groningen. De trein wordt een tijdsmachine, en dat is mooi. De bagage bestaat voornamelijk uit videotapes gevuld met psychedelica, die ik in de nachtelijke uren, maar soms ook 's middags van de kabel heb geplukt. Wie het televisie aanbod goed uitpluist stuit met enige regelmaat op oude juweeltjes, al doen programmagidsen vaak anders vermoeden. Hedendaagse filmomschrijvingen zijn gericht op de smaak van een breed en eigentijds publiek, wie van aberraties uit de oude doos houdt doet er dus verstandig aan het oordeel te negeren en

zich te laten leiden door namen van de betrokkenen, land van herkomst, productiejaar en genre. Als ik zie dat pakweg SBS6 op een donderdagmiddag een spionagefilm of een obscure komedie uit 1968 uitzendt, dan weet ik genoeg. En niet gaan zeuren wanneer een film alleen in een Duitse nasynchronisatie wordt uitgezonden, de Duitse zenders vertonen vaak de mooiste filmkopieën, waarvan de voor

psychedelica essentiële kleurenpracht de beeldbuis in vuur en vlam zet, en ze zenden dat fraais bovendien widescreen uit.

Mijn gastheer heeft andere bronnen: hij betreft zijn tapes via bevriende verzamelaars en struint rommelmarkten af. Het resultaat van de verzameldrift is een prachtige collectie, waaruit een verborgen filmgeschiedenis opdoemt, waarin genrefilms uit Italië, Duitsland, Frankrijk en Spanje de toon zetten. Dat zal voor vaste lezers van Camera Obscura geen verrassing zijn, deze

laatste editie van zijn fanzine levert opnieuw het bewijs dat Mike niet zal rusten voor het laatste pareltje is opgevestigd, uitgeplozen en toegelicht. Een nobel streven, dat navolging verdient, want een nieuw millennium mag zijn aangebroken, de filmgeschiedenis van de vorige eeuw is nog altijd rijk aan vergeten juweeltjes die het verdienen om gezien te worden.

Fab and Groovy

Tegenwoordig gaan hele volksstammen plat voor AUSTIN POWERS, maar naar de bron terugkeren is er voor de meesten niet bij. De jaren negentig waren de jaren van de samplecultuur, die zowel op muziek- als filmgebied opgang maakte. Wanneer ik een nummer van Beck hoor roep ik vaak dat ik van bepaalde gitaar-riffs het origineel uit de jaren zestig in de kast heb staan, waarvoor ik meer waardering kan opbrengen. Ik weet, dat is aan dovemansoren gericht. De sixties zijn voorbij en een muzikant als Beck is voor velen een genie, omdat hij de schatkamer behendig plundert en eigen spoorwerk van de luisteraar overbodig maakt. Ik zet liever een obscure sixties verzamelaar op. Dat neemt niet weg dat ik toch graag naar AUSTIN POWERS kijk. Komiek Mike Meyers mag misschien de draak steken met de flower power, psychedelica en seksuele revolutie van toen, er spreekt liefde uit zijn creatie, mede dankzij de inzet van regisseur Jay Roach, die al jaren een liefhebber was voor hij films ging maken. Ik vermoedt dat Meyers en Roach een achtergrond hebben die niet veel van de mijne verschilt.

Ik ben van 1963 en heb de periode op filmgebied dus niet echt meegemaakt, en wat ik later nog erger vond: ik heb de psychedelische revolutie gemist. Midden jaren tachtig pleegde ik een flinke inhaalslag in het nachtlevens van Amsterdam. Met een tiental geestverwanten werd een disco uit de jaren zestig herschapen,

Uiteraard komt deze still van Raquel Welch in *FATHOM* uit de collectie van Bart!

in een kraakpand. In club Armadillo draaiden we uitsluitend sixties muziek, oude en nieuwe, uit alle windstreken, want er was op meer plaatsen een revival aan de gang. Een band als Oasis heeft het wiel niet als eerste opnieuw uitgevonden, talloze bandjes gingen hen midden jaren tachtig voor. Ik was in 1985 twee weken in Londen en bezocht elke avond een andere sixties discotheek, geheel in stijl ingericht en gevuld met mensen die recht uit een "far out movie for the fab and groovy" leken te zijn gestapt. Voor de jongere lezers: het was alsof ik vijftien jaar voor de films al in de nachtclubs uit de twee delen *AUSTIN POWERS* rondliep. En ja, ik droeg een flitsend coltruije en mijn haar was lang, en die tientallen klonen van Emma Peel uit *De Wrekers* waren allemaal even mooi.

Superklaus

Ik ben blij dat ik mijn jaren zestig een tweede keer wel intensief heb beleefd en kijk er graag op terug. En dat is een van de redenen waarom ik zoveel van films uit die periode houd. Een andere is de onmiskenbare invloed van de experimentele kunst, mode en popcultuur op de vormgeving, inhoud en eventuele boodschap van de films. De muziek, de kleren en de kleuren zijn meestal prachtig, maar wat belangrijker is: alles mag, bizarre vondsten zijn meer dan welkom, zolang het maar een amusante film oplevert. En als we het inhoudelijk niet al te gek kunnen maken, of door de financier aan generegels gebonden zijn, dan pakken we de zaken in ieder geval vakkundig en met humor aan. En huren we wat leuke acteurs in: geef ons een goeie Klaus Kinski en het is genieten geblazen. Zeker na het lezen van zijn foutief getitelde autobiografie *Ich brauche liebe*, waarin hij op iedere pagina laat weten dat hij geen liefde maar een *heißes Fötchen* zoekt, en vol trots plastisch vermeldt dat hij ze overal vindt en volspuit. De seksuele revolutie baarde veel kindjes, maar er was maar een Kinski. Om een Duitse bier reclame te parafraseren: *Superklaus, alles waß ein Klaus braucht!*

We kwamen hem tegen in meerdere fraaie verfilmingen van het werk van misdaadauteur Edgar Wallace, waarin hij zich altijd hoogst verdacht gedraagt. Zoiets kun je aan Klaus wel overlaten: schichtig uit zijn ooghoeken staren, nerveus krullen met die monumentale lippen, dialogen onverhoedse opvliegers geven, Kinski heeft het tot een hoogst vermakelijke kunst

verheven. Zo denken wij er over; waar menigeen het arsenaal aan nerveuze tics als geschmier afdoet. Wat nou geschmier? Wie wil zien wat schmieren is moet zijn tegenstander in bijvoorbeeld *DIE BLAUE HAND* eens goed bekijken: Siegfried Schürenberg, regelmatig aanwezig als Sir John, de adellijke speurneus die iedere snoodaard in de climax bij de kladden pakt, om de toegesnelde hermandad met een jolig geblaf "Abführen!" het vuile werk te laten opknappen. We doopten hem *Der Schmierende Irre*, want Schürenberg gedraagt zich altijd alsof hij

in een klucht met John Lanting zit en zijn tegenspelers wil overtroeven. Met zo'n acteur krijg je altijd waar voor je geld. "Scheer je weg kwast, ik ben de ster van de film!", zo lijkt hij te zeggen. En dat is leuk, al laten de amusante Wallace films zich niet echt onder de noemer psychedelica rangschikken. Maar wie in twee dagen een tientraps-filmtrip naar het krankzinnige hart van de jaren zestig onderneemt, doet er verstandig aan met een conventionele titel te beginnen. Het maakt de gekte die komen gaat beslist verrassender.

Down with pants

Dat echte sterren zich in de jaren zestig niet te goed vonden voor hoogst vermakelijke psychedelica blijkt uit het Britse *THE MAGIC CHRISTIAN* (1970), een zot festijn dat sterk beïnvloed lijkt door de films die Richard Lester met The Beatles maakte. Drummer Ringo Starr speelt een vagebond die door miljonair Sir Guy Grand uit zijn slaapzak in het park geplukt wordt om de rol van geadopteerde zoon te vervullen. Peter Sellers pakt weer eens geweldig uit als de miljonair, maar de film dankt zijn magie vooral aan het volstrekt onvoorspelbare scenario, dat serieuze kritiek tegen het kapitalisme en de wapenwedloop herbergt, al raakt die volkomen ondergesneeuwd door de komische escapades van de twee sterren. Met zijn aangenomen zoon bedenkt de miljonair een reeks maffe experimenten, die moet aantonen dat geld corrumpeert, culminerend in de stunt "duik naar gratis geld in een zwembad vol stront". Niemand kon destijds bevroeden dat dit laatste onderdeel het ooit nog tot kijkcijferkanon op de Japanse televisie zou schoppen. De climax van de film voltrekt zich op het luxe partyschip *The Magic Christian*, waar een imposant geklede Raquel Welch, *sixties babe par excellence*, met zweep

Rechts de "schmierende Irre" Siegfried Schürenberg

de galleislaven aanvoert, waar Christopher Lee plotseling als Dracula rondrent en waar de muren voorzien zijn van koddig hippe slogans als "down with pants!". Hier regeert de waanzin, met dank aan roman- en scenarioschrijver Terry Southern, een sleutelfiguur van het decennium. Hij schreef bekende klassiekers als *DR. STRANGELOVE*, *BARBARELLA* en *EASY RIDER*, en tekende ook voor *THE LOVED ONE* (1965), een krankzinnige verfilming van het boek van Evelyn Waugh.

Aangeprezen met de slogan "The picture with something to offend everyone" is *THE LOVED ONE* een genadeloze afrekening met het oppervlakkig commerciële karakter van de Amerikaanse maatschappij in het algemeen en Hollywood in het bijzonder, gesymboliseerd door het uitvaartwezen. De held is een schuchtere jonge Brit, die tijdens een logeerpartij bij oom John Gielgud op diens ontzielde lichaam stuit. De oom werkt als decorschilder bij een filmmaatschappij en krijgt de bons, waarna hij zichzelf op typisch Californische wijze aan de duikplank van zijn zwembad opknoopt. Het lichaam belandt bij *Whispering Glades*, een begrafenisonderneming met de allure van een Hollywood spektakelfilm met gotisch sausje, waar aflegger mister Joyboy het bewijzen van de laatste eer tot een kunst verheven heeft en zijn beste leerling iets moois lijkt te krijgen met de jonge nabestaande. Talloze merkwaardige episodes wisselen elkaar af, maar tussen de regels door wordt duidelijk hoe Waugh en Southern tegen Hollywood aankeken: de begrafenisonderneming blijkt heimelijk in handen van een studiobaas, die de lijken liever kwijt is. "We have to find a way to get those stiff's off my property!", brult hij uit, waarna hij met de slogan "resurrection now" lijken in een raket stopt om ze direkt naar de hemel te schieten. Ja, *THE LOVED ONE* is een film die zijn reputatie volledig waarmaakt: ver voor het schofferen van goede smaak en zeden gemeengoed werd pakt Southern en regisseur Tony Richardson al magistraal uit. We vielen van de ene verbazing in de andere, met dank aan de BBC, die de film op een doordeweekse nacht zomaar op het programma zette.

Paars alarm

Wie wil weten waar Austin Powers de mosterd vandaan haalde is bij Derek Flint aan het juiste adres. Met *OUR MAN FLINT* (1966) en het superieure vervolg *IN LIKE FLINT* (1967) geeft James Coburn een heerlijke mopje James Bond op zijn Amerikaans weg: hij is de voor vrouwen onweerstaanbare superspion, wetenschapper en karatekampioen, gezegend met een perfect uitgebalanceerde combinatie van machismo en zelfspot. De eerste avonturen van de beste agent van de geheime organisatie Z.O.W.I.E. zijn zeker komisch, maar het consequente gebruik van studiodecors berooft de film van het exotisch cosmopolitische karakter dat de Bond films zo leuk maakt, een euvel dat de opvolger niet heeft. Daarin wordt de held geïntroduceerd tijdens een geslaagde poging om met een dolfin te praten, waarbij een kwetterende Coburn zichzelf onsterfelijk belachelijk maakt, en neemt hij het

Kinski ist immer richtig drauf!

op tegen een genootschap van vrouwen, dat met gedrogeerde cosmetica de wereld wil overnemen. Wanneer ze daar in lijken te slagen roept Flint chef heel eigentijds "purple alert! purple alert!", alvorens zijn buitenproportionele en knalrode telefoontoestel met hetzelfde aanstekelijke deuntje rinkelt als de intercom van Austin Powers jaren later zal doen. En in het vanzelfsprekend in een vulkaan gesitueerde hoofdkwartier van de dames loopt Flint pardoos een hippe disco binnen, zodat Coburn zich op de dansvloer alweer idioot kan gedragen. Wie de Bond van de jaren zestig prefereert en een nieuw shot zoekt is bij Flint aan het juiste adres. Coburn zat ook al in *THE LOVED ONE*, maar zijn finest hour en een van de beste sixties parels is *THE PRESIDENT'S ANALYST* (1967), een film die bol staat van de paranoia en daarmee de klassiekers van de jaren zeventig de pas afsneed. Hier is Coburn een zweverige psychiater die zijn praktijk opgeeft om de Amerikaanse president bij te staan, waarna alle geheime diensten van de wereld hem proberen in te lijven en hij dag en nacht overvallen wordt door het presidentiële alarm, dat zelfs vanuit een bord soep opklinkt. Wanneer hij moet onderduiken doet hij dat eerst in een hippiecommune, waar het slikken van lsd in een hip feest uitmondt, en later bij een typisch Amerikaans gezin, waarin de vader meer liefde voor zijn hifistereo installatie dan voor zijn kroost koestert. Het complot dat de psychiater ontrafelt is te bizar voor woorden, maar krijgt in het huidige telecomtijdperk een profetische waarde, waarmee regisseur en scenarioschrijver Theodore J. Flicker gerust een visionair genoemd mag worden. Een film die zo verbonden is met de tijdgeest van toen en vol zit met bizarre vondsten en trefzekere grappen, maar ook nu nog zinnige kanttekeningen bij actuele kwesties plaatst, dat is een film om te koesteren. Hopelijk zien we hem nog eens terug op een mooie widescreen dvd, tot die tijd volstaan de tapes die ik op een zondagochtend bij SBS6 en later op een maandagnacht bij de BBC volggoide.

Swingend Rome

Dat de gekte van de jaren zestig ook in Italië zijn sporen naliet blijkt uit twee relatief obscure hoogtepunten van de cinema psychedelica. Het spionagethema dat Derek Flint zo vaardig op

de hak nam werd door regisseur Elio Petri pas echt goed door de mangel gehaald in *LA DECIMA VITTIMA* (1965). De futuristische satire schetst een toekomst waarin een wereldregering in de behoefte aan geweld voorziet met een competitie tussen de beste doders van de verschillende continenten. Ursula Andress komt voor Noord-Amerika uit tegen een kort geblondeerde Marcello Mastroianni, die in een swingend Rome een thuiswedstrijd speelt en mogelijk daarom meer met bijzaken dan met de jacht bezig is. Het aanstekelijke verleidingsritueel tussen de twee goddelijke moordenaars wordt terloops onderbroken voor een kerkdienst bij de sekte van de zoonanbidders, waar Marcello natuurlijk op het strand de kansel beklimt en zijn preek ruw verstoord wordt door een meute als arbeiders uitgedoste demonstranten. "Ach daar hebben we dat vervelende, neorealistische gepeupel weer", aldus een hilarische Marcello, die daarmee Petri's afkeer van de bejubelde sociale drama's van Rossellini en consorten verwoordt. Maatschappijkritiek is een mooi ding, zo lijkt Petri te zeggen, maar zonder humor blijft het onverteerbaar. En hij levert met *LA DECIMA VITTIMA* het beste bewijs: commercie, politiek en wapengekletter krijgen er flink van langs, maar preken is er niet bij. Liever plaatst hij zijn fantastisch geklede sterren tegen fraaie op-art decors, verandert hij geweldsuitbarstingen in abstract ballet en laat hij de psychedelische jazz van Piero Piccioni het hoogste woord voeren. In een woord: heerlijk.

Dat uitgerekend Tinto Brass ook op de paarsgroene trein sprong wekt gezien zijn huidige status als de Italiaanse Russ Meyer enige verbazing. Waar hij de laatste twintig jaar louter blote konten filmt, leverde hij met *L'URLO* (de schreeuw) zowaar een revolutionair pamflet af. Zelden zagen we zo'n curieus theatrale potpourri: wat begint met een wilde rondedans bij een brandende bus, loopt via een orgie in het hotel van een dikke en ruftende castrat en een onderhoud met een filosofische kannibaal naar een gevangenis, waar ster Tina Aumont een uitbraak ontketent met de gezongen mantra "to break, broke, broken". Die mantra wordt eindeloos herhaald, als betrof het een Engelse taalles voor slechte verstaanders, en bezorgt de kijker een merkwaardige roes die iedere gedachte over diepere betekenissen vakkundig in de kiem smoort. *L'URLO* (1968) is daarmee een krankzinnige film, die een aardige draai aan de tijdgeest geeft: wij zijn tegen, maar laten we eerst een feest bouwen voor we ons en ons publiek vervelen of de harde hand van orde en gezag iedere uitspatting onmogelijk maakt. Daar is geen speld tussen te krijgen: die Tinto Brass wist verdomd goed waar het leven om draait.

Sprekende koe

Geen sixties-sessie is compleet zonder fuzzgitaren, zoetgevooisde zangstemmen, opzweepende beatmuziek en teksten die alleen onder invloed van lsd op waarde geschat kunnen worden. De kindvriendelijke tv-serie rond *The Monkees*, die doorzichtig Amerikaanse Beatles kloon, mag misschien weinigt goeds beloven, de

film rond het kwartet stelt op dat vlak niet teleur. Tripper Jack Nicholson schreef het scenario, zoals hij dat ook deed voor het waanzinnige lsd-pamflet *THE TRIP*, Bob Rafelson tekende voor de regie. Vanzelfsprekend: Rafelson had het beatbandje tenslotte zelf bedacht. Maar waar zijn tv-serie vooral flauw was, kwam de paarsgroene waarheid in *HEAD* (1968) in alle hevigheid naar boven en kreeg de band naast oprechte zelfspot bovendien betere liedjes aangereikt dan het hitparadewerk waarmee ze doorgaans goede sier maakten. Zoals gebruikelijk schittert een conventioneel plot door afwezigheid: de Monkees verplaatsen zich zingend en dansend door een reeks bizarre sketches, waarbij de regisseur en de scenarioschrijver zich terloops met hen bemoeien en Frank Zappa met een sprekende koe opduikt. Frank Zappa met een verbaal begaafde koe, kom daar nog maar eens om in het huidige filmaanbod!

Mister Joyboy, Derek Flint, Marcello en Ursula, de filosofische kannibaal, Klaus Kinski, Sir Guy Grand en *The Monkees*, het werden de helden van ons ritueel. De films waarin ze opdoken staan geen van allen als meesterwerk te boek, maar bieden een aanstekelijke staalkaart van een cinema die zich weinig van regels aantrok, die soms de revolutie predikte, maar de amusementswaarde nooit uit het oog verloor. De jaren zestig worden op filmgebied vooral geassocieerd met Fellini, Antonioni en de *Nouvelle Vague*, maar zoals Beck en Austin Powers alleen die elementen gebruiken die in hun straatje passen, zo doet men de cinema van toen tekort als de van iedere pretentie gespeende parels die iets minder opzien baarden volledig genegeerd worden. Maar vergeet mijn particuliere en strikt academische ergernis over de gestaalde kaders van filmhistorici en -wetenschappers, die hardnekkig in hetzelfde kringetje blijven rondlopen. Doe als wij: pluk die psychedelica van de kabel, haal een krat bier in huis, en dompel je een weekend lang onder in het delirium van de jaren zestig. Maar pas op: een verslaving ligt op de loer en dan biedt het eindeloos herhalen van de mantra "to break, broke, broken" geen soelaas meer. Dan begint het zoeken naar de volgende dosis, de volgende kick. Ik kan niet wachten tot het weer zover is.

Bart van der Put

Postscriptum: Een bekend gezegde stelt dat je de jaren zestig alleen echt hebt meegemaakt als je je er niets meer van kunt herinneren. Wie in de tientraps-filmtrip tevergeefs zoekt naar de tiende aanrader heeft er dan ook weinig van begrepen: die tiende topper van toen hebben we zeker gezien, maar verdween in de maalstroom van pimpelpaarse psychedelica. Ooit zal hij tijdens een lange sessie weer bovenkomen en halverwege zullen we ons dan afvragen of we hem niet al eens eerder zagen. "Merkwaardig, ik krijg een aanval van déjà vu, alsof ik dit moment al eerder beleefde." Het moment van contemplatie vraagt om eenduidige actie: ik sta op en loop naar de koelkast. "Goede film Mike! Nog een biertje?"

DE LAATSTE LIJSTJES

We hebben voor dit laatste nummer een aantal medewerkers en vrienden gevraagd een lijstje te maken. Een lijstje waarin ze alles kwijt konden wat ze wilden, dus niet per se de beste films, maar opvallende dingen die in de geest van Camera Obscura passen. Dit is het resultaat.

Oliver Kerkdijk

54 filmsouvenirs

Un coeur en hiver (FRA 1992/Claude Sautet)
 Mortelle randonnée (FRA 1983/Claude Miller)
 Housekeeping (VS 1987/Bill Forsyth)
 Una gita scolastica (IT 1983/Pupi Avati)
 La Fille sur le Pont (FRA 1998, Patrice Leconte)
 Im Inneren des Wals (BRD 1982/Doris Dörrie)
 Nelly et Monsieur Arnaud (FRA 1994/Claude Sautet)
 Der Prinz (BRD 1985/Sven Severin/tv-film)
 A little romance (VS 1979/George Roy Hill)
 Polar (FRA 1983/Jacques Bral)
 Manneken Pis (BEL 1995/Frank van Passel)
 La course du lièvre à travers les champs (FRA 1972/René Clément)
 Retour à la bien-aimée (FRA 1979/Jean-Francois Adam)
 Storia di ragazzi e di ragazze (IT 1989/Pupi Avati)
 Nach Mitternacht (BRD 1981/Wolf Gremm)
 Il sorpasso (IT/FRA 1962/Dino Risi)
 Le samouraï (FRA 1967/Jean-Pierre Melville)
 Hana-bi (JAP 1998/Takeshi Kitano)
 Le secret (FRA 1974/Robert Enrico)
 La lune dans le caniveau (FRA 1983/Jean-Jacques Beineix)
 De wereld van Ludovic (BEL/FRA/NED 1987/Jean-Pierre De Decker)
 Extérieur, nuit (FRA 1979/Jacques Bral)
 La madre muerta (SPA 1995/Juanma Bajo Ulloa)
 Tandem (FRA 1987/Patrice Leconte)
 Il grande silenzio (IT/FRA 1968/Sergio Corbucci)
 La femme de l'aviateur (FRA 1981/Eric Rohmer)
 Travelling avant (FRA 1987/Jean-Charles Tacchella)
 Theo gegen den Rest der Welt (BRD 1983/Peter F. Bringmann)
 Lost and found (HK 1996/Lee Chi-ngai)
 Turné (IT 1990/Gabriele Salvatores)
 La vie et rien d'autre (FRA 1989/Bertrand Tavernier)
 Casablanca (VS 1941/Michael Curtiz)
 Malpertuis (BEL/FRA/BRD 1972/Harry Kümel)
 l'Etoile du Nord (FRA 1982/Pierre Granier-Deferre)
 Rampo (JAP 1994/Kazuyoshi Okuyama)
 Mélodie en sous-sol (FRA/IT 1963/Henri Vermeuil)
 Beautiful girls (VS 1994/Ted Demme)
 Poussière d'ange (FRA 1987/Edouard Niermans)
 Secondo Ponzio Pilato (IT 1986/Luigi Magni)
 Mignon è partita (IT 1988/Francesca Archibugi)
 Just friends (BEL 1994/Marc-Henri Wajnberg)
 Center stage (HK 1992/Stanley Kwan Kam Pang)
 Passe ton bac d'abord (FRA 1979/Maurice Pialat)

UN COEUR EN HIVER

Une si jolie petite plage (FRA 1949/Yves Allégret)
 Escalier C (FRA 1985/Jean-Charles Tacchella)
 Il fornaretto di Venezia (IT 1964/Duccio Tessari)
 Los amantes del círculo polar (SPA 1999/Julio Medem)
 Valerie a tyden divu/Valerie and her week of wonders (TSJ 1972/Jaromil Jires)
 Fin août, début septembre (FRA 1998/Olivier Assayas)
 Alberto Express (FRA 1990/Arthur Joffé)
 Nudo di donna (IT 1981/Alberto Lattuada & Nino Manfredi)
 Tussen Flora en Thalia - leven en werken in de Sint-Hubertusgalerij (BEL 1999/Françoise Levie/tv-documentaire)
 De bruit et de fureur (FRA 1987/Jean-Claude Brisseau)
 Sierra Leone (DUI 1992/Uwe Schrader)

Michael Kopijn

Aangezien ik de laatste jaren weinig films heb gezien en ik niet echt meer betrokken ben bij de cinema, hier een top 10 lijstje met de films die mij altijd zullen blijven bekoren ongeacht hoe vaak ik ze al heb gezien.

1. Seven Samurai (A.Kurosawa)
2. Bullet In The Head (J.Woo)
3. Baby Cart/Kozure Ohkami serie (K.Misumi, B.Saito, Y.Kuroda)
4. Serpent And The Rainbow (W.Craven)
5. The Thing (J.Carpenter)
6. Kwaidan (M.Kobayashi)
7. Dawn Of The Dead (G.A.Romero)
8. Red Dust (Y.Ho)
9. Braindead (P.Jackson)
10. Santa Sangre (A.Jodorowsky)

Mike Lebbing

Als ik denk aan "de andere cinema" die Camera Obscura heeft geprobeerd in kaart te brengen of te promoten, komt bij mij het volgende naar boven.

THE KILLER (John Woo, HK 1989)

Begin 1990 ontvang ik van een videovriend een kopie van THE KILLER. In het begeleidende schrijven wordt duidelijk dat het hier handelt om de nieuwe filmsensatie van een Hong Kong-regisseur genaamd John Woo. Het zegt mij niets, maar nadat ik de tape heb bekeken en sterretjes zie, krijg ik een onbedwingbare honger naar meer Woo en meer Hong Kong. Ik ontdek de *heroic bloodshed* en nog veel meer: smullen!

UNA FARFALLA CON LE ALI INSANGUINATE/THE BLOODSTAINED BUTTERFLY (Duccio Tessari, IT/FRA 1972)

Bij de term "giallo" denkt men meestal aan Argento, maar bijna niemand kent Duccio Tessari. Voor mij is hij een held, die prachtige films in allerlei genres maakte, een vakman pur sang, net als zijn eveneens onbekende collega Michele Lupo. Dit is een strakke giallo met een opvallend tragisch verhaal, geschoten in een typische jaren '70 stijl, met fraaie rollen van Helmut Berger en de snoezige Carole André.

REQUIEM POUR UN VAMPIRE (Jean Rollin, FRA 1970)

Mijn ontdekking van het oeuvre van Rollin ging gepaard met vlinders in de buik. Ondenkenbaar, maar waar: een genrefilmer die zwaarmoedig symbolisme en het 19e-eeuwse fin de siècle wist te verbeelden in vampierfilms. Diep onder de indruk toog ik naar Parijs, waar ik de regisseur opzocht en een onvergetelijke nazomermiddag beleefde. Het klikte, het interview was puik, Rollin was zeer sympathiek. Thuisgekomen lag er een pakket vol posters en foto's die mijn idool had opgestuurd, en we bleven elkaar een tijdlang schrijven. U begrijpt, Rollin is een held voor altijd.

OPERAZIONE PAURA/KILL BABY KILL! (Mario Bava, IT 1966)
 Na lang zoeken had ik dan eindelijk die Bava op video. Samen met m'n

vriendinnetje 's nachts op de bank kijken naar zulke bloedmooie gothic horror... *ah, those sweet memories...*

TRAVELLING AVANT (Jean-Charles Tachella, FRA 1987)

Door Oliver (wie anders?) werd ik gewezen op deze parel, een nostalgische ode aan drie bevriende cinefielen in een naoorlogs Parijs. Schitterend, schitterend! Een gevoel van herkenning en respect voor de schromelijk onderschatte actrice Ann-Gisel Glass.

JUDEX (Georges Franju, FRA 1963)

Tussen twee sublieme werken in, LES YEUX SANS VISAGE en PLEINS FEUX SUR L'ASSASSIN, maakte Franju dit eerbetoon aan de *serials* van Feuillade. Een sfeer van magie, fluisterstemmen op het gemaskerde bal, naderend onheil... Franju was een ware poëet, een meester die ergens anders vandaan kwam en de ontwapenende naïviteit van de begindagen der cinema meenam.

STORIA DI RAGAZZI E DI RAGAZZE (Pupi Avati, IT 1989)

Geen lijstje compleet zonder Avati! Dit geniale plattelandsdrama is mij meer dierbaar dan zijn genrefilms. Binnen 90 minuten kan de meesterregisseur een keur aan personages zó neerzetten, dat het lijkt alsof je ze al jaren kent, en dat is ongelooflijk knap.

UNE VIERGE CHEZ LES MORTS-VIVANTS/A VIRGIN AMONG THE LIVING DEAD (Jesus Franco, SPA/IT 1971)

Een van de favorieten van Franco zelf en een van de eerste die ik uit zijn genre zag. Het ziet er allemaal goedkoop uit maar de bizarre sfeer is van goud, en Bruno Nicolai's weemoedige muziek is topper dan top. De tegenstanders kunnen mijn rug op, Franco is een *original!*

IL SORPASSO (Dino Risi, IT/FRA 1962)

Een bon-vivant (Vittorio Gassman) neemt een schuchtere student (Jean-Louis Trintignant) op een zomerse dag op sleeptouw, waarbij hij het wereldbeeld van de student volledig op zijn kop zet. Tijdens de jaren zestig werden er in Italië veel films gemaakt zoals deze: een intelligente tragikomedie vol bespiegelingen over de maatschappij, waarin de hoofdrolspeler als een klein radertje van de grote machine wordt neergezet. Het publiek kwam in drommen opdraven en verslond het, terwijl de moderne criticus denkt dat de Italiaanse cinema bestond uit Antonioni, Fellini en Visconti. De topregisseurs van dit genre waren Dino Risi, Mario Monicelli en Alberto Lattuada en ze gebruikten acteurs van wereldklasse als Vittorio Gassman, Nino Manfredi, Alberto Sordi, Lea Massari en Monica Vitti. Het is een genot om zoveel heerlijke acteurs en actrices te zien, in zulke heerlijke films, met zoveel leuke muziek, zoveel levensvreugde en zoveel melancholie. Ah!

LE NOTTE DEL TERRORE/ZOMBIE 3 (Andrea Bianchi, IT 1980)

Filmcriticus Ado Kyrou zei eens dat ook slechte films subliem kunnen zijn. Klopt, ZOMBIE 3 is zo'n voorbeeld. Eerst lachen, wanneer een archeoloog diep in de aarde wordt aangevallen door Etruskische zombies en ze probeert om te praten: "Nee, niet doen! Ik ben jullie vriend!". Dan de verbijstering. Een jongetje (Peter Bark) is zó verliefd op zijn moeder dat hij haar onzedelijk betast, maar mams is *not amused* en verkoopt hem een fikse muiltjeper. Wanneer het kereltje in een zombie verandert bijt hij haar dan ook vol rancune een tuit af. En triomfantelijk gejoel bij de eindtitels: de ontstellend slechte cast is door de zombies geheel opgeruimd, niemand uitgezonderd! Het scenario biedt onvergelykbare situaties: tijdens een belegering besluit men de engerds het huis binnen te laten, "want ze lopen zó langzaam, dat we makkelijk kunnen weggrennen". En die dialogen, Harold Pinter is er niks bij. Zegt de ene non-acteur tegen de andere non-actrice: "You look just like a whore... but I like that in a girl!". Ik kan het niet helpen, zoveel stompzinnigheid werkt op mijn lachspieren. O ja, Peter Bark is onvergetelijk: hij is veel enger en lelijker dan alle Italiaanse zombies bij elkaar! Dat ZOMBIE 3 ooit is gemaakt, is onvoorstelbaar.

TRAVOLTI DA UN INSOLITO DESTINO NELL'AZZURRO MARE DI AGOSTO/SWEPT AWAY (Lina Wertmüller, IT/FRA 1974)

Communistische macho (Giancarlo Giannini) en rijkeluisvrouw (Mariangela Melato) lijden samen schipbreuk op een paradisijselijk onbewoond eiland. Dat gaat eerst niet goed, dan heel goed en dan... Dit is een ijzersterk jaren '70 melodrama vol politiek, prachtig acteerwerk en ontzettend grappige dialogen. Wertmüller was in deze periode in topvorm en vierde met SWEPT AWAY, THE SEDUCTION OF MIMI, LOVE AND ANARCHY en SEVEN BEAUTIES (allen met Giannini en Melato!) zelfs triomfen in Amerika. Mijn favoriet van deze vier krakers is en blijft SWEPT AWAY, dat ik nog vaak zal bekijken, al is het alleen al voor de heerlijke Melato en haar verongelijkte, hese stem.

THROUGH THE LOOKING GLASS (Jonas Middleton, USA 1976)
THE PUNISHMENT OF ANNE (Radley Metzger, FRA/USA 1973, uitgebracht in 1976)

Sex en erotiek zijn belangrijke onderdelen van het leven en dus ook van de cinema. Helaas wordt er in het genre der pornografie meestal één stelregel gehanteerd: erin en eruit. Bovenstaande films bieden daarop de uitzondering. Middleton's opvallend professionele film is een verontrustende Freudiaanse verhandeling over een burgerlijk gezin, waarvan de vrouw des huizes fantaseert bij een grote spiegel, gekweld door verlangen naar haar overleden vader. In de Amerikaanse pornocinema van de jaren '70 gebeurden heel interessante dingen; regisseurs als Gerard Damiano verwerkten existentialisme en poëzie in sexfilms met verbazingwekkende resultaten. Damiano's onthutsende THE DEVIL IN MISS JONES (1971) is misschien de belangrijkste pornofilm ooit, maar THROUGH THE LOOKING GLASS is de mooiste en een sterk staaltje erotische fantastiek. Ik dacht altijd dat Metzger het beter bij *soft* kon houden, want zijn hardcorefilm NAKED CAME THE STRANGER (1975) vond ik eerder grappig dan bijzonder. Maar THE PUNISHMENT OF ANNE, gebaseerd op een boek van avant-garde regisseur Alain Robbe-Grillet, is zeker zo fascinerend als zijn werk uit de jaren '60. In dit in Parijs gesitueerde SM-drama pakt de maestro ouderwets uit: de dialogen zijn uitzonderlijk, de sfeer is zeer intens en de actie is af en toe echt opwindend. Metzger confronteert zijn publiek met de donkere kanten van sex en liefde, maar zijn grote regiecapaciteiten alsmede een goed gevoel voor humor maken van dit controversiële filmpje (dat drie jaar op de plank lag en pas na het succes van HISTOIRE D'O door de beugel kon) absoluut geen exploitatie. Sterker, THE PUNISHMENT OF ANNE is een meesterwerk van de erotische cinema dat cultstatus verdient.

John Martin

... and so the saga of CAMERA OBSCURA comes to an end. It's been a great little mag, and I've always been proud of my association with it. I think that maybe Mike and co are still in love with writing about these wonderful movies, with designing and with editing, but not so much with the hassles of publishing and distribution. For the same reasons, I am now retired from genre journalism, and to the delight of my mother, I finally got a real job. Never mind, I managed to stretch my adolescence into my Forties, and I've got a life-time's worth of great memories. I thought I would share with you, instead of a Top Ten of movies, my Top Ten memories of meetings with my Heroes and Villains of genre cinema.

1) ANTONIO MARGHERITI. The Grim Reaper robbed me of the

opportunity to meet either Mario Bava or Sergio Leone, and unlike Mike Lebbing, I never had the good fortune to make Riccardo Freda's acquaintance. But when I met Margheriti, I knew I was in the presence of a Living Legend from that Golden Age of Italian Cinema. Not that he acted like one... when I told Tony that Quentin Tarantino was an avid collector of his films, he laughed: "Why would Tarantino want to collect so many crappy movies?"

2) Speaking of TARANTINO, I'll never forget being thrown out of a Nottingham pub with him... not for hell-raising, unfortunately, but for the terrible crime of wearing jeans! Good move guys, throw Hollywood's hippest director out of your establishment. The Dog And Bear went out of business shortly afterwards...

3) CLIVE BARKER always had the knack of making you feel like you were the brightest, most important person he'd ever met. A total con-trick of course, but it was impossible to avoid falling for his charm.

4) The biggest charmer of them all was DAVID WARBECK. I saw his coffin go into the flames with my own eyes, but I still can't believe that he's gone. I still expect to hear his voice on the ansafone, inviting me down to his mansion to meet some crazy Italians. Truly "larger than life".

5) I was expecting DARIO ARGENTO to be "difficult", but I had been misled by the propaganda of a rather pathetic, high-profile British genre journalist who tried every trick in the book to keep Dario to himself. But Argento turned out to be a child-like, delightful man, genuinely delighted by the attentions of his fans. And the feeling was mutual - I remember people's jaws literally dropping when they found themselves in the vicinity of "Him".

6) I realised a child-hood ambition when I met RAY HARRYHAUSEN. OK, he wasn't too charismatic, but he had brought all his dinosaurs, cyclopes and skeletons with him. And they were all less than 12 inches tall!

7) JOHN LANDIS was the biggest disappointment to me. Up to and including AMERICAN WEREWOLF, I really loved his movies. But he wasn't interested in doing an interview that wasn't conducted under rigidly controlled conditions. Perhaps there were some aspects of his career that he wasn't comfortable talking about?

Op de set van THE BEYOND: Fulci en een volgeplamuurde Antoine St. John

Dario flashes rare smile after reading John's top 10

8) JOHN WOO was an incredibly impressive man. Charismatic but courteous, heroic but humble... when I interviewed him he insisted on shaking hands with all the assembled journalists and thanking them for coming. I couldn't resist blurting out: "It's us who should be thanking you for making those films".

9) Even more impressive was LUCIO FULCI. My best memory of all. Thank God I met him before he died. And thank God he took a shine to me, because he was never slow to vent his scorn on philistine, opportunist idiots. Christ knows, there is no shortage of them. Which

makes it even harder to bear the passing of a class act like Lucio.

10) I also miss JOE D'AMATO. I'll never forget breakfasting with him and Donatella Donati in a posh London hotel, where the bourgeois diners choked on their kippers as he expounded on condom-less porn in the age

of AIDS and how to fake a snuff movie, while crawling around on the carpet signing my EROTIC EVA and BLUE HOLOCAUST posters.

11) (So, I cheated) STEFANIA STELLA. Everybody hated her and Al Festa's movie, but I'll never hear a word said against her. When we were in Rome and my wife was feeling homesick, Stefania went out of her way to cheer her up. And when you get right down to it, the greatest film ever made (let's say, ONCE UPON A TIME IN AMERICA) is worth less than one act of simple human kindness. No contest.

Ciao, babies...

Bart van der Put

(Schokkend Nieuws, de Filmkrant, Het Parool)

Onder het motto "Ere wie ere toekomt" hierbij geen traditioneel lijstje met eeuwige favorieten, maar tien films en regisseurs waarvoor Camera Obscura mij in de afgelopen acht jaar de ogen opende. Mijn dank is groot.

1. Mario Bava, het hele oeuvre.

De grootmeester van de Italiaanse genrefilm werd lange tijd genegeerd, maar niet in Camera Obscura, zodat ik Argento en Fulci eindelijk kon passeren om me aan de bron te laven. Alles van Bava is goed, SEI DONNE PER LÁSSASINO blijft favoriet.

2. MATALO!

Cesare Canevari doet met de spaghettiwestern wat SUSPIRIA voor horror deed: weg met de ballast, puur beeld en geluid, op orkaankracht en met een psychedelisch sausje opgediend. Cowboys hebben ook wel eens een bad trip.

3. ANGST (Gerard Kargl, OOST 1983)

Schokkend en compromisloos portret van een psychopaat op oorlogspad, compleet met nerveus camerawerk en een hypnotiserende voice over. Regisseur Gerald Kargl ging failliet en maakte nooit meer een film, zo vertelde bewonderaar Gaspar Noë me, die stelde dat zijn SEUL CONTRE TOUS (1999) één groot eerbetoon aan ANGST is.

4. Jean Rollin.

Niet alles is even goed, maar REQUIEM POUR UN VAMPIRE, LES DEMONIAQUES en FASCINATION bezorgen me een heerlijk dromerige roes. Rollin schept zijn eigen wereld, in zijn eigen tegendraadse tempo, en daar mag ik graag in rond lopen. Bij voorkeur in slow motion, dat spreekt voor zich.

5. ADDIO ZIO TOM (Gualtiero Jacopetti, IT 1973)

Na twee delen MONDO CANE en het omstreden meesterwerk AFRICA ADDIO werd Gualtiero Jacopetti helemaal gek. Hij vloog naar het zuiden van de Verenigde Staten tijdens de slavernij, om daar een documentaire over de misstanden te maken en terloops zijn critici van repliek te dienen. Zelden werd de gekte van een geobsedeerd filmer zo monumentaal uitgewerkt.

6. LO STRANO VIZIO DELLA SIGNORA WARDH

(Sergio Martino, IT 1970)

"Die moet je kopen", zei dottore Lebbing in een videotheek in Firenze, en aldus geschiedde. Net als Bava's LA FRUSTA E IL CORPO is dit geen traditionele genrefilm, maar een bizarre lofzang op de sado-masochistische liefde. Ik heb niets met zweepjes, maar de vreemde zonden van mevrouw Wardh kan ik toch waarderen.

7. LA CASA DALLE FINESTRE CHE RIDONO

(Pupi Avati, IT 1976)

"En koop die ook maar", vervolgde il dottore, en dat deed ik. Na drie keer kijken kan ik Pupi Avati's ZEDER nog steeds niet waarderen, maar deze lome thriller over een fresco infernale blijft een voltreffer.

8. IL GRANDE SILENZIO

Ik ben nooit wild geweest van westerns, met of zonder spaghetti, maar Sergio Corbucci's meesterwerk is me dierbaar. Sneeuw, Morricone, Trintignant en Kinski in een ijzingwekkend goede partij narigheid. Corbucci's Companeros hapt overigens lekker weg als toetje.

Marisa Mell in *UNA SULL'ALTRA*. Ditmaal een still uit Mike's collectie

9. UNO SULL'ALTRA en UNA LUCERTOLA CON LA PELLE DI DONNA (Lucio Fulci, resp. 1969 en 1971)

Lucio Fulci had meer noten op zijn zang dan de legendarische zombiefilms deden vermoeden. Marisa Mell doet een rondje VERTIGO en giallo goes acid in twee fijne genrefilms die het niet van mystiek en bloedvergieten moeten hebben, maar sfeer in overvloed bieden.

10. SHADOWS OF BLOOD (Sidney Ling, HOL/SPA 1989) en FATAL FRAMES (Al Festa, IT 1996)

Er zijn slechte films, slechtere films en allerslechtste films, maar die zijn allemaal beter dan deze misbaksels. Paul Naschy zwijgt op de Amsterdamse grachten en de vriendin van de regisseur zingt haar liedje in de Romeinse openluchtdisco. Hier is het bewijs: Ed Wood is niet dood, hij leeft!

Phil van Tongeren

(Nieuwe Revu, Schokkend Nieuws)

VIJF KOPPIGE FILMS

Het hoefde niet per se een lijst van de tien beste genrefilms aller tijden te worden, zo stelde de hoofdredacteur me gerust. Mooi, want die had ik al voor mijn eigen blad Schokkend Nieuws samengesteld. Maar hoe moest mijn lijstje van meest memorabele films van de afgelopen eeuw er dan uitzien? Uiteindelijk koos ik voor een bescheiden greep uit het selecte groepje dat mij blijvend weet te verbazen. Films die met elkaar gemeen hebben dat ze zich weigeren neer te leggen bij de begrenzingen van hun genre, of dat nu de horrorfilm, het melodrama, de thriller of de gangsterfilm is.

THE UNKNOWN (Tod Browning, USA 1927)

Lon Chaney speelt de in het circus ondergedoken bandiet Alonzo die zijn armen strak tegen zijn lichaam heeft gebonden en als armloze messenwerper door het leven gaat. Als hij verliefd wordt op een koorddanseres die allergisch is voor aanraking, laat hij zijn armen daadwerkelijk amputeren. Eenmaal uit het ziekenhuis blijkt het meisje genezen van haar kwaal en inmiddels verliefd op de sterke man van het circus. Het is onmogelijk THE UNKNOWN anno 2000 te ondergaan zoals het publiek van 75 jaar geleden dat deed. Griezelig is het allemaal allang niet meer. Dat het verhaal na al die tijd toch nog indruk maakt is te danken aan de aandoenlijke eenvoud en directheid waarmee het wordt verteld. De filmkunst is sinds de dagen van Browning en Chaney een stuk volwassener geworden, maar heeft ook iets waardevols verloren: de argeloosheid van een medium dat, opererend vanuit de kinderschoenen, nog alles te ontdekken had.

NORA INU/STRAY DOG (Akira Kurosawa, JAP 1949)

Een jonge politieman wordt in de trein het slachtoffer van een zakkenroller en raakt zo zijn pistool kwijt. Oppervlakkig beschouwd draait het in de rest van de film om de jacht van de bestolene op de dief. Maar Kurosawa, die een jaar later wereldberoemd zou worden met RASHOMON, is veel meer geïnteresseerd in het schuldgevoel van de politjeman die machteloos moet toezien hoe de dief met zijn pistool links en rechts slachtoffers

maakt. In een montage-sequentie waar maar geen einde aan lijkt te komen stroopt de agent vertwijfeld de markten van Tokio af. Opmerkelijk is verder de scène waarin een groep bezwete danseressen in de kleedkamer van een nachtclub uitblaast van een optreden. Veel meer dan een politiefilm is STRAY DOG het verslag van een obsessie, met als hoofdpersoon een man die aan alles twijfelt, aan zichzelf en aan de rechtmatigheid van zijn handelen, en daar mentaal bijna aan ten ondergaat.

THE NAKED KISS (Sam Fuller, USA 1964)

Fuller, de koning van het low budget melodrama uit de jaren '50 en '60, stijgt tot grote hoogte in THE NAKED KISS, waarin een hoer respectabel hoopt te worden door zich in een plaatsje te vestigen waar niemand haar kent. In de beruchte openingsscène zien we hoe deze Kelly haar pooier een pak rammel geeft, terwijl een pruik van haar kaalgeschoren hoofd glijdt. Eenmaal incognito in het idyllische Grantville gaat het Kelly aanvankelijk voor de wind. Ze vindt werk als verpleegster in een tehuis voor gehandicapte kinderen en krijgt iets moois met de plaatselijke miljonair en weldoener. Fuller gooit alle remmen los wanneer de weldoener zich als pedofiel ontpopt en door Kelly wordt vermoord. Ze wordt gearresteerd, maar zelfs in de wrede wereld van Fuller is er plaats voor gerechtigheid. Als de ware toedracht aan het licht komt, mag Kelly weer gaan. En dan komt Fuller's meesterzet: de voormalige hoer keert terug tot haar oude stiel. Liever een eerlijke outcast dan een hypocriete meeloper.

PROFONDO ROSSO/DEEP RED (Dario Argento, IT 1975)

PROFONDO ROSSO is de overgangsfilm tussen Argento's "gewone" thrillers uit het begin van de jaren '70 en de surrealistische horrorfilms uit het eind van dat decennium. Het verhaal mag bij Camera Obscura-lezers bekend worden verondersteld: jazzpianist David Hemmings raakt verwikkeld in de nasleep van de moord op een medium. Zo simpel als het klinkt, zo uitbundig gaat Argento te werk in de uitvoering van het gegeven. Aan de ene kant is er het moordmysterie, inclusief de uit de eerdere films bekende getuige die niet precies begrijpt wát hij heeft gezien. De scène waarin Hemmings door een vervallen villa sluipt om tenslotte achter het pleisterwerk van een muur een onheilspellende kindertekening bloot te leggen, gaat al meer richting horror. En als een van de personages wordt aangevallen door een mechanisch bewegende pop, ontbreekt iedere rationele verklaring. Argento's pogingen om aan het keurslijf van een genre te ontsnappen, leveren een bijna nog spannender schouwspel op dan de film zelf.

ONCE UPON A TIME IN AMERICA (Sergio Leone, IT/USA 1984)

Als de laatste film van de voormalige spaghetti-western specialist al een mislukking kan worden genoemd, dan is het er een van de heroïsche soort. Zoals alle goede gangsterfilms -van de tijdloze eerste twee GODFATHER-films tot aan het onderschatte MILLER'S CROSSING van de gebroeders Coen- gaat het in ONCE UPON A TIME IN AMERICA niet in de eerste plaats om schietpartijen, maar om zaken als vriendschap, loyaliteit en veranderende zeden en gewoonten. Bij Leone wordt de uitwerking van die thema's voortdurend gekleurd door de melancholieke herinnering van de hoofdpersoon Noodles, gespeeld door Robert De Niro, die het hele verhaal

Macha Meril: het eerste slachtoffer in PROFONDO ROSSO

als een flashback beleeft. Misschien is dat verhaal zelfs niet meer dan het product van de opiumroes waarin hij zichzelf onderdompelt aan het begin van de film. Veel aan ONCE UPON A TIME IN AMERICA is ongeloofwaardig en gekunsteld, zoals de pompeuze locaties en de make-up van De Niro op latere leeftijd. Maar de emoties zijn echt en oprecht, en dat is belangrijker.

René Veenstra

(programmeur Vera Zienema, Groningen)

In 1989 maakte ik voor het eerst een lijstje met de beste films aller tijden. Toen stond RUMBLE FISH bovenaan, gevolgd door MORTE A VENEZIA en STRANGER THAN PARADISE. Sindsdien heb ik vaker een dergelijke lijst gemaakt en steeds stond er een andere film bovenaan. Zo kon ik lijstjes terugvinden met respectievelijk SPEAKING PARTS, BEGOTTEN en ORPHÉE als de nummer één. Deze keer onthoud ik me voor het gemak van een volgorde.

Begotten (E. Elias Merhige, USA 1989)
 Blood Simple (Joel Coen, USA 1984)
 Blue Velvet (David Lynch, USA 1986)
 The Brood (David Cronenberg, CAN 1979)
 Carnival of Souls (Herk Harvey, USA 1962)

STRANGER THAN PARADISE

Citizen Kane (Orson Welles, USA 1940)
 Clean, Shaven (Lodge Kerrigan, USA 1994)
 A Clockwork Orange (Stanley Kubrick, GB 1971)
 Un condamné a mort s'est échappé (Robert Bresson, FRA 1956)
 Gummo (Harmony Korine, USA 1979)
 Moed voor elke dag (Evald Schorm, CS 1964)
 Napoleon (Abel Gance, FRA 1928)
 Night of the Living Dead (George Romero, USA 1968)
 Orphée (Jean Cocteau, FRA 1949)
 La passion de Jeanne d'Arc (Carl Th. Dreyer, FRA 1927)
 Rabid (David Cronenberg, CAN 1977)
 The Room (Sion Sono, JAP 1993)
 The Searchers (John Ford, USA 1956)
 Shadows (John Cassavettes, USA 1960)
 Stranger Than Paradise (Jim Jarmusch, USA 1984)
 Tales from the Gimli Hospital (Guy Maddin, CAN 1988)
 Vase de Noces (Thierry Zeno, BEL 1974)
 Vive l'amour (Tsai Ming-liang, TAW 1994)
 Week-end (Jean Luc Godard, FRA 1967)
 Les yeux sans visage (George Franju, FRA 1959)

Twee recente films, BUFFALO '66 van Vincent Gallo en AUDITION van Miike Takashi, hadden misschien ook een plek op deze lijst verdiend. Maar die films moeten eerst nog maar wat bezinken.

EEN KLAAGZANG

De macht der gewoonte. Anders kan ik enkele van mijn eigenaardigheden niet omschrijven. Toen ik op de middelbare school zat, maakte ik mijn eigen top 40. Wekelijks berekende ik voor alle liedjes het gemiddelde van de noteringen in de hitparades van de NOS, Veronica en de TROS en zie daar ik had mijn eigen lijst. Op een dag, ik zou moeten nazocken wanneer het precies was, hield ik op met die gekkigheid. De meeste muziek in de hitparade kwam me intussen de neus uit en ik had het er niet langer voor over om elke week twee uur aan mijn top-40 te besteden. Wat film betreft houd ik nog wel alles bij. Alle films die ik sinds mijn twaalfde heb gezien, staan genoteerd en zijn net als in de speelfilmencyclopedie voorzien van een waardering. Ook bewaar ik sinds 1985 alle filmartikelen uit eerst de Volkskrant en tegenwoordig het NRC. Van alle films die sinds die tijd in Nederland zijn uitgekomen en van festivals als Rotterdam, Berlijn, Cannes, Locarno, Venetië en Utrecht heb ik recensies. Met de komst van internet is ook deze hobby eigenlijk te gek voor woorden, maar ik kan er niet toe overgaan om ermee te stoppen. Mijn verzameling aan filmartikelen ben ik eens doorgelopen om een aantal punten over het filmklimaat te bediscussieren.

Het eerste onderwerp dat ik wil belichten is de uitbreng van films in Nederland. In grote lijn mogen we naar mijn mening in Nederland niet klagen over deze uitbreng. Naast enkele grote distributeurs die vrijwel alleen Amerikaanse blockbusters uitbrengen (zoals Warner, Fox, Columbia en Buena Vista), wemelt het in Nederland van de onafhankelijke distributeurs (bijvoorbeeld Contact Film Cinematheek, Cinemien, Filmmuseum en Upstream). Deze

distributeurs brengen te zamen een heel aardig pakket films uit. Toch wil ik twee kanttekeningen bij de uitbreng van films maken. Films die niet echt commercieel en ook niet echt onafhankelijk zijn, komen steeds vaker op video en niet meer in de bioscoop uit. Voorbeelden hiervan zijn BUFFALO '66 (Vincent Gallo), OFFICE KILLER (Cindy Sherman) en DOBERMANN (Jan Kouwen), drie films die bulken van de kwaliteit. Voor de commerciële zijn deze films waarschijnlijk niet te complex en voor het filmhuiscircuit juist weer te gladjes. Om deze kloof te overbruggen zouden er bioscopen moeten zijn die zich juist ook op dit soort films willen richten en dan denk ik aan een groot arthouse als Cinerama in Rotterdam.

Een andere kanttekening betreft de periode dat we moeten wachten op de uitbreng van een film. Het is soms zo simpel: Disneys THE PRINCE OF EGYPT ging over een groot deel van de wereld gelijktijdig in première. Vergelijk dat eens met de uitbreng van STAR WARS I: THE PHANTOM MENACE. Terwijl in vrijwel geheel Europa de film al voor de zomervakantie te zien was, moesten we hier wachten tot in september. Deze idiotie kwam uit het brein van George Lucas hemzelf. De Nederlandse bioscoopexploitanten waren er vast niet blij mee, want ik stel me zo voor dat toch enkele honderdduizenden Nederlanders de film op hun vakantiebestemming hebben gezien. Dit is misschien een incident. Een meer structureel probleem betreft de films die in Cannes en Venetië worden gelauwerd. Op artistieke hits als FUNNY GAMES, THE SWEET HEREAFTER, THE TASTE OF A CHERRY (Cannes 1997), HANA-BI (zie foto), CHINESE BOX (Venetië 1997), FESTEN, HAPPINESS,

MY NAME IS JOE (Cannes 1998), LOLA RENNT (Venetië 1998), GHOST DOG, TODO SOBRE MI MADRE, ROSETTA, KIKUJIRO, THE LIMEY (Cannes 1999), HOLY SMOKE, BEING JOHN MALKOVICH en UNE LIAISON PORNORAPHIQUE (Venetië 1999) moeten we wachten tot na januari. Dan is Rotterdam achter de rug en begint het nieuwe filmseizoen in Nederland. Ter vergelijking: een jaar of tien geleden kwamen films als MYSTERY TRAIN, DO THE RIGHT THING, SEX LIES AND VIDEOTAPE, DREAMS, JU DOU en WILD AT HEART enkele maanden na Cannes of Venetië uit. Tegenwoordig is dat vrijwel uitgesloten, afgezien van enkele zeer grote films, zoals EYES WIDE SHUT vorig jaar. Misschien is het allemaal de schuld van het Film Festival Rotterdam dat maar groeit en groeit en dus steeds meer behoefte heeft aan hitsuccessen. Maar misschien is het ook wel een fout van de Nederlandse distributeurs. Ik vraag me in ieder geval af of een film die prijzen heeft gewonnen op een van de twee belangrijkste festivals ter wereld niet op eigen benen kan staan.

Een tweede onderwerp dat ik wil aansnijden is de programmering van de meeste filmhuizen in Nederland. Die is doodsaai. Kijk maar eens achterin De Filmkrant. Vrijwel alle filmhuizen draaien dezelfde titels: naast de premières zijn dat dan de klassiekers uit Cinema 2000, de jeugdfilms uit Movie Zone, de Wereldcinema Tour en het programma met films uit de jaren twintig en dertig van de Filmiga. Bij het gros van de filmhuizen staat programmeren gelijk aan het rangschikken van het filmaanbod. Zelf een titel verzinnen is er niet bij. Uiteraard zijn er uitzonderingen: Amsterdam, Rotterdam en Den Haag hebben filmhuizen met een eigen

cinematheek. En ook in Arnhem, Maastricht en Groningen gebeurt soms iets origineels. Maar in alle andere steden, waartoe ook grote steden als Utrecht, Enschede, Eindhoven en Tilburg behoren, lijkt armoe troef. In een aantal plaatsen zijn er weliswaar theaters met meer lef, zoals De Melkweg, De Balie en Cavia in Amsterdam, Vera Zienema in Groningen, Popifilm in Rotterdam en Movie W in Wageningen. De filmprogrammering van die theaters, tezamen het zogeheten Derde Circuit, staat doorgaans los van de eerder beschreven maalstroom. Experiment, cult, underground of gewoonweg klassiek zijn de noemers van de meeste films in dat circuit. Dat Derde Circuit kan echter moeilijk de redding voor de alternatieve filmvertoning worden genoemd. Veel van die theaters draaien maar een of enkele dagen in de week en het Derde Circuit bestaat eigenlijk maar in vier steden (Effenaar Eindhoven en Doornroosje Nijmegen zijn nog twee slapende leden van dat circuit).

Deze bijdrage wordt meer en meer een klaagzang. De filmprogrammering op de televisie is namelijk ook zo voorspelbaar. Nederland 3, onder aanvoering van de Vpro ende NPS, doet aardig haar best (op zondagmiddag Wereldcinema, donderdags Het uur van de wolf, vrijdagds Stardust en een nachtfilm plus enkele keren per jaar Lolamoviola), BBC 2 vind ik nog beter (zaterdagds geregeld documentaires in Storyville, zomers Moviedrome, enkele keren per jaar een themavond – Forbiden Films, Godzilla of Evel Knievel – en verder geregeld

een obscuur juweeltje in de nacht), maar de rest: waardeloos. Het is zo erg dat als je op een filmfestival een bepaalde impopulaire film misloopt die niet op video wordt uitgebracht, dat je het dan op televisie meestal ook wel kunt schudden. Zo wil ik altijd nog eens A BRIGHTER SUMMER DAY (Edward Yang) zien of THE SUN HAS EARS (Yim Ho), maar Aziatische films op televisie, dat is te veel gevraagd. Dan dichter bij huis: I WANTED TO SEE ANGELS van Sergei Bodrov of PETITS ARRANGEMENTS AVEC LES MORTS van Pascale Ferran. Ook al te obscuur? Nog een poging: SHELF LIFE (Paul Bartel), FLOUNDERING (Peter McCarthy), FOUR LITTLE GIRLS (Spike Lee) of TIGRERO (Mike Kaurismäki). Deze films zou toch menig omroep uit kunnen zenden? We zullen zien.

Wat zou ik nog meer kunnen aanhalen? Dat de filmpagina's veelal zo saai zijn. Zeer positieve uitzondering vind ik al jaren De Filmkrant. Daar kan ik echt uren zoet mee zijn. Het blad plaatst films ook vaak in een bredere context en dat mis ik wel eens bij verscheidene dagbladen. Het is alsof ze te weinig films zien en te weinig linken tussen films leggen. Het meest schrijnend is dat bij de Critics' Choices tijdens het Film Festival Rotterdam. Wat moeten we nu met keuzes als BOYS DON'T CRY (aangekocht door Fox), THE WINSLOW BOYS (Columbia), SIMON MAGNUS (Contact), THE ICE STORM (RCV), BOUND (RCV), LOOKING FOR RICHARD (Columbia) of GABBEH (Contact). Bedenk toch iets beters, zoals Hans Beerekamp met POLA X (een film die Cinemien bij nader inzien niet wil uitbrengen) of WINTERSCHLÄFER (mooi dat Tom Tykwer daarna met LOLA RENNT definitief doorbrak), Chris Oosterom met FOREVER FEVER, een film uit Singapore of Peter van Bueren met DUIVELSEILAND (de beste van Fridrik Thór Fridriksson) of regelrechte porno uit Denemarken, PINK PRISON. En verder hoop

ik dat de Nederlandse recensenten af en toe ook films zien in een zaal met echt publiek. Als je op een persvoorstelling op maandagmorgen een film als FEAR AND LOATHING IN LAS VEGAS ziet, is het geen wonder dat je die film maar mislukt vindt, maar zie die film eens 's avonds met een jong publiek en de beleving is totaal anders.

Tot slot nog wat commentaar op de programmeurs van het Film Festival Rotterdam. De films in de Tiger Competitie zijn vaak zwak, er worden soms interessante debuten gemist (bijvoorbeeld HEROES van Thomas Vinterberg, KURZ UND SCHMERZLOS van Fatih Akin of TEMPO van Stefan Ruzowitzky), maar het meest bizar is hun kijk op oude films. Voor een programma als *The Cruel Machine* lagen de titels voor het oprapen, zoals DEADBEAT AT DAWN (Jim Van Bebber), ANGST (Gerard Kargl) of AT MIDNIGHT I WILL TAKE YOUR SOUL (José Mojica Marins). Films die weinig mensen kennen, maar die toch kwaliteit hebben. Ideaal voor een festival. Maar nee, de keuzeheren nemen een bekende klassieker (PEEPING TOM), een op video makkelijk verkrijgbare docu (MONDO CANE) en iets zogenaamd cultureel hoogstaands (PENTIMENTO). En dit jaar was het weer raak: *The Bridge in the Rain* bevatte hoofzakelijk zwakke films. Goed, ze waren niet grijs gedraaid, maar dat is niet omdat ze vergeten zijn maar omdat het een mindere Fuller, een Von Sternberg uit vorm en een zwakke Ophüls betrof. Gelukkig kreeg dit thema ook niet al te veel aandacht.

De distributeurs, de recensenten, de programmeurs van filmhuizen, televisie en Rotterdam, allemaal heb ik ze in het beklagdenbankje gezet. Lekker makkelijk om dit in de laatste Camera Obscura te doen. Dat voorkomt een repliek. Mocht toch iemand willen reageren: zienema@vera-groningen.nl

René Veenstra

DE PROFUNDIS

Laatste notities van een Euro-cinefiele video-inkoper

"Feierabend!"

Bij neonlicht zit ik in mijn kantoortje aan de Amsterdamse Overtoom op een donderdagmiddag een kop thee te drinken; mijn werkweek als inkoper bij een hoofdstedelijke videotheekketen zit er bijna op. Dat kantoortje is welbeschouwd een gammel bureau, een telefoon en een computer in de rommelkelder; ik vind dat prettig zo. De belangrijkste accessoire is de CD-speler; daaruit klinkt altijd muziek die het Nu en Daarbuiten op veilige afstand houdt. Obscure metal uit de jaren tachtig, rebetika uit Griekenland, chanson-pop uit Frankrijk en Italiaanse cantautori, soundtracks van films noirs en spaghetti-westerns.

Weer een jaar lang heb ik geprobeerd om tenminste een gedeelte van het vijftig man tellende part-time personeel via het maandkrantje met alle releases en via diverse

memo's op titels als COMEDIAN HARMONISTS, BOUNCE KO-GALS en FIESTA attent te maken. Wanneer ik langs een of twee van de zes filialen ga, moet ik echter deze films van de onderste planken vissen. Het merendeel van de bijverdieners heeft de films in kwestie niet of nauwelijks waargenomen. Wat niet in de trend ligt of gewoon onbekend is, interesseert hen niet.

Profielchets van de gemiddelde baliemedewerker: ergens rond de vierentwintig, op doorreis naar een of andere carrière en waarschijnlijk daarom uitgerust met dat GSM-etje, middels welke voortdurend met kaste-genoten wordt geconfereerd. De sollicitatiebrief en het curriculum vitae vermelden: student, vrijwilliger bij het alternatieve filmtheater, productie-assistent bij tv-film zus of documentaire zo en als toefje Klop-Klop op de Hema-taart: "Weet veel van film". Zelfkennis is

de bron van alle wijsheid, zeg ik altijd maar. Studenten aan de Filmacademie zijn het vaak, of aspirant-Film- en Televisiewetenschappers; ze hebben CITIZEN KANE onder een hoek van vijfenveertig graden semiotisch doorgezaagd, babbelen in netwerkverband en trendy kroegen over de laatste Dogma-productie ("Sterke montage!") en gaan in het weekend housen. Ongevaarlijk volk, zou je zeggen, op het onbenullige af. Dat laatste klopt; het eerste niet. Dit zijn de filmrecensenten, cameramensen, scenaristen en regisseurs van morgen. Hun benauwde culturele kadertje is gevuld met de klakkeloos overgenomen grammatica en vocabulaire van de Amerikaanse film, slechte muziek (God is a DJ) en dat wat hen door pseudo-academische klets-kousen en de monomedia is aangereikt. Ziedaar de toekomstige media-vormgevers en meningmakers van het Avondland, voor wie Europa geen plek is met

Harada Masato's BOUNCE KO GALS

een rijke culturele, samenhangende historie vol spannende verschillen, maar een antiek en lastig instituut waar iedereen zo snel mogelijk Amerikaans-Engels moet leren spreken.

De jaren die ik werkzaam ben in de video-branche - niet meer dan een armetierig zeepkistje van waar je helaas een goed uitzicht hebt op wat er in de Nederlandse samenleving gebeurt - leren mij één ding: ons culturele erfgoed, dat wat ons eigen is, wordt in fasen bijna zonder slag of stoot verkwanseld aan de grootste gemene deler. En het ergste daaraan vind ik nog wel, dat de Europeanen - de trendsurfende Nederlanders voorop - daar zelf mede-schuldig aan zijn. Welcome to the United States of Europa.

"Zap!"

Avond. In mijn eigen krakkemikkige oude fauteuil fliets ik per simpelzapper (ABN: afstandsbediening) langs de mij dagelijks aan huis geleverde overdosis televisiekanalen. Welk een vreugde.

Spelletjes met bekende Nederlanders (de meeste van hen heb ik nog nooit eerder gezien; ik doe dus iets goed). Actualiteiten op minstens vijf zenders (iedere zucht, rochel en snottebel hebben tegenwoordig nieuwswaarde). Weerpersonen (M/V) bespreken de klimaattoestand in de wereld (drie minuten volstrekte nutteloosheid). Slecht getekende spierbundels met laserkanonnen op volumestand elf; als kind krijg je al vroeg de gelegenheid om in je kijkgedrag volledig af te stompen - dat scheelt later een slok op een borrel. Die borrel heet soap; dagelijks klunzen talloze solarium-slachtoffers in sponsorkleding zich een weg door dialogen van Calimero-niveau en gefiguurzaagde décors van het soort waarvoor ieder buurthuis zich zou schamen. Zie het van de zonzij, denk ik tegenwoordig; het houdt honderden ondermaatse acteurs, actrices, verhaaltjespruipers en luie technici van de straat. De soap is het beste bewijs van het voortijdig gedemeteerde IQ en de verborgen werkeloosheid in de audiovisuele media.

Voordat de tot brakens toe politiek correcte Paul W. of Sonja B. apathisch Nederland weer als geslaagde multiculturele samenleving wil verkopen, heb ik de vinger aan de trekker. Met één feilloze zap leg ik hen het zwijgen op. Ik installeer me nog iets gemakkelijker in mijn stoel,

negeer de twee luid ruzieënde junk's beneden mijn raam en duik weer onder in het mysterieuze Nice van Patrick Modiano's roman "Dimanches d'août". Maar in de stilte komen de gedachten, en dwalen, dwalen...

"Héhebbenieuwefillums?"

De tijden waarin ik achter een videotheekbalie stond liggen niet eens zo ver, maar wel voorgoed achter me. Voor iedereen met een minimum aan beschaving en een meer dan gewone liefde voor cinema is het daar simpelweg niet uit te houden zonder er een blijvende portie haat jegens de mensheid in het algemeen en een passende hoonlach voor de meeste cliënten in het bijzonder aan over te houden. Zeker; er zijn aardige, geciviliseerde en zelfs oprecht in film geïnteresseerde mensen die luisteren naar wat je te zeggen hebt en je tips waarderen. Zij vormen helaas slechts een micro-klein deel van het klantenbestand; de rest beschouwt een videotje huren als boodschappen doen bij Dirk van den B. Dat wil zeggen: "Hetzelfde als de vorige keer graag, en kan het wat sneller!"

Opvallend hierbij is de dubbele standaard die vooral veel "hoger opgeleide" videocijkers erop nahouden; ze spreken schande van zinloos geweld, de oorlogsmisdaden op de Balkan en politieke corruptie, maar consumeren zonder ophouden Amerikaanse actie-thrillers die altijd eindigen met de herstelde status quo van de maatschappij waaruit al deze ellende voortkomt.

"Deze prachtige Spaanse film zal U aanspreken", probeerde ik het in mijn tijd als balie-slaaf duizend keer. (In mijn geest weerklonk dan de lach van de ezel, die zich slechts drie keer... Enfin; U begrijpt.) "Nee," was dan 999 keer het antwoord; "Ik wil wat makkelijk vanavond." Of: "Mijn vriendje vindt er niks aan." En de klassieker: "Bedankt voor de tip; ik zal hem onthouden, hoor!" Vervolgens kon ik dan de nieuwe Robin Williams-doorzeiker gaan inpakken.

Dit alles zou lachwekkend en onbetekenend zijn als je het alleen in de videotheek tegenkwam, maar helaas is het symptomatisch voor de huidige Nederlandse samenleving: pretenties en politiek-correcte gedragscodes te over, maar ondertussen heersen de apathie, domheid en slechte smaak. Wat ons automatisch bij de volgende notitie brengt.

De zwarte lijst

*"A lake of fire awaits them all
screaming souls slowly fall
into the pit, where flames never die!"*

Helstar: "Evil reign" (van de LP "Remnants of war", 1986)

Ooit heb ik mijn chefs voorgesteld om in ieder filiaal een zogenaamde "Doeiii!"-Schakelaar te maken; deze correspondeerde met een valluik direct voor de balie, zodat onbeschofte, wanbetalende en in het algemeen onwenselijke

elementen terstond een passende uitgang kon worden geboden. Dat kost niet veel en ruimt mooi op. Ik werd met drie tegen één weggestemd; men was van mening dat we te weinig klanten zouden overhouden.

Hier volgen de genomineerden in de categorie "Doeiii!":

* Turkse, Marokkaanse, Oosteuropese en Balkan-penose.

De Nieuwe Euro-criminelen, met dank aan post-Glasnost-wanbeleid en de in Straatsburgse en Brusselse achterkamertjes door ignorante politici en invloedrijke captains of industry bekostigde open Europese grenzen. Komen meestal 's avonds in topmodel braadslee voorrijden, altijd in groepjes van drie of vier; nummer één doet het woord, nummer twee houdt losjes een GSM in de hand, nummer drie wacht achter het stuur van de wagen. Dragen dure en toch slecht zittende maatpakken (een rat in een Armani blijft een rat in een Armani, tenslotte), huren lawaai-films uit Hollywood en stralen een zelden geziene agressie uit. Een scène uit een slechte misdaadfilm, denkt U? Het spijt me, dat ik dit niet kan tegenspreken.

Aangezien de Eurocraten er niet over hebben nagedacht dat, alvorens de grenzen en controleposten te laten verdwijnen, de verschillende landen ook op justitieel gebied enigszins vlekkeloos moesten kunnen samenwerken, is dit de Achilleshiel van West-Europa geworden. En omdat politici in heikele zaken zelden en altijd te laat hun verantwoordelijkheden nemen, bepleit ik de heroprichting van de Orde van de Tempeliers. Toegegeven; het waren niet zulke frisse jongens, maar daarvoor zeer doortastend, en zij zouden in deze tijden van politieke incompetentie goed van pas komen bij de bestrijding van het hierboven beschreven ongedierte.

* Studentjes (M/V) van het corps.

Met name 's middags en in de vooravond present in roedels van een handvol, luid leuterend in een jargon dat het midden houdt tussen Hoog-Bolkesteijns, Laag-Turbolands en het accent van een zwakzinnig schaap. Kunnen van hun draadloze debieltjes (ABN: mobiele telefoontjes), de tv-serie "Friends" en alles wat uit Hollywood komt en klef is (de meisjes), dan wel véél kabaal maakt (de jongetjes), geen genoeg krijgen. Die meisjes zijn net iets erger dan de jongetjes; het liefst zou je hun bek met dubbel absorberend maandverband dichtplakken zodat er nooit meer geluid uit komt. Al in 1851 zei Schopenhauer in zijn "Parerga und Paralipomena, kleine filosofische Schriften" over "lawaai en luidruchtigheid" het volgende: "...Er zijn wel mensen, zelfs vele, die daarom glimlachen, omdat zij ongevoelig zijn voor lawaai. Maar dat zijn de mensen die ook ongevoelig zijn voor argumenten, gedachten, gedichten en kunstwerken, kortom, voor geestelijke indrukken van iedere soort, en dat ligt aan de taaiheid en de grove samenstelling van hun hersenmassa."

Surf naar www.toplullo@flutbrein.nl voor al Uw corps-relaties.

* Studentjes Film- en Televisiewetenschappen. Komen met briefjes aan de videotheekbalie en vragen - het liefst zonder te groeten; dat is niet cool - om CITIZEN KANE, LADOLCE VITA of A BOUT DE SOUFFLE (steevast fout gespeld); hebben ze van de filmprofessor opgekregen voor dissectie. Na jarenlang in deze pseudo-academische leeghoofden zonder eigen initiatief en culturele bagage naar hun diepere filmbesef te hebben gevorsd, concludeer ik dat die er niet is en er ook nooit zal zijn. Maar een leeghoofd met een academische graad bezit in onze holle en gemakzuchtige napraat- en diploma-cultuur aristocratische status; voor ieder onderwerp hebben de media een officieel erkende "autoriteit" in de kaartenbak die voor een handvol pesos zijn/haar visie aan het gepeupel schenkt. "Officieel erkend" wil zeggen: in academische en media-kringen zwijgend vastgestelde consensus over het achterwege laten van apocriefe zienswijzen.

Ik stel dan ook nogmaals voor om de "studierichting" Film- en TV-wetenschappen met onmiddellijke ingang op te heffen en iedereen die er iets mee van doen heeft gehad in de gezondheidszorg te werk te stellen. Twee vliegen in één klap.

Ter illustratie de volgende anecdoten:

Op een mooie zomerdag komt een in smaakvol bont sporttenu gehulde knul van een jaar of twintig de vestiging aan de Nieuwezijds Voorburgwal binnengefietst - ja; U leest het goed -, parkeert zijn stalen ros tegen de balie, rommelt in een broekzak en diept een verfrommeld papertje op dat hij me met een luie grijns overhandigt.

Ik lees: "apocalyps now, videotheek Nwzds. V'wal, met ondertitels".

"Ik doe Film- en TV-wetenschappen," meldt de knul, terwijl hij een gekoeld colaatje uit de kast neemt.

"Bij Coppola staat 'ie," zeg ik en wijs hem de betreffende sectie.

"Wie is dat?"

"De regisseur van die film," antwoord ik.

"O. Zeg, hé, kan ik morgen betalen; ik heb niet genoeg geld bij me."

* Reclamemakers audiovisueel.

Bellen - omdat zij nooit zelf hun huiswerk willen doen - graag naar de videotheek tijdens spitsuren en verwachten - "Kan 't over een half uurtje?" - vijf titels waarin een scène met een roze olifant voorkomt, of tien films die zich in Wladiwostok bij nacht afspelen. Enfin; in het oog springende zaken. Vervolgens komt een valselijk amicaal sujet de films halen tegen een te verwaarlozen vergoeding ("En een BTW-bonnetje graag."), zodat men in een hip ingericht grachtenpandje (denk "Jiskefet") andermans ideeën kan plunderen volgens het aloude motto "Beter goed gejat dan slecht bedacht." Twee weken later, wanneer we er achteraan gaan bellen, weet niemand bij het desbetreffende bedrijfje meer welke freelancer ze op welke kaart gehuurd heeft. Fraaiste antwoord van zo'n PR-trut bij een productiebedrijfje van reclamespotjes, toen ik haar confronteerde met het feit dat we nog vijf of zes video's van hen moesten terugkrijgen: "Maar dat is toch JULLIE probleem."

Bijzondere karaktertrekken van dit minachtenswaardige volkje: grenzeloze oppervlakkigheid ("Het dondert niet wat we verkopen; als de verpakking er maar té gek uitziet."), obscene overbetaald, desinteresse voor alles behalve henzelf en een zeldzaam slechte mentaliteit in het algemeen. Mede-verantwoordelijk voor de nu algemeen geaccepteerde loskoppeling van beeld en inhoud: met een blonde stoot in een tanga verkoop je op jaarbasis veertig procent méér hoestdrank!

* De Grachtengordel-loge.

Garderobe op niveau met bijpassend ego, altijd haast (want vre-se-lijk belangrijk) en geen eigen ideeën, maar stiekem afgekeken smaak. Filmkunst, dat is SAVING PRIVATE RYAN (voor de wat bezadigde NRC-abonné) of FESTEN (voor de semi-studentikoze Volkskrant-volgeling). Het anderhalve onsje eigen brein, dat de grachtengordelkaste middels de genoten opleiding toch tot een onsje méér zou kunnen hebben ontwikkeld, is en route ondergesneeuwd door bankbiljetten en aandelenfondsen; samengeschoold op een designer-kluitje trekt men bij toastjes dolfijnenpâté gaarne een "goed jaar" open en besprekt tevreden de actuele EOE-index.

Het zal niemand verbazen dat hier het kader van het bedrijfsleven overgeproportioneerd is vertegenwoordigd; zakendoen vereist strakke structuren, hiërarchie op het feodale af en financieel-economische zelfbescherming - je moet er de juiste beperkte blik op de wereld voor hebben.

De zelfverzekerdheid van hen die gewend zijn om gediend te worden, is de bijzondere karaktertrek van deze groep. Wat leert ons dit, beste Camera Obscura-lezer? Het corpballetje en corpballetje van vandaag zijn de managing director en PR-trut van morgen.

We zijn bij de sluitpost van deze rubriek aangekomen. Gaat U er maar even voor zitten, want last but certainly not least gaat de "Doeiii!"-schakelaar zonder een ogenblik van twijfel om voor onze meest dierbare vrienden:

* Marokkaans, Antilliaans, Turks en Nederlands straatgespui.

Respectloos, a-sociaal, dom en agressief; verzet op slechte ghetto-komedies die dode rappers, vuurwapens en gouden halskettingen verheerlijken, op mafia-thrillers (vanwege de voorbeeldfunctie) en verder geïnteresseerd in alles wat niets positiefs aan het dagelijkse leven toevoegt. De persoonlijke bewegings- en uitdrukkingsvrijheid van dit rapalje staan altijd en overal waar zij gaan centraal, wat in gewoon boeren-Nederlands wil zeggen, dat je een schop kunt krijgen als je niet aan de kant gaat. Je vraagt je af wat hun ouders er voor waardeloze blik op de wereld op nahouden, en je bedenkt: genetische manipulatie lijkt ineens zo'n slecht idee nog niet. De tragiek is nu, dat dit gespui het bijproduct vormt van onze ethisch hopeloos gedesorienteerde welvaartsstaat, waarin symbolen van groteske luxe als wortels voor het stomme konijn worden gehouden, zodat hij vanaf dag 1 het idee heeft, al deze zaken per direct en koste wat het kost (dus ten koste van

anderen) te moeten verwerven.

De keren dat ik door iemand uit deze sociale klasse ben uitgescholden en/of bedreigd heb ik niet bijgehouden; wel krijg ik bij ieder pleidooi voor "een dialoog" met bepaalde groepen in de samenleving spontaan de neiging tot zinvol geweld - het verbouwen van de politiek-correcte tronies van lokale en nationale beroepsvergaders zonder interesse voor de maatschappelijke realiteit.

In Nederland, groot dorp van de sublieme middelmaat, gelden - hoe kleinburgerlijk en ouderwets ook - zekere normen en waarden; deze zijn, in tegenstelling tot wat de Beleids- en Meningmakers ons lang hebben voorgehouden, niet relatief, maar absoluut. Die normen en waarden heb ik in mijn jaartjes achter de balie (en ook elders, trouwens) talloze malen met voeten getreden gezien. Ik zie het als volgt: wie - dit geldt met name voor het Nederlandse uitschot - geen respect toont voor ouder(s), leraar, politieagent, treinconducteur en medeburger in het algemeen, die verdient een geprolongerd Spartaans strafkamp inclusief lijfstraffen. En wie van onze gasten zich niet wenst aan te passen aan de pindakaas en hagelslag (taal, zeden en rechtsorde inbegrepen), kan een enkeltje Bergdorp, Zandkasteel of Zonnesteek krijgen, ZELF te voldoen in Nederlandse gulden.

Kort Euro-politiek intermezzo in B-mineur

"Je ne croyais pas au monde. Je n'y ai jamais cru. Je savais depuis toujours que c'était un mauvais rêve. Un mauvais rêve et rien d'autre." Rechercheur Alex (Daniel Auteuil) in André Téchiné's LES VOLEURS

Voor de goede orde: wie in dit kader meent, de geschiedenis te willen negeren en op politieke opportunisten met rechts-extreme antecedenten te moeten stemmen, moet dat zelf weten; het staat iedereen vrij om de verkeerde keuzes te maken. De gekozen democraten die met deze politieke opportunisten in een parlement zitten en desondanks weigeren om met hen te communiceren, zijn hypocriet en slechte verliezers bovendien, en daarmee zelf voorspelbaar opportuun; in deze door de zelfvoldane media gemonitorde tijd is tenslotte het persoonlijk imago van een politicus van cruciaal belang.

Overigens: vraagt het politieke en culturele establishment zich wel eens af hoe precies de minder fijne figuren (ik noem geen Belgische, Franse of Oostenrijkse namen) op hun plek zijn gekomen? Telt U even mee: het door bezuinigingen en verkeerde prioriteiten moegestreden en gesloopt onderwijs, de afbrokkelende gezondheidszorg, de sociale woningnood en absurde huizenmarkt in de grote en middelgrote steden, een rechtsorde waarin meer aandacht bestaat voor de delictpleger dan voor het slachtoffer, steeds schevere inkomensverhoudingen, het stelselmatig negeren van de disharmonie tussen autochtone en bepaalde allochtone stadsbewoners, het niet actief optreden tegen buitenlandse ondergrondse verzetsorganisaties, de continuering van het

“vertrouwen” in hoge ambtenaren en beleidsmakers die grove nalatigheden en corruptie ten laste zijn gelegd, etcetera etcetera. Waar blijft dus de burger in zijn eigen democratie? Demonstreren is een anachronisme, een ludieke uiting van ontevredenheid geworden. De tijd van het forceren van de politieke koers en sociale veranderingen (Baader-Meinhof-Gruppe, Brigate Rosse, RAF etcetera) ligt hopelijk voorgoed achter ons. Zelf de politiek in dan maar? Dat betekent een leven lang vruchteloos vergaderen. Nee, tegenwoordig gaat de ontevreden burger stemmen - als hij gaat stemmen - en hij stemt eenvoudigweg TEGEN. Dat is de boemerang van de democratie. Heren en dames parlementariërs: zoek de schuld en oorzaak van het bovendrijven van onderstromingen bij U zelf en Uw eigen non-beleid.

Wat mij in een verrassend soepele overgang weer bij de cinema brengt.

Er waait een wind uit Verwegistan...

De exotische cinema is momenteel helemaal jevan-het. Nee, niet de triaden-thriller uit Hong Kong, niet de epische vijf-uurs-musical-inclusief-tandpasta-reclame uit Bollywood, de intense yakuza-film uit Japan of de soap-zonder-einde uit Brazilië - dat is volgens de intellectuele dictatuur immers genre-cinema zonder sociaal-politieke relevantie. Nee, ik bedoel het minimalistisch cultuurdocument dat onder “moeilijke politieke en sociale omstandigheden” uit het ontwikkelingsland van oorsprong is gesmokkeld, zodat de docile Nederlandse arthouse-bezoeker, op last van de progressieve alliantie, er bij een lurkje Max Havelaar met zijn partner fijn over kan na-blaten. Voor een korte publieksreactie op HET HOOFDDOEKJE DAT KON PRATEN, een Zuid-Iraakse fabel waarin een travestiet met één been ervan droomt om in zijn boerendorp een maatschappijkritisch jazzballet met blinde kamelen op te voeren, schakelen we nu live over naar het café van Filmhuis Houfasstami:

Verslaggever: “Vertelt U eens: wat voelt U nu?” Zij (extatisch zuchtend en plukkend aan haar Pippi Langkous-staartjes): “Eén camera-instelling van vijftien minuten, die blinde muur en dan die twee zinnettes tekst van die arme keuterboer; zó veelzeggend!”

Hij (krabbend aan de huiduitslag die hij van twee weken zestien-granendiët heeft gekregen): “Magistraal. En die authentieke kamelenzang. Hypnotiserend, vond je ook niet?”

Zij (kijkt vriend verliefd aan): “Ik ben blij dat we de CD hebben gekocht; met een kopje drooggedraaide Tibetaanse reutelthee erbij kan ik vanavond heerlijk tot mezelf komen.”

Verslaggever: “U hoort het, dames en heren; met HET HOOFDDOEKJE DAT KON PRATEN heeft Ahmed Al-Atag opnieuw een sober meesterwerk afgeleverd, dat evenzeer een gedurfd statement is over het huidige politieke klimaat in zijn land, alsook een diep, diep persoonlijke zoektocht naar de zin van het eigen zijn in een paradoxale, ja; bijna poëtisch-feodale context. Dat was het voor nu vanaf de première-party in Filmhuis Houfasstami; we gaan terug

naar de studio, waar onze vaste recensent Adolf P. Veerenbal klaarzit om zijn eminente zoeklicht te laten schijnen over POEP IN JE ORE!, de laatste film die punk-cineaste Elsje Windewaaier, beter bekend als bassiste Windy van de legendarische cultband Werken Zeker, maakte voor zij zich in een very bad trip voor het boemeltje van Rommelo naar Plathuizen wierp. Over naar jou, Adolf!”

Een Trojaans filmpaard

Onlangs stond er in de Amsterdamse bioscooppladder bij een film (de titel is me gelukkig ontschoten) de volgende tekst te lezen: “Pas onlangs door de Iraanse autoriteiten vrijgegeven”. Als dat een aanbeveling moet zijn, dan is het toch raar gesteld met de aankopers van en de doelgroep voor deze cinema: zij geven blijkbaar de voorkeur aan toonbeelden van filmwijsheid die een verkappt totalitair régime aan ons Westerse seculieren schenkt, opdat het ook hier licht worde.

Mij bereiken via de videotheken vaak verzoekjes voor films uit moslim-geïmagineerde landen en - ik blijf me erover verwonderen - ze zijn vaak afkomstig van meisjes. Applaus, dames: meer dan een halve eeuw golven van Nederlandse progressie, en nog altijd behept met een verkeerde nieuwsgierigheid. Het verschil tussen de moslim-cultuur en de onze is heel eenvoudig aangegeven: ik mag als inkoper gewoon een film over de onderdrukking van vrouwen in Iran of Afghanistan op de plank van de videotheek zetten zonder dat ik me zorgen hoef te maken om 's nachts van mijn bed te worden gelicht of de volgende ochtend te worden gestenigd. Moet je in Teheran of Kaboel eens proberen.

Exotica versus Europa

In West-Europa (in onze buurlanden is, zij het in mindere mate, dezelfde exotisch-gefixeerde tendens te zien) bestaat 2000 A.D. zo weinig achtung voor het eigen cultuurgoed, dat alles uit de bergen en de woestijnen moet komen. Wat zijn de oorzaken voor deze zelfverwaarlozing? Verlaat koloniaal schuldgevoel? Rijke landen-complex? Euro-ennui?

Momenteel is een aanzienlijk deel van het Europese politieke landschap paars gekleurd (een met demografische verschuivingen samenhangende reactie op decennia van christen-democratische winterslaap); daarmee is het cultuurbeleid veelal in handen van de socio's gekomen en de door hen zo graag uitgedragen edele filosofie van een beter begrip van verre culturen klinkt galmend door het Avondland. Platitudes als deze doen het goed in verkiezingscampagnes en het culturele wereldje; vooral nu de ontkerkelijking met rasse schreden voortgaat, de traditionele maatschappelijke ijkpunten verdwijnen en gedesorienteerde schaapjes hun zieleheil gaan zoeken in de zogenaamde puurheid van de lage-lonen-landen. In West-Europa verliezen we dagelijks een stukje van onszelf; in plaats van de oude filosofen en schrijvers te lezen die deze identiteit mede vorm

WINTERSCHLÄFER

hebben gegeven, in plaats van meer van onze eigen geschiedenis en cultuur en die van onze buurlanden te leren - waaruit de huidige Europese kaart is ontstaan - zetten we onze gezamenlijke historie, en daarmee onszelf, op een zijspoor. Die verwaarlozing van de West-Europese cultuur begint al op school.

De cijfers (exacte vakken) zijn in het lager en voortgezet onderwijs altijd belangrijker geweest dan de letters (talen), terwijl filosofie en geschiedenis - elementair voor het begrip van de mens van zijn directe kader - al helemaal als impopulair gelden. Het “verenigd” Europa dat door links-liberaal Eurocratië aan de nieuwe generaties als toekomstige heilstaat wordt voorgedragen, is niets meer dan een kille monetaire unie, een opgelegde eenwording ter versteviging van de mondiale concurrentiepositie; van onderlinge communicatie op culturele vlakken is nauwelijks sprake. Zo florissant als de financieel-economische façade van ons land en die van enkele burens er ook moge uitzien; cultuurhistorisch gezien zijn we hard op weg om dit met bloed, zweet en tranen gebouwde, keer op keer herbouwde huis der welvaart tot een sloppenwijk te laten verkrotten.

Leg Uw oor te media-luister en hoort: De Duitsers kunnen niet met de Britten, De Nederlanders lachen om de Belgen, de Fransen begrijpen de Spanjaarden niet, de Oostenrijkers zijn bij iedereen de risée en de Denen stemmen gewoon altijd en overal tégen. Misschien is dit de verklaring voor het feit dat Europa de blik op verre oorden richt; men prefereert het dwepen met “ginds” boven het luisteren naar de burens. Met film is het niet anders.

“Héél Gallië? Nee...”

Het enige Europese land dat al jaren met élan en inzet het eigen (film)culturele erfgoed beschermt en de eigen kweek wetmatig, financieel en

infrastructureel ondersteunt, is Frankrijk - misschien niet altijd met de juiste edele motieven, maar sojt. We moeten daarbij het aandeel en de invloed van het kapitaalcrachtige Canal+ als initiator, co-producent en krachtlijm niet onderschatten. En de Nederlandse arrogante cultuurpauzes maar schamperen over die dwaze Fransen! Nu moet ik er niet aan denken dat we

als neven-effect van een cultuurpolitiek decreet dagelijks 40% Frans Bauer, Nederhop, "Het Lagerhuis" en modern toneel door de kabel geschoten krijgen, maar die Fransen ondernemen tenminste iets.

De Duitsers eveneens; al hebben zij een andere werkwijze, ook hun voorlopige zwaartepunt ligt bij de films die in co-productie met televisiezenders ontstaan. Is er iemand onder U die films als LEISE SCHATTEN, STADTGESPRÄCH of VERTRAUEN IST ALLES (met de sprinkelende Alexandra Maria Lara) iets zeggen? Ik betwijfel het; zelden zenden de Nederlandse tv-zenders iets anders uit dan Krimi's, en in mijn vriendenkring bijvoorbeeld kijkt slechts een enkeling af en toe naar de Duitse televisie. Ze spreken daar immers Duits...

Initiatieven te over de laatste jaren: de in co-productie door de Duits-Franse tv (ARD/Arte) gedraaide filmserie "Wilde Herzen" (over bijzondere romances tussen jonge mensen), bijvoorbeeld. Daarvan was alleen het levendige DAS LEBEN IST EINE BAUSTELLE van Wolfgang Becker een blauwe maandag ons land te zien. Co-auteur van het script was namelijk - ahà - de jonge Tom Tykwer, die als regisseur met DIE TÖDLICHE MARIA, WINTERSCHLÄFER en het succesvolle LOLA RENNT precies de trendy zenuw van het Nederlandse arthouse-wereldje trof.

Stuitend is de hier niet voorhanden kennis van de Duitse cinema: tijdens de in 1999 door de VPRO uitgezonden forum-discussie over film in Nederland, in het kader van de opening van de nieuwe Filmacademie, kon je een lizige Filmfonds-bobo horen beweren dat er in Duitsland al meer dan twintig jaar geen fatsoenlijke film meer was gemaakt. Dit sujet werd door Limburger Huub Stapel, die de discussie overigens vaardig leidde en zelf nota bene regelmatig bij onze oosterburen werkt, tot mijn verbazing niet ter plekke met een linkse gevloerd.

De incompetentie van de Nederlandse filmcultuuraucraten is zo groot dat ze maatschappelijk is geaccepteerd; alleen in een dergelijke anti-sfeer is het te begrijpen waarom SCHLARAFFENLAND, DER EISBÄR, HONIGMOND, DER TOTMACHER, HAPPY BIRTHDAY TÜRKE! (Doris Dörrie's tragikomische film noir naar de roman van Jakob Arjouni) en al die andere interessante Duitse producties in Nederland geen kans hebben. Hopelijk krijg ik ongelijk, maar ik vermoed, dat

Kitano Takeshi's verrassend warme komedie KIKUJIRO

ook Volker Schlöndorff's thriller DIE STILLE NACH DEM SCHUSS hier onopgemerkt blijft. Tijdens de Berlinale 2000 meldde de Duitse bondskanselier Schröder (door de talloze corruptieschandalen van tegenpartij CDU ineens verrassend sterk in het politieke zadel), dat zijn land met Frankrijk nieuwe fondsen zal aanwenden om via co-producties en een gezamenlijke filmopleiding (!) het Amerikaanse beeldimperialisme het hoofd te bieden. Twee bureaus die elkaar sinds mensenheugenis op allerlei gebieden bevechten schudden elkaar de filmhand? Onverra, oftewel: schauen wir mal, was draus wird.

Een ander, wat bescheidener voorbeeld, uit de Europese achtertuin: in Tsjechië zijn honderden filmtitels uit eigen land en uit buurland Slowakije op video beschikbaar; van animatiefilms en volkskomedies tot thrillers en fantastische cinema is bekend en onbekend werk uit de gezamenlijke filmhistorie er tegen een belachelijk lage prijs voor iedereen te verwerven. Blijkbaar heeft men daar wel het juiste inzicht in het bewaren en doorgeven van de eigen cultuur. Ook de Franse cinema is in Tsjechië overigens een vaste waarde in de bioscopen. Wie het niet gelooft, kan de cijfers opvragen bij Unifrance Film, het instituut dat zorgdraagt voor de promotie van de Franse cinema buiten de landsgrenzen.

In Noord-Europa produceren de Scandinavische landen in onderlinge samenwerking al jaren mooie films in uiteenlopende genres, die "thuis" voldoende succes hebben om deze werkwijze voort te zetten. De giallo-geïnspireerde Deense thriller NATTEVAGTEN kregen we (o wonder) ook hier te zien, maar de minimale acceptatie (het is tenslotte maar een genrefilm) ervan

stak schril af bij het doorslaand succes van het al in de eerste tien minuten mateloos irriterende en gemaniëerde FESTEN, met name door de Volkskrant opgehield tot de CITIZEN KANE van 1999. De Nederlandse cultuurpolitie en het bijbehorende arthouse-publiek hebben de eigen beperkte filmblik tot dogma verheven en zijn niet geïnteresseerd in een horror-achtige whodunit, laat staan in een epische avonturenfilm als FALKENS OYE of een sterke psychologische thriller als INSOMNIA. Films als deze reflecteren niet de tijdgeest en zijn dus kansloos, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de in een nerveus-realistische stijl opgenomen Zweedse jeugdfilm FUCKING AMAL, waarin twee kleinstedse schoolmeisjes hun liefde voor elkaar ontdekken en hun eigen angst en de wereld trotseren. Zo sympathiek en wreed-grappig als deze kleine liefdesgeschiedenis ook is; de Nederlandse bioscooprelease ervan was, gezien inhoud en stijl, geheel voorspelbaar. Wie echter een elegante en esthetische film als het Japanse RAMPO of een verzorgde oude-stijl-thriller à la Alexandre Arcady's K uitbrengt - die persoon doet pas echt iets verrassends. Maar nee; Nederland heeft - in een gebruikelijke geste van vaderlijke arrogantie - de Gesubsidieerde Ontwikkelingslandencinema als minder bedeed kindje geadopteerd: zó authentiek, zó onopgesmukt! Dankzij financiële steun van het Hubert Bals Fonds, de Ministeries van Ontwikkelingssamenwerking en Cultuur en allerlei andere kapitaalvernietigende speelgoedpotjes kunnen we bijna iedere week naar zo'n belangwekkend juweel van exotische soberheid gaan kijken. Film moet niet visueel versierd en lyrisch, laat staan donker-romantisch of juist al te leuk van inhoud zijn; dat wenst de cultuurpolitie niet. Daarmee valt dus eigenlijk het leeuwendeel van de Europese filmproductie al af voor een Nederlandse release. In de programmering van Rotterdam 2000 telde ik daarvoor een kleine twintig dogma-sobere, sociaal-realistische producties van verre, die onder cultuurbureaucratische bewaking tot stand kwamen. Ja, lieve kijkbuiskinderen; de subsidiekraan heeft weer wijddopen gestaan.

Vice versa?

Om dit mechaniek eens om te keren: denkt U dat de cultuurbeleidsmakers in Iran of Zambia een bedragje op hun begrotingspost hebben gereserveerd om het kwakkelende boerendrama uit West-Friesland te steunen, zodat de plaatselijke elite en pers er op een filmfestival bij een glaasje Piper-Heidsieck goede sier mee kunnen maken?

En is het U ooit opgevallen dat, wanneer het over het verdedigen van cultuurhistorisch erfgoed gaat, er altijd sprake is van een dubbele moraal? Zo is de (verder overigens mooie) documentaire over de zoutmannen van Tibet "een poëtische, natuurgetrouwe weergave van een verdwijnende cultuur" en kreeg een bioscoop- en een video-release. Daarentegen was Fernando BELLE EPOQUE Trueba's tragikomedie LA NIÑA DE TUS OJOS (zie foto linksonder), waarin een bonte Spaanse filmploeg ten tijde van Goebbels' nazi-regime in de UFA-studio's onder bizarre omstandigheden de laatste scène probeert te halen, de moeite van het uitbrengen klaarblijkelijk niet waard. Niemand behalve Pieter van Lierop (Utrechts Nieuwsblad) nam de moeite om deze, in de Tsjechische Barrandov-studio's gedraaide, glanzende Europese co-productie voor het voetlicht te brengen (zo geschied tijdens het Filmfestival Rotterdam 2000). Ach, zo'n véél te aangekleed flauwekulletje met kluchtelementen, inclusief algehele spraakverwarring, door elkaar roepende Spanjaarden en CASABLANCA-einde is immers maar "oubollig", "populistisch" en helemaal niet "innovatief"...

Ziehier de analogie: vertel een mop over een allochtoon en je bent meteen kandidaat bij het Landelijk Meldpunt Discriminatie voor een dwangcursus Hoe Aai Ik Een Medelander. Wanneer echter J. Spijkerman, P. de Leeuw, M. Smeets of een andere politiek correcte beroepsleukerd dezelfde grap vertelt met een Duitser als lijdend voorwerp, ligt Nederland in de spreekwoordelijke kreukel. Verdraagzaam, vergevingsgezind, verenigd Europa - lachen!

Maar ik dwaal andermaal af; excuseer.

Enfin, zo blijven we dus verstoken van de kleine Franse, Italiaanse, Scandinavische, Spaanse en Duitse films die niet opportuun maar ambachtelijk zijn en dus voor verveelde critici en het steeds op de laatste trend surfende publiek een prozaïsche bijzaak zijn geworden. De Oezbeek die zijn cultuur met een film over de landsgrens wil tillen, maakt een goede kans op twee ton Euro-subsidie met uitbrenggarantie, maar de Fransman die Pagnol naar de letter verfilmt is bourgeois en een bekrompen antiekverkoper, en moet maar fijn in de Provence blijven.

Wanneer bericht een filmrecensent nu over die ene kleine Italiaanse of Scandinavische film in een buitenlands festivalnevenprogramma? Zelden; hij/zij heeft zich al lang laten degraderen tot een ordinaire trendspotter die het zich niet kan veroorloven de volgende Kiarostami, nouvelle violence of Dogma te missen. Er heerst een volkomen vertekend beeld van wat er in onze buurlanden - waarmee Nederland cultureel-historisch samenhangt - op filmgebied gebeurt. Het beeld, dames en heren, is INCOMPLEET. Daarvoor krijgen we een nieuwe golf van Europees sociaal realisme over ons uitgestort: critici en filmhuisprogrammeurs houden héél erg veel van met schokkerige handcamera in maandagochtendgrijs gefilmde dysfunctionele voorstadsfamilies, alcoholische en kindermishandelende vaders en moeders, burgeroorlogslachtoffers, zwerfjongeren, asielzoekers, drugsverslaafden en andere stemmingmakers op het concert des levens waarvan niemand een program krijgt. Trouwens, het aantal lesbische cavia's met een incest-trauma schijnt ook hand over hand toe te nemen...

Van de Nederlandse televisie hebben we evenmin nog iets te verwachten. De publieke omroepen - gaarkeukens van desinteresse, incompetentie en onwil - streven - met uitzondering van de VPRO - op drie zenders het ultieme Grijsnet na, dus die strijd is gestreden. Publieke omroep? Zeg maar gerust: publieke afgang. De spelletjesprogramma's en shows zijn er net zo infantiel als die van de commerciële, de films komen er bijna steevast uit Amerika of zijn tenminste in de Engelse taal. Anders kijkt/luistert er niemand. De laatste keer dat ik Michel Serrault ("Wie?"), Diego Abatantuono ("Wie?") of Katja Riemann ("Wie?") op de Nederlandse tv zag, kan ik me niet meer herinneren. En dan moeten we dat gelul over integriteit en het ondergeschikte belang van de kijkcijfers nog serieus nemen? Het bewijst: je kunt het kind wel uit Hilversum halen, maar hoe haal je Hilversum uit het kind?

En de commerciële? Afvalcontainers, vierentwintig uur per dag ruikend naar de vis van eergisteren. Het moment waarop deze ethervervuilers aan de luiheid en stupiditeit van het zappende volk hun privé-eilandjes in de Stille Zuidzee bij elkaar hebben verdiend, is alle hoop op een beter testbeeld verloren. Dat tijdstip, ik stel dit tot mijn grote droefenis vast, was gisteren al. Wat overblijft: mono-cultuur en het gelijk van de kijkcijfers en de reclame-inkomsten. Zal ik het even voor U spellen? Ik wil geen

reality-tv over agenten in de Bronx, geen mallemolens vol randdebiele exhibitionisten en geen spelprogramma's waarin kandidaten vulgaire opdrachten uitvoeren om absurde geldbedragen te winnen. Netzomin als ik in de bioscoop een film wil zien over een dreumes die met een zak rijst van Oost-Teheran naar West-Teheran loopt ("Gedurfde parabel! Vredesprijs!"), of een "confronterend meesterwerk" over een stel kleincriminele pubers in een achterstandswijk in Taipeh. Ik wil de nieuwe films van Claude Chabrol, Fernando Trueba, Claude Miller, Sherry Hormann, Olivier Assayas en Doris Dörrie zien, op een fatsoenlijk scherm, met een fatsoenlijk geluid! Ik wil retrospectieven van Pupi Avati, Francesca Archibugi, Dominik Graf, Robert Enrico, Jacques Deray en Vicente Aranda, van jeugdfilms uit Scandinavië, van Franse gangsterfilms uit de jaren zestig!

"En de Heer, hij zag dat het fout was."

In tegenstelling tot hen die hun dagelijks brood echt moeten verdienen, zit de filmcriticus veilig in zijn toren; zolang hij/zij maar het politiek-correcte en verantwoord-culturele midden aanhoudt is er geen vuiltje aan de lucht. Op z'n tijd is een flirt met de doorgeslagen Hollywood-film (THE MATRIX, FIGHT CLUB) verplicht, want men heeft de eigen hard disc per slot van rekening altijd op de laatste stand.

Het bij de redactie in te leveren "stukje" moet vervolgens journalistieke afstandelijkheid bezitten (God verhoede dat Het Gevoel

doorschemert) en gefundeerde kritiek bevatten. Waar dat "gefundeerde" vandaan komt of aan wordt getoetst (behalve aan het gelijkvormige geleuter van de vakbroeders) is me nooit duidelijk geworden; het zal wel iets met de jaren zestig en zeventig te maken hebben, toen Pasolini en Fassbinder nog Allah, pardon: God waren, de Nouvelle Vague "pas" twintig jaar jong was (in de tussentijd liggen slapen zeker, dames en

Shinya Tsukamoto's meesterwerk GEMINI

heren?) en in ieder oeuvre een rode auteursdraad en een sociaal bewogen bodem werd verondersteld. De genrefilm (van horror tot komedie) werd destijds al geminacht en met drie regels in de marge afgedaan; in deze anti-cultuur draaiden in matineeën en nachtvoorstellingen de meeste copieën van genrefilms gewoon kapot. Waarom zou je die rommel immers bewaren? Critici en historici kijken niet naar de film sec; zij moeten een leidraad, een trend of tenminste een vage samenhang hebben om in schamperende betoogjes hun arbitraire Lego-theorieën mee te bouwen. Daar worden ze voor betaald. Films als TURNÉ, LA CORSA DELL' INNOCENTE, TRAS EL CRISTAL, IL TORO, FRAUEN SIND ETWAS WUNDERBARES, SECRETOS DEL CORAZON, RAMPO, MORTELLE RANDONNÉE, DIE APOTHEKERIN, UNA GITA SCOLASTICA of LA FILLE SUR LE PONT halen ons land al lang niet meer; het zijn kleine verhalen die op zichzelf staan en meer over de respectievelijke landscultuur zeggen dan de antiek-progressieve manifesten-met-universele-pretenties, model Fassbinder-Pasolini-Godard, dat ooit zouden kunnen. Maar aan kleine verhalen zonder pamflet-wijsheden hebben de meeste recensenten niets; je kunt er zo lastig een "stukje" van trekken.

Tja, de filmcriticus: wereldreiziger in de eigen geest, maar 's ochtends gewoon als burgermannetje/-vrouwje op de fiets naar de persvoorstelling en 's avonds slaaf van dat beeldschermje onder de schemerlamp. Wat doe je dan om je frustratie te uiten? Je drinkt een borrel méér en je laat zien dat je als vooruitstrevend geweten van de natie precies weet waar het op dat ogenblik naar kunst ruikt: in mafios Kazachstan, in de goot van Bueños Aires, in de grauwe Parijse banlieue. Of je bent van de tegenpartij, de Hollywood-club "Snel!-Lekker!-Veel!" en je geeft je eigen IQ en navenante cultuurbesef alle ruimte om zich in Schwarzenegger-Schwachsinn en Pitt-plaatjes aan de wereld kenbaar te maken.

Tussen deze twee uitersten van de meningmakerij ligt oud Europa, verguisd en verloren, aan de nieuwe leegte, de sociaal-realistische dictatuur en het grootkapitaal en het lawaai overgeleverd.

Ik herinner me nog haarscherp de dag, nu zo'n tien jaar geleden, dat in de Cinema aan het August Allebéplein eerst een Amerikaanse film (titel vergeten) en daarna Claude Millers LA PETITE

VOLEUSE werd vertoond. Terwijl de eindtitels van de Amerikaanse film over het doek gleden, vertrok driekwart van het schrijvende volkje, haalde de persmap af, dronk nog een kop koffie en at een broodje op kosten van de distributeur, om vervolgens te verdwijnen. Welgeteld zeven personen (mijn onbelangrijke zelf inbegrepen) zagen die middag LA PETITE VOLEUSE.

En zo vergeet ik nooit de neerbuigende, "kijk-eens-hoe-modern-ik-ben"-recensie in de NRC van Hans Beerekamp over Christian Vincents debuutfilm LA DISCRETE; een typisch voorbeeld van het niet willen aanvoelen van de zeer specifieke, subtiele en wat ouderwetse sfeer die deze Franse cinema van de bescheiden afmetingen kenmerkt. Van Beerekamp, "omnivoor" naar eigen zeggen, en toch iemand die celluloid door d'aad"ren vloeit, zou je een behandeling met meer égards verwachten. Overigens haalden Christian Vincents latere films, zoals daar zijn BEAU FIXE en LA SEPARATION, ons land niet; zonder filmdistributeur Cor Koppies (R.I.P.) en lobby hadden ze geen schijn van kans.

Bij kritiek op hun kritieken beroepen recensenten zich graag op "de subjectiviteit" van hun schrijfsels; niemand kan hen de wacht aanzeggen wegens stompzinnige opmerkingen (lees Peter van Buerens recensies over genrefilms en huiver) of grove nalatigheid. Wat dat laatste betreft: ik zag Frans Kotterer, tegenwoordig schrijver maar destijds voor Het Parool nog "stukjesbrodder" (zijn eigen woordcreatie; niet de mijne), eens de persvoorstelling van HELLBOUND: HELLRAISER II na een kleine drie kwartier verlaten. De volgende dag stond er van zijn hand wel een pracht van een afkraker over deze horrorfilm op de kunstpagina. Een hele kunst, inderdaad. In iedere andere bedrijfstak zou je voor een dergelijk vergrijp gewoon zijn ontslagen. Echter, net als in de politiek kun je ook in de journalistiek jarenlang ongestoord onzin verkopen en er nog mee weggelopen ook. Later kreeg ik met regelmaat heren en dames van de opinie-junta voor mijn videotjesbalie, op zoek naar deze of gene "klassieker" om het geheugen op te frissen en het "stukje" met een citaat of twee nog wat cachet te geven. Hen er opmerkzaam op maken dat we bijzondere, elders niet verkrijgbare en zeer zeldzame films in de collectie hebben, mocht zelden baten. Het is immers maar video en daaraan bevuilt de gemiddelde recensent zich slechts in een noodgeval. Zo presteerde filmjournaliste Mariska Graveland het eens om in de videorubriek van De Filmkrant het fijnzinnige en originele JULIAN PO met de grond gelijk te maken zonder ook maar één zinnig argument te gebruiken; de eerste alinea's van haar prutswerkje bestonden uit roddels over titelvertolker Christian Slater. Ik stuurde - metalheads zijn dwars van nature - Graveland onmiddellijk een haat-fax, die vervolgens werd beantwoord met een briefje waarin in niet al te briljant Nederlands mijn "schotschrift" op die typisch hautaine manier werd bekritiseerd die we zo goed kennen van De Autodidacte

Recensent. Dezelfde Graveland belde later eens op naar de videotheek en had de stomme pech om mij aan de lijn te krijgen. Ze had een bepaalde film nodig voor één bepaald stukje van twee minuten; ze kon de tape toch wel gratis meekrijgen? Aan U de vraag, lezer: deed 'ie 't of deed 'ie 't niet? Sans rancune, Mariska.

Eens kwam een jongedame, die voor glossy damesbladen stukjes componeerde, geïrriteerd aan mij vragen of ik haar twee films van Wes Craven wilde geven; ze moest "even snel iets schrijven", want er kwam een nieuwe film van de man uit die zij werd geacht te bespreken (waarschijnlijk stond ze na het dames-bridge-avondje van de vorige dag debet bij een hoofdredactrice). Toen ik haar "A nightmare on Elm Street" en "The serpent and the rainbow" aanreikte, keek ze me achterdochtig aan:

"Zijn dit wel de goeie?"

"Zeer verschillend, maar allebei door en door Wes Craven," antwoordde ik beleefd; "Goede films in het horrorgenre."

Het H-woord was teveel voor mademoiselle. Resoluut zette ze de hoesjes terug en koos andere titels. Ze zei geen woord terwijl ik de films over de toonbank schoof en deed een stapje van de balie terug, alsof ik een enge ziekte had.

Aandoenlijk was de jongeman die geen flauwe notie van film had, maar via-via (het nepotisme tiert welig in deze cirkeltjes) voor een of ander duur blad over de genre-cinema uit Hong Kong ging schrijven. Hij vroeg me zonder een spier van zijn gezicht te vertrekken of ik maandelijks voor hem de interessante titels met cast en credits op een rijtje wilde zetten ("Je mag het gewoon met de hand schrijven, hoor."), zodat hij daar dan iedere keer een artikelje à raison van een paar honderd piek van kon brouwen. Zelden zo gelachen.

Ach, nu ruk je als intellectuele oplichter de nodige ongetoetste gegevens gewoon van het internet.

"Research" heet dat. Even wat clichés aan elkaar plakken, een citaatje ertussen voor de leuk, namen en referenties goed overschrijven, de spelling-corrector erover en voilà: stukkie is gaar. Talentloosheid en het globale secundair maken het mogelijk! Wat mij per trampolinesprong bij de volgende notitie brengt.

Over de thuisbuis en het kunsthuis I

De videodistributeur is in de regel niet meer dan het zetbaasje van de bioscoop-afdeling van een Amerikaanse major - en daaruit is, zo weten we, al dertig jaar geleden alle culturele besef en artistieke

leven geweken. Er zwerven in Nederland nog enkele echte onafhankelijke distributeurs rond met eigen acquisities; de meest interessante daarvan is het in Rotterdam gestationeerde De Filmfreak; zij brachten onder meer Alejandro Amenabars sterke thriller TESIS, Jan Kounens DOBERMANN en de geniale Noorse zwarte komedie JUNK MAIL uit op video en zorgen momenteel voor Shinya Tsukamoto's kindje GEMINI.

Ook wijlt er nog een knuistjevol arthouse-specialisten onder ons. "Arthouse" is het veelzeggende parasolletje waaronder zo'n beetje alles luiert wat niet uit Hollywood komt, c.q. verfijnd/hip/verantwoord/independent heet te zijn. De kwajongens-dynamiek van de genrefilm is in deze cultuur van het Vrij Nederland-abonnement en het witte wijntje persona non grata. Volgt U mij wederom naar het Land van de Veelzeggende Anecdote.

Met een goede vriend zat ik in een alternatief (wat heb ik toch de pest aan dat woord; net als aan die muziek - maar ik dwaal weer af, excuseer); enfin - ik zat dus met een goede vriend in een alternatief filmtheater naar Takeshi Kitano's yakuza-drama SONATINE te kijken. In de rij vóór ons bivakkeerde een dameskransje (jaargang jong belegen) dat, zo was uit de goed verstaanbare conversatie voor het begin van de film op te maken, nog in beraad was over het etablissement waar na de film zou worden getafeld. Nu gaat het er in SONATINE niet zachtzinnig aan toe en bij de eerste, in gortdroge Kitano-stijl gefilmde, ferme mishandeling van een personage (er zouden er nog enkele volgen) steeg uit de damesmondjes een ontzet gepiep op: "De volgende keer gaan we niet meer naar een Japanse film, hoor." De dames misten duidelijk de one-liners en flauwekul-figuren die scènes van gelijke snit (maar dan kaderloos en in uitverkoop-kwaliteit) in PULP FICTION of

LOCK, STOCK AND TWO SMOKING BARRELS voor hen wel gezellig maakten. Dit, beste lezer, is de marketing-technische consequentie van de term "arthouse": het mag niet teveel pijn doen, anders smaakt de après-sherry niet.

Uit voorzorg en met een goede kennis van de eigen klantenkring had de distributeur van Kitano's KIKUJIRO daarom de volgende tekstregel op de promotie postkaartjes laten zetten: "Dromerig en melancholiek, uitbundig en humoristisch - en anders dan in zijn vorige films: geen geweld." Dank U; dat stelt mijn tere sherry-ziel gerust.

Op het Filmfestival Rotterdam 2000 nam de eveneens Japanse regisseur Takashi Miike hetzelfde verweekte publiek te grazen met zijn als subtiele acteursfilm vermomde, maar zich als fijnsnijdend horror-drama ontpoppende AUDITION: tijdens de abrupte omslag van lieflijke romance naar uitzinnige splatter verlieten de sherry-drinkers, die vooraf overigens door Azië-connaisseur Tony Rayns en Miike zelf toch netjes waren gewaarschuwd, in ganzepas voortijdig de zaal. Ah, de triomf van ware, complete cinema!

Nederlandse arthouse-distributeurs (bioscoop en video) brengen wegens beperkte fondsen vaak films uit waarvoor met collega-verdelers uit België een afspraak loopt. Daarmee is voor de echte film liefhebber vrijwel iedere verrassing op voorhand uitgesloten; vogelvrije juweeltjes als PALERMO-MILANO SOLO ANDATA (Claudio Fragasso), SWALLOWTAIL BUTTERFLY (Shunji Iwai), MARQUISE (Véra Belmont), INSOMNIA (Erik Skjoldbjærg), KEINER LIEBT MICH (Doris Dörrie), SONDAGSENGLE (Berit Nesheim) of LES ENFANTS DU MARAIS (Jean Becker) hoeft u van hen, ook uit ideëel oogpunt, niet te verwachten. Daarvoor ligt er wel weer een gootdrama over suïcidale randgroepjongeren klaar om in de gesubsidieerde stedelijke filmtheaters te gaan draaien; arthouse in Nederland is als de ijssalon waar ze alleen vanille-ijs verkopen.

Op video mag de rechthebbende met het "product" ook nog eens doen wat hij wil zonder daarvoor bestraft te worden wegens misdaden tegen de cultuur, en dat doet 'ie dan ook - zonder gewetensbezwaren. Zoals ik al eens eerder ergens heb geschreven: niemand accepteert beurs fruit, zure melk of krakende CD-tjes (hoewel het succes van lamlendiende zeurgitaarbandjes in

hobbezakbroeken het tegendeel doet vermoeden), maar voor bioscoop en videorecorder gelden andere maatstaven. De zogenaamde "grote" Hollywood-films (dat "groot" slaat niet op vorm en inhoud, maar op de liederlijke bedragen die het vergt om deze rommel te maken en naar iedere uithoek van de aarde te sturen) kun je op de breedste doeken van het land gaan zien, want daarbij horen de zalen met de meeste stoelen. Logisch. Niet-Amerikaanse films die echter waarachtig gebruik maken van het HELE kader (of dat nu CinemaScope is, dan wel een ander beeldformaat) zijn veroordeeld tot achterafzaaltjes waarvan het scherm doorgaans in een Smurvenhuis past. Dan heb ik het nog niet gehad over de meelijwekkende speakertjes die amechtig krakend en piepend de prachtige muziek van Morricone, Hisaishi of Sarde proberen te verwerken. Filmfestivals en trips naar het buitenland zijn vaak de enige mogelijkheid om "breed" opgenomen films uit Europa onder de passende optimale condities te zien waarvoor ze zijn gemaakt. Die juiste condities luiden: goede stoelen, verwarming (ook 's middags, heren bioscoopexploitanten!) en een vloer waaraan je niet blijft plakken. En géén pauzes, géén reclame waarvoor je oordoppen en een skibril nodig hebt, en géén operateur die van de aardbodem verdwenen lijkt wanneer ook het filmgeluid spoorloos is of de ondertitels weer eens tot beneden het projectiekader zijn gezakt.

Entr'acte à la arthouse: Een kleine midwinternachtmerrie

Plaats en tijd van handeling: filmtheater The Movies, Amsterdam, de tweeëntwintigste februari 2000. Ik bezoek met een mede-cinefiel de eerste avondvoorstelling van Michael Hoffmans A MIDSUMMERNIGHT'S DREAM. Men blijkt in dit bezemkastzaaltje problemen met de verwarming te hebben, maar the show must go on, dus houdt het publiek gelaten de jassen aan. Een nonchalante jongeman verontschuldigt zich met hoorbare ironie in de stem en meldt: "De monteur is gebeld." Dat geeft de burger, die zojuist een warme Fl. 13,50 bij de kassier heeft achtergelaten, moed.

De trailer voor de film wordt niet in het juiste formaat geprojecteerd; platgeslagen hoofden en ondertitels; hilariteit alom. Dan volgt de hoofdfilm, maar: oeps! A MIDSUMMERNIGHT'S DREAM blijkt in 'Scope en dat past niet op het schermje van vier bij twee. Ook kijken we tegen een grijze

JUNK MAIL

streep boven in het beeld aan. Anderhalf uur lang. We hebben bevroren voeten. Anderhalf uur lang. Goed dat het uitbundige exemplaar grachtengordeldame links van mij zich met Kevin Kline als ezel zo kostelijk vermaakt en goed dat mijn cinefiele kameraad rechts met een ongegeneerde haat de kolder op het doek als "John Lanting en de Mounties" becommentarieert - anders zou ik alleen maar een nare nasmaak aan dit bioscoopbezoek hebben overgehouden. Alsof de geboden schandelijk slechte kwaliteit van deze voorstelling niet voldoende is, trapt het personeel van dit kunstfilmtheater nog na: mijn cinefiele compaño doet over de waardeloze projectie zijn beklag bij een jongedame die, niet in het minst onder de indruk hiervan, antwoordt: "U stelt te hoge eisen; we zijn geen Pathé." Minzaam onderbreekt de vrouwelijke snotneus, waarover Schopenhauer heel erg nare en juiste dingen zou opmerken, ons betoog door een bekende te groeten en ons verder te negeren. We verlaten het "historische" pand aan de Haarlemmerdijk en spreken af, zo spoedig mogelijk weer koers naar Antwerpen en Brussel te zetten. Daar zijn de geest van de cinema en het respect van het bioscoop personeel voor de bioscoopbezoeker nog aanwezig en lijkt niet iedere derde voorstelling op een Shakespeare-komedie waar je niet om kunt lachen. "What fools these mortals be..." Een waar woord.

Over de thuisbuis en het kunsthuis II

Op video wordt film al evenmin gerespecteerd: alleen kleine arthouse-distributeurs geven (nog niet eens sinds lang) titels uit in het originele beeldformaat. Over de teksten op de niet zelden door deeltijd-fröbelaars in elkaar geplakte hoeshjes zal ik het maar niet hebben. "Cover me bad!" is nog een eufemistische term voor de peuterbrabbels die de films moeten beschrijven. **L o v e n s w a a r d i g e** uitzonderingen op deze regel:

Homescreen (l' APPARTEMENT, À VENDRE, COMEDIAN HARMONISTS) en De

Filmfreak.

Het nog verse medium DVD biedt betere uitzichten voor hen die cinema respecteren, maar is veelal in dezelfde incompetente en op winstbejag beluste handen als het al bijna anachronistische video. Rechten worden immers niet alleen aan territoria vergeven, maar ook per medium/drager. Zo is de levendige koehandel in filmpakketten voor televisie al enige tijd een bedrijfstak op zich; er wordt gekocht en doorverkocht dat het een aard heeft.

In de momentele chaos en hebzucht die zijn ontstaan door het internet en "globaal denken" (een forse contradictio in terminis, als je het mij vraagt) stijgen de vaak onrealistische bedragen voor kleine of middelgrote films die producenten aan arthouse-distributeurs vragen nog verder. Dit werkt een grijs-zône in de hand: kleine postorderbedrijven bieden online in diverse talen ondertitelde DVD's aan van bijvoorbeeld Spaanse, Franse en Japanse films - een feest voor de avontuurlijke cinefiel met voldoende liquiditeit en wat speurderszin. (Een tip voor alle Hong Kong- en Japan-cinefielen: op de klik van www.adrenafilms.de gaat de digitale Oriënt voor U open!) Maar zoals gezegd: de ridicule toestand rond filmrechten is oorzaak en gevolg. En de geldbeluste idioten zijn meer dan ooit aan de macht. Voorbeeld?

"Wat bedoel je met 'slecht'? We brengen toch goed product met veel gerichte marketing en veel free publicity?" vroeg me eens een op jargon voortklunende vertegenwoordiger van de firma A. (Ik verdenk hem ervan, nooit iets voorbij "FC Knudde - tikkie trug" te hebben gelezen.) "Jullie films zijn slecht, jullie tekstschrijver moet terug naar het leesplankje en degene die jullie hoeshjes in elkaar rotzooit zou nooit meer een muis mogen betasten," antwoordde ik. Dezelfde "Benelux rental manager" (een confectiepak, een GSM, visitekaartje, een foute stropdas plus een ere-titel, en voilà: de tuinkabouter kan het veld in) fikste niet lang daarna een lucratieve promotie-overeenkomst met een Amerikaanse hamburgergigant en steeg in korte tijd op de bedrijfs ladder tot zekere hoogten. Waar is Groot-Inquisiteur Torquemada wanneer je hem nodig hebt?

Van de vertegenwoordigers die ik in de loop der

jaren voor mijn bureau kreeg, wist meer dan de helft niet eens dat van een film in het originele bioscoopformaat na de fullscreen-behandeling op video een soort gehandicapt vogeltje overblijft. NADAT ik hem had uitgelegd hoe het met beeldratio's in elkaar zit, meldde de tuinkabouter van de firma A.: "Die zwarte balkjes, die vind ik zelf héél irritant." Ik moest me bedwingen om hem niet ter plekke operatief uit zijn eigen bewustzijn te verwijderen.

Over nullen met bankrekeningen

De landelijke videotheekketens/inkooporganisaties, waarvan ik de namen niet wens te noemen maar die U wel kent van de luidruchtige reclamespotjes en de aanbiedingen van het soort "5 films voor 5 dagen 1 tientje", interesseren zich alleen voor - attentie: lullospeak - "winkelformules", "product zo diep mogelijk neerzetten", "targets halen", "shop-traffic genereren" en de kreet "Bij ons is film X ALTIJD aanwezig!" Ook zijn deze multimediasupers voorzien van zogenaamde "viewing-commissies". Deze volkstribunaaltjes, die films beoordelen voordat bij de desbetreffende distributeur tot prijszonderhandeling/aankoop wordt overgegaan, bestaan uit leidinggevend, geestelijk horizontaal geprogrammeerde videotheekhouders, een gewiekste marketing-strateeg plus Ome Piet, Tante Truus en het zoontje van de bureu. Zij bestemmen vanuit hun culturele referentiekader ("Goede Tijden, Slechte Tijden", de Panorama en René Mioch) voor videoboerend en videoloerend Nederland grotendeels het aanbod.

In deze stratosfeer zijn de gratis sleutelhangers, popcorn-thema-emmers, limonadeglazen-met-opdruk, fiebeltritsen en droplullen alom present; om een dergelijke kermismentaliteit te begrijpen hoef je slechts een paar mensen uit de branche te ontmoeten. Stijl, intellect, kennis van film (toch wel handig hier, zou je denken) en alles wat verder een weldenkend mens uitmaakt, zijn er onbekende grootheden.

Om het feest compleet te maken, wordt er ook nog naar hartelust geketterd en gecopuleerd tussen de verschillende distributeurs en videotheekketens; dit heeft veel roddel en achterklap alsmede lelijke katers tot gevolg. Deze worden wekelijks publiek gemaakt in het vakblad Muziek & Beeld, dat ik iedere cinefiel en ieder mens met een goed cultureel besef ter lezing aanbeveel: U krijgt er het juiste perspectief op deze foute wereld van.

Tussen incestueuze bijeenkomsten van drielige pakken en grijze kokerrokjes, geniale pakkettaankopen ("Nu een halve kilo méér troep voor dezelfde prijs!") en marketingblitzkrieg wil er nog wel eens een videobobo tijdens de lunch boven zijn Donald Duck/haar Viva induten en glipt er een mooie film als l'EAU FROIDE, RUSHMORE, ZERO EFFECT of THE

Pupi Avati op de set van STORIA DI RAGAZZI E RAGAZZE met twee jonge acteurs

HEREN. AANGEZIEN HET ZO GOED ALS VAST STAAT DAT WE DEZE KEER DE MACHT GRUPEN, STEL IK VOOR DAAR ALVAST EEN GLAAGJE OP TE DRINKEN.

SPITFIRE GRILL (er komen ook uit de VS nog altijd pareltjes) tussendoor. Daar, en met de wetenschap dat deze branche eens overbodig zal zijn, doen we het dan maar mee.

Auf Wiedersehen, Kino Europa

Film is een deeltje van de cultuur, en voor de meeste mensen een vorm van verstrooiing, een soort gebruiksvoorwerp; niets meer of minder. Het is een massamedium en weerspiegelt de status quo ("Down down, deeper and down!") van de samenleving. Maar wie even een pas terug doet van de amusementsmachine - zij het film, muziek, vakantie, uitgaan of iets anders - voor een ogenblik de ogen sluit en ze even later opent, moet toch de absurditeit zien van datgene wat over hem/haar wordt uitgestort?

Dat is wat ik jaren geleden dacht bij een persvoorstelling van dat meest waardeloze inventaris van de moderne Amerikaanse publiekscinema, PULP FICTION, en dat is wat ik nu denk, op dit late uur, met de gedachte aan een weekeinde op mijn eigen afgelegen planeetje. Maar nee, men ZIET niet; nadat de meerderheid van de mensen 's ochtends de ogen heeft geopend, blijven deze de facto de rest van de dag gesloten.

Als dit nivelleringsstempo aanhoudt - en daarvan kunnen we gerust uitgaan - is er over vijftig jaar van het Europa uit 1975, met al zijn goede en slechte kanten, weinig meer over. De verschillende talen en recalcitrante restjes nationale en regionale cultuur (helaas waarschijnlijk weer niet uit passie, maar uit politiek opportunisme verdedigd door foute individuen...) zullen blijven, maar onze bedrijfs- en media-structuren, onze keuzemogelijkheden en realiteitsperceptie zullen geleidelijk zijn teruggebracht tot een lijn die de grote conglomeraten op Amerikaanse wijze uitzetten en controleren, met de koopbare massamedia televisie en internet als hun étalages.

George Orwell krijgt uiteindelijk gelijk, zij het op een wijze die zelfs deze visionaire auteur niet had kunnen vermoeden. De apathische Verenigde Staten van Europa zullen dat consumeren wat hen in een technocratische schijn-democratie door machtige belanghebbenden op prijsafspraken wordt aangeboden. De kruimels die overblijven zijn voor de vogeltjes. De doorsnee Europeaan, met

zijn dratje en zijn noogje in de vorm van premie-A-woning, EurEndeMol en eigen fitness-consulent (de buitenkant blinkt, de binnenkant stinkt...), is zonder het te beseffen economisch en cultureel gelijkgeschakeld.

En dat is de reden waarom ik geen kaartje koop voor een Amerikaanse flutfilm: bij iedere Fl. 13,50 (of voor een handvol Euro's, nietwaar, Sergio...) hoor ik de beurs van Judas Iscariot rinkelen.

Terminus

Irma: "Mustafa, was würdest du machen wenn du dir auf einmal alle Träume erfüllen könntest?"
Shoarma-verkoper: "Och; nicht mehr träumen."
Irma: "Siehst du; das ist die Falle im Leben."
Dialog uit DIE PUTZFRAUENINSEL van Peter Timm

Dit is de laatste halte van Camera Obscura; Uw uitgever Mike Lebbing slaat andere wegen in en deze zullen, hem kennende, via wat omleidingen toch wel weer naar Rome leiden. Eh, amico?

Omdat hiermee het enige trend-vrije filmfanzine van Nederland verdwijnt waarin bijna alles kon (zelfs dit artikel), is dat even een raar moment. Of, zoals Peter De Smets stripfiguur de Generaal - onderweg naar "de macht" in het dorpscafé nog even een pint vattend en een borrelgarnituur nuttigend - het zou uitdrukken: "Vròt! Het gemoed schiet borrelend vol."

Ik weet dat in het hoofd van Dottore Giallo - Il Dottore is inmiddels gepromoveerd tot Professore Cinema - nog heel wat obscure Kunst en Cultuur verborgen liggen en we zullen ongetwijfeld spoedig artikelen van zijn hand in andere, meer bovengrondse publicaties tegenkomen. Dat is een zekere troost.

Het viel de Professore de laatste jaren, om verschillende redenen, soms zwaar om zijn werk voort te zetten, en de verschijningsfrequentie van het obscure filmblaadje was dan ook ongeveer zo hoog als het aantal Ajax-doelpunten onder trainer

Wouters. Geloof U mij echter, dat hij in de lange stiltes tussen de verschillende nummers niet op trektocht naar Katmandu is geweest of een verzameling Star Wars-poppetjes is begonnen. Artikelen en interviews in onder meer Giallo Pages, European Trash Cinema, De Filmkrant en Flesh and Blood vloeiden met regelmaat uit zijn pen, een eerste korte film staat inmiddels op zijn naam, en zijn zwaar-metalen muzikaal verleden bracht hem niet zo lang geleden weer eens op de Groningse planken.

Wat ook weinig lezers zullen weten is dat de opper-collectionneur der obscure videoteepjes al jaren het kunststukje klaarspeelt om een vegetarische eetwijze te verenigen met een bourgondische inborst. Ondanks, of misschien juist dankzij de gegeven restricties proeft hij exact wanneer een gerecht vraagt om een piccola beetje meer knoflook of basilicum. Zijn vrienden waarderen dit; niet zelden buiken zij na een goede Pasta al Professore tevreden uit, de vino of birra binnen handbereik. En nu ik toch de vetlederen medailles aan het opspelden ben: zijn gezonde portie relativiseringsvermogen en gevoel voor humor maken de Camera-man tot een bijzonder aimabel en markant mens. Kortom: hij had in Pupi Avati's tableau de la troupe STORIA DI RAGAZZI E DI RAGAZZE niet misstaan. Vóór alles echter, waarde lezer, is Mike Lebbing cinefiel. Want film kan, net als het leven zelf, zó mooi zijn.

Aangezien de Professore en ik er over de toestand van de (film)wereld ongeveer dezelfde pessimistische visie op nahouden, weet ik dat hij het me niet kwalijk neemt wanneer ik zeg, dat ik er alle vertrouwen in heb dat het met "onze" wereld nooit meer goed komt.

Daarom blijven we voor altijd achterom kijken, naar die tijd toen Franco Nero, Vittorio Gassman en Alain Delon helden waren, Florinda, Soledad en Stefania harten stalen, Corbucci, Melville, Sautet en Risi verhalen voor de eeuwigheid vertelden en alles, wel, alles nog zó anders was. Alla prossima volta, caro Professore Lebbing; moge de flambouw van de ware, oude cinema nooit doven.

Camera Obscura, addio!

Oliver Kerkdijk

Opperuimd staat netjes: Alain blijft voor altijd de enige echte KILLER

CAMERA OBSCURA JULI 1992 - APRIL 2000

Nummer 1 (juli 1992): Nieuws/A Moment of Romance(Benny Chan)/La Porta Sul Buio(Dario Argento)/The Holy Mountain(Alejandro Jodorowsky)/Lucio Fulci, From Riches To Rags:One On Top Of The Other, A Lizard In A Woman's Skin, Don't Torture A Duckling, Touch Of Death, The Ghosts Of Sodom, Demonia, Voices From The Deep, Nightmare Concert/Tetsuo(Shinya Tsukamoto)/The House With The Laughing Windows(Pupi Avati)/Ringo Del Nebraska(Mario Bava). **Nummer 2 (december 1992):** Nieuws/Bad Lieutenant(Abel Ferrara)/Undeclared War(Ringo Lam)/Hatchet For The Honeymoon(Mario Bava)/Swordsman(Hu, Hark, Siu-Tung, Hui, Lee, Yeung-Wah) /Too Beautiful To Die(Dario Piana)/Once A Thief(John Woo)/The Short Night Of The Glass Dolls(Aldo Lado)/Alejandro Jodorowsky Interview/Asia Obscura:To Be Number One(Poon Man Kit), Forbidden Arsenal(Yuen Chun-Man), Killer's Romance(Philip Ko), Return Engagement(Joe Chung), Dragon From Russia(Clarance Ford)/Baba Yaga - Devil Witch(Corrado Farina)/De "Sword Of Vengeance" Filmserie, **Nummer 3 (april 1993):** Hard-Boiled(John Woo)/White Of The Eye(Donald Cammell)/Fascination(Jean Rollin)/Marginal Video/Rubber Sex And Real Love(Jörg Buttgerieit interview)/A Chinese Ghost Story 2(Ching Siu-Tung)/The Blue Eyes Of The Broken Doll(Carlos Aured)/Rotterdam 1993:Death And The Compass(Alex Cox),Smoke(Mark D'Auria),Romper Stomper(Geoffrey Wright),Papa Vadertje Vorst Is Dood(Jevgeni Jofit),Tale Of A Vampire(Shimako Sato),River Bottom(Robert LeRoy),Red Rock West(John Dahl),Reservoir Dogs(Quentin Tarantino)/Asia Obscura:The Beasts(Dennis Yu),Bet On Fire(Tony Cheung),Bullet For Hire(John Cheong),Killer Angels(John Y. Wong)/Bad Lieutenant's Big Bold Graffiti(Zoe Lund interview)/Drie Grote Jongens uit de Nieuwe Japanse Film(Tetsuo,Kikuchi en Akira, besprekingen plus interviews)/A Better Tomorrow 3(Tsui Hark)/Paganini Horror(Luigi Cozzi)/De Eigenwijze Cinema van Lars Von Trier (bespreking Europa plus interview)/Bad Girls Go To Hell(Wat er gebeurt bij een Doris Wishman film). **Nummer 4 (augustus 1993):** Trauma(Dario Argento)/FFF Amsterdam 1993/Two Thrillers van Massimo Dallamano(What Have You Done To Solene?/What Have They Done To Your Daughters?)/Extérieur Nuit(Jacques Brau)/A Man For All Seasons(Vier Films van Umberto Lenzi/Knife Of Ice,Seven Orchids Stained In Red,Violent Naples,The Tough Ones)/Close Encounter With Umberto Lenzi(Interview)/Umberto Lenzi Filmografie/Asia Obscura:Bury Me High(Tsui Siu Ming),A Chinese Ghost Story 3(Ching Siu Tung),The First Time Is The Last Time(Raymond Leung),Fun And Fury(Frankie Chan),Gun And Rose(Clarance Ford),The Nocturnal Demon(Ricky Lau),Once Upon A Time In China 2(Tsui Hark),Operation Pink Squad(Jeff Lau),The Raid(Tsui Hark & Ching Siu Tung),Stone Age Warriors(Stanley Tong)/Ontsnappen Uit Een Nacmerrie (Dario Argento interview)/Golden Queen Commando & Pink Force Commando(Lawrence Full). **Nummer 5 (januari 1994):** Mesmeric Revelations(De films van Jean Rollin deel 1):Le Viol Du Vampire,Le Frisson Des Vampires,Requiem Pour Un Vampire,La Rose De Fer,Les Demoniques/Poetry In Motion(Jean Rollin interview deel 1) / And All That Jess/Red Dust(Yim Ho)/Cinéville:Gabriele Salvatores' Turné/The East Is Red CD/Asia Obscura:Yukari Oshima Special (Born To Fight Serie), Pinocchio 904(Shozin Fukui), Neko-Mimi(Jun Kurosawa)/Make Up Your Mind/Laura Betti interview)/Body Parts(Eric Red)/Succubus(Jesus Franco). **Nummer 6 (september 1994):** Brussels Lof/Blue Ice(Russell Mulcahy),Blind Side(Geoff Murphy),The Magic Crane(Tsui Hark),Ed And His Dead Mother(Jonathan Wacks),Love Cheat And Steal(William Curren),The Wrong Man(Jim McBride),Slaughter Of The Innocents(James Glickenhaus)/Rotterdam 1994:The Lisa Theater(Steven Okazaki),Schramm(Jörg Buttgerieit),A Moment Of Romance 2(Benny Chan),Monkeys In Paradise(Kenchi Iwamoto),Sonatine(Kitano Takeshi),The Heroic Trio(Johnny To),Fong Sai-Yuk en Fong Sai-Yuk 2(Yuen Kwai),Vibroboy(Jan Koumen),Snake Eyes(Abel Ferrara)/Italian Horror Cinema Is Dead?/Architect Of Horror(Gianetto De Rossi interview)/Jachtverhalen a la Zorro/Asia Obscura:In The Blood(Andy Lau),Passionate Killing In The Dream,Dragon Force/Rick's Notenbar/Hindu Horror:100 Days(Partho Ghosh),Ajooba Kudrat Kaa(Tulsi & Shyam Ramsay),Aadmi Aur Apsara(K.Raghavendra),Veerana(Tulsi & Shyam Ramsay)/Phantasmagoria Revisted(de films van Jean Rollin deel 2)/Levres De Sang,Les Raisins De La Mort,Fascination,La Nuit Des Traquees,La Morte Vivante,Le Lac Des Morts Vivants,Perdues Dans New York,Femme Dangeureuse/Entering Love's Secret Domain(Jean Rollin interview deel 2)/Jean Rollin Filmografie/Rawhead Rex. **Nummer 7 (december 1994):** Een Kliekje Brussels Lof/Frank Henenlotter interview/The Rainbow Thief(Alejandro Jodorowsky)/Belle Epoque(Fernando Trueba)/Dark Waters(Mariano Baino)/Simon Drake interview/Cover Me Bad/Cinéville:Dernier Été À Tanger(Alexandre Arcady)/Dellamore(Dellamore/Michele Soavi)/Japan Cinema:Chambara & Yakuzza, inclusief recensies en filmografieën/Rick's Notenbar/PanZine Reviews/ Diary Of An Erotic Murderess (Manuel Mur Oti). **Nummer 8 (oktober 1995):** Bioscoop:La Belle Captive(Alain Robbe-Grillet),Chungking Express(Wong Kar-Wai),The Day The Sun Turned Cold(Yim Ho),Escape From The Valley Of The Return Of Naked Jailbait Massacre:The Final Chapter(Jack Stevenson),Getting Any?(Kitano Takeshi),Goto L'île D'Amour(Walerian Borowczyk),Heavenly Creatures(Peter Jackson),Josephine The Singer And The Mice People(Sergei Masloboisichikov),Loaded(Anne Campion),The New Legend Of Shaolin(Yuen Kwai),Zombi 1(Richard Raaphorst)/Video:An Actor's Revenge(Kon Ichikawa),Bride With The White Hair 2(David Wu),Drunken Angel(Akira Kurosawa),Farewell Uncle Tom(Jacopetti & Prospero),The Washing Machine(Ruggiero Deodato),Eternal Fist(Irvin Johnson),Temptation Of A Monk(Clara Law)/Spaghetti Western Special Deel 1(Sergio Corbucci)/Massacre At Grand Canyon,Minnesota Clay,Ringo And His Golden Pistol,Django,The Hellbenders,Navajo Joe,The Great Silence,A Professional Gun,Companeros,What Am I Doing In The Middle Of The Revolution?,Sonny And Jed,The White The Yellow And The Black/Sergio Corbucci Filmografie/Spaghetti Western Op Video:Aguasanta Joe(Mario Gariazzo),Ben And Charlie(Michele Lupio),God Forgives I Don't(Giuseppe Colizzi),A Man Called Django(Eduardo Mulargia),Man Of The East(Enzo Barboni),Showdown For A Badman(Demofilo Fidani),Get The Coffin Ready(Ferdinando Baldi),Texas Addio(Ferdinando Baldi),I Came I Saw I Shot(Enzo G.Castellari),God's Gun(Gianfranco Parolini),Beyond The Law(Giorgio Stegami)/Cinéville:Le Parfum D'Yvonne/Cover Me Bad/Tired Of Killing?(Michele Soavi interview)/Brighter Than A 1000 Suns,Jonathan Of The Bears(Enzo G.Castellari)/Rick's Notenbar/Maria Mell:Seven Films Stained In Red/Vampyros Lesbos(Jesus Franco). **Nummer 9 (april 1996):** Rotterdam 1996:Another Lonely Hitman(Mochizuki Rokuro)/Cyclo(Tran Anh Hung),Foreign Land(Walter Salles & Daniela Thomas),Ghost In The Shell(Mamuro Oshii),Gonin(Takashi Ishii),Korridorius(Sarunas Bartas),Peculiarities Of The National Hunt(Alexandr Rogozhkin),Strange Days(Kathryn Bigelow),Tokyo Fist(Shinya Tsukamoto),Der Weg Nach Eden(Robert Adrian Pejo),Targets(Peter Bogdanovich)/Video:La Venerè D'Ille(Mario Bava),Excite Me(Sergio Martino),A Whisper In The Dark(Marcello Aliprandi),Satanik(Piero Vivarelli),Nightmare Castle(Mario Caiano),Venetian Black(Ugo Liberatore),Delitti Privati(Sergio Martino),Horror Hospital(Anthony Balch),Lady Football(Italo Martinenghi)/In Memoriam Lucio Fulci/Spaghetti Western Special Deel 2:Sergio Sollima(The Big Gundown,Face To Face,Run Man Run),Damiano Damiani(A Bullet For The General,The Genius),Giulio Petroni(Death Rides A Horse,Tepepa,A Sky Full Of Stars For A Roof,Night Of The Snakes),Duccio Tessari(A Pistol For Ringo,The Return Of Ringo,Alive Or Preferably Dead,Long Live Your Death,Tex And The Lord Of The Deep),Lucio Fulci(Massacre Time,Silver Saddle,The Four Of The Apocalypse),Gianfranco Parolini(Sabata,If You Meet Sartana Pray For Your Death),Carlo Lizzani(The Hills Run Red,Requiescant),Giulio Questi(Django Kill!),Cesare Canevari(Matala),Ferdinando Baldi(Texas Addio,Little Rita Of The West,Viva Django,Hate Thy Neighbour,The Forgotten Pistolero,Blindman,Carambola,Comin' At Ya!),Antonio Margheriti(Dynamite Joe,Vengeance,And God Said To Cain,Stranger And The Gunfighter,Take A Hard Ride)/ And Tony Said To John(Antonio Margheriti interview)/Spaghetti Western Filmografie/Cover Me Bad/Asia Obscura:Aces Go Places(Eric Tsang),Aces Go Places 2(Eric Tsang),Aces Go Places 3(Tsui Hark),Aces Go Places 4(Ringo Lam),Aces Go Places 5(Lau Ka-Leung),All About Ah Long(Johnny To),All Men Are Brothers-Blood Of The Leopard(Chan Kui-Ngai),All The Wrong Spies(Teddy Robin Kwan),Angel(Lueng, Woo San,Lai, Siu Hung),Angel 2(Woo San & Leung),Asian Cops-High Voltage(Andrew Kam),The Assassin(Chung Siu-Tung),Au Revoir Mon Amour(Tony Au),The Avenging Quartet(Siu Wing),The Banquet(Tsui Hark),The Bare-Footed Kid(Johnny To),Beauty Investigator(Hsu Hsiao),L'Universo Sadistico Italiano-Pensione Paura(Francesco Barilli),Anima Persa(Dino Risi),Big Guns(Duccio Tessari),The Bloodstained Butterfly(Duccio Tessari),Footprints(Luigi Bazzoni)/Rick's Notenbar/In A Glass Cage(Augustin Villaronga)/Anonymous Venetian/Enrico Maria Salerno. **Nummer 10 (december 1996):** Bioscoop:The Stendhal Syndrome(Dario Argento),The Battle Of Algiers(Gillo Pontecorvo),The Star Maker(Giuseppe Tornatore),Stealing Beauty(Bernardo Bertolucci),Manneken Pis(Frank van Passel)/Video Blindman(Ferdinando Baldi),The Haunted Heart(Frank LaLoggia),Semaforo Rosso(Mario Bava),The Childhood Friend(Pupi Avati),Nada(Claude Chabrol),Kiss Kiss - Bang Bang(Duccio Tessari),Manhattan Baby(Lucio Fulci),A Second Spring(Ulli Lommel),They've Changed Faces(Corrado Farina),Mill Of The Stone Women(Giorgio Ferroni),Contamination(Luigi Cozzi),Bits And Pieces(Antonello Grimaldi),Amuck!(Silvio Amadio),The Strange World Of Coffin Joe & Hallucinations Of A Deranged Mind (José Mojica Marins),Kalte Füsse(Fabrizio Laurenti),L'Appat(Bertand Tavernier),L'Ombre Du Doute(Aline Issermann),La Madre Muerta(Juanma Bajo Lillo),Auf Wiedersehen Amerika(Jan Schütte),The Magic Garden Of Stanley Sweetheart(Leonard Horn),A Boy And His Dog(L. Q. Jones),Orgy Of The Dead(Stephen C. Apostolof)/Van Vampiers En Griekse Goden(De Fantastische Films van Harry Kùmel en een interview)/Cover Me Bad/Eenzaam, Dolend (Drie films van Elio Petri plus filmografie)/We Still Kill The Old Way,A Quiet Place In The Country,Investigation Of A Citizen Above Suspicion/In het Teken van de Hagedis:Lucretia Media plus interview/Psychedelische Hersenvla Met Revolutionaire Smaak/Sweet Movie(Dusan Makavejev),Zabriskie Point(Michelangelo Antonioni),Viva La Muerte(Fernando Arrabal)/Teaching People To Be Good(Dario Argento interview)/Jaarlijstjes/Bij De Splitsing In De Weg(Frank LaLoggia interview)/Rick's Notenbar/Camera Obscura back issues. **Nummer 11 (november 1997):** Video:Angst(Gerard Kargl),Cemetery Without Crosses(Robert Hossein),Comandamenti Per Un Gangster(Alfio Calabiano),The Two Vampire Orphans(Jean Rollin),The Ebola Syndrome(Herman Yau),Evil Dead Trap(Toshiharu Ikeda),Evil Dead Trap 2(Iso Hashimoto),The Head Of The Family(Robert Talbot),Killer Barbys(Jesus Franco),Liane The White Slave(Hermann Leitner),Romarej Das Mädchen Mit Den Grünen Augen(Harald Reinl),Distant Lights(Aurelio Chiesa),Palermo Milano Solo Andata(Claudio Fragasso),Violent Savanna(Roberto Bianchi Montero),Shadows Of Blood(Sidney Ling),Le Streghe(Visconti,Bolognini,Pasolini,Rossi,De Sica),Tender Flesh(Jesus Franco),The Wax Mask(Sergio Stivaletti)/De Kannibaal Met Zwarte Handschoenen(Umberto Lenzi interview)/Jazz Op De Achterbank(Jesus Franco interview)/Cover Me Bad/Vrees De Vuist Van Fred(Fred Williamson Video Special):The Hammer,Black Caesar,Hell Up In Harlem,Black Eye,Three The Hard Way,The Inglorious Bastards,1990 The Bronx Warriors,Tough Guys,Black Cobra,The New Barbarians,2033 The Fighter Centurions,Take A Hard Ride/Fred's Italian Connection(Fred Williamson interview)/Fred Williamson Filmografie/Nachten Zonder Maan(Het Perverse Rijk Van De Japanse Pink Movie)/Toronto Film Festival 1997:Brother(Alexei Balabanov),The Devil Doll(Tod Browning),4 Little Girls(Spike Lee),Hana-Bi(Kitano Takeshi),Happy Together(Wong Kar-Wai),Junk Mail(Pál Sletaune), L.A. Confidential(Curtis Hanson),Office Killer(Cindy Sherman),The Sweet Hereafter(Atom Egoyan),TwentyFourSeven(Shane Meadows)/Alle Kleuren Van De Duisternis(Een Overzicht van de Gialli Van Sergio Martino en een interview)/In Memoriam David Warbeck. **Nummer 12 (september 1998):** Bioscoop:L'Appartement(Gilles Mimouni),Capitaine Conan(Bertrand Tavernier),Cure(Kiyoshi Kurosawa),K(Alexandre Arcady),Postman Blues(Sabu),Devil's Island(Fridrik Thor Fridriksson),Funny Games(Michael Haneke),Kissed(Lynne Stopkewich),Knofikari(Petr Zelenka),Die Stiebtelbauern(Stefan Rozowitzky),Waco:The Rules Of Engagement(William Gazecki),Witman Fiuk(Janos Szasz)/Video:Les Apprentis(Pierre Salvadori),Dis-Moi Oui...(Alexandre Arcady),Thunder Over El Paso(Roberto Bianchi Montero),Refuge Of Fear(José Ulloa),Indiscretion Of An American Wife(Vittorio De Sica),One Silver Dollar(Giorgio Ferroni)/Het Oog In Het Portaal Van De Hel(artikel over José Mojica Marins plus interview)/Cinéville:Un Heros Tres Discret(Jacques Audiard)/Cover Me Bad/I Am Ready(artikel over Joe D'Amato plus interview)/Asia Obscura:Armageddon(Gordon Chan),A Date In Portland Street(Zhong Zeming),Dust Of Angels(Hsu Hsiao Ming),The Gingko Bed(Jacky Kang),The Odd One Dies(Patrick Yau),Rampo(Kazuyoshi Okuyama),Shall We Dance?(Masayuki Sui),Too Many Ways To Be No.1(Wai Ka Fai)/De Magiër Van Bologna(over de cinema van Pupi Avati plus interview)/Relais Van Een Goudgraver(over Riccardo Freda, plus interview en filmografie).

"My eyes insist on gazing down upon a coffin . . .
my coffin . . . while I await my second death. . ."